

Прилог 1.1 – Публикација установе.

Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац
Școala de Înalte Studii de Specialitate pentru Educatori „Mihailo Palov”, Vârșeț
Mihailo Palov Óvóképző Szakfőiskola, Versec
Uči škola pale strukovno sikavipe vinajengo „Mihailo Palov”, Vršac
Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vrsac

Адреса: Вршац, Омладински трг бр. 1

Телефон/факс: 013/833-420 – директор
013/831-628 – референт за студентска питања
013/830-024 – факс
013/823-680 – финансијска служба
013/832-517 – секретар
013/836-615 – библиотека

Електронске адресе: vsvasdirektor@hemo.net
vsvassekretar@hemo.net
vsvasfinansije@hemo.net
vsvasbiblioteka@hemo.net
vsvaskatedrapp@hemo.net
vsvaspedagozi@hemo.net
vsvaskatedram@hemo.net
vsvaskatedrasj@hemo.net

Сајт: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/>

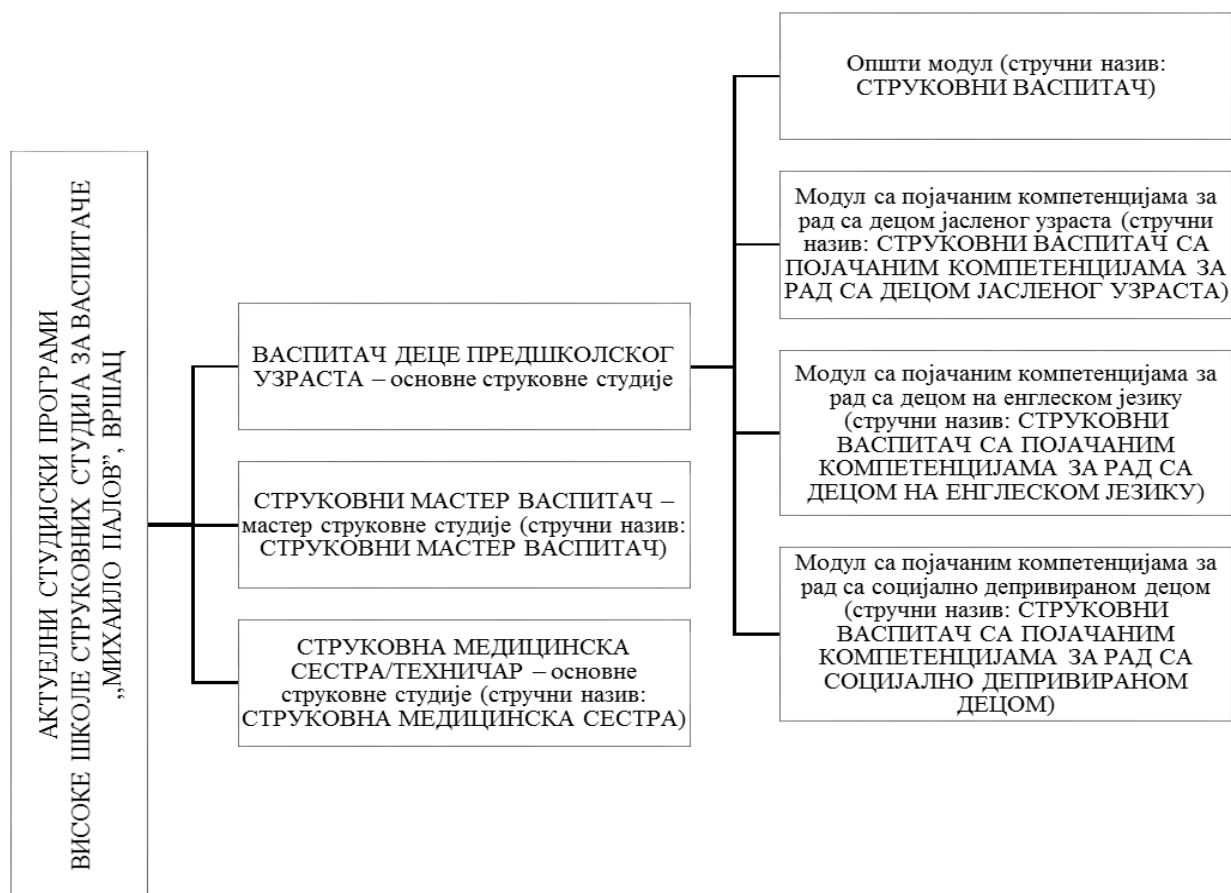
Сви појмови који су у тексту употребљени у мушком граматичком роду обухватају мушки и женски род лица на која се односе.

Квалитетно образовање и васпитање све наше деце и младих част је, и обавеза, и лични пример и кључ напретка свакога учећег друштва. Врсно васпитање и образовање тражи непрекидно стварање – бити једноставан и истовремено велики, својим речима и делима допринети свакородној стваралачкој баштини уопште. Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу на овом васпитно-образовном путу, комплексном и једном од најлепших којима људски род може да иде, и даље ће се трудити да дâ најбоље од себе.

(Извод из пригодног говора поводом добијања Повеље Града Вршца за изузетан допринос Виске школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац на пољу просвете, културног стваралаштва и очувања баштине, мај 2019, в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/visokoj-skoli-dodeljena-povelja-grada-vrsca/>).

Почетна анотација о актуелним студијским програмима и акредитацијама

Уверења о акредитацијама:

Акредитација студијског програма СТРУКОВНА МЕДИЦИНСКА СЕСТРА/ТЕХНИЧАР, в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/akreditacija-studijski-program-strukovna-medicinska-sestra-tehnicar/> (на истом линку и Решење о допуни дозволе за рад)

(Ре)акредитација Установе, 2019. године в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/akreditacija-ustanove-2019-godine/>.

ВАСПИТАЧ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА – основне струковне студије, програм (ре)акредитован 2016. године, в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/akreditacija-2016-godine/>.

СТРУКОВНИ МАСТЕР ВАСПИТАЧ – мастер струковне студије, програм акредитован 2018. године, в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/akreditacija-master-strukovne-studije/>.

Из Архиве:

ВАСПИТАЧ ДЕЦЕ ЈАСЛЕНОГ УЗРАСТА – основне струковне студије (стручни назив: СТРУКОВНИ ВАСПИТАЧ ЈАСЛЕНОГ УЗРАСТА) – програм више није актуелан, (ре)акредитован 2014. године
СТРУКОВНИ ВАСПИТАЧ-СПЕЦИЈАЛИСТА ЗА ПРИПРЕМНИ ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ – специјалистичке струковне студије (стручни назив: СТРУКОВНИ ВАСПИТАЧ-СПЕЦИЈАЛИСТА ЗА ПРИПРЕМНИ ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ) – програм више није актуелан, (ре)акредитован 2014. године

Акредитације 2014. године в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/akreditacija-2014/>.

Акредитације 2012. године в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/uverenja-o-akreditaciji/>.

Акредитације пре 2012. године в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/akreditacije-pre-2012/>.

Документација:

Иновирани и ажурирани документи Високе школе доступни су на адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/dokumenta/>.

У ПОСТУПКУ АКРЕДИТАЦИЈЕ:
студијски програм Струковни васпитач – основне струковне студије
(реакредитација програма Васпитач деце предшколског узраста)

Садржај

1. Увод.....	7
1.1. ИСТОРИЈАТ ШКОЛОВАЊА ПРОСВЕТНОГ КАДРА У ВРШЦУ	7
1.2. ИСТОРИЈАТ ВИШЕЈЕЗИЧНОГ ОБРАЗОВАЊА ПРОСВЕТНОГ КАДРА У ВРШЦУ	8
1.3. ОСВРТ НА ИСТОРИЈАТ ЗДРАВСТВЕНЕ КУЛТУРЕ ВРШЦА И ОКОЛИНЕ	9
2. Оправданост постојања Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац	12
3. Наставна филозофија Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац	14
4. Савремени педагошки поглед на образовање – основа студијских програма на Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац.....	15
5. Мисија, циљеви и главне идеје студијских програма Високе школе струковних студија за васпитаче	19
„Михаило Палов”, Вршац.....	19
5.1. МИСИЈА	19
5.2. УСАГЛАШАВАЊЕ ЦИЉЕВА ВИСОКЕ ШКОЛЕ СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА ВАСПИТАЧЕ „МИХАИЛО ПАЛОВ”, ВРШАЦ СА ЕВРОПСКИМ ОБРАЗОВНИМ КОНТЕКСТОМ.....	19
5.3. УПОРЕДИВОСТ И КОМПАТИБИЛНОСТ СА ИНОСТРАНИМ ПРОГРАМИМА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ПРОСВЕТНОГ (ВАСПИТАЧИ) И МЕДИЦИНСКОГ КАДРА (МЕДИЦИНСКЕ СЕСТРЕ/ТЕХНИЧАРИ)	22
5.4. СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ ВАСПИТАЧ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА – ОСНОВНЕ СТРУКОВНЕ СТУДИЈЕ (АКРЕДИТОВАНО) 23	
О модулу <i>Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом јасленог узраста</i>	28
О модулу <i>Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом на енглеском језику</i>	30
Образложење модула <i>Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са социјално депривираним децом</i>	32
5.5. СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ СТРУКОВНИ ВАСПИТАЧ – ОСНОВНЕ СТРУКОВНЕ СТУДИЈЕ (РЕАКРЕДИТАЦИЈА ПРОГРАМА ВАСПИТАЧ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА – У ПОСТУПКУ)	35
5.6. СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ СТРУКОВНИ МАСТЕР ВАСПИТАЧ – МАСТЕР СТРУКОВНЕ СТУДИЈЕ (АКРЕДИТОВАНО)	43
5.7. СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ СТРУКОВНА МЕДИЦИНСКА СЕСТРА/ТЕХНИЧАР – ОСНОВНЕ СТРУКОВНЕ СТУДИЈЕ (АКРЕДИТОВАНО)	47
6. Ресурси којима институција располаже	54
6.1. НАСТАВНИЦИ, САРАДНИЦИ И ВАННАСТАВНО ОСОБЉЕ.....	54
6.2. ОРГАНИЗАЦИОНА ШЕМА	60
О Центру за целоживотно учење као организационој јединици	61
Високе школе у Вршцу	61
6.3. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ, БИБЛИОТЕКА, УЏБЕНИЦИ И ИНФОРМАЦИОНА ПОДРШКА	62
6.4. НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИ РАД.....	65
Научноистраживачке активности у току 2016/17. године	66
Научноистраживачке активности у току 2017/18. године	69
Научноистраживачке активности у току 2018/19. године	72
Научноистраживачке активности у току 2019/20. године	75
Научноистраживачке активности у току 2020/21. године	78
7. Обезбеђивање квалитета студија	82
7.1. УВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊЕ И УНАПРЕЂИВАЊЕ СТАНДАРДА КВАЛИТЕТА	82
7.2. ПЛАНИРАЊЕ И КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА	84
8. Студенти	88
8.1. УПИС СТУДЕНАТА НА ОСНОВНЕ И МАСТЕР СТРУКОВНЕ СТУДИЈЕ.....	88
8.2. ОЦЕЊИВАЊЕ И НАПРЕДОВАЊЕ СТУДЕНАТА	91
8.3. СТУДЕНТСКИ ПАРЛАМЕНТ „ЈУВЕНТАС”	95
9. Наставни план и програми.....	96
9.1. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ИСХОДИШТА СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА ВАСПИТАЧ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА (РЕАКРЕДИТАЦИЈА У ТОКУ, ПРИМЕНОВАН У: СТРУКОВНИ ВАСПИТАЧ) И СТРУКОВНИ МАСТЕР ВАСПИТАЧ	96
9.2. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ИСХОДИШТА СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА СТРУКОВНА МЕДИЦИНСКА СЕСТРА/ТЕХНИЧАР	101
9.2. СТРУЧНА ПРАКСА	104
10. Актуелни наставни планови	126
ВАСПИТАЧ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА – ОСНОВНЕ СТРУКОВНЕ СТУДИЈЕ.....	126
СТРУКОВНИ МАСТЕР ВАСПИТАЧ – МАСТЕР СТРУКОВНЕ СТУДИЈЕ	126
СТРУКОВНА МЕДИЦИНСКА СЕСТРА/ТЕХНИЧАР – ОСНОВНЕ СТРУКОВНЕ СТУДИЈЕ	126

У фокусу: квалитет, поштовање наслеђених вредности и модернизација, мобилност студената, компетенције...

(Према: *Водич кроз хармонизовани курикулум*, в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/srpski0/>).

1. Увод

1.1. Историјат школовања просветног кадра у Вршцу

Немачка Препарандија, основана далеке 1854. године, прва је установа у Вршцу, а друга у Војводини, за образовање учитеља, а касније и васпитача. Ученици српске, румунске и мађарске националности, будући учитељи, имали су у оквиру Препарандије као наставни предмет свој матерњи језик. Био је то почетак заједничког школовања.

Од 1868. године питањем организовања школа и њиховим надзором уместо црквених веродостојника почињу се бавити политичка представничка тела у држави, почев од земаљске владе и њеног Министарства просвете, преко жупанија, срезова до општинских управа.

Учитељска школа се 1871. године из Вршца сели у Сегедин, где се спаја са већ постојећом мађарском учитељском школом. Овај догађај је представљао крај немачке католичке установе за образовање учитеља у Вршцу.

Учитељска школа се у Вршцу отвара 1920. године. Била је то мешовита школа која је служила потребама целог Баната и подунавске области. Школовање је трајало три године, а у учитељским школама у то време су оспособљаване и забавиље. Вршачка Учитељска школа је постала центар за полагање државних стручних испита за учитеље и забавиље из поменутих области.

Трогодишње школовање учитеља 1929. године продужава се на пет година. Петогодишње школовање у Учитељској школи у Вршцу траје до 1940. године. У то време Учитељска школа у Вршцу била је најбројнија у држави. У време оснивања, међу ученицима су постојале велике разлике по узрасту и по територијалној припадности. Било их је из свих крајева ондашње Југославије. Често је Министарство за просвету упућивало, по својој потреби, ученике у ову школу.

Након предратне петогодишње Учитељске школе, у првих десет послератних година (од 1944. до 1954. године) у Вршцу је функционисала четвороразредна Учитељска школа. Овај период карактерисао се честим изменама наставних планова и програма. Замерке о оптерећености и недовољној стручној усмерености четворогодишње Учитељске школе нису биле отклоњене, тако да се школске 1952/53. године доноси нови наставни план и програм, који, између осталог, поново продужава школовање учитеља на пет година.

Новембра 1954. године Учитељска школа у Вршцу је, као и све учитељске школе тога времена у Југославији, добила нови наставни план и програм, који је значио нову етапу у постојању и њеном развијању, етапу која ће трајати следећих двадесет година, све до оснивања педагошких академија на овим просторима.

Педагошка академија „Жива Јовановић” у Вршцу основана је јуна 1973. године. Академија је почела са радом у објекту Учитељске школе, од које је наследила целокупна наставна средства и опрему. Одлуком Заједнице образовања Војводине формирана су два смера – за наставу на српском језику и за наставу на румунском језику. Законом о педагошким академијама предвиђа се образовање учитеља у Педагошкој академији, јединственој вишој школи у трајању од шест година, која обухвата два наставна ступња: први у трајању од четири године и други у трајању од две године. Школске 1975/76. године промене у систему средњег васпитања и образовања уносе промене и у рад педагошких академија, тако да се ученици после завршеног општег образовања у трајању од две године уписују у први (припремни) ступањ Педагошке академије у двогодишњем трајању, а затим, уколико желе, могу наставити школовање на другом ступњу, где после положеног завршног испита добијају звање *наставника разредне наставе за прва четири разреда основне школе*. За ову институцију посебно је значајна школска 1980/81. година када је у Педагошкој академији у Вршцу почело са радом одељење у којем се припремају васпитачи за рад у предшколским установама. У оквиру школовања васпитача, формирана је група на српском и румунском наставном језику.

Следећа етапа школовања просветног кадра у Вршцу везује се за 1983/84. годину и траје до 1992/93. године, када је настава на Педагошкој академији функционисала као виши степен у трајању од две године. Посебно се може издвојити школска 1990/91. година, када се на иницијативу Републичког фонда за више и високо образовање, на Педагошкој академији у Вршцу уписују студенти из суседне Румуније на одсеку наставника разредне наставе на српском језику, припремајући на тај начин учитељски кадар за основну школу у одељењима са наставом на српском језику у Румунији.

Виша школа за образовање васпитача у Вршцу, основана је 1993/94. године, када је Педагошка академија прешла на образовање новог профила наставног кадра – васпитаче за предшколске установе. Тада је усвојен и Наставни план и програм за више васпитачке школе. На Вишој школи за образовање васпитача у Вршцу постојала су два одсека – за образовање васпитача на српском језику и за образовање васпитача на румунском језику. У међувремену је са првом акредитацијом Виша школа за образовање васпитача у Вршцу постала Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило

Палов”. У њој је већ поред поменута два одсека за школовање на српском и румунском, 2009. године отворен и трећи за школовање васпитача на ромском наставном језику, чиме је ова институција добила и значајну улогу у стварању високошколске историје наше земље, јер се у њој први пут на високошколском нивоу студенти ромске националности образују на матерњем језику.

Важна етапа (која и данас траје) у развоју образовања наставног кадра у Вршцу може се везати за школску 1994/95. годину, када је Учитељски факултет из Београда организовао консултативну наставу за наставнике разредне наставе који су завршили Педагошку академију ради полагања диференцијалних испита и стицања звања професора са високом школом у трајању од четири године за рад у прва четири разреда основне школе. Законом о Учитељским факултетима Републике Србије отворено је шест факултета ове врсте на територији Србије. Факултет у Београду преузео је обавезу да образује учитеље на овом нивоу за наставу основне школе на румунском језику. Овакав вид дошколавања оних који су завршили Педагошку академију, превасходно за кандидате са територије Јужног Баната, одвијао се на српском и румунском језику. Одељење Учитељског факултета у Београду, на коме се настава изводи на српском и румунском језику, отворено је 1998. године у Вршцу.

1.2. Историјат вишејезичног образовања просветног кадра у Вршцу

Већ је наведено да је давна 1854. важна за почетак заједничког школовања младих људи који нису били исте националности. Године 1933. Владе Краљевине Југославије и Краљевине Румуније закључиле су Конвенцију о уређењу мањинских основних школа у Банату. Према овој Конвенцији, образовање учитеља и васпитача за потребе образовања и васпитања деце румунске мањине у основним школама и вртићима вршиће се на румунском језику у одељењу Учитељске школе у Вршцу. Школске 1932/33. године за учитеље румунске националности уводе се предмети на матерњем језику (веронаука, румунски језик, аритметика), као и уџбеници на румунском језику, а од школске 1935/36. оснива се самостално одељење на румунском језику, одељење које је присутно у континуитету до данас.

У току постојања румунског одељења при Учитељској школи у Вршцу, у периоду од 36 година, ово одељење похађало је 660 ученика румунске националности (дипломирало 438), а од 1974. године при Педагошкој академији и Вишој школи за образовање васпитача, од уписаних 509, дипломирало је 423 учитеља и васпитача. У међувремену је ова институција прерасла у Високу школу струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” (даље у тексту, ако друкчије није наведено: Висока школа, в. и напомену у фн 5).

Од преко 800 интелектуалаца румунске мањине, који су стекли солидно базично образовање (основне студије) у поменутим образовним установама, велики број није се определио за педагошки рад, већ су постали наши истакнути научници, универзитетски професори, лекари, уметници, културни радници. С обзиром на то да су једино у Вршцу могли да се школују на матерњем језику (од основне школе, средње, више до високог образовања), Вршац постаје једини културни и духовни центар румунске мањине у нашој држави. У наведеним образовним институцијама спремали су се, а и данас се спремају, будући учитељи и васпитачи који ће моћи да васпитавају младе генерације румунске мањине у Србији у духу мултикултурности, толеранције, поштовања културе других народа и мањина наше мултиетничке државе. Такође, они ће дати велики допринос и на пољу културног и духовног уздицања румунске националне мањине код нас, као и бољој интеграцији наше земље у европске токове. Интеркултурно образовање које пружа Вршац треба да смањи стереотипе код деце предшколског и основношколског узраста; такође, може да спречи декултурацију и асимилацију, поштовање индивидуалних разлика и уважавање културног идентитета.

Оваква традиција и клима пружили су плодно тло за увођење, како је већ поменуто у претходном одељку, и трећег одсека за школовање васпитача на ромском језику, 2009. године. Тиме је ова институција добила привилегију да активно учествује у стварању високошколске историје наше земље, поставши прва институција у којој Роми могу да се на високошколском нивоу школују на свом матерњем језику, чиме се истовремено обезбеђује и њихово предшколско образовање на матерњем језику, што ће сигурно допринети побољшању образовања и подизању образовног нивоа Рома у нашој земљи. Наслеђене традиционалне вредности негују се и данас – тако је Висока школа 8. априла 2019. године Свечаном академијом обележила десетогодишњицу образовања васпитача на ромском наставном језику (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/obelezen-medjunarodni-dan-roma/>); 2021. године Високој школи додељена је и плакета за допринос унапређивању положаја Ромкиња и Рома на територији АП Војводине (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/visokoj-skoli-dodeljena-plaketa/>), 2022. године обележен је и Светски дан Рома (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/svetski-dan-roma-3/>).

¹ Електронски извори који су консултовани и наведени у Публикацији посећени су у периоду од 1. 4. 2022. до 30. 4. 2022. године; ради економичности у излагању, ови подаци се не наводе поново и понаособ уз сваки извор у основном тексту.

1.3. Осврт на историјат здравствене културе Вршца и околине

Инспирацију за конципирање студијских програма Висока школа у Вршцу налази, с једне стране, у помном праћењу актуелних потреба друштва у којем стасавају њени потенцијални полазници, а, с друге стране – у богатим традиционалним вредностима простора коме припада, на коме гради своја материјална и духовна здања. Традиција се притом не поима као антоним модерног већ се тежи комуникацији с традицијом, као једним од важних начина успостављања и одржавања везе са колективним памћењем. Тако се, између осталог, за осмишљавање студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар инспирација нашла у традиционално богатој здравственој култури Вршца и околине, коју ћемо укратко представити у наредним редовима, акцентујући да је изражена брига о ближем свом – што у првом реду подразумева и прегалачки рад медицинских сестара/техничара – одувек била присутна на простору којем припадамо.

У нашој земљи постоји традиција у позиву сестринства и у неговању болесног и онога коме је неопходна помоћ – још у XII веку у српским манастирима калуђери и калуђерице су неговали здравствену културу и васпитање (Арсин Комљеновић – Петровић, 2015, в. https://www.eurashe.eu/library/modernising phe/EURASHE_sem_PHE_Belgrade_090315_pres_PETROVIC_srb.pdf).

Када говоримо о времену турске владавине (1552–1716) подаци о историји здравствене културе Вршца и околине, која нам је овом приликом у фокусу, оскудни су, међутим, касније, већ половином XVIII века – у Вршцу послује прва болница под називом „Немачка општинска болница код непорочне Марије”, која је била смештена у згради намењеној за смештај сиромашних немачких породица. У српском делу града, средствима прилога и поклона грађана, Српска црквена општина 1779. године изградила је Српски шпитал³, који се налазио у порти Саборне цркве. Средином XIX века, немачки еснафи граде Немачки еснафски шпитал, непосредно уз зграду Немачког шпитаља. Упоредо са радом првих болница, у Вршцу су настајале и прве апотеке: „Код Спаситеља” (1784) у српском делу вароши („Апотека на степеницама”) и „Код Светог Тројства” (1821), на немачкој страни града (извор: <http://www.vrsac.com/>).

У XIX веку у Вршцу је било смештено и више војних болница – Војна болница, која је радила 1849/50. године за време мађарске револуције, пољска војна болница 1854. године за 500 болесника у кући М. Бресла (М. Breszl), а у просторијама немачких школа 1866. године радила је Војна болница са 98 кревета. Касније се отвара Резервна војна болница (у току 1914. и 1915. године у згради „Конкордије” и у две зграде, у порти Саборне цркве, данас ОШ „Вук Караџић”; извор: <https://obvrsac.com/>).

Крајем XIX века, 1893. године, у Вршцу се оснива Друштво за чување здравља и природно лечење, које сачињавају присталице Швајцарца Арнолда Риклија, поборника лечења природним факторима – сунцем, ваздухом и водом. Од 1895. Друштво оснива и Завод за природно купање „Риклијев бунар”, који од маја од октобра пружа услуге и успешно лечи многе болести. У Вршцу се затим 1909. године оснива Антитуберкулозни диспансер, у згради бившег Немачког еснафског шпитаља. Први санаторијум у Вршцу – „Санитас” основао је др Лудвиг Мехеш и зграда је подигнута 1911/12. године у подножју Вршачког брега. Између два светска рата у Вршцу су радила још три санаторијума који су били приватно власништво познатих вршачких лекара. У истом периоду отворене су још две апотеке. Године 1947. године Градска болница сели се у зграду санаторијум „Санитас”, а 1953. мења назив у „Општа болница”, да би већ 1956. поново изменила назив сада у Општа болница „Анђа Ранковић”; 1960. године започети су радови на изградњи нове болнице, која је 1965. пуштена у рад. Обједињавањем здравствених служби Вршца, Пландишта, домова здравља и здравствених станица формиран је 1967. године Медицински центар „Анђа Ранковић” (извор: <http://www.vrsac.com/>). Године 2000. отвара се нова болничка зграда, која је сазидана захваљујући средствима самодоприноса грађана општине Вршац. Медицински центар „Анђа Ранковић” мења име у Здравствени центар Вршац, а 2009. године Општа болница Вршац издваја се као посебна здравствена установа из Здравственог центра Вршац (извор: <https://obvrsac.com/>).

Међу историјским подацима везаним за развијање здравствених установа у Вршцу, издвајамо и да је у Вршцу 1952. године отворен и депаданс Психијатријске болнице из Београда, али се већ наредне године формирала самостална Психијатријска болница, која се потом нагло развија да би постала угледна специјализована здравствена установа, која данас носи назив Неуропсихијатријска болница „Др Славољуб Бакаловић” и пружа своје специјализоване здравствене услуге становништву Србије (извор: <http://www.vrsac.com/>). Поред установа, чији је оснивач држава, данас на територији Вршца и околине ради више приватних здравствених ординација и једна поликлиника.

² Електронски извори који су консултовани и наведени у Публикацији посећени су у периоду од 1. 4. 2022. до 30. 4. 2022. године; ради економичности у излагању, ови подаци се не наводе поново и понаособ уз сваки извор у основном тексту.

³ **шпитал** (лат.): установа за смештање, лечење и негу болесника; зграда у којој се налази та установа.

Из историјата здравства у Вршцу, осврћемо се и на једну знамениту личност Вршца – др Гаврила Пекаровића (1812–1851), чији запажени рад, између осталог, **повезује рад са децом предшколског узраста и здравство**. Др Гаврило Пекаровић је медицину студирао на Универзитету у Будимпешти, где је дипломирао, докторирао и специјализирао педијатрију; био је пријатељ и лични лекар Јована Стерије Поповића (1806–1856), а пријатељство са оснивачем српске драме, између осталог, определило га је за живот у Вршцу. Осим што је био лекар педијатар, бавио се и преводилачким радом, а његов превод комада *Карташ* Виктора Диканџа изведен је у Српском народном позоришту давне 1874. године (извор: *Енциклопедија СНП*, <https://www.snp.org.rs/enciklopedija/?p=8528>). Пекаровић је још као студент медицине, 1836. године у Будиму издао прву књигу о неговању деце на српском језику – „Чадолуб или Неговање деце у првим годинама живота”. Ова прва педијатријска књига у нашој земљи проглашава га за нашег првог дечјег лекара и отуда Вршац има статус града у коме је радио зачетник дечје заштите Војводине. Године 1979, у оквиру прославе међународне године детета, у знак захвалности и памћења овом знаменитом Вршчанину, подижу се једнообразни споменици (бисте) испред Дечје клинике у Новом Саду, Медицинског центра у Вршцу и Здравствене станице у родном Банатском Аранђелову (извор: Ђларић, Ж., Ђларић-Roganović, М. (2002). *Дејча заштита у Вршцу и њен развој. Medicinski pregled*, 55(9-10), 431–435, доступно на: <https://doi.org/10.2298/MPNS0210431S>, стр. 431).

Процес професионалног образовања сестара у Србији почиње 1860. године. У Србији се 1952. године у Београду отвара прва државна Виша школа за медицинске сестре Југословенског црвеног крста, чиме почиње образовање сестара на вишем нивоу. Виша медицинска школа у Земуну отвара се 1958. (Арсич Комљеновић – Петровић, 2015, в. https://www.eurashe.eu/library/modernisingphe/EURASHE_sem_PHE_Belgrade_090315_pres_PETROVIC_sr_b.pdf). Кад је реч о образовању здравственог кадра Вршац и околине кроз историју, високо образовање стицано је, како илуструје и образовни пут Гаврила Пекаровића, далеко ван Вршца. У савремено доба⁴ будућим студентима су на располагању образовни центри (у Београду, али и Темишвару у Румунији, даље у Новом Саду, док у територијално најближем Панчеву ради приватна стоматолошка висока установа). Када је реч о средњошколском образовању у медицинском пољу, заинтересовани ученици из Вршца и околине су до 2004. могли да похађају стручну школу у Панчеву која образује ученике за подручје рада *Здравство и социјална заштита* (образовни профили: Медицинска сестра – техничар, Медицинска сестра – васпитач, Здравствени неговатељ). Тек од 2004. године ученици са територије вршачке општине добијају прилику да се образују између осталог, за делатност *медицинска сестра-техничар* у свом граду, у Хемијско-медицинској школи. Хемијско-медицинска школа Вршац се налази у једној од старијих зграда у Вршцу, саграђеној 1910. године. Зграда и простор око ње су некад припадали војсци, током којег времена је то била Коњичка касарна. Војска је напустила објекат крајем 60-их година прошлог века, и зграда је дата на коришћење средњим школама. Од 1983. године користи га искључиво Хемијска школа. Уз школу је изграђена и спортска дворана. Школа је променила неколико имена током година: од настанка 1977. до 1983. звала се ООУР за образовање стручних радника хемијско-технолошке и текстилне струке „Браћа Ацкета”; од 1983. до 1993. године – Средња хемијска школа „Браћа Ацкета”; од 1993. до 2004. – Хемијско-текстилна школа. У оквиру ове Хемијско-текстилне школе најпре су отворена два одељења медицинске школе из Београда – *медицинска сестра/техничар* и *фармацеутски техничар*. Од 2004. године ова су одељења постала самостална и независна, а у складу са тим, школа је августа 2004. званичним актом променила назив у Хемијско-медицинска школа. И даље су, у подручју рада *Здравство и социјална заштита*, активне горепоменута одељења медицинске струке (<https://hemijskomedicinskavrsac.weebly.com/>). Школа у свом саставу има, осим савремених учионица за праћење средњошколске наставе, и кабинет за здравствену негу, кабинет за анатомију и физиологију, као и савремено опремљене лабораторије, те добро опремљену библиотеку са великим избором књига (<http://hms.edu.rs/cms/o-skoli/opsti-padaci>). Након завршетка средње школе, ако би се одлучили да наставе школовање у медицинском пољу, ученици ове али и других школа из Вршца и околине морали су да путују у друге градове, а трошкови које то подразумева, неретко су их успоравали у тој замисли или доприносили томе да потпуно одустају од даљег школовања. Последњих година, свршеним средњошколцима се нуди студирање на више медицинских смерова основних и мастер студија у оквиру Наставне базе у Вршцу приватне Високе струковне школе – Интернационалног центра за професионалне студије из Београда (опширније в. на: ICEPS; https://iceps.edu.rs/kontakt-strana/?_rstr_nocache=rstr3106077fb398b98a).

⁴Више о развоју и тенденцијама образовања медицинских сестара/техничара у Републике Србије в. Dabić – Vukoje (2018). *Razvoj i tendencije obrazovanja medicinskih sestara/tehničara u procesu reformi obrazovnog sistema Republike Srbije. Sestrinski žurnal – Nursing Journal*, 5/1, 15–20, DOI: 10.7251/SEZ0118015D, <file:///C:/Users/Srpski-laptops9/Downloads/5232-Article%20Text-10812-1-10-20181128.pdf>.

Оснивањем студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар на Високој школи у Вршцу – (ре)акредитованој институцији чије је оснивач Република Србија и која има вишегодишњу традицију успешног и награђиваног рада у области високог образовања (в. www.uskolavrsac.edu.rs; <https://www.uskolavrsac.edu.rs/visokoj-skoli-dodeljena-plaketa/>; <https://www.uskolavrsac.edu.rs/visokoj-skoli-dodeljena-erazmus-povelja-2021/>; <https://www.uskolavrsac.edu.rs/visokoj-skoli-dodeljena-povelja-grada-vrsca/>, итд.) и послуже на простору који има традицију у неговању здравствене културе – омогућено је, између осталог, да се ови ученици (с територије Општине Вршац, околине, Јужног Баната и др.) лакше одлуче да наставе медицинско образовање и стекну више могућности за високо образовање у пољу медицинских наука. Проблеми савременог сестринства највише су и видљиви у недовољном образовању медицинских сестара/техничара и немогућности напредовања у струци (Арсид Комљеновић – Петровић, 2015: 6, в. *Образовање медицинских сестара у Србији и проблеми са којима се професија медицинских сестара суочава*, доступно на https://www.eurashe.eu/library/modernising-phe/EURASHE_sem_PHE_Belgrade_090315_pres_PETROVIC_srb.pdf). У нашем здравственом систему једва једна од десет сестара има вишу или високу стручну спрему, док је законски минимум у Европској унији 30 одсто (исто, 15), а на позицијама главних сестара/техничара налазе сестре са средњом школом и/или санитарни техничари, лаборанти, физио и радни терапеути... (исто, 17). А не треба заборавити да медицинске сестре/техничари чине готово половину од укупног броја свих запослених у систему здравствене заштите и, према подацима Светске здравствене организације, пружају чак 70 одсто здравствених услуга. Коначно, улога коју је сестрама дала Светска здравствена организација захтева веће знање и већи степен образовања, (исто, 4). Акредитација основних струковних студија из поља медицинских наука у Вршцу обогатило је могућности за високо образовање медицинских сестара/техничара, што истовремено доприноси традиционалном неговању здравствене културе у Јужном Банату.

(Детаљније о историјату здравствене културе Вршца и Јужног Баната, те Војводине в. и у: Peškir, P., Stanivuković, M. (1970). *Istorijat bolnica u Vršcu*. U: *Zbornik radova II naučni sastanak sekcije Vojvodine Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije*, 132–139; Šljapić, Ž., Stanivuković, M. (1971). *Posleratno razvoj bolnice u Vršcu, 1944–1967*. U: *Acta Hist Med Pharm Vet*, 111–112; 121–131; Velisavljev, M., Šljapić, Ž. (1981). *Spomenik zaslužnom lekaru Vojvodine, piscu prve pedijatrijske knjige u Jugoslaviju, dr Gavrilu Pekaroviću, Medicinski Pregled*, 11–12, 557–561; Јовин, С. (1998). *Историја медицине и здравствене културе на тлу данашње Војводине : 1718–1849*. Том 2, део 1. Нови Сад: Матица српска; Марковић, В. (2001). *Здравство у Војводини између два светска рада. Рад Музија Војводине*, 43/45 (2001/2003), 131–136; *Наших првих 100 (1920–2020)*, Институт за јавно здравље Војводине /http://www.izjzv.org.rs/izjzv/stranice/centar/assets/100/Publikacija_100_godina.pdf/ и др.)

2. Оправданост постојања Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац⁵

Предлог за настављање организовања и извођења студија на Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу резултат је објективних друштвених потреба (мултикултурних, социолошких и етничких), а утврђен је на основу стручне анализе постојећег стања. Као одговарајући организацијски оквир за извођење струковних студија за васпитачки позив, задржано је трогодишње образовање васпитача деце предшколског узраста, а омогућена је (в. акредитацију из 2018. године, <https://www.uskolavrsac.edu.rs/akreditacija-master-strukovne-studije/>) и реализација студија другог степена, односно мастер струковних студија у трајању од две године. Године 2022. акредитован је и нови студијски програм основних струковних студија, сада из медицинског поља – Струковна медицинска сестра/техничар (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/akreditacija-studijski-program-strukovna-medicinska-sestra-tehnicar/>). У току је (ре)акредитација програма Васпитач деце предшколског узраста (студијски програм преименован у Струковни васпитач), чије иновирање, између осталог, подразумева пратеће актуелних токова у предшколском васпитању и образовању, као и ширем образовном и друштвеном контексту (детаљније в. у тексту *Публикације*, т. 5.5.).

Висока школа у Вршцу следи традицију школовања учитеља и васпитача која се протеже још од 1854. године. Иако су се системи, називи, па чак и државе у којима је ова институција радила мењали, она је у њима опстајала и настављала да врши своју функцију, речју – у њој се већ више од 150 година успешно школују врсни стручњаци у својој области. Да би се оваква традиција одржала, било је потребно „покриће”. Висока школа је морала константно да образује компетентан педагошки кадар, који је био у стању да се докаже у пракси. И данас се у овој институцији формирају васпитачи оспособљени да током студија стечена темељна теоријска знања и практичне вештине у раду са децом предшколског узраста преточе у креативне и савремене активности. Да би увек била на нивоу савремених токова и студенте образовала према савременим стандардима струке, Висока школа је формирала листу компетенција (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/category/teach/>), које кандидати стичу током студија и која се редовно осавремењава у складу са збивањима у области педагогије, психологије и осталих наука које се изучавају у наставном плану Високе школе. Савладавањем студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар, исто тако, студенти ће имати могућност да стекну опште и предметно-специфичне способности, које су у функцији квалитетног обављања стручне делатности из области медицинског поља.

Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” пуну пажњу посвећује научно-истраживачком раду у коме се ангажују професори и студенти ове школе. На тај начин они, стално се усавршавајући у непрестаној „утакмици” на терену савремене науке, стичу солидну стручну основу. У том смислу Висока школа се редовно укључује у међународне и домаће пројекте (о пројектним активностима в. детаљније на: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/projekti/>), било као носилац или као један од чланова тима за њихову реализацију, омогућавајући тиме и једном делу студената да учествују у пројектном раду и стекну неопходне увиде и искуства који ће им касније бити од користи.

Један од значајних примера реализације оваког усмерења је већ традиционално организовање научних скупова посвећених даровитима. Висока школа обележила је 28. јуна 2019. године јубиларни 25. округли сто о даровитима (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/odrzan-25-okrugli-sto/>). Уследили су затим 26. округли сто (26. 6. 2020. године), који се, будући реализован у време пандемије изазване вирусом Covid-19, није могао одржати онако како је то традиционално било у протеклих четвр века. Од пристиглих радова и резимеа објављен је Зборник 26 (<http://www.nauka.uskolavrsac.in.rs/26-okrugli-sto/>), а након тога је организован успешан онлајн дискурс. Дана 25. 6. 2021. године успешно је реализован и 27. округли сто (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/odrzan-27-okrugli-sto/>) на тему: *Саморегулација и развој потенцијала даровитих*, учешћем сто и једног истраживача, универзитетских професора, практичара... из десет европских држава (Русија, Немачка, Румунија, Португалија, Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Северна Македонија, Црна Гора и Србија). Скуп је, као и у претходном периоду, подржао Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност АП Војводине. У припреми је 28. округли сто на тему: *Афективне димензије личности и остварење даровитости*, који ће се реализовати 1. 7. 2022. године у Вршцу, као и зборник радова са прошлогодишњег скупа – Зборник 27. Овај, сада

⁵ **Напомена:** С обзиром на одобравање новог студијског програма, сада из медицинског поља – Струковна медицинска сестра/техничар (акредитација 2022), у поступку је и измена назива школе у следећи назив: **Висока струковна васпитачка и медицинска школа**. У даљем тексту употребљаваће се актуелни назив школе, дат у наслову овога одељка (или његова краћа форма: Висока школа), без поновног указивања на наведену напомену. Уз то, програм основних струковних студија Васпитач деце предшколског узраста, који је у поступку (ре)акредитације, биће преименован у: **Струковни васпитач**, а у складу са постојећим квалификацијама.

међународни научни скуп, резултирао је до сада и својеврсном „малом библиотеком” публикација посвећених комплексном феномену даровитости (в. <http://www.nauka.uskolavrsac.in.rs/>), по којима је ова институција постала препознатљива у земљи и окружењу, па и у ширим оквирима, те је Вршац постао међународни едукативни центар за даровите, а Висока школа стекла статус *European Talent Point* (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/visoka-skola-european-talent-point/>). Ова истраживачка делатност ширу образовну мисију коју реализује путем укључивања бивших студената, а садашњих радно-активних васпитача у стручно усавршавање. У том смислу Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу редовно осмишљава и реализује више акредитованих програма стручног усавршавања (списак актуелних акредитованих програма доступан је на адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/akreditacija-zuov/>). Поред тога у оквиру своје издавачке делатности Висока школа објавила је до сада више од 250 наслова (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/srpski0/>), одабраних да служе како оспособљавању нових, тако и усавршавању већ дипломираних полазника и тај број континуирано расте.

Поред поменутих стручних разлога, који су своју потврду нашли у задовољству и похвалама институција у којима су се наши кандидати по завршетку студија запослили, ова институција у корист свог постојања може навести и већ поменуту традицију вишејезичног и вишекултурног школовања. Године 2015. Свечаном академијом обележено је осамдесет година заједничког школовања на српском и румунском језику (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/svecana-akademija/>), а 2019. и деценија како се у њој школују и студенти на ромском језику (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/obelezen-medjunarodni-dan-roma/>). Тиме је доказана већ позната отвореност и толерантност ове институције смештене у поднебље које је прихватило и својима учинило све сличности и разлике бројних народа који на њему живе. У том смислу Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” својим мултикултуралним образовањем припадника већинске и мањинских заједница обезбеђује један од предуслова за европеизацију образовног система у Србији.

Један од значајних разлога за опстанак неке институције је и њена одрживост. Овде су образовање стицали васпитачи из свих општина јужног и средњег Баната, али и из Београда, Смедерева, Пожаревца, Велике Плана итд., као и из Црне Горе (дакле, знатан број студената са ширег географског подручја). Можемо се осврнути и на територијалну припадност студената који су у претходне три школске године уписали прву годину основних студија Високе школе у Вршцу: школске 2019/20. године уписало је највише студената из Панчева и околине, Вршца и околине, те Београда и околине, (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2019/12/Program-rada-skole-2019-20.pdf>).

Школске 2020/2021. године студенти уписани на прву годину студија претежно долазе из општина Вршац, Панчево и Београд (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2021/02/Program-rada-skole-2020-21.pdf>). Исто важи и за школску 2021/2022. годину (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2022/01/Program-rada-skole-2021-22.pdf>).

Треба поменути и да је Вршац постао међународни образовни центар јер се у њему на три наставна језика школују Срби, Румуни и Роми и из суседне Румуније. Вршац је одувек културни и образовни центар Румуна у Србији, јер у њему постоје сви нивои, од предшколског до високошколског, образовања на румунском матерњем језику.

3. Наставна филозофија Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац

Данас на педагошкој сцени Европе влада плурализам теорија васпитања, тако да постоје бројна и различита тумачења циљева образовања и учења. Промене на глобалном плану намећу преиспитивање националних циљева и стандарда са глобалним друштвено-економским циљевима. У суштини дискурса који данас утиче на циљеве образовања су питања глобалне међузависности и будућности, космополитизма, економске и социјалне ефикасности, социјалне правде, демократског грађанства, као и питања академске рационалности и персоналног раста и развоја. Филозофија данашњег трасирања путева у образовању савремене Европе ослања се на егзистенцијализам.

Појава и развој теоријског плурализма, а нарочито конструктивистичке метатеорије и развојно-хуманистичког правца у педагогији, наметнуле су нове приступе у тумачењу и разумевању процеса и појава у индивидуалном и социјалном функционисању појединца. Промењена представа о човеку, другачији приступ развоју и васпитљивости људских потенцијала, врши снажан утицај на област васпитања и образовања, али истовремено отвара и нове перспективе промишљања, као што су концепт и домети доживотног образовања. У служби овога су и критички тонови усмерени ка постојећим начинима проучавања и истраживања личности. Концепти развојности и васпитљивости појединца заузимају све више простора, а у складу са прихватањем „модела изазова” настао је и концепт компетентности који савремени аутори оцењују као концепт који на најбољи начин сажима модел људског функционисања, заснован на развојним теоријским правцима. Прихватљивост овога концепта заснива се на његовом инсистирању да се повеже лични развој са обележјима и значењима друштвеног дискурса, а заснованост му лежи на развојно-хуманистичком, узајамном и одговорном односу појединац–заједница. Посебну улогу у овом концепту има образовање у подстицању развоја људских потенцијала за стицање компетентности као опште способности појединца. Ово последње чини основу на коју се поставља нови приступ, или нови модел интеграције досадашња два опозитна педагошка приступа, две педагошке рефлексije (педагогија есенције и педагогија егзистенције). У новом моделу компетентност се разуме као сложај потенцијала, васпитљиви развојни капацитет појединца за успешно остваривање сопствених циљева, потреба и улога у различитим областима друштвеног и професионалног живота, али и за међусобно, задовољавајуће саобраћање са другима.

Наша европска интеграција лакше ће се поспешити ако се путем васпитања и образовања посвети пуна пажња стицању компетенција у којима се кључним способностима сматрају: моћ аналитичког мишљења, способност тимског рада, самосталност, самоиницијатива која прати стручност и компетентност. Наведено једнако важи за образовање будућих васпитача и будућих медицинских сестра/техничара. Стога има смисла прихватити велико залагање многих аутора за прихватање Рихтеровог концепта компетенција, који уважава особу и утиче на њену саморефлексију и самоодређење.

Овај и слични модели у савременим образовним концептима Европе истиче компетенцију као општу способност особе неопходну за другачије артикулисање односа појединац–друштво (а самим тим и педагошке рефлексije). Такође, наглашава самокомпетенцију и социјалну компетенцију као основне потенцијале или кључне компетенције, потребне за постизање капацитета оптималне компетентности особе у доменима неопходним да се стиче и развија акционо искуство током читавог живота, што, савремена кретања и очекују од појединца.

4. Савремени педагошки поглед на образовање – основа студијских програма на Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац

У савременом друштвеном контексту породичне потребе за организованом бригом за децу предшколског узраста у порасту су готово свуда. Иако у Европској унији похађање васпитно-образовних програма није обавезно пре пете године живота, ипак је више од 75% деце узраста од четири године обухваћено предшколским васпитањем и образовањем (Француска 96%, Холандија 96%, Белгија 97%, Немачка 67%, Шведска 70%, Словенија 53%, Грчка, Ирска, Португал 50-60%). Иако је Војводина одувек предњачила у погледу мреже предшколских установа, што представља добру основу у погледу развоја предшколског образовања и васпитања, проценат обухваћене деце у односу на стање у европским земљама које смо навели, знатно је мањи. У блиској будућности очекује се даљи пораст броја деце у предшколским установама (нарочито је изражена тенденција повећања броја деце обухваћене целодневним боравком, која је доведена у везу са променом радног времена запослених које се све више приближава радном времену на Западу, где се касније почиње и завршава са послом) и приближавање бројкама у земљама које нас окружују, тако да та чињеница даје реалне могућности приликом отварања, између осталог, и нових радних места за васпитаче. (О кадровским потребама, као и потребама у домену школовања медицинских сестара/техничара биће речи ниже у тексту, као и у поглављу 9.2. Образложење наставног плана и исходишта студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар.)

Примера ради, уколико упоредимо податке Републичког завода за статистику (РЗС) за школску 2014/15. годину са подацима из 2019. године уочавамо да је укупан број деце која су похађала државне и приватне вртиће у Републици Србији са 192005 (в. <http://publikacije.stat.gov.rs/G2015/Pdf/G20151097.pdf>) порастао у 2019. години на 218567 (в. <http://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G20191098.pdf>, *Саопштење – Статистика образовања*, бр. 98, год. LXIX, 19. 4. 2019); у складу са тим и укупан број васпитно-образовних група знатно се повећао (8940 : 9842). У школској 2020/2021. години број деце који похађају предшколско васпитање и образовање је 216570, програм предшколског васпитања и образовања организован је у 456 предшколских установа (162 државне и 294 приватне) и 2825 објеката (2412 државна и 413 приватних), у 10074 васпитне групе (<https://www.stat.gov.rs/oblasti/obrazovanje/predskolsko-vaspitanje-i-obrazovanje/>, према *Саопштење – Статистика образовања*, бр. 92, LXXI, 16. 4. 2021). Такође, анализом годишњег статистичког саопштења истраживања о предшколском васпитању и образовању у школској 2020/21. години може се уочити да је од укупног броја деце обухваћених обавезним припремним предшколским програмом (ППП) (64535 деце) целодневне програме (од 9 до 12 сати дневно) PPP похађало чак 57,4% деце. Видети и *Статистички календар Р Србије за 2022. годину* (<https://publikacije.stat.gov.rs/G2022/Pdf/G202217015.pdf>, стр. 75). Наведени подаци иду у прилог констатацији да предшколске установе, као институционални оквир система друштвене бриге о деци, морају изаћи у сусрет све бројнијим потребама породице и деце, како у погледу квантитета, тако и у погледу квалитета рада предшколских установа (флексибилнијем радном времену, продужетку радног времена и др.).

Предшколско васпитање је препознато као важан предуслов повећања обухвата основним образовањем, као и смањења осипања ученика током основног образовања и повећања стопе завршавања основне школе. И наша земља је заједно са земљама чланицама Европске уније опредељена ка стратешком циљу за унапређење бриге о деци, тако што је предвиђено да до истека претходне деценије, 90% деце старије од 3 године буду обухваћена предшколским установама за бригу о деци.

Почетком миленијума Србија је била међу земљама са најнижим обухватом предшколским образовањем у Европи. Као одговор на овакво стање, уведен је обавезни предшколски припремни програм. Примена овог програма допринела је битном порасту обухвата предшколским васпитањем, нарочито у групи деце узраста 6-7 година. С обзиром на измене у Закону о предшколском васпитању и образовању, којим се предвиђа обавезно похађање деце у припремним групама (тзв. нулти разред), где васпитно-образовни рад организује васпитач, сматрамо да се пружа могућност запошљавања већег броја нових васпитача и отварања васпитно-образовних група у мањим местима у којима до сада из многобројних разлога предшколске установе нису постојале. Подаци Републичког завода за статистику (в. <https://www.stat.gov.rs/oblasti/obrazovanje/predskolsko-vaspitanje-i-obrazovanje/>, према *Саопштење – Статистика образовања*, бр. 92, LXXI, 16. 4. 2021), за школску 2020/21. годину показују да је у Републици Србији 96,4% деце обухваћено обавезним предшколским програмом, док је у Војводини тај проценат 100%. (Датум ажурирања података о предшколском образовању и васпитању на сајту РЗС у тренутку израде овог документа је 16. 4. 2021, те није било доступних новијих информација за 2022. годину; од 1. 4. 2022. доступан: *Статистички календар Р Србије за 2022. годину* (<https://publikacije.stat.gov.rs/G2022/Pdf/G202217015.pdf>, в. Предшколско образовање и васпитање, стр. 75).

У нашем друштву, све више је деце чија су оба родитеља запослена или која живе само са једним родитељем, као ванбрачна деца или деца разведених родитеља. Економска ситуација намеће многим породицама запосленост оба родитеља да би одржали исти стандард живота који је само једну генерацију уназад могао да обезбеди један запослени родитељ. Жена се, све чешће, из економских и личних разлога, одлучује на рад изван породице. Деца запослених родитеља у условима атомизације породице, често су лишена комуникације са декама, бакама и осталом родбином, јер не живе, као некада, заједно. Такође, ослањање на помоћ у чувању деце од стране родбине, одлаже се променом пензионог система који од запослених захтева већи број година радног стажа. Не мање важна је и чињеница да су родитељи и друштво у целини данас веома заинтересовани за добробит деце и за њихово одрастање у што повољнијим и стимулативнијим условима. Све то упућује на изразиту и повећану потребу за збрињавањем деце у предшколским установама.

Сведоци смо да се у нашем друштву, из разлога које смо већ навели, све више шире постојећи објекти, отварају приватни вртићи, спортски вртићи, музички вртићи, вртићи у којима се учи страни језик, различите играонице, плесни вртићи, вртићи религиозног карактера итд. Сматрамо да се посебна могућност запошљавања васпитача може предвиђати у приватним предшколским установама. Један од разлога је, свакако, још увек мали проценат приватних вртића у односу на државне. Према подацима Републичког завода за статистику у школској 2014/2015. (*Саопштење – Статистика друштвених делатности*, бр. 97, год. LXV, 21. 4. 2015, (в. <http://publikacije.stat.gov.rs/G2015/Pdf/G20151097.pdf>) може се уочити да је у Републици Србији забележен број од 2418 државних предшколских објеката које похађа 188511 деце, а само 74 приватних које похађа само 3494 деце. За четири године, у школској 2018/19. години, евидентирано је да 2464 државних предшколских објеката похађа 196808 деце, а број приватних предшколских објеката је знатно повећан: евидентирано је 378 објеката које похађа 21759 деце (в. <http://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G20191098.pdf>, *Саопштење – Статистика образовања*, бр. 98, год. LXXIX, 19. 4. 2019). Године 2020/2021. подаци показују, како је већ напред поменуто, следеће: програм предшколског васпитања и образовања организован је у 456 предшколских установа (162 државне и 294 приватне) и 2825 објеката (2412 државна и 413 приватних), у 10074 васпитне групе, што указује и даље на тенденцију раста приватног сектора (2014/2015 – 74; 2019 – 378; 2021 – 413; в. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2021/Pdf/G20211092.pdf>, према *Саопштење – Статистика образовања*, бр. 92, LXXI, 16. 4. 2021).

С обзиром на капацитетне могућности, статистички обухват деце предшколског узраста од стране надлежних установа, као и популацију деце који су „на чекању” за пријем у предшколске установе, перспектива која подразумева законски јасно дефинисане стандарде јесте и у повећању броја приватних вртића. Такође, све је чешћа појава отварања васпитно-образовних установа од стране развијених фирми које на тај начин брину о деци својих радника, а сем државе и родитеља, повећава се и број финансијера који желе да покажу бригу за дете предшколског узраста (трговина и индустрија, приватни сектор, стране амбасаде и организације и сл.). Бољи је материјални положај запослених и вртића, повећање стандарда повлачи и боље услове који доводе до смањења броја деце у васпитно-образовним групама који је данас, када су урбане средине у питању, превелик. У последње време, јавља се потреба за повећањем броја васпитача у васпитно-образовним групама. На овај начин, више него раније, пружа се могућност да васпитачи лакше пронађу запослење.

Анализом саопштења ранијег годишњег статистичког истраживања о предшколском васпитању и образовању у школској 2018/19. години уочава се да је знатан број деце у Републици Србији, а нарочито у великим градовима као што су Београд, Нови Сад, Панчево и други, а према којима „гравитирају” и налазе запослење васпитачи који су се школовали у Вршцу на Високој школи, остао неуписан или је, што је чешћи случај, примљен преко капацитета. Број неуписане деце у Србији у 2018/19. години је 6740, уписане деце преко норматива, односно капацитета 12296, тако да би даља акција друштва када је у питању упис ове деце у предшколске установе пружила могућност запошљавања одређеног броја васпитача (последњи актуелни објављени подаци, <https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G20191098.pdf> *Саопштење – Статистика образовања*, бр. 98, год. LXXIX, 19. 4. 2019). Ситуација 2020/2021. године је тек незнатно боља: деце која нису уписана због попуњености капацитета је 5297 у Републици Србији, 9562 је уписане деце преко норматива, од тога у Београдском региону је број неуписане деце 873 (2589 преко норматива), а у Региону Војводине број деце која нису уписана због попуњености капацитета је 1348, те је преко норматива уписано више од 3000 деце (3009) (<https://publikacije.stat.gov.rs/G2021/Pdf/G20211092.pdf>, према *Саопштење – Статистика образовања*, бр. 92, LXXI, 16. 4. 2021).

Нажалост, данашње анализе показују велике разлике у обухвату деце у предшколским установама у односу на социо-економски статус домаћинства, али и у односу на обухват деце из маргинализованих група. Наиме, у претходном периоду, деца из домаћинстава која су се налазила испод линије сиромаштва (Роми, сеоска деца и др.) у знатно мањој мери су похађала обданиште у односу на општу популацију (13% : 43%). Такође, скоро 50% деце из сиромашних домаћинстава није било

обухваћено обавезним предшколским припремним програмом (према Јовић, 2010). Зато се у Националном плану акције за децу, као стратешки циљ поставља посебна обука (а логично, и њихово запошљавање) васпитача за рад са децом неких етничких и културних група (пре свега, са ромском децом), са децом појединих националних мањина, са сеоском децом и др. Сходно томе, претпоставља се да би у наредном периоду постојала повећана потражња за кадром који би могао да одговори на овако постављене циљеве. Будући да Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” већ традиционално, дуги низ деценија школује студенте на румунском језику, а од 2009. године и студенате који студирају на ромском језику, сматрамо да ће управо ти васпитачи у будућности имати бољу перспективу запошљавања. Треба напоменути да 2016. године акредитован програм Васпитач деце предшколског узраста нуди могућност образовања за *струковног васпитача са појачаним компетенцијама за рад са социјално депривираним децом*, кроз истоимени модул.

На основу досадашњег искуства, у нашој Високој школи, школују се студенти који гравитирају из области Јужног Баната, дела Средњег Баната и већих општина из Србије, као што су: Вршац, Панчево, Ковин, Зрењанин, Пландиште, Алибунар, Бела Црква, Опово, Омољница, Велика Плана, Смедерево, Смедеревска Паланка, Пожаревац итд. Последњих година, велики број студената долази и из Београда.

Према подацима саопштења годишњег статистичког истраживања о предшколском васпитању и образовању у школској 2020/21. години (в. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2021/Pdf/G20211092.pdf>, исто) на територији Војводине број деце уписан у предшколске установе износио је 60774 (за опште податке у обзир узети и *Статистички календар Р Србије за 2022. годину* (<https://publikacije.stat.gov.rs/G2022/Pdf/G202217015.pdf>, стр. 75), од тога је 57321 уписано у државне установе, а број запослених васпитача је 4153, 948 медицинских сестара-васпитача и свега 7 дефектолога-васпитача.

На основу тренутно доступног податка о броју запослених у наведеним подручјима који би се у наредним годинама требало повећавати и на основу процене да би годишње значајан број васпитача одлазио у пензију, те узимајући у обзир чињеницу о ранијим напуштањима професије због различитих разлога (породичних разлога, инвалидитет, болест...) и да ће неки од свршених студената остварити професионалну каријеру у другим делатностима, годишња потреба за новим васпитачима требало би да буде повећана. Такође, ако додатно узмемо у обзир приближавање и усаглашавање са европским окружењем, и самим тим, повећану потребу за новим радним местима због већег обухвата деце у предшколским установама, развоја и реорганизације постојеће мреже установа и усклађивање са локалним потребама, повећање броја државних установа, отварањем већег броја приватних вртића, стварање амбијента за примену различитих врста васпитно-образовних садржаја, решавање проблема деце из маргинализованих друштвених група, сматрамо да је број студената који се уписује на Високу школу, на студијским програмима основних студија и мастер програму, оправдан и реалан.

Када је реч о импулсима за **осмишљавање студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар**, прегледом претходно дискутованих документа Републичког завода за статистику Р Србије, али и других, са регионалном и глобалним погледом на професију медицинске сестре/техничара, као показатеља потребе за овим образовним профилом и потребе да се повећају могућности за њихово високо образовање – могу се издвојити следећи подаци (в. и одељак 9.2.): Иако медицинске сестре/техничари чине готово половину од укупног броја свих запослених у глобалном систему здравствене заштите и, према подацима Светске здравствене организације, пружају 70 одсто услуга (https://www.eurashe.eu/library/modernising-phe/EURASHE_sem_PHE_Belgrade_090315_pres_PETROVIC_srb.pdf), на светском нивоу постоји недостатак свих профила здравствених радника, а више од 50% тренутног недостатка здравствених радника чине медицинске сестре и бабице (Институт за јавно здравље Војводине <http://www.izjzv.org.rs/?lng=&cir=&link=3-18-1755>). Према подацима Европског завода за статистику (ЕУРОСТАТ) за 2019. годину у Европској унији, рачунајући медицинске сестре и техничаре, болничаре и бабице, било је запослено око 4,45 милиона људи. Овај број је, поредећи податке за 2021. годину, увећан за пола милиона, са приметним растом током година (<https://www.danas.rs/svet/u-porastu-broj-medicenskih-sestara-tehnicara-i-babica-u-eu/>); и поред забележеног раста, медицинске сестре, техничари и бабице у укупној радној снази ЕУ чине свега 2,2 одсто (<https://www.danas.rs/svet/u-porastu-broj-medicenskih-sestara-tehnicara-i-babica-u-eu/>). Према подацима Коморе медицинских сестара и здравствених техничара Србије (КМСЗТС) из регистра чланова за 2020. годину регистровано је 85347 медицинских сестара/техничара који раде у здравственом и социјалном, државном и приватном сектору Р Србије (од тога у Војводини – 21298, (<https://www.danas.rs/zivot/medicinske-sestre-cine-skoro-50-odsto-zdravstvenih-radnika/>), а према подацима из регистра чланова Коморе медицинских сестара и здравствених техничара Србије (2015), 46657 запослених има средњу стручну спрему, док вишу и високу стручну спрему има тек њих 3758, односно – у нашем здравственом систему једва једна од десет сестара има вишу или високу стручну спрему, док је законски минимум у Европској унији 30 одсто (Арснић Комљеновић – Петровић, 2015: https://www.eurashe.eu/library/modernising-phe/EURASHE_sem_PHE_Belgrade_090315_pres_PETROVIC_srb.pdf).

С друге стране, у тренутку када је осмишљаван програм (школска 2020/21) средње стручно образовање похађало је скоро 72,9% ученика Р Србије, а међу најпопуларнији образовним профилима нашао се и образовни профили из подручја „здравство и социјална заштита” (9,6%) (<https://publikacije.stat.gov.rs/G2021/Pdf/G20211067.pdf>). Здравство и социјалну заштиту 2019. године уписало је 11,2% свих студената Р Србије, а оно што се уочава јесте тенденција пораста заинтересованости будућих студената за медицинско поље (2010. тај проценат је износио 8,8%; в. *Високо образовање у Србији 2010–2019*; <https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/Pdf/G202027001.pdf>). Године 2019. године у Региону Војводине мање је уписаних студената него пре десет година (23,8% у 2010. години, 21,9% у 2019. године). У школској 2021/22. години тренд је настављен: средње стручно образовање похађало је скоро 72,4% ученика, а „здравство и социјална заштита” (9,9%) нашло се, као и претходних година, међу најпопуларнији образовним профилима. (<https://publikacije.stat.gov.rs/G2022/Html/G20221096.html>).

Речју, на глобалном плану постоји изражена потреба за кадром овог образовног профила. Уз то, уочава се да је у нашој земљи мали проценат медицинских сестара/техничара које/и имају више или високо образовање. Када се, на супрот томе, размотре профили које бирају ученици приликом уписа у средње школе, интересовање за исти постоји, али би наставак школовања у истом смеру, на високом струковном/академском нивоу, могао бити знатно бољи. Верујемо да би, између осталог, повећање понуде у интересној сфери могло подстаћи (посебно војвођанске ученике где се уочава пад уписа броја студената) на даље образовање. Овај кратки статистички преглед са циљем полазног испитивања потреба на нивоу региона, државе, те глобалном нивоу, заокружујемо уверењем да када говоримо о образовању медицинских сестара/техничара у Србији не може се превидети чињеница да оно мора да прати развој и потребе здравственог система. У прилог томе јесте и следеће запажање: „Да би све земље достигле трећи миленијумски циљ одрживог развоја о здрављу и благостању, Светска здравствена организација (СЗО) процењује да ће свету до 2030. године бити потребно додатних девет милиона медицинских сестара и бабица”. (Институт за јавно здравље Војводине, <http://www.izjzv.org.rs/?lng=&cir=&link=3-18-1755>; <https://www.danas.rs/zivot/medicinske-sestre-cine-skoro-50-odsto-zdravstvenih-radnika/>).

5. Мисија, циљеви и главне идеје студијских програма Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац

5.1. Мисија

Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” обавља стручну делатност образовања васпитача за рад са децом предшколског узраста на српском, румунском и ромском језику. Од школске 2022/2023, с обзиром на добијену акредитацију за програм из медицинског поља – Струковна медицинска сестра/техничар, Висока школа ће обављати и стручну делатност образовања медицинских сестара/техничара, са циљем обезбеђивања високо стручних кадрова за пружање здравствене неге деце и омладине, одраслих и старих људи, као и за промоцију здравља и благовремену превенцију болести код здраве популације. Програм ће образовати струковне медицинске сестре (према *Правилнику о Листи стручних, академских и научних назива*: 53/2017-100, 114/2017-38, 52/2018-123, 21/2019-302, 34/2019-185, 6/2020-122, 24/2020-4, 152/2020-65) за самосталан рад, као и за рад у здравственом тиму, за организацију рада и планирање и унапређење квалитета рада, контролу рада и примену модерних и савремених принципа здравствене неге у третманима здравих и болесних особа, као и особа са посебним потребама. (Будући да је одобрен студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар, разматра се и измена назива школе у следећи назив: Висока струковна васпитачка и медицинска школа, Вршац, в. и напомену и фн 5).

Тренутно је у поступку (ре)акредитација програма Васпитач деце предшколског узраста (преименован у Струковни васпитач), који претпоставља образовање и оспособљавање васпитача за рад с децом у предшколским установама и усмерен је на стицање стручних компетенција за подршку добробити деце, као и на савремено проучавање предшколског васпитања и образовања и обухвата сазнања и достигнућа педагошких, психолошких, филозофских, социолошких, дидактичко-методичких и осталих наука. Компетенције студената студијског програма Струковни васпитач детерминисане су актуелним *Основама програма предшколског васпитања и образовања* (2018), *Правилником о стандардима компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја* (2018) и *Националним оквиром квалификација Републике Србије* (2019).

5.2. Усаглашавање циљева Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац са европским образовним контекстом

У акредитованим студијским програмима интегрисани су савремени међународни аспекти који се односе на знања и стручне вештине којима данас Европа тежи. То је утицало на профилисање програма за образовање кадрова који ће радити у предшколским установама, а потом и на осмишљавање и профилисање програма из области медицинског поља. Циљ је да се студенти оспособе за ефикасно индивидуално и социјално функционисање у савременим образовним околностима, а када се у фокусу има нови програм – и у здравственом систему.

Актуелни трендови у образовању у Европи захтевају бројне промене у овој области. Рецимо, „Меморандум доживотног учења” (*A Memorandum on lifelong learning*, Commission of the European Communities, https://arhiv.acs.si/dokumenti/Memorandum_on_Lifelong_Learning.pdf, видети и: http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/Strategija-razvoja-OO-Sl-gl_-1-07.pdf) са конференције 2000. године у Лисабону предност даје кључним компетенцијама неопходним „за успешно учествовање у животу заједнице и на тржишту рада”. Поменути меморандум о европском оквиру истиче као кључне компетенције следеће: информационе технологије, страни језици, технолошка култура, предузетништво, социјалне вештине и грађанско друштво. Савремени педагози суочавају се данас са захтевима за конципирањем курикулума оријентисаног ка будућности, који се, углавном, односи на следеће: приступ информацијама, јасно резонување, ефикасна комуникација, разумевање околине, разумевање социјалних вештина и демократско грађанство.

При конципирању студијских програма за васпитаче, као и студијског програма за медицинске сестре/техничаре пошли смо од чињенице да савремени педагози говоре о читавом сету општих способности, односно компетенцијама, као неопходном услову за постизање индивидуалног и социјалног

остварења. Компетентност, и њене уже области самокомпетенција и социјална компетенција, сматрају се кључним способностима у питањима остварења појединца у личном и социјалном животу у 21. веку.

Јединствен образовни европски простор могао би да буде, са становишта младих, предност у смислу већих могућности за њихову покретљивост, као и за проходност идеја (мисли се на мешање, међусобно утицање...). Данас, чини се, педагогија израженије има критичку одговорност да младим људима преноси вредности и помаже им да донесу не само мудре, него и људске и моралне одлуке. Зато се младима, између осталог будућим васпитачима и струковним медицинским сестрама/техничарима морају пружати могућности да изграде такве вештине као што су алтруизам, емпатија и људско разумевање, да развију самопоштовање и способност да воле, да се оспособе да планирају и предвиђају консеквенце својих одлука и акција, што подразумева толеранцију, вештину слушања, способност решавања проблема, способност сагледавања смисла у свему што радимо, у свему што се дешава око нас. Затим, ту су вештине ношења одговорности, вештина покретања иницијативе и много других особина које подразумева тимски рад, што се, када имамо на уму здравствени контекст 2020. и 2021. године, посебно значајним показало на медицинском пољу. На практичном нивоу ово значи да могу да раде у тимовима, што подразумева креативност и индивидуалне доприносе квалитетним резултатима (често и у *ad hoc* тимовима).

Претходне констатације стављају у први план потребе да се у наставном курикулуму више нагласи јединство науке, процеси истраживања и сазнавање суштине и смисла. Брза променљивост савремености подразумева иницијативу, флексибилност, критичност и креативност, као животне императиве. У том смислу, мењају се представе о могућностима људског развоја, а многе нове теорије, попут теорије Рувена Фојерштајна о структуралној когнитивној модификацији, мењају образовни свет и стварају нову слику развоја сваке индивидуе. Све ово прате наглашеније потребе за методама интеракције, тематским курикулумима, тимској настави, како би се ефикасније ишло ка циљу, ка све већој компетенцији у основним вештинама, неопходним за опстанак у савременом свету.

Свет ка коме Европа тежи има у себи и јасно истакнуту ноту оплемењивања путем уметности. На уметности се данас гледа као на језике који говоре о културним и индивидуалним разликама, који повећавају репертоар за комуникацију и разумевање, које пружају могућности за употребу интелектуалне вештине вишег реда и које отварају путеве за самоизражавање и увећавање самопоштовања. У савременим школама данашње Европе уметности се све мање проучавају у издвојеним предметима, а више интегрисано, у склопу целокупног курикулума, не губећи из вида могућности њиховог деловања на комуникативне и саморефлексивне вештине.

Са повећавањем различитог састава становништва европских земаља, на индивидуалне разлике све се више гледа као на снагу кроз коју треба учити. Ове разлике су често засноване на културним разликама и отуда се ради о разликама у перцепцији, у персоналности стилова учења и разликама у врстама интелигенције које су истакли Гарднер, Перкинс и Стернберг, а поред тога, значајна је и чињеница да на когнитивне нивое утичу, не само наследни фактори, него и пружене могућности.

У време друштва које учи и тежњама да оно буде обележено оспособљавањем младих да се са што више успеха „несе” са несигурношћу и непредвидивошћу, питање компетенција будућих васпитача, па и струковних едмидинских сестара/техничара, сагледавано из угла тежњи за стварањем јединственог академског простора у Европи, има више аспеката. Истакнути истраживачи, познаваоци ове области на југоистоку европског простора, посветили су им се на различите начине.

Поменућемо кључну компетенцију савременог образовања изражену у синтагми „компетенције за доживотно образовање⁶”. У уједињеној Европи се ова компетенција налази у врху оних које чине циљ васпитања; принципи који стоје у основи одређења концептуалног оквира кључних компетенција, а које смо неминовно унели у све студијске програме, оцртаћемо у следећим тезама. Понуђени оквир компетенција младих је први покушај Европске уније да се обезбеди свеобухватна и избалансирана листа кључних компетенција потребних за остварење и развој сваког појединца, за друштвени живот, и запослење у друштву које учи. Листа је схваћена као оквирни систем у оквиру политике образовања и намењена је свима који су одговорни за стварање услова за учење на свим узрастима; ово оквирно значи да се подразумевају могућности прилагођавања различитим контекстима и потребама оних који уче.

- Компетенције и кључне компетенције односе се на базичне вештине, односно на основну писменост, рачунање и на друге животне вештине, као што су: комуникација, знање, ставови и вредности и укључују способност учења.
- У друштву које се стално мења подразумевају се флексибилније, генеричке и променљиве компетенције, које обезбеђују вештине, знања и ставове потребне за решавање различитих

⁶ У складу са реченим је и то да је Наставно-стручно веће Високе школе у Вршцу на седници одржаној 26. 9. 2019. усвојило Правилник о раду центра за целоживотно учење (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2019/10/Pravilnik-centra-za-celozivotno-ucenje.pdf>), покрећући тиме овај Центар као своју организациону јединицу. Центар својом мисијом промовише учење, пружање знања и сета преносивих вештина који ће корисницима помоћи у личном и професионалном развоју *током читавог живота* (о раду Центра в. у одељку 6.2.)

проблема у различитим контекстима, дакле, подразумева се виши ниво развијености компетенција којима је могуће ефикасно реаговати у ситуацијама које варирају, те се не тежи развоју специфичних, него флексибилнијим компетенцијама.

- Досадашња мерења кључних компетенција *PISA* и *IALS*, везане за језик и математичку писменост, као и *CEF*-а, које описује нивое овладаности страним језицима и овладаности метакогнитивним способностима, наводе више кључних компетенција на националним и уопште у европским димензијама. Издвајамо неке од њих: комуникација на матерњем језику, комуникација на страном језику, математичка писменост и основне компетенције у науци и технологији, доживотно учење, интерперсоналне и социјалне компетенције, предузетништво и култура.

Висока школа треба да пружи широко опште образовање васпитачима и медицинским сестрама/техничарима, у коме је лични развој из угла европске димензије, пре свега, у функцији: пружања младима знања, компетенција и ставова који су им потребни да би били спремни за главне изазове европског друштва; припрему младих за мобилност, рад и свакодневни живот у мултикултурној и мултилингвалној Европи; оспособљавање младих да сачувају своје заједничко културно наслеђе и да испуне своје одговорности као грађани Европе.

Из претходних ставова у документу из кога су и они узети наводе се циљеви образовања који се на њих наслањају, а односе се на следеће:

- образовање за живот;
- за учешће у демократском друштву;
- за сарадњу у Европи;
- за промоцију свих талената, креативност;
- лични развој;
- критичко мишљење, самосталан рад;
- поштовање вредности као што су демократија и људска права, хришћанске и хуманистичке вредности;
- широко опште образовање;
- темељно уже стручно образовање;
- поштовање европског заједничког културног наслеђа и историје.

Глобална интеграција ових елемената у циљеве образовања у земљама Европе отпочела је деведесетих година, те су иновирани циљеви у Француској, Шведској, Данској, Немачкој, Чешкој, Пољској, Украјини, Мађарској, Словачкој, Словенији итд. Темпо и обим промена није исти у поменутим земљама, али се констатације на ово питање састоје у следећем: заједничко им је, бар на нивоу начелног дефинисања циљева, то да су ти редефинисани циљеви обухватили развој личности васпитаника, његову припрему за живот у мултикултурном друштву и његово поштовање вредности као што су толеранција, мир, верске, расне и друге разлике.

Дефинисани нови или редефинисани претходни циљеви обезбедиће:

- припрему младих људи која ће им омогућити стицање у свом личном животу, позитивне и реалистичке слике о самом себи, коју ће остварити у личним, друштвеним и заједничким приликама;
- припрему за живот у демократском друштву, што укључује права, основне слободе, дужности и одговорности грађана и пружање помоћи младим људима при укључивању у јавни живот;
- припрему за рад која треба да омогући широки поглед на рад и укључи теоријски увод у природу и облике рада и радног искуства;
- припрему за културни живот како би млади могли да нађу изворе за богаћење своје личности и укључе се у духовно, културно и историјско и научно наслеђе, као и припрему за живот у мултикултурном друштву.

Степен општости и садржаји циљева разликују се од земље до земље, углавном, од структуре система образовања (степен централизације образовног система). У земљама Европске уније добили су значај у контексту припреме младих за будуће интеграције Европе, чему и ми тежимо. То је виљиво и из циљева студијског програма који се планира из области медицинског поља. Студијски програм из области медицинског поља – Струковна медицинска сестра/техничар (опширније в. одељак 5.6. и одељак 9.2.) има јасно дефинисане циљеве који су усклађени са основним циљевима Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац (раније је напоменуто да је у плану, уколико се овај програм одобри, и разматрање измене назива школе у: Висока школа струковних студија за васпитаче и медицинске сестре/техничаре). Студирајући по овом програму, будуће струковне медицинске сестре/техничари стичу знања, стручне вештине и компетенције и усвајају вредности грађанског друштва којима данас Европа тежи. Сврха програма је усклађена са савременим европским образовним концептима који истичу компетенцију као општу способност, неопходну за артикулисање другачијег односа појединаца – друштво, као и са потребом да студенти стекну што шире образовање, али и да

овладају компетенцијама у складу са филозофијом Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу, а ово подразумева, чиме резимирамо и све претходно изнето у овом и ранијем, одељку 3: а) хуманистички приступ особи (у образовном контексту / контексту друштвене неге), као и њихову способност за развој критичког мишљења, б) решавање комплексних проблема, в) доношење одлука и стварање судова о релевантним друштвеним, научним, законодавним и етичким питањима, као и г) унапређење васпитачке / медицинске струке.

Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац ће своју мисију и циљеве преиспитивати периодично, евалуирати њихову сврсисходност и на основу тога их перманентно усавршавати. У прилог реченом јесу и циљеви пројектовани програмом Струковни васпитач, који је у поступку акредитације.

5.3. Упоредивост и компатибилност са иностраним програмима за образовање просветног (васпитачи) и медицинског кадра (медицинске сестре/техничари)

Актуелни студијски планови, као и програми које садрже, усклађени су са постојећим студијским плановима и програмима за образовање васпитача на сродним институцијама у низу земаља у западној Европи (Аустрија, Норвешка, Немачка, Швајцарска, Ирска, Финска, Холандија, Словенија...), као и у земљама у окружењу (Мађарска, Словачка, Чешка, Румунија, Хрватска). С обзиром на то да је сваки систем образовања васпитача развијен за потребе школског система одређене земље, суочавамо се са разноврсношћу модела у Европи. Ово се односи како на дужину студија, тако и на садржаје који се на студијама изучавају. Нова концепција студија на Високој школи упоредива је са концепцијама на основу којих се исти профили образују – на такозваним педагошким академијама, педагошким факултетима и високим учитељским школама у наведеним земљама. Примера ради, и у програму Струковни васпитач који је у поступку акредитације (реакредитација програма Васпитач деце предшколског узраста), уочава се усклађеност са студијским плановима и програмима на сродним институцијама у низу земаља у западној Европи, као и у земљама у окружењу. Предложени план и програм подробније је поређен и структурно и формално усклађен је са сличним плановима по којима се васпитачи деце предшколског узраста образују на следећим институцијама у оквиру европског образовног простора: Висока школа за образовање васпитача „Јожеф Етвеш” у Баји, Мађарска, Педагошки факултет Универзитета у Марибору, Словенија, ЕЛТЕ Универзитет, Будимпешта, Мађарска, Свеучилиште у Пули, Факултет за одгојне и образовне знаности, Хрватска

Исто важи и за студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар: новоакредитовани студијски план и програм који садржи поседује потребну компатибилност са другим сродним студијским програмима у земљама окружења – државама Европске уније (Словенија, Румунија, Хрватска), као и са предметно-специфичним стандардима за акредитацију за поље медицинских наука. Студијски програм је усклађен и са европским и светским системом образовања (*директивама ЕУ за образовање сестара – Директива 2005/36/ЕЗ и Директива 2013/55/ЕУ*).⁷

Упоредивост Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” са програмима заступљеним у другим земљама огледа се и у томе што је уведен кредитни систем бодова, при чему су, према стандардима који су прихваћени у Европи, пажљиво одмерене предиспитне и испитне обавезе студента, тако да је број кредитних поена у складу са оптерећењем студента у оквиру једносеместралних курсева. У исто време, поред тога што својим студентима нуди најновија научна сазнања из области образовања и здравства и прати актуелна научна сазнања, увођењем савремених метода и техника поучавања, као и континуираним праћењем појединачног студента у оквиру сваког курса одговара европским трендовима.

У даљем тексту образложићемо актуелне акредитоване студијске програме Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац, са акцентом и на упоредивост и компатибилност са иностраним програмима за образовање просветног и медицинског кадра.

⁷ У вези са тим – као студијске програме страних високошколских институција са којима је у односу на област обухваћених предмета, усмерење на оспособљавање кандидата за здравствену негу и компетенције које стичу свршени студенти усклађен програм **Струковна медицинска сестра/техничар** – наводимо, између осталог: Високу медицинску школу у Цељу (Словенија), Универзитет за медицину и фармацију „Виктор Бабеш” у Темишвару (Румунија) – Медицински факултет, студијски програм за медицинску негу (студијски програм за медицинску негу, као део образовног система који не препознаје струковно, већ само академско образовање) и Велеучилиште у Бјеловару (Хрватска) – студијски програм: Сестринство (в. одељак 5.6).

5.4. Студијски програм Васпитач деце предшколског узраста – основне струковне студије (акредитовано)

Напомена: Студијски програм Васпитач деце предшколског узраста – основне струковне студије (ре)акредитован је 2016. године (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/akreditacija-2016-godine/>) и у току је његова поновна (ре)акредитација (која ће, између осталог, подразумевати и измену назива програма у Струковни васпитач, в. и фн 5). О изменама и иновирању програма в. т. 5.5.).

Студијски програм – Васпитач деце предшколског узраста подробније је поређен и структурно и формално усклађен са сродним институцијама у окружењу и Европи: са педагошким факултетима у Оулу (University of Oulu, Department of Educational Sciences and Teacher Education; назив програма: Early Childhood Education programme, в. <http://www.oulu.fi/studiesarchive2015/masters-programmes-and-other-masters-level-studies-2015-2016/early-childhood-education>) и Тампереу (Финска), са Педагошким факултетом у Марибору, Словенија (<http://pef.um.si>), као и са високим школама у Сплиту и Пули (Хрватска), Високом педагошком школом „Етвеш Јожеф” у Баји, Мађарска (www.ujweb.ejf.hu), школом из Аустрије БАКИП (BAKIP: Die Bildungsanstalten für Kindergartenpädagogik, www.bakip-basop.at), Високом педагошком школом у Лудвигсбурку, Немачка (Der Pädagogischen Hochschule Ludwigsburg, www.ph-ludwigsburg.de), као и Телемарк универзитетом из Норвешке (Telemark University College, www.hit.no/eng/). У неким у од наведених институција из Европске уније се под кровом једне институције образују два профила – и васпитачи деце предшколског узраста и учитељи. Поред овога, Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу била је координатор и носилац Темпус пројекта, чија је сврха синхронизација студијских планова и програма истих школа у Сремској Митровици, Новом Саду, Крушевцу, Баји (Мађарска), Марибору (Словенија) и Манчестеру (Енглеска) (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/category/teach/>). Синхронизовани су бројни аспекти, а неке од њих образлажемо у наставку. (Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” је тренутно партнер у реализацију међународног пројекта под називом „Keep Educating Yourself”– KEY, који је финансиран средствима Еразмус+ програма Европске уније. Конзорцијум чини 17 партнера, из Србије, Црне Горе, Румуније, Мађарске, Словеније и Велике Британије. Пројекат је усмерен ка изградњи капацитета за целоживотно усавршавање васпитача, а у складу са њиховим потребама и представља у неку руку наставак претходно поменутог пројекта. О пројектним активностима видети детаљније на адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/category/key/>).

Усаглашена је *структура и садржаја студијског програма* са методама извођења наставе – тако са студијски програм Васпитач деце предшколског узраста траје три године и на њему се настава одвија на три језика – српском, румунском и ромском. Упис на студије остварује се након положеног пријемног испита, који се састоји из провере способности (језичких, музичких, физичких) и теста опште информисаности и теста знања из матерњег језика и књижевности. Студијски програм усаглашен је са европским стандардима у погледу ових услова уписа, као и нивоа и трајања образовања васпитача, услова преласка у наредну годину, као и стицања дипломе.

У оквиру три године студија оптерећење студената износи 180 ЕСП бодова (у свакој години 60 ЕСП бодова). Студијски програм садржи академско-општеобразовне, научно-стручне и стручно-апликативне предмете. Од укупног броја предмета 34 је обавезно, а 12 је изборно од понуђених 50. Академско-општеобразовни предмети су заступљени са 15,09%, што је у складу са прописаним стандардима. Научно-стручни предмети су заступљени са 33,19% и стручно-апликативни са 51,72%, што такође одговара стандардима. Изборни предмети су заступљени у складу са стандардима са 22% у односу на бодовну оптерећеност студента. Када поредимо садржаје који се обрађују на поређеним институцијама, увиђамо да студијски планови и програми садрже сразмерно сличан удео академско-општеобразовних предмета, научно-стручних, односно, педагошко-психолошких предмета, као и стручно- апликативних, односно предмета и методика које су заступљене у предшколским установама.

Педагошка /стручна пракса⁸ у предшколској установи је обавезна за студенте, тако да оптерећује студента часовно и бодовно 8% у односу на укупан број ЕСП бодова, али нема статус предмета; у оквиру синхронизације повећан је број часова и заступљена је са укупно 300 часова (50 радних дана) и 16 ЕСПБ.

Бодовна вредност завршног рада је четири, а циљ му је да интегрише стечено знање, вештине и способности и да оствари примену концепта академског писања.

⁸Због хармонизације курикула Високе школе са студијским програмима осталих школа, учесница у Темпус пројекту *Усклађивање студијских програма за образовање васпитача у Србији / Harmonization of Preschool Teacher Education Curricula in Serbia* (број пројекта 544141-TEMPUS-I-2013-1-RS-TEMPUSJPCR, пројекат одобрен је у оквиру шестог позива програма Темпус IV, трајање пројекта: 2013–2016) синтагма *педагошка пракса* замењена је синтагмом *стручна пракса*, те се тако поступа и у даљем тексту *Публикације*.

Обавезни изборни, као и слободни изборни предмети уједначено су распоређени по семестрима. У зависности од модула за који се одреде, студенти могу стећи појачане компетенције за рад са децом јасленог узраста, за рад са социјално депривираним децом и за рад са децом на енглеском језику, тако што у прва четири семестра бирају по један обавезни изборни предмет, а у петом и шестом по два обавезна изборна предмета везана за модул. (Детаљније о модулу *Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом јасленог узраста*; образложење модула *Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са социјално депривираним децом*, као и о модулу *Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом на енглеском језику* видети у одељку *Изборност*.) Овим је омогућено студентима да сами креирају своје студије и продубе знања из области које их посебно интересују. Студијски програм са модулима креиран је тако да отвори ширу лепезу могућности усвајања већег броја идентификованих пожељних компетенција и одговори на уочену потребу за појачаним компетенцијама за рад у контексту инклузије, ИКТ компетенцијама, компетенцијама драмске педагогије, комуникативним компетенцијама, као и могућношћу да током студија у целини уче енглески језик као страни. Ова компатибилност са иностраним програмима неопходан је предуслов за мобилност студената у току студија, као и за касније запошљавање на простору читаве Европе. У оквиру Темпус пројекта развијено је једно виђење стандарда квалификација за струковног васпитача (видети: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/category/teach/>).

Сврха студијског програма је да се по њему образују васпитачи за рад са децом у предшколским установама на српском, румунском и ромском језику. Студирајући по овом програму будући васпитачи стичу знања и стручне вештине и усвајају вредности грађанског друштва којима данас Европа тежи.

Сврха програма је усклађена са савременим образовним концептима Европе који истичу компетенцију као општу способност, неопходну за артикулисање другачијег односа појединац–друштво, као и са потребом да студенти стекну што шире образовање, али и да овладају компетенцијама у складу са усвојеном филозофијом, а ово подразумева њихову способност за плуралистички приступ теорији васпитања, за прихватање конструктивистичке мета-теорије и развојног хуманистичког правца у педагогији.

Циљ студијског програма је да будући васпитачи стекну довољно општег и стручног знања, основу за рефлексивну праксу, како би одговорно својим васпитаницима помогли у њиховом развоју и подстицању саморазвоја, односно у усвајању знања, вештине и вредности неопходне за даљи раст и развој, а ово подразумева усвојеност педагошко-дидактичких и других компетенција, подразумеваних дескрипторима квалификационог оквира васпитача (планирање васпитно-образовног рада, организовање учења и поучавања, педагошко вођење групе, праћење ефеката васпитно-образовног процеса...).

Опширније казано, васпитачи треба да стекну довољно општег и стручног знања како би имали критичку одговорност да својим васпитаницима помогну у њиховом развоју и подстицању саморазвоја, односно да им помогну да усвоје знања, вештине и вредности неопходне за даљи раст и развој. Подразумева се да знања иду до највишег нивоа, дакле практичне примене, вредновања и креативне примене, а да усвајање вредности иде узлазном линијом од хетерономне ка аутономној моралности. Посебно је значајно да им се пружи могућности да изграде вештине којима ће код васпитаника подстицати алтруизам, емпатију, разумевање, самопоштовање и да их усмеравају да планирају и предвиђају консекуенце својих акција, као и да развију толеранцију, вештину слушања, способност сагледавања проблема и смисла у ономе што раде и што се око њих збива. Покретање иницијативе и друге особине које подразумевају тимски рад су такође сврха којој се тежи у оспособљавању васпитача, односно, тежи се стицању вештина за подстицање ових способности код васпитаника.

Због неопходности сталног прилагођавања променљивом друштвеном контексту, потребе континуираног образовања, стручног усавршавања, развоја каријере, као и унапређивања запошљивости, међу опште циљеве програма можемо уврстити и следеће: примена теоријских знања у практичном контексту; примена информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу; преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери; препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу. Специфични циљеви стручног образовања за ову квалификацију су оспособљавање за рад са децом предшколског узраста кроз формирање општег и стручног знања и компетенција саморефлексије, планирања васпитно-образовног рада, организовања учења и поучавања; педагошког вођења групе; сарађивање са стручним службама, родитељима и локалном заједницом; вођења педагошке документације...

Опште и предметно-специфичне компетенције студената. – Свршени студенти биће компетентни да примене знање у васпитно-образовном раду са децом предшколског узраста и да користе адекватну стручну литературу. Студенти ће бити компетентни да прикупљају и тумаче савремена теоријска знања из области педагогије, психологије, методика, а имаће и способност размишљања о релевантним друштвеним, научним или етичким питањима која се односе на педагошке процесе. Имаће развијену способност за тимски рад и моћи ће да пренесу знања на друге. Водиће се посебно рачуна о

компетенцијама које би биле у функцији индивидуализације васпитно-образовног рада на предшколском узрасту. Пажња се зато посвећује предметима који пружају солидна знања за методичке „маневре”. Овде се мисли на знања из области друштвених и природних наука, уметности, интелектуалног, моралног развоја, физичког развоја деце и слично.

Посебан нагласак ставља се на практичне припреме студената из методичке групе предмета за извођење васпитно-образовног рада, односно потреба за другачијим приступом у смислу појма микро-наставе којим ће се настојати да мање групе студената, чак појединачно, вежбају извођење поступака са мањим групама деце (снимање, дискусија, анализа и сл.). Значајно је истаћи да све ово подразумева добру упућеност у савремене методолошке приступе, како би будући васпитачи могли да прате савремена педагошка истраживања, као и да се сами окушају у истраживању и мењању сопствене праксе.

У складу са савременим педагошким тенденцијама и описаном наставном филозофијом, на Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” предвиђени су савремени дидактички модели и методе учења и поучавања (критичко комуникативна дидактика, курикуларни приступ, интерактивно учење, саморефлексивно учење, менторско вођење и слично). Кроз све облике рада користе се следеће стратегије, методе и поступци:

○ академско излагање;
○ образлагање са реторичким питањима;
○ хеуристички разговор (конструктивистички приступ);
○ разговор о унапред постављеним проблемима уз логичко структурисање предмета расправе;
○ сучељавање мишљења;
○ расправа на унапред најављену тему;
○ образлагање ставова у расправи;
○ навођење занимљивих детаља;
○ илустрација цитатима;
○ сократовски разговор;
○ шематско приказивање структуре садржаја;
○ прикази процеса у цртежу;
○ писмени радови студената (извођење битних ставова и идеја из литературе);
○ приказ текста;
○ писани извештаји након примене инструмената;
○ концептирање (систематизовани запис – извођење главних делова по логичком реду; мапе ума; ослонци);
○ израда реферата о спроведеном истраживању или проученој теми;
○ откривање, проналажење примера у литератури за разјашњење појмова;
○ резимирање идеја на предавању;
○ постављање питања након предавања или задатог текста;
○ компарирање;
○ писање теза;
○ класификација чињеница;
○ формулисање појмова;
○ упоређивање података, појмова и сл. у различитим изворима информација;
○ проблемско излагање;
○ проблемско учење;
○ учење откривањем;
○ интерактивно учење;
○ самоорганизовано учење;
○ интегративно учење;
○ саморефлексивно учење;
○ селективна пажња;
○ развијање класа;
○ антиципирање последица;
○ проналажење нових поступака;
○ уочавање удаљених релација и мењање принципа;
○ стварање нових идеја, релација;
○ превођење текстова у структуру;
○ интерпретација;
○ пројектна метода;

○ симулација;
○ истраживачка метода;
○ евалуација;
○ практични радови;
○ олуја идеја;
○ преобликовање, откривање;
○ трагање за информацијама на интернету.

Можћности за мобилности постоје и одвијају се у оквиру пројекта Еразмус + са наставницима и студентима следећих високошколских установа (списак и називе институција преузели смо са актуелне и званичне странице сајта Високе школе посвећене интернационалној сарадњи, в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/erasmus-mobility/>):

- *University „Aurel Vlaicu” – Arad (Romania);*
- *University „Alexandru Ioan Cuza” – Iasi (Romania);*
- *University „Lucian Blaga” – Sibiu (Romania);*
- *University „1 Decembrie 1918” – Alba Iulia (Romania);*
- *University in Maribor (Slovenia);*
- *Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci – Hrvatska;*
- *Univerzitet Crne Gore u Podgorici;*
- *Nacionalni pedagoški univerzitet „Dragomanov” iz Kijeva – Ukrajina;*
- *Univerzitet Mouloud Mammeri – Tizi Ouzou – Alžir;*
- *Nacionalni univerzitet Republike Moldavije u Kišinjevu – Moldavija.*

Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” конкурисала је 2018. године код Европске комисије и једна је од 199 европских високошколских установа које су испуниле захтеве за доделу Еразмус повеље за високо образовање (укупно конкурисало 283) (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/visokoj-skoli-dodeljena-erasmus-povelja/>). Еразмус повеља за високо образовање (*Erasmus Charter for Higher Education – ECHE*) је документ којим Европска комисија високошколским установама из програмских земаља додељује акредитацију на основу које могу да конкуришу и учествују у пројектима Еразмус+ програма. Она садржи основне принципе које високошколске установе морају да поштују да би могле да учествују у програму мобилности. Еразмус повеља пружа основни оквир квалитета европске и интернационалне сарадње. Високошколске установе из програмских земаља дужне су да поседују Еразмус повељу за високо образовање како би могле да учествују у пројектима мобилности и сарадње, док се високошколске установе из партнерских земаља, међу којима је и Србија, на принципе Еразмус повеље обавезују потписивањем интер-институционалног уговора са високошколским установама из програмске земље.

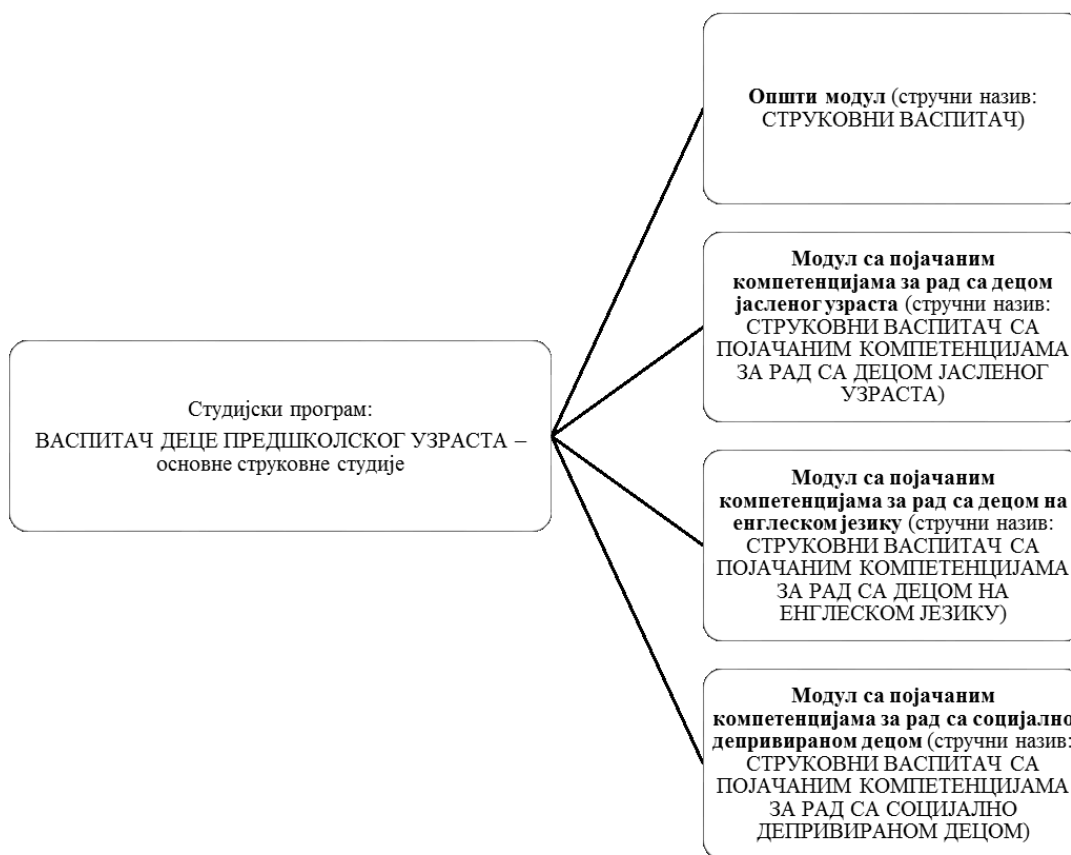
Високој школи додељена је ова повеља и за 2021. годину (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/visokoj-skoli-dodeljena-erasmus-povelja-2021/>). Високошколске установе из Србије су у конкурсном року 2020. године подносиле пријаве за Еразмус повељу за високо образовање ради обезбеђивања учешћа у новом Еразмус+ програму. Право на конкурисање за Еразмус повељу за високо образовање имале су све акредитоване самосталне високошколске установе из Републике Србије. Висока школа у Вршцу је једна од 36 самосталних високошколских установа из Србије која је добила Повељу коју додељује Европска комисија. Самим тим, ове установе су оствариле право учешћа у новом Еразмус+ програму у његовом целокупном трајању у периоду од 2021. до 2027. године уколико се буду придржавале принципа Повеље.

Изборност

Напомена: У току је (ре)акредитација програма Васпитач деце предшколског узраста, што подразумева, између осталог, и иновирање саме изборности (в. т. 5.5, као и графички приказ под називом: *Студијски програм Струковни васпитач са изборним подручјем – модулима*).

Студијски програм Васпитач деце предшколског узраста студентима нуди могућност да у одређеној мери, бирајући изборне испите, самостално креирају своје студије, са могућношћу да им пружи прилику за мобилност током студија, рад и свакодневни живот у мултикултурној и мултилингвалној Европи. Модуларни приступ конципирању простора пружа могућности за самостално креирање програма студената, што програму даје предзнак савременог приступа изради курикулума, а за студенте ово значи могућност креирања сопствених стручних профила и подразумевану мотивисаност за досезање виших нивоа компетентности.

У случају да се не одреде ни за један модул, већ за општи смер, студентима су на располагању сви изборни предмети, као слободни изборни предмети, распоређени по семестрима, тако да од 50 предмета, распоређених у шест семестара, слободно бирају у сваком семестру по два предмета. Изборни предмети су заступљени у складу са стандардима са 22,2% у односу на бодовну оптерећеност студента, а фактор изборности према додатним (алтернативним) предметима које обезбеђује институција је 65,55%. Модуларним приступом је смањен број обавезних предмета и он износи 34. Модул подразумева сврху, циљ, компетенције дипломираних студената који су већ образложени у опису студијског програма Васпитач деце предшколског узраста (видети одељак: *Студијски програм Васпитач деце предшколског узраста – основне струковне студије*).

Образложења модула:

- Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом јасленог узраста;
- Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом на енглеском језику, као и о модула
- Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са социјално депривираним децом доносимо у наставку.

О модулу *Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом јасленог узраста*

Модул за стицање појачаних компетенција за рад са децом јасленог узраста требало би да попуни празнину која је до сада постојала у припремању васпитача, односно стручњака за рад са децом јасленог узраста. Закон о предшколском васпитању и образовању (<https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-predskolskom-vaspitanju-i-obrazovanju.html>) уважао је чињеницу да је развој детета у предшколском периоду најбурнији, те да у оквиру овога периода постоје узрасти који имају своје специфичности, чије је уважавање, уз поштовање индивидуалних карактеристика детета, услов успешног васпитно-образовног рада. Ово свакако подразумева посвећивање не само нези деце у овом периоду него и педагошком раду, бољем познавању психофизичких карактеристика узраста, као и могућности за процену индивидуалних карактеристика. Сматра се, дакле, да би се припремом васпитача за рад на јасленом узрасту јаче нагласили педагошки моменти у периоду када је развој функција буран. Развој интелектуалних способности данас већ и код нас прати више дидактичко-методичких приручника, који нуде методичка упутства о структурирању развојне средине у којој би деца раног узраста могла конструктивно, стваралачки да делују и играјући се стварају представе као основе за будуће појмовне оквире.

Период на који се модул програма односи сматра се врло значајним за развој интелектуалних потенцијала. Неуробиолози, као и теорије способности попут Цецијеве, Гарднерове и др. истичу значај дидактичког окружења, осмишљених дидактичких игара којима се подстиче развој интелектуалних капацитета, као и чињеницу да се мозак у овом периоду посебно брзо развија – до 7. године је већ преко 70% веза (синапси) развијено, а сматра се и да интелигенција не зависи само од броја нервних ћелија (генетски потенцијал), него и од броја веза међу неуронима, те је овај период важан за формирање нових веза. Тако да је питање како стимулисати потенцијале деце на раном узрасту, како користити потенцијале ума и снагу детињства – простор за формирање нових компетенција којима се, поред досадашњег наглашавања значаја неге на овом узрасту, више пажње придаје и сфери интелектуалног васпитања, која се према налазима истраживања у неуропсихологији, когнитивној психологији и другим теоријским правцима у когнитивној револуцији поклања стварању простора за трансфер сазнања развојних гледишта, универзалних менталних презентација и др.

Намена наведених ставова је да скрене пажњу на значај периода у развоју детета јасленог узраста, да исказе у литератури већ истражен, односно потврђен значај раног стицања искустава, као и констатацију да флексибилност нервног система деце на овом узрасту невежбањем губи значајан део способности и функција, као и значај организацијске улоге (у когнитивном смислу) који имају дидактичке игре, музика и друге активности. Сврха модула је да се кандидати „појачано” оспособљавају за рад са децом јасленог узраста, а то значи да стекну компетенције којима би деци јасленог узраста обезбеђивали повољну материјалну, а то значи и стимулативну околину, са разноврсним осмишљеним активностима којима би деца развијала своје потенцијале.

Циљеви наведеног модула односе се на васпитање и негу деце јасленог узраста, а они обухватају упућеност васпитача у познавање карактеристика физичко-сензорног развоја и оспособљеност за дидактичко-методичку подршку овог развоја, као и подршку социјално-емоционалном и интелектуалном развоју. Ово би даље значило оспособљеност васпитача за негу детета подразумевану у групи, дакле установи, примену стандарда за одржавање физичког здравља и повољних утицаја на општи развој организма, овладавање моториком и развијање навика личне хигијене.

Као значајни циљеви истичу се и оспособљеност за подстицање радозналости деце и потребе за постављањем питања, као и методичку спретност васпитача у подстицању на решавање проблема сензомоторне интелигенције, подржавање спонтане говорне комуникације и богаћење говора, као и стварање дидактичког окружења за формирање почетних сазнања кроз практичне активности. У овом смислу би васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом јасленог узраста био обучен за стрпљиво упућивање и осамостаљивање деце у спровођењу личне хигијене, пружање помоћи око неопходне хигијенске неге, подстицање функционалних, посебно експлоративних игара предметима, организације средине за моторичке активности и њихово подстицање. Такође, оспособљава се за организовање елементарних активности предметима и синхронизовано укључивање музичко-ритмичких активности. Перцептивне и језичке активности су, исто тако, део корпуса дидактичких компетенција васпитача јасленог узраста, а методички аспект компетенција је усмерен на функционалне игре, музичко-ритмичке активности, графичко-ликовне активности, језичке активности, драматизацију и др., чиме се подстичу интересовања, помаже деци да врше интелектуалне операције поређења, апстраховања битних обележја, формирања елементарних представа о окружењу, развијају пажњу и друге способности.

Карактеристике узраста захтевају методичку оспособљеност васпитача за формирање навика, пре свега, хигијенских, самосталности, индивидуалне одговорности и аутентичности израза, подстицање интересовања, стварања позитивне слике о себи, развијања поверења у себе, те се као значајан задатак издваја оспособљавање за васпитне утицаје, најпре усвајање знања о савременим методама васпитања –

персуазије, навикавања..., које су у функцији еманципаторног васпитања. Методе васпитања у сету компетенција васпитача истичу се као значајан циљ, јер се њима већ на овом узрасту трасира пут ка еманципаторском васпитању, детету се помаже да обликује себе као личност, односно да васпитач схвати и у пракси примени поступке који воде ка самоодређењу детета које треба да буде сврха васпитања.

Како је у овом модулу реч о специфичном узрасту који према налазима савремених психолошких истраживања, као и према педагошким теоријама нема само наглашену функцију неге, како се дуго времена сматрало, потребно је да васпитач деце јасленог узраста у складу са, како је речено, општеприхваћеним теоријским полазиштима буде оспособљен за негу, али и за педагошку функцију. Потоња, поред осталог, подразумева оспособљеност за подстицање радозналости деце и потребе за постављањем питања, као и да има методичку спретност у подстицању на решавање проблема сензомоторне интелигенције, подржавање спонтане говорне комуникације и богаћењу говора, као и за стварање дидактичког окружења за формирање почетних сазнања кроз практичне активности. У овом смислу би васпитачи били обучени за стрпљиво упућивање и осамостаљивање деце у спровођењу личне хигијене, пружање помоћи око неопходне хигијенске неге, подстицање функционалних, посебно експлоративних игара предметима, организације средине за моторичке активности и њихово подстицање; затим да је оспособљен за организовање елементарних активности предметима и синхронизовано укључивање музичко-ритмичких активности. Коначно, као значајне компетенције васпитача јасленог узраста издвајају се и методе васпитања којима се у складу са узрастом, а у складу са захтевима еманципаторног васпитања, детету помаже да обликује себе као личност, у смислу вођења ка самоодређењу.

Обавезни изборни предмети за модул Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом јасленог узраста

○ Психологија јасленог узраста
○ Педагогија јасленог узраста
○ Методика музичког васпитања деце јасленог узраста
○ Методика развоја говора деце јасленог узраста
○ Методика сазнавања света око себе деце јасленог узраста
○ Методика ликовног васпитања деце јасленог узраста
○ Методика физичког васпитања деце јасленог узраста

О модулу *Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом на енглеском језику*

Модул за стицање компетенција за рад са децом на енглеском језику требало би да попуни празнину која је до сада постојала у иницијалном образовању васпитача, односно стручњака за поучавање и учење страног језика на раном узрасту.

У својим сталним промишљањима о образовању као круцијелном за формирање својих целовитих грађана, Европска унија и њена образовна политика изнова наглашавају тежње ка јачању „кључних компетенција” – знања, вештина и ставова који ће помоћи ученицима да нађу личну испуњеност и да, касније у животу, нађу добар посао и успешно учествују и доприносе друштву. Ове кључне компетенције укључују „традиционалне” вештине као што су комуникација на матерњем језику, на страним језицима, дигиталну писменост, основне математичке вештине, али и хоризонталне вештине као што су метакогнитивне вештине, односно научити како учити, социјална и грађанска одговорност, иницијатива и предузетништво, културна освешћеност и креативност (*European Commission 2017*). Дакле, као једна од кључних компетенција, комуникација на страном језику/језицима постаје обавеза која је наметнута савременом појединцу. Документа која креирају образовну политику Европске уније такође наглашавају да је, да би се овладало страним језиком, неопходно почети што раније. Самим тим, образовни системи треба да се развијају, да се мењају и да у свом развоју иду у правцу отварања могућности за институционално, односно формално учење страног језика на раном узрасту (*Early Language Learning (ELL)*). Рано учење језика (ELL) на предшколском нивоу подразумева систематско подизање свести или изложеност више од једног језика на којима се одвија комуникација у оквиру образовања и васпитања у раном детињству (*Early Childhood Education and Care /ECEC/*) које се одвија у предшколском контексту (*European Commission 2011*).

Јасно је да постоји горућа потреба за „професионализацијом” ове нове области наставе језика. Веома млади ученици, који најчешће не умеју да читају и пишу, и који настављају свет који се умногоме разликује од света одраслих, захтевају посебан третман. Често ће се акценат стављати на вођење деце кроз њихов свеукупни развој, уместо на учење страног језика, које може бити ништа више до случајан бенефит.

Основно питање које произилази из ових настојања је ко треба да предаје страни језик у контексту предшколског васпитања и образовања. Мишљења смо да то треба да раде васпитачи. Уместо да се бавимо накнадним обукама (по завршетку основних студија – *in service training*) или стручним усавршавањем васпитача (*professional development*), иницијално образовање васпитача се модернизује тако да нуди студентима који су течни говорници енглеског језика да стекну компетенције неопходне за поучавање страног језика у вртићу.

Модул је осмишљен тако да, с једне стране укључује предмете кроз које студенти унапређују своје знање енглеског језика и развијају све четири језичке вештине, с посебним нагласком на правилан изговор и значај културних/интеркултурних елемената (Енглески језик I – Енглески језик VI), а с друге стране, нуди студентима могућност да, надограђујући обавезне предмете у оквиру курикулума, стекну знања о специфичностима рада на енглеском језику са предшколском децом (*Учење страног језика на раном узрасту, Књижевност за децу на раном узрасту и Интегративни приступ васпитно образовним садржајима на страном језику*).

Имајући на уму специфичности рада у вртићу, чини се да је могуће обезбедити средину која омогућава да се енглески у вртићима учи кроз „парцијално” или делимично или полу-урањање (*semi-immersion*). Имајући на уму карактеристике учења мале деце (ради се о високо интринзично мотивисаним ученицима са кратком пажњом, који су пријемчиви за високо структурисане активности са много понављања и који су изванредни имитатори) и чињеницу да је изложеност страном језику по свему судећи суштински фактор успеха усвајања језика, чини се да су васпитачи савршени кандидати за поучавање страног језика у контексту предложеног делимичног урањања, приступ који прожима предмете који су саставни део модула. С једне стране, васпитачи и студенти који се образују за професију васпитача стичу или поседују одговарајућа знања о деци предшколског узраста, односно њихове опште развојне карактеристике; с друге стране, они познају децу, односно одређену децу са којом раде у својој групи, њихове индивидуалне способности, потребе и интересовања, као и стилове учења. При томе, упознати су са методичким поступцима који су одговарајући за овај узраст (усвајање знања из различитих области као целине, учење кроз игру, проткано интересантним, забавним активностима које су усмерене на ученика). И, што је једнако важно, васпитачи проводе цео дан са децом, тако да могу да одреде кратке периоде времена активностима чији је циљ учење енглеског језика неколико пута дневно, уз могућност да се стално прилагођавају динамици групе. Наравно, ово је могуће само уколико су течни говорници енглеског језика.

Понуђени модул у оквиру модернизованог курикулума отвара могућност пружања институционализоване наставе страног језика коју би реализовали васпитачи који су течни говорници страног језика кроз интегративни и приступ интегрисаног учења садржаја и језика. Имајући на уму препознат значај изложености страном језику и специфичне особине младих ученика (од којих је једна од најважнији то да деца уче на холистичан начин), предлаже се облик учења и поучавања страног језика који почива на принципима урањања или делимичне имерзије. Предмети предвиђени модулом заснивају се на превасходно европском приступу учењу и поучавању страног језика – *Интегрисано учење садржаја и језика (Content and Language Integrated Learning – CLIL)* на раном узрасту. У контексту раног учења, страни језик постаје средство којим се деци преносе одређени садржаји из наставног плана и програма, сталном употребом матерњег и страног језика, кроз такозвано пребацивање кода. Модел се односи на интегрисано учење, код кога је страни језик пажљиво уткан у предшколски програм.

Обавезни изборни предмети за модул Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом на енглеском језику:

○ Енглески језик 3
○ Енглески језик 4
○ Енглески језик 5
○ Енглески језик 6
○ Интегративни приступ васпитно-образовним садржајима на страном језику
○ Књижевност за децу на страном језику
○ Учење страног језика на раном узрасту

Образложење модула *Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са социјално депривираним децом*

Модул у оквиру кога будући васпитачи стичу знања и јачају компетенције за рад са децом из социјално депривираних средина одговара на потребе савременог образовања које почива на инклузивним и интеркултуралним принципима. Инклузивни покрет у свету настаје средином XX века, а његови основни принципи формулисани су у *Универзалној декларацији о људским правима* УН (1948) и *Конвенцији о правима детета* (1989). Овај покрет се залаже за укључивање у реалне друштвене токове, у економски, културни и политички живот свих маргинализованих друштвених група и појединаца. Инклузивно образовање, које настаје у оквиру овог покрета, залаже се за демократизацију образовања и стварање услова да се у оквиру образовног система омогући свој деци да се школују под једнаким условима. За разлику од система у којима деца треба да се својим особинама и (физичким, менталним и развојним) способностима квалификују да похађају редовну школу, инклузивни образовни систем излази у сусрет различитим потребама *све* деце и ствара услове за реализацију њиховог оптималног образовања, са основним принципом да сва деца могу да уче и да сва деца најбоље уче у групи својих вршњака. Инклузивно образовање у развијеним земљама Европе почиње да се примењује седамдесетих и осамдесетих година XX века, у земљама у нашем окружењу почетком XXI века, а први системски закон који почива на инклузивним принципима, *Закон о основама система образовања и васпитања*, Република Србија доноси 2009. године. Модул за стицање појачаних компетенција за рад са социјално депривираним децом у оквиру новоакредитованог програма требало би да попуни празнину која је до сада постојала у припремању васпитача, односно стручњака (педагошких асистената) за рад са социјално депривираним децом. Педагошки асистенти се данас укључују у рад са социјално депривираним децом након завршетка средње школе, а похађањем понуђеног модула добијају могућност да стекну и високо струковно образовање. Са том идејом смо и осмишљавали модул који овде образлажемо.

У оквиру овог модула будући васпитачи упознају се са савременим трендовима у инклузивном образовању и елементима инклузивног образовања на којима почива наш образовни систем, са посебним акцентом на сложену проблематику образовања деце која долазе из социјално депривираних средина. Сиромаштво је сложен феномен који захтева комплексно сагледавање и адекватну перцепцију. Оно се не односи само на недостатак материјалних средстава за живот, већ се рефлектује на комплетну социо-културну сферу, резултирајући социјалном депривацијом као последицом сиромаштва. Будући васпитачи едукују се да разумеју услове у којима одрастају деца ускраћена за уобичајену и подразумевајућу стимулацију неопходну за социјално-психолошки, когнитивни и културни развој детета, као и да буду оспособљени да помогну деци која у својим породицама одрастају у условима дефицитарне социјализације. Истраживања указују на бројне негативне последице по когнитивно функционисање едукативно запуштене деце предшколског узраста, па је надокнада коју у предшколској установи компетентан васпитач може да пружи у овом периоду од изузетног значаја. Посебна пажња посвећује се сарадњи са родитељима деце која потичу из социјално депривираних средина, који су посебно осетљива категорија, њиховом едукацијом и упознавањем са институционалним системима подршке који им стоје на располагању, као и карактеристикама саме породице.

Будући да се у нашој образовној установи посебна пажња посвећује неговању културних идентитета мањинских заједница, па у том контексту и ромске, наши студенти на овом модулу стичу и основна знања о проблемима са којима се суочава велики број деце припадника ромске националне мањине. Опште је познато да ромску националну заједницу у Србији карактерише најнеповољнији образовни статус: према попису становништва из 2011. године, 53,7% Рома нема завршено ни основно осмогодишње образовање; 33% има завршену основну школу, док 11,5% има средњу школу и вишу/високу школу/факултет само 0,6%. Према последњем *Истраживању вишеструких показатеља* (MICS, 2014), које УНИЦЕФ спроводи на петогодишњем нивоу, образовање ромске деце на раном узрасту је изразито неповољно. Док у Србији 50% деце узраста 3-4 године похађа програме предшколског образовања, из ромских насеља само 6% деце овог узраста је обухваћено поменути програмом. Када је у питању квалитет подршке раном учењу, бројни индикатори поменутог истраживања (MICS) показују велики заостатак у случају ромске деце, па тако, на пример, само 12% деце млађе од 5 година из ромских насеља живи у домаћинствима у којима има најмање 3 дечје књиге, а само 2% деце из ромских насеља има 10 и више књига. Бројна истраживања показују да је лош успех ромске деце последица неадекватне припреме за полазак у школу, па је стога неопходно да она на што ранијем узрасту добију адекватну институционалну подршку у предшколским установама, као надокнаду за дефицитарну примарну социјализацију. Студенти се упознају са карактеристикама неповољног друштвено-економског положаја ромске популације и специфичностима социјализаторских пракси у изузетно неповољним материјалним и социјалним околностима у којима живи већина Рома у Србији и

последицама које по когнитивни и психо-социјални развој деце проузрокују нестимулативна социјална средина и необразовани родитељи. Они стичу не само компетенције у раду са децом која треба да надокнаде у вртићу оно што су друга деца научила код куће, већ и на који начин да сарађују са родитељима и помогну им у образовању деце.

На овом модулу студенти стичу и основна знања о улози, значају и циљевима интеркултурализма, као и основне компетенције из области интеркултуралног образовања које су неопходне за квалитетан суживот у мултикултуралним заједницама. Како је култура основа људског индивидуалног и групног идентитета, студенти се оспособљавају да развију интеркултуралну осетљивост, да етничке, језичке, верске и друге различитости разумеју као друштвено богатство и да интеркултуралну размену практикују као ресурс за обогаћивања културног и друштвеног живота уопште. Упознају се са основним баријерама у интеркултуралној комуникацији и начинима њиховог превазилажења, као и како да културне разлике користе као ресурс за учење. У том контексту анализирају се и друштвене предрасуде, као универзална друштвена појава која постоји у сваком људском друштву, упознају се са узроцима настанка предрасуда и стереотипа и начинима за њихово освешћивање, разумевање и превазилажење. Оспособљавају се за рад са децом у мултикултуралним групама и креирање програма подршке неговању језика и културе националних мањина – што је од изузетног значаја како за децу припадника националних мањина, тако и за већинску популацију деце, јер се на тај начин на најранијем узрасту постављају темељи интеркултуралног образовања. У оквиру модула студенти се упознају и са интерпесоналном вештином тимски рад и оспособљавају за овај посебан облик сарадње и организације рада.

Обавезни изборни предмети за модул Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са социјално депривираним децом:

○ Инклузија социјално депривираних деце
○ Корективни педагошки рад
○ Тимски рад
○ Толеранција
○ Етика васпитачког позива
○ Ментално здравље
○ Сарадња установе и породице социјално депривираних деце

За извођење студијског програма Васпитач деце предшколског узраста обезбеђени су одговарајући људски, просторни, техничко-технолошки, библиотечки и други ресурси, примерени карактеру студијског програма и броју студената: просторни услови су у складу са стандардом (брuto 4,5 м2 по студенту); библиотека са око 35000 јединица, преко хиљаду релевантних за студијски програм (на српском, румунском и ромском језику); читаоница са рачунарима, штампачем, интернетом. Опредељен је простор за рад Студентског парламента са одговарајућом опремом (рачунар, штампач...). Катедре и кабинети пружају савремене услове наставницима и сарадницима за рад. Обезбеђен је простор за потребе референта за студентска питања⁹, секретара и рачуноводства. Све просторије и опрема у школи у складу су са хигијенско-здравственим и сигурносним стандардима и свакодневно доступни студентима (в. 6.3. *Просторни услови, библиотека, уџбеници и информациона подршка*).

Контрола студијског програма Васпитач деце предшколског узраста остварује се кроз праћење и проверу циљева, структуре, садржаја, радног оптерећења студената и прикупљање повратних информација о квалитету програма од релевантних организација у окружењу. Такође се редовно и систематично прати процедура и политика уписа студената, методе поучавања, начини провере знања и исходи и компетенције које добијају студенти када заврше студијске програме, као и њихове могућности запошљавања. На основу тога, Висока школа стално развија, унапређује и преиспитује квалитет студијског програма сваке друге године.

Установа има разрађене формалне поступке за праћење и контролу квалитета студијског програма од стране стручних тела. Посебна пажња посвећује се улози студената у праћењу и контроли квалитета (в. 8. *Студенти*). У том смислу, а са циљем праћења и унапређивања квалитета, Савет Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу, на седници одржаној 19. 11. 2007. донео је Стратегију обезбеђења квалитета (в. <https://www.uskolavrsac.in.rs/wp-content/uploads/2012/09/Strategija-obezbedjenja-kvaliteta.pdf>). Мере и субјекти обезбеђења квалитета јасно су операционализовани и инкорпорирани у Акциони план за спровођење стратегије. Акциони план се за сваку школску годину разматра и на предлог Комисије за квалитет допуњује како би се континуирано унапређивао процес обезбеђења квалитета. Годишњи и трогодишњи извештаји Комисије разматрају се и усвајају на седницама стручних већа, Наставног-стручног већа и Савета школе. Сви ови извештаји, као и предлози превентивних и корективних мера јавно су публиковани на сајту Високе школе (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/dokumenta/>). (Детаљније в. 7. *Обезбеђивање квалитета студија*.)

⁹ **Напомена:** Од 2018. године назив *референт за студентска питања* моделован је у (виши) *стручно-технички сарадник за студије и студентска питања*, нови назив фигурира у последњем *Програму рада* Високе школе (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2021/02/Program-rada-skole-2020-21.pdf>, стр. 17), као и последњем *Извештају о раду* Високе школе (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2021/01/Izvestaj-o-radu-skole-2019-20.pdf>, стр. 12). Ако другачије није назначено, у *Публикацији* се ради економисања у језичком изразу употребљава у пракси устаљени назив – *референт за студентска питања*, али се при томе на уму има претходно напоменуто. Исто важи и за страницу са контакт подацима, в. стр. 1.

5.5. Студијски програм Струковни васпитач – основне струковне студије (реакредитација програма Васпитач деце предшколског узраста – у поступку)

Структура студијског програма. Студијски програм Струковни васпитач траје три године и на њему се настава одвија на три језика – српском, румунском и ромском. Упис на студије остварује се након положеног пријемног испита, који се састоји из провере способности (говорних, музичких, физичких), као и познавања бонтона, теста опште информисаности и теста знања из матерњег језика и књижевности. Циљ студијског програма је да будући васпитачи стекну довољно општег и стручног знања, основу за рефлексивну праксу, да развију критичку одговорност да деци помогну у њиховом развоју и подстицању саморазвоја, односно да им помогну да усвоје знања, вештине и вредности неопходне за даљи раст и развој, а ово подразумева усвојеност педагошко-дидактичких и других компетенција, подразумеваних дескрипторима квалификационог оквира васпитача (планирање васпитно-образовног рада, организовање заједничког истраживања и учења, педагошко вођење групе, праћење ефеката васпитно-образовног процеса...).

У оквиру три године студија оптерећење студената износи 180 ЕСП бодова (у свакој години 60 ЕСП бодова). Студијски програм садржи академско-општеобразовне, стручне и стручно-апликативне предмете. Академско-општеобразовни предмети су заступљени са 14,44%, што је у складу са прописаним стандардима. Стручни предмети су заступљени са 39,44%, стручно-апликативни са 46,11%, што је, такође, у складу са стандардима. Изборни предмети су заступљени у складу са стандардима са 21,11 % у односу на бодовну оптерећеност студента.

Педагошка пракса као интегрисана стручна пракса у предшколској установи је обавезна за студенте и предвиђена у сваком семестру, уз одговарајуће ЕСП бодове. У складу са савременим педагошким тенденцијама и описаном наставном филозофијом, на Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” предвиђени су савремени дидактички модели и методе учења и поучавања (критичко комуникативна дидактика, курикуларни приступ, интерактивно учење, саморефлексивно учење, менторско вођење и слично).

Појединачни програми предмета, као и методе извођења наставе детаљно су описани у Прилогу 1.1. У истом је дата и листа обавезних и изборних студијских предмета, са оквирним садржајем и временом потребним за извођење појединих врста студија; бодовна вредност сваког предмета исказана је у складу са европским системом преноса бодова (ЕСПБ). Исказана је бодовна вредност завршног рада, као и предмета завршног рада (по 2 у оба случаја) у шестом семестру. Циљ завршног рада је да интегрише стечено знање и способности и да оствари примену концепта академског писања. Обавезни изборни, као и слободни изборни предмети распоређени су по семестрима на начин да се у сваком од њих од понуђених 4 бира 1. Укупно је, дакле, понуђено 24 изборна предмета. Почев од трећег семестра, студенти имају могућност да се оптирањем за одређене изборне предмете (предмети који се бодовно уклапају у укупан број ЕСП бодова прописаних стандардима), определе за један од три модула – модул за појачане компетенције за рад са децом јасленог узраста, модул за појачане компетенције за рад са социјално депривираним децом, модул за појачане компетенције за рад са децом на енглеском језику.

На студијском програму Струковни васпитач предвиђена је пракса, која по обиму и структури у потпуности задовољава прописане стандарде. У првој години студија интегрисана стручна пракса је заступљена са 60 часова и 2 ЕСПБ, у другој години са 120 часова и 4 ЕСПБ, док је у трећој години заступљена са 120 часова и 10 ЕСПБ, што у потпуности одговара прописаним стандардима. Интегрисана стручна пракса остварује се и у оквиру методичких и појединих других апликативних предмета, у вежбаоницама предшколских установа са којима Висока школа остварује дугогодишњу сарадњу. На овај начин је остварена заступљеност интегрисане стручне праксе у студијском програму Струковни васпитач преко 20%.

Основна сврха студијског програма основних студија *Струковни васпитач* на српском, румунском и ромском језику на Високој школи у Вршцу јесте да се у зависности од потреба друштва обезбеди одговарајућа припрема студената за сложену и одговорну професију васпитача у предшколским установама, и односи се на њихово оспособљавање за рад у предшколским установама, као и омогућавање стицања професионалних знања, стручних вештина и умења неопходних за квалитетно, ваљано и професионално обављање професије, сходно активностима које предвиђа каталог радног места за васпитача у предшколским установама. Сврха програма је усклађена са савременим образовним концептима Европе који истичу компетенцију као општу способност, неопходну за артикулисање другачијег односа појединаца–друштво, као и са потребом да студенти стекну што шире образовање, али

и да овладају неопходним компетенцијама, а ово подразумева њихову способност за плуралистички приступ теорији васпитања, за развој диверсификованих програма у чијем је центру дете и његова добробит, као и за разумевање и примену савремених педагошких приступа.

Компетенције развојности појединца су у суштини концепта компетенција које кандидати треба да усвоје како би на прихватљив начин пришли подстицању развоја потенцијала деце. У сету компетенција које будући васпитачи треба да усвоје је и саморефлексивност која подразумева добру методолошку опремљеност за самовредновање и прилагођавање праксе контексту и променама у њему и има за циљ мењање праксе у складу са променама у области педагошких концепата и актуелних друштвених прилика. Програм је тако конципиран да омогућава да образовање васпитача буде интердисциплинарно и обезбеди им стицање стручних компетенција у погледу обављања васпитања, образовања, неге, здравствене и социјалне заштите сваког детета.

Сврха студијског програма *Струковни васпитач* је да кроз предметне садржаје и педагошку праксу код студената (будућих васпитача) развије компетенције за холистички, хуманистички и демократски приступ детету, уз поштовање специфичности, права детета, да допринесе оптималној развоју детета у складу са његовим могућностима, кроз односе, игру, планиране ситуације учења и животно-практичне ситуације. Сврха студијског програма је формирање компетентног васпитача који је припремљен за сагледавање сложености контекста у коме расту и развијају се данашња деца и комплексну професионалну улогу којом учествује у задовољавању потреба свих интересних група са којима је у комуникацији (дете, родитељ, колега, унутрашњи и спољашњи сарадници, локална заједница), поштујући научна достигнућа и законске норме уз развијен сензибилитет за индивидуалне карактеристике и проблеме деце, способност за брзо и исправно реаговање на све проблеме са којима се суочава у пракси, сагледавање квалитета сопствене педагошке праксе кроз самовредновање и вредновање рада, континуирано усавршавање, учешће у пројектима и истраживањима од значаја за предшколску праксу. У складу с тим, сврха програма се огледа и у обезбеђивању конкурентности на тржишту рада и адекватном професионалном позиционирању.

У исто време предложени студијски програм студентима нуди могућност да у одређеној мери, бирајући изборне предмете, самостално креирају своје студије, са могућношћу да им пружи прилику за мобилност током студија, рад и свакодневни живот у мултикултурној и мултилингвалној Европи. Модуларни приступ конципирању студијског програма (модули: *Струковни васпитач* (општи смер), *Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом јасленог узраста*, *Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са социјално депривираним децом*, *Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом на енглеском језику*) пружа могућности студентима за самостално креирање студија, што програму даје предзнак савременог приступа изради курикулума, а за студенте ово значи могућност креирања сопствених стручних профила и подразумевану мотивисаност за досезање виших нивоа компетентности.

Предложени студијски програм реализује се у Високој школи у Вршцу, на којој су активна и два центра: Центар за целоживотно учење (основан у оквиру *Erasmus+ Capacity Building* пројекта *Keep Educating Yourself*, 2016–2022) и Истраживачко методички центар (основан у оквиру CBC програма Румунија–Србија *For New Unique Education Design*, 2021–2023). Центри отварају могућност континуираног развоја и осавремењавања студијског програма, као и наставних метода који су на њему заступљени. Могућности за мобилност у Високој школи постоје и одвијају се у оквиру пројекта *Еразмус+ Кључна акција 2* са Универзитетом „Аурел Влајку” из Арада (рум. *Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad*), Румунија, Универзитетом „1. децембар 1918” у Алба Јулији, Румунија (рум. *Universitatea „1. Decembrie 1918” din Alba Iulia*) и Универзитетом „Александру Јоан Куза” у Јашију (рум. *Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*), Румунија.

Циљ студијског програма *Струковни васпитач* је образовање и оспособљавање васпитача за рад с децом у предшколским установама и усмерен је на стицање стручних компетенција за подршку добробити деце. Усмерен је на савремено проучавање предшколског васпитања и образовања и обухвата сазнања и достигнућа педагошких, психолошких, филозофских, социолошких, дидактичко-методичких и осталих наука, чији су садржаји имплементирани кроз дефинисане предмете у програму.

Студијски програм је конципиран тако да омогући будућим васпитачима да стекну довољно општег и стручног знања како би имали критичку одговорност да деци предшколског узраста са којом раде помогну у њиховом развоју и подстицању саморазвоја. Посебно је значајно да им се пружи могућности да изграде вештине и умења којима ће код деце подстицати алтруизам, емпатију, разумевање, одговорност, креативност, иницијативност, иновативност, кооперативност, праведност, уважавање различитости, самопоштовање и да их усмеравају да планирају и предвиђају консеквенце својих акција, као и да развију толеранцију, вештину слушања, способност сагледавања проблема и смисла у ономе што раде и што се око њих збива. Покретање иницијативе и друге особине које подразумевају тимски рад су такође сврха којој се тежи у оспособљавању васпитача.

Општи циљ је усмерен на стицање стручних компетенција и подстицање будућих васпитача на

континуирано стручно усавршавање и целоживотно учење. Образовање будућих васпитача односи се на стицање знања, вештина, умења и обезбеђивање услова за холистички и хеуристички приступ учењу и развоју деце предшколског узраста у складу са њиховим потребама, могућностима и заинтересованошћу и у вези с неговањем игре и специфичних облика учења и подстицања властитих активности детета као начина стицања сазнања о себи и свету који га окружује.

Општи циљеви – због неопходности сталног прилагођавања променљивом друштвеном контексту, потребе континуираног образовања, стручног усавршавања, развоја каријере, као и унапређивања запошљивости су: примена теоријских знања у практичном контексту; примена информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу; преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери; препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу.

Специфични циљеви су оспособљавање студената за креирање, планирање, моделовање и реализацију истраживачких активности, пројеката и активног учења с децом, којим се развија и подстиче радозналост за посматрање, проучавање, истраживање и тумачење појава, процеса, законитости и односа у непосредној природној и друштвеној средини. Циљ програма је и развијање способности, усавршавање вештина и умења студената за примену интегрисаног приступа, развијање реалног програма, праћење, документовање и вредновање васпитно-образовног процеса.

Предвиђено је да током образовања васпитача за рад у предшколским установама они овладају знањима о холистичкој природи развоја детета; узајамној зависности и условљености свих аспеката дечјег развоја; знања о различитим стратегијама учења деце раних узраста; знања из области различитих наука, уметности и културе као извора садржаја у развијању предшколског програма помоћу којих се стварају услови за упознавање деце са цивилизацијским достигнућима у сврху функционалног учешћа у свакодневном животу и стварања погодне базе за учење кроз игру; развију умења за креирање инспиративне средине за учење и истраживање; целовито сагледавају повезаност делатности предшколске установе (васпитања, образовања, неге, здравствене и социјалне заштите сваког детета); оспособе се за креативну примену стручних знања, умења и вредности у раду са децом, у складу са њиховим узрастним и развојним особеностима; оспособе се да примењују интегрисани приступ развоју и учењу деце раних узраста; разумеју демократски и критичко-рефлексивни приступ пракси предшколског васпитања и образовања, уз интегрисање знања из различитих области и њихову примену; развију критички став и истраживачки однос усмерен на иновирање праксе уз подстицање партиципације детета предшколског узраста у активностима; развију спремност за ангажовање у локалној заједници на промовисању права детета и породице, као и предшколског васпитања и образовања; оспособе се да делују као рефлексивни практичари корелирајући, интегришући и расуђујући према доступним информацијама о детету у складу са специфичним ситуацијама и циљевима васпитања и образовања; развију позитиван однос према значају целоживотног учења у личном и професионалном развоју, као и у подручју професионалног јавног деловања; усвоје знања о законској регулативи и документовању дечјег развоја, своба рада и оних које ће им послужити за даље целоживотно учење; развију умења за примену ИКТ-а, образовних софтвера и платформи у реализацији и развијању предшколског програма.

Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу ће сврху и циљеве свог студијског програма преиспитивати периодично, евалуирати његову сврсисходност и на основу тога усавршавати.

Опште и предметно-специфичне компетенције студената студијског програма Струковни васпитач на Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу детерминисане су актуелним *Основама програма предшколског васпитања и образовања* (2018), *Правилником о стандардима компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја* (2018) и *Националним оквиром квалификација Републике Србије* (2019).

Студијским програмом студенти стичу *опште способности* за:

- анализу, синтезу, предвиђање решења, критичко промишљање и рефлексивни приступ примени усвојених знања и решавања проблема у васпитно-образовној пракси, уз позитивну комуникацију и сарадњу са свим актерима у друштвеној средини;
- стварање сигурног и подстицајног окружења за учење и развој деце у предшколској установи;
- развијање социјалног и културног идентитета и осећања припадности деце у вршњачкој заједници кроз њихову партиципацију у активностима;
- примену истраживачких метода и техника;
- праћење, вредновање и документовање активности деце у предшколској установи;
- анализу и вредновање савремених предшколских програма и примера добре праксе, са циљем унапређивања сопствених активности у предшколској установи;
- успешну комуникацију и сарадњу са децом, родитељима, стручним и другим лицима, и развијање заједнице учења у предшколској установи и ван ње;
- промовисање предшколског васпитања и професије васпитача на стручним скуповима и

- публикување стручних радова;
- примену етичких стандарда у својој професији.

У складу с тим, планирано је да будући струковни васпитачи стичу и предметно-специфичне способности, које су у функцији квалитетног обављања професионалне делатности, ослобођене на савремена научна и уметничка сазнања: делатност васпитања и образовања деце предшколског узраста као делатност од непосредног друштвеног значаја.

Студијским програмом студенти стичу следеће *предметно-специфичне способности* за:

- примену савремених стратегија и технологија у креирању и развијању реалног програма са децом у предшколској установи;
- развијање интегрисаног приступа кроз тематско и пројектно планирање;
- интегрисање методичких знања у планирање и развијање реалног програма;
- осмишљавање подстицајног простора и откривање места учења у реалном контексту;
- подржавање дејих потенцијала, добробити, заједничког учешћа, аутентичних искустава, непосредних доживљаја и различитих начина изражавања;
- начине учешћа и подржавања дејје игре као приступа стварности;
- моделовање истраживачког и стваралачког односа;
- развијање партнерског односа са родитељима и њихово смислено укључивање;
- предузимљивост у решавању проблема у подручју непосредног рада са децом и развијања реалног програма;
- уважавање различитости и инклузивни приступ у раду са децом којој је потребна додатна подршка;
- професионалну интеракцију и критичке рефлексије;
- праћење савремене стручне литературе и трендова развоја предшколског васпитања и образовања.

Предвиђени су следећи *исходи учења*:

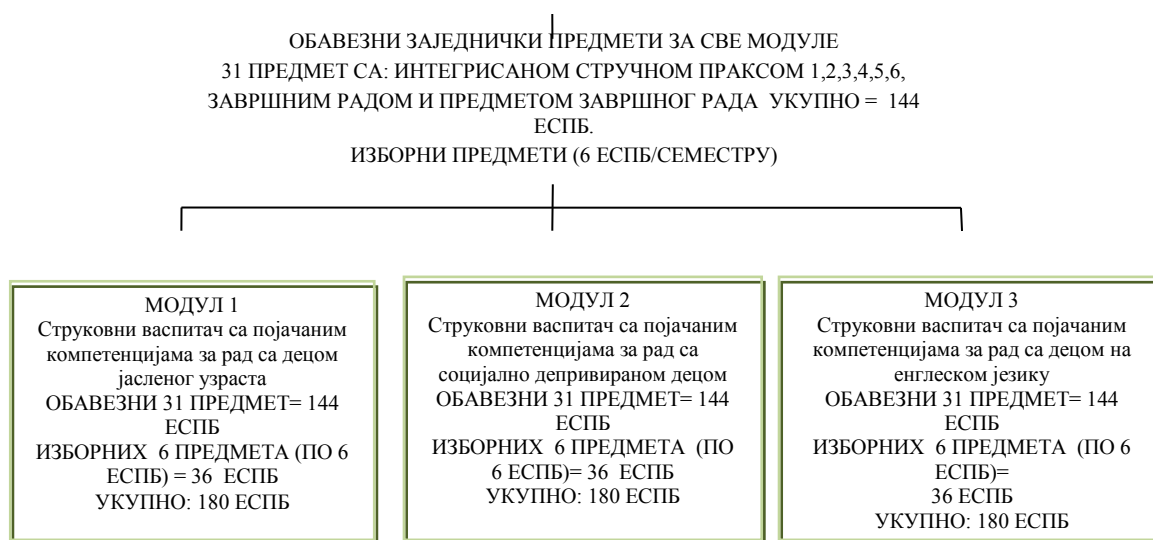
- усвојена знања о холистичкој природи развоја детета: узајамној зависности и условљености свих аспеката дејјег развоја;
- знања о различитим стратегијама учења деце раних узраста;
- знања из области различитих наука, уметности и културе као извора садржаја у развијању предшколског програма помоћу којих се стварају услови за упознавање деце са цивилизацијским достигнућима у сврху функционалног учешћа у свакодневном животу и стварања погодне базе за учење кроз игру;
- умења за креирање инспиративне средине за учење и истраживање;
- целовито сагледавање повезаности делатности предшколске установе (васпитања, образовања, неге, здравствене и социјалне заштите сваког детета);
- креативна примена стручних знања, умења и вредности у раду са децом, у складу са њиховим узрастним и развојним особеностима;
- оријентација на интегрисани приступ развоју и учењу деце раних узраста;
- демократски и критичко-рефлексивни приступ пракси предшколског васпитања и образовања, уз интегрисање знања из различитих области и њихову примену;
- критички став и истраживачки однос усмерен на иновирање праксе уз подстицање партиципације детета предшколског узраста у активностима;
- иницијативност, сарадња и стваралаштво у реализацији предшколског програма;
- отвореност у односу вртића, породице и локалне заједнице и разумевање за породични и друштвени контекст из кога дете долази;
- спремност за ангажовање у локалној заједници на промовисању права детета и породице, као и предшколског васпитања и образовања;
- оспособљеност васпитача да делују као рефлексивни практичари корелирајући, интегришући и расуђујући према доступним информацијама о детету у складу са специфичним ситуацијама и циљевима васпитања и образовања;
- позитиван однос према значају целоживотног учења у личном и професионалном развоју, као и у подручју професионалног јавног деловања.
- знања о законској регулативи и документовању дејјег развоја, свога рада и оних које ће им послужити за даље целоживотно учење;
- спремност за примену ИКТ, образовних софтвера и платформи у реализацији и развијању предшколског програма.

Курикулум. У оквиру стандарда дата је структура курикулума која обухвата распоред предмета по семестрима, фонд часова активне наставе и ЕСПБ бодове, као и друге релевантне податке. Опис предмета дат у прилозима садржи назив, тип предмета, годину и семестар студија, број ЕСПБ бодова, име наставника, циљ курса са очекиваним исходима, знањима и компетенцијама, предуслове за похађање

предмета, садржај предмета, препоручену литературу, методе извођења наставе, начин провере знања и оцењивања и друге податке. Број ЕСПБ бодова по семестрима је 30, у складу са стандардима. Студијски програм Струковни васпитач разликује се од студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар, који је акредитован на Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу, за најмање 35% од укупног броја ЕСПБ бодова, и то предмета са активном наставом из скупа стручно-апликативних, научно-стручних, односно уметничких има заједничке основе у износу од најмање 25% од укупног броја ЕСПБ бодова у складу са стандардима. У структури предложеног студијског програма, када је реч о групама предмета, у односу на укупан број ЕСПБ бодова, заступљени су: академско-општеобразовни предмети –14,44%; стручни, односно уметничко-стручни предмети – 39,44% и стручно-апликативни предмети– 46,11%, што одговара прописаним стандардима. У структури студијског програма, изборни предмети заступљени су са 21,11% у односу на укупан број ЕСПБ бодова, што је у складу са прописаним стандардима. Предложени студијски програм предвиђа да студент има више од 20 часова активне наставе недељно, као и да више од 50% од минималног броја часова активне наставе недељно буду предавања, што је у складу са прописаним стандардима. У петом и шестом семестру, због специфичности предложене области, број часова практичне наставе је повећан. Саставни део курикулума у сваком семестру је интегрисана стручна пракса у трајању од најмање 180 часова, односно између 1–4 часа недељно, у зависности од семестра, која се реализује у предшколским установама – вртићима. Такође, као што је предвиђено стандардима, курикулум предвиђа завршни рад, као и предмет завршног рада, са исказаним ЕСП бодовима (по 2 у оба случаја). Предложени курикулум студијског програма Струковни васпитач, предвиђа могућност студената да почев од трећег семестра, одабиром одређених предмета основном (општем) курикулуму додају један од понуђена три модула (1. Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом јасленог узраста, 2. Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са социјално депривираним децом и 3. Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом на енглеском језику). Укупна бодовна вредност изборних предмета уклапа се у укупан број ЕСП бодова прописаних стандардима.

СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ

Струковни васпитач

Студијски програм Струковни васпитач са изборним подручјем – модулима

Квалитет, савременост и међународна усаглашеност студијског програма Студијски план Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу, као и програми које садржи, усклађен је са студијским плановима и програмима на сродним институцијама у низу земаља у западној Европи, као и у земљама у окружењу. Предложени план и програм подробније је поређен и структурно и формално усклађен је са сличним плановима по којима се васпитачи деце предшколског узраста образују на следећим институцијама у оквиру европског образовног простора: Висока школа за образовање васпитача „Етвеш Јожеф” у Баји, Мађарска (Címliap | Eötvös József Főiskola), Педагошки факултет Универзитета у Марибору, Словенија (<http://www.pef.um.si>), ЕЛТЕ Универзитет, Будимпешта – Мађарска (<https://www.elte.hu/en/pre-school-teaching>). Свеучилиште у Пули, Факултет за одгојне и образовне

знаности, Хрватска (Preddiplomski stručni studij Predškolski odgoj – Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, <https://www.unipu.hr>). На основу увида у документацију три приложена инострана програма закључује се да је предложени план студија са њима усклађен и упоредив у погледу услова уписа, нивоа и трајања студија, као и стицања дипломе. У прилог усклађености говори и чињеница да програм обухвата једносеместралне обавезне и изборне предмете који се вреднују кредитним системом бодова, прихваћеним у Европи, при чему су пажљиво одмерене предиспитне и испитне обавезе студената тако да је број ЕСПБ у складу са оптерећењем студената. Значајно је напоменути и да су компетенције које студенти стичу током студија према предложеном наставном плану и програму у складу са компетенцијама које њихове колеге стичу студирајући према приложеним иностраним програмима. У исто време, поред тога што прате најновија научна и стручна сазнања, заступљени курсеви претпостављају савремене методе и технике поучавања, као и континуирано праћење појединачних студената, што такође одговара европским трендовима. Такође, пред студенте Високе школе стављају се исти захтеви као и пред студенте у другим институцијама када је у питању обим, квалитет и дужина писања завршног рада.

Упис студената. Имајући у виду расположиве просторне и кадровске могућности Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” (у даљем тексту Висока школа), на предлог Наставно-стручног већа, Савет школе утврђује број студената који се уписује на студијски програм *Струковни васпитач*. На студијски програм *Струковни васпитач* предвиђен је упис 90 студената (од тог броја, 10 студената на румунском и 10 студената на ромском наставном језику). *Статут Високе школе* [Statut.pdf \(uskolavrsac.edu.rs\)](http://uskolavrsac.edu.rs), *Правилник о полагању пријемног испита* [Microsoft Word - Pravilnik o polaganju prijemnog ispita za upis u prvu godinu studija.doc \(uskolavrsac.edu.rs\)](http://uskolavrsac.edu.rs) и *Правилник о упису студената на студијске програме* [Pravilnik o upisu na studijske programe.pdf \(uskolavrsac.edu.rs\)](http://uskolavrsac.edu.rs) прецизно дефинишу процедуру пријема и уписа кандидата на студијски програм *Струковни васпитач*. Упис кандидата на студијски програм *Струковни васпитач* врши се на основу јавног конкурса који расписује директор Високе школе и на основу одлуке оснивача који се благовремено објављује у средствима јавног информисања, на сајту и огласној табли Високе школе. Конкурс садржи: број студената, услове уписа, мерила за утврђивање редоследа кандидата, поступак спровођења и трајања конкурса, релевантне информације и термине за полагање пријемног испита, начин и рокове за подношење жалбе на утврђени редослед кандидата, висину школарине. Трајање конкурсних рокова за упис студената и термине полагања пријемног испита утврђује Наставно-стручно веће Високе школе. Наведени подаци се благовремено објављују у средствима јавног информисања, на сајту и огласној табли Високе школе. Упис кандидата спроводи Комисија за пријем студената, коју именује директор Високе школе, на предлог Наставно-стручног већа. Да би кандидат конкурисао за упис на прву годину студијског програма *Струковни васпитач* треба да има завршено средње образовање у четворогодишњем трајању. Кандидат долази на пријемни испит у истакнутом термину и доноси идентификациони документ. Пријављени кандидати приступају пријемном испиту који се састоји из: провера склоности и способности (физичких, говорних и музичких), као и провере бонтонa, теста опште информисаности и теста знања из матерњег језика и књижевности (српског, румунског и ромског). На пријемном испиту чланови Комисије за пријем студената проверавају знања, склоности и способности кандидата, при чему, врста знања, склоности и способности које се проверавају одговарају природи студијског програма *Струковни васпитач*. Начин провере способности и знања потребне за упис на основне струковне студије у складу је са карактером студијског програма *Струковни васпитач* и обавља се на начин како је наведено у *Конкурсу за упис студената* и *Информатору за упис студената*. На основу критеријума из конкурса, сачињава се ранг-листа пријављених кандидата. Редослед кандидата за упис утврђује се на основу општег успеха постигнутог у средњем образовању и успеха постигнутог на пријемном испиту (тест опште информисаности и тест знања из матерњег језика и књижевности (српског, румунског и ромског). *Напомена:* када у нашем образовном систему почне примена полагања Државне матуре, Висока школа ће за упис на студијски програм *Струковни васпитач* кандидате вредновати на основу: 1) општег успеха постигнутог у средњем образовању; 2) признавања резултата са полагања матуре за предмет Српски/матерњи језик и књижевност (обавезан) и резултата са полагања матуре за један општеобразовни предмет (према избору кандидата). Право уписа на студијски програм *Струковни васпитач* стиче кандидат који је на ранг-листи рангиран у оквиру броја студената предвиђених за упис. Одмах по окончању уписа, Висока школа јавно објављује ранг-листу кандидата (на сајту и огласној табли Високе школе). Незадовољни кандидати имају право приговора и жалбе након истицања ранг-листе. Успешним полагањем испита, похађањем и документовањем стручних пракси, израдом и одбраном завршног рада и предмета завршног рада, у оквиру три године студија на програму *Струковни васпитач*, оптерећење студената износи 180 ЕСП бодова (у свакој години 60 ЕСП бодова).

Оцењивање и напредовање студената. Бодовна вредност сваког предмета исказана је у складу са европским системом преноса бодова (ЕСПБ) и утврђује се према оптерећењу студената, применом јединствене методологије. Број ЕСПБ сваког појединачног предмета одређен је на основу укупног

ангажовања студента, односно, укупног број часова активне наставе и броја сати активног индивидуалног рада студента. Наставно-стручно веће Високе школе усваја број ЕСПБ за све обавезне и изборне предмете на студијском програму *Струковни васпитач*, стручну праксу, завршни рад и предмет завршног рада, водећи рачуна о радном оптерећењу студената у савлађивању истих.

Успешност студента у савлађивању одређеног предмета континуирано се прати кроз рад у настави и испуњавањем предиспитних обавеза и полагањем испита и изражава се поенима. Сваки обавезни и изборни предмет из студијског програма *Струковни васпитач* имају јасан и објављен начин стицања поена. Испуњавањем наставних и предиспитних обавеза, те полагањем испита студент може остварити највише 100 поена.

Рад у настави и испуњавање предиспитних обавеза подразумевају: присуство и активност на предавањима и вежбама, колоквијуме, семинарске радове, портфолије, планиране ситуације учења, практичан рад, вежбе у вртићу, пројектне активности и друге облике. Предиспитне обавезе се унапред заказују и студенти су благовремено информисани о њима. Минималан број поена које студент може да стекне испуњавањем предиспитних обавеза током наставе је 30, а максималан 70 поена. Начин стицања поена представљен је у спецификацији предмета који чине *Књигу предмета* (прилог у документацији и јавно истакнут на сајту Високе школе).

Студент полаже испит непосредно по окончању наставе из тог предмета у роковима утврђеним Законом, ако је присуствовао настави и испунио предиспитне обавезе прописане за дати предмет. Испит се полаже писмено и усмено, само писмено или само усмено. Оцена студента је заснована на укупном броју поена које студент стиче похађањем наставе, извршавањем предиспитних обавеза и полагањем испита, према квалитету стечених знања и умења. Успех студената на испиту изражава се оценом од 5 (није положио) до 10 (одличан): оцена 5 (до 50 поена); оцена 6 (51–60 поена); оцена 7 (61–70 поена); оцена 8 (71–80 поена); оцена 9 (81–90) и оцена 10 (91–100 поена). Студента на испиту оцењује предметни наставник, односно, испитна комисија у одређеним ситуацијама. Висока школа је дужна да обезбеди јавност полагања испита и завршног рада. Посебно се води рачуна, наравно, у складу са специфичностима и могућностима сваког предмета, да методе оцењивања буду што разноврсније. Положен испит је доказ да је студент савладао предвиђени програм предмета и да је способан да усвојена знања, умења и вредности користи у пракси. Студент има право приговора на оцену добијену на испиту ако сматра да није адекватна или испит није обављен у складу са Законом, *Статутом високе школе* и *Правилником о полагању и оцењивању на испиту и завршним радовима*. Детаљне одредбе о полагању испита, завршног рада, испитним роковима и другим организационим елементима утврђене су јавним документима јавно на сајту Високе школе: *Статутом Високе школе* [Statut.pdf \(uskolavrsac.edu.rs\)](http://uskolavrsac.edu.rs/Statut.pdf); *Правилником о студијама* [Pravila-studija.pdf \(uskolavrsac.edu.rs\)](http://uskolavrsac.edu.rs/Pravila-studija.pdf); *Правилником о полагању и оцењивању на испиту и завршним радовима* [Pravilnik-o-polaganju-i-ocenjivanju-na-ispitu-i-zavrshnim-radovima.pdf \(uskolavrsac.edu.rs\)](http://uskolavrsac.edu.rs/Pravilnik-o-polaganju-i-ocenjivanju-na-ispitu-i-zavrshnim-radovima.pdf).

Наставно особље. За реализацију студијског програма основних струковних студија Струковни васпитач обезбеђено је у потпуности наставно особље са потребним научним и стручним квалификацијама. Број наставника у целини одговара потребама студијског програма и покрива све предмете и часове на тим предметима. Од 23 наставника ангажованих на студијском програму, 19 (82,61%) су у радном односу са пуним радним временом на Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу, 3 наставника са непуним радним временом и 1 наставник је ангажован у допунском раду. Број наставника довољан је да покрије укупан број часова активне наставе на студијском програму, тако да наставници остварују укупно просечно максимално до 180 часова активне наставе годишње, односно до 6 часова недељно са толеранцијом од 20% на свим програмима које Висока школа реализује. Појединачна оптерећења наставника ангажованих на студијском програму крећу се од 5,77 до 10,63 часова недељно на свим студијским програмима.

Испуњен је услов да од укупног броја часова активне наставе предавања на студијском програму најмање 70% изводе наставници у радном односу са пуним радним временом (61 од 67 односно 91,05%).

Сви наставници студијског програма изабрани су у наставничка звања (16 професора струковних студија, 2 редовна професора, 2 ванредна професора, 2 предавача и 1 наставник страног језика) и њихове компетенције одговарају врсти и нивоу њихових задужења у настави. Испуњен је услов да најмање 80% укупног броја наставника у радном односу са пуним радним временом мора имати наставна звања у одговарајућим категоријама (предавача, професора струковних студија и редовних професора): 19 од 19 (односно 100%). Број сарадника довољан је да покрије укупан број часова активне наставе на студијском програму, тако да сарадници остварују укупно просечно максимално до 300 часова активне наставе годишње, односно до 10 часова недељно са толеранцијом од 20% на свим програмима које Висока школа реализује. На студијском програму ангажован је 1 асистент у радном односу са пуним радним временом на Високој школи; његово оптерећење је 10 часова недељно на свим програмима. Научне и стручне квалификације наставног особља одговарају научном пољу, врсти и нивоу извођења наставе о чему сведоче референце из ужих научних и уметничких области из којих наставници и сарадници изводе

наставу на студијском програму. Компетентност наставника и сарадника утврђена је на основу објављених научних радова у међународним часописима, домаћим часописима, радова објављених у зборницима са међународних научних скупова, монографијама и уџбеницима. Приказане репрезентативне референце наставника доступне су на веб-сајту Високе школе.

Организациона и материјална средства. За извођење студијског програма обезбеђени су одговарајући људски, просторни, техничко-технолошки, библиотечки и други ресурси примерени карактеру студијског програма и броју студената: просторни услови (у складу са стандардом 4,7м² по студенту); библиотека са више од 30.000 јединица и преко хиљаду релевантних за студијски програм (на српском, румунском и ромском језику); читаоница са рачунарима, штампачем, интернетом. Опредељен је простор за рад Студентског парламента са одговарајућом опремом (рачунар, штампач...). Катедре и кабинети пружају услове наставницима и сарадницима за рад. Обезбеђен је простор за потребе референта за студентска питања, секретара и рачуноводства. Све просторије и опрема у школи у складу су са хигијенско-здравственим и сигурносним стандардима и свакодневно доступни студентима.

Контрола квалитета. У служби праћења и унапређивања квалитета, Савет Високе у Вршцу, на седници одржаној 19. 11. 2007. донео је *Политику обезбеђења квалитета*, а документ је ревидиран и допуњен на седници 21. 2. 2020. Мере и субјекти обезбеђења квалитета јасно су операционализовани и инкорпорирани у *Акциони план за спровођење стратегије*. Акциони план се за сваку школску годину разматра и на предлог Комисије за квалитет допуњује како би се континуирано унапређивао процес обезбеђења квалитета. Годишњи и трогодишњи извештаји Комисије разматрају се и усвајају на седницама Стручних већа, Наставно-стручног већа и Савета школе. Сви ови извештаји, као и предлози превентивних и корективних мера јавно су публиковани на сајту школе.

У завршници осврта на програм који је у поступку акредитације (Струковни васпитач – реакредитација програма Васпитач деце предшколског узраста) доносимо и предложене предмете по студијским годинама (детаљније у осталој документацији за акредитацију):

Прва година: Општа педагогија, Страни језик 1, Матерњи језик (на српском, румунском и ромском језику), Општа психологија, Вокално-инструментални практикум 1, Изборни предмет 1 (бира се 1 од 4: Дидактичка средства у вртићу, Историја цивилизације, Предшколски курикулум, Хор), Пракса 1;

Педагошке теорије, Психологија раног развоја и учења, Страни језик 2, Информатички практикум, Вокално-инструментални практикум 2, Изборни предмет 2 (бира се 1 од 4: Вртић као отворени систем, Рана идентификација даровитости, Дидактичке игре, Хор), Пракса 2;

Друга година: Предшколска педагогија, Примена ИКТ у васпитно-образовном раду, Интеркултурализам у европском контексту, Методика музичког васпитања 1, Социологија породице; Визуелне уметности, Изборни предмет 3 (бира се 1 од 4: Педагогија јасленог узраста, Енглески језик 3, Корективни педагошки рад, Језичке игре и драматизација), Пракса 3;

Предшколска дидактика, Књижевност за децу (на српском, румунском и ромском језику), Култура дијалога, Методика ликовног васпитања 1, Методика музичког васпитања 2, Изборни предмет 4 (бира се 1 од 4: Енглески језик 4, Психологија јасленог узраста, Инклузивно образовање, Холистички поступци у раду са децом), Пракса 4;

Трећа година: Методика развоја говора 1 (на српском, румунском и ромском језику), Методика физичког васпитања 1, Методика упознавања околине 1, Методика развоја почетних математичких појмова 1, Методика ликовног васпитања 2, Изборни предмет 5 (бира се 1 од 4: Хор, Толеранција, Интегративни приступ у раду са децом јасленог узраста 1, Интегративни приступ васпитно-образовним садржајима на страном језику), Пракса 5;

Методика развоја говора 2 (на српском, румунском и ромском језику), Методика физичког васпитања 2, Методика развоја почетних математичких појмова 2, Методика упознавања околине 2, Методологија педагошких истраживања, Изборни предмет 6 (бира се 1 од 4: Хор, Интегративни приступ у раду са децом јасленог узраста 2, Ментално здравље, Учење страног језика на раном узрасту), Пракса 6, Завршни рад, Предмет завршног рада.

5.6. Студијски програм Струковни мастер васпитач – мастер струковне студије (акредитовано)

Напомена: Програм Струковни мастер васпитач акредитован је 2018. године, в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/akreditacija-master-strukovne-studije/>, те се у перспективи очекује (ре)акредитација и овог програма.

Студијски програм под називом Струковни мастер васпитач је програм другог степена и организује се за кандидате који су дипломирали на основним студијама са остварених 180 ЕСПБ. Студије овог програма трају две године, односно четири семестра и носе 120 бодова, након којих кандидат полаже завршни испит. Завршни испит носи 20 ЕСПБ. У оквиру наставног плана налазе се предмети који се сврставају у академско-општеобразовне 4,17%, стручне 40% и стручно-апликативне 55,83%. На студијском програму настава се одвија на три језика – српском, румунском и ромском. Упис на студије остварује се рангирањем студената на основу просека оствареног на основним студијама. За упис на студијски програм Струковни мастер васпитач могу да конкуришу сви студенти који су завршили основне студије сродних области у минималном трајању од три године.

Основна сврха програма Струковни мастер васпитач је да се кандидати образују за рад са децом у предшколским установама на српском, румунском и ромском језику. Студирајући по овом програму, будући струковни мастер васпитачи стичу знања и стручне вештине и усвајају вредности грађанског друштва којима данас Европа тежи. Сврха програма је усклађена са савременим образовним концептима Европе који истичу компетенцију као општу способност, неопходну за артикулисање другачијег односа појединаца–друштво, као и са потребом да студенти стекну што шире образовање, али и да овладају компетенцијама у складу са филозофијом Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу, а ово подразумева њихову способност за плуралистички приступ теорији васпитања, за прихватање конструктивистичке метатеорије и развојног хуманистичког правца у педагогији.

Компетенције развојности и васпитљивости појединца су у суштини концепта компетенција које кандидати треба да усвоје како би на прихватљив начин пришли подстицању развоја потенцијала деце, односно развијали њихову компетентност. У сету компетенција које будући васпитачи треба да усвоје је и саморефлексивност која подразумева добру методолошку опремљеност за самовредновање и прилагођавање праксе контексту и променама у њему и има циљ мењање праксе у складу са променама у области педагошких концепата и актуелних друштвених прилика. Основу овога чине практичне компетенције: планирање васпитно-образовног рада, организовање учења и поучавања, педагошко вођење групе, праћење ефеката васпитно-образовног процеса, коришћење метода и поступака педагошких истраживања.... У исто време, овај студијски програм студентима нуди могућност да у одређеној мери, бирајући изборне предмете, самостално креирају своје студије и исто тако, да кроз повећано учешће праксе, своја знања што ефикасније примењују. Могућности за мобилност у Високој школи постоје и одвијају се у оквиру пројекта Еразмус + значајно ће бити обogaћене у и проширене отварањем могућности за образовањем у оквиру мастер струковних студија.

Циљ студијског програма је да будући струковни мастер васпитачи прошире опште и стручно знање, стечено на основним струковним студијама, као основу за критичко мишљење при примени знања у пракси, способности интегрисања знања, решавања проблема..., како би одговорили захтевима да као рефлексивни практичари развију критичку одговорност да својим васпитаницима помогну у њиховом развоју и подстицању саморазвоја, односно да им помогну да усвоје знања, вештине и вредности неопходне за даљи раст и развој, а ово подразумева усвојеност педагошко-дидактичких и других компетенција, подразумеваних дескрипторима квалификационог оквира васпитача (планирање васпитно-образовног рада, организовање учења и поучавања, педагошко вођење групе, праћење ефеката васпитно-образовног процеса). Због неопходности сталног прилагођавања променљивом друштвеном контексту, потребе континуираног образовања, стручног усавршавања, развоја каријере, као и унапређивања запошљивости, међу опште циљеве програма убројани су и: стицање додатних знања са циљем проширивања и систематизације знања стечених на основним струковним студијама и на тој основи развој критичког мишљења и способности примене знања; оспособљавање за успешно самостално деловање у васпитно-образовној пракси, коришћењем унапређених специфичних знања, вештина и компетенција; препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу.

Специфични циљеви студијског програма Струковни мастер васпитач јесу:

- оспособљавање за решавање сложених проблема користећи се интегрисаним знањем из бројних научних области и дисциплина које се изучавају на Високој школи;
- оспособљавање за примену знања у решавању конкретних проблема у васпитно-образовној пракси и областима дидактичко-методичких наука;
- оспособљавање за истраживање васпитно-образовне праксе у предшколској установи

- и примену утврђених резултата;
- оспособљавање за ефикасну дидактичко-методичку евалуацију и критичко промишљање сопственог рада;
- унапређивање овладавања разноврсним начинима самосталног образовања и перманентног стручног усавршавања;
- развијање и унапређивање професионалне (педагошке) етике;
- развијање креативности, смисла за вођење и учествовање у тимском раду и свести о потреби континуираног стручног усавршавања;
- оспособљавање за разумевање различитих епистемолошких основа истраживања васпитно-образовне праксе и за конципирање и реализацију различитих врста истраживања, примерених специфичностима проблема који се истражује, у националном и интернационалном контексту;
- континуирано унапређивање знања и вештина за коришћење савремених образовних и информационих технологија.

Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу ће циљеве студијског програма Струковни мастер васпитач преиспитивати периодично, евалуирати његову сврсисходност и на основу тога унапређивати.

Опис исхода учења. – Савладавањем студијског програма Струковни мастер васпитач студент стиче следеће опште способности: анализе, синтезе и предвиђања решења и последица; овладавања методама, поступцима и процесима истраживања; развоја критичког и самокритичког мишљења и приступа; примене знања у пракси; развоја комуникационих способности и спретности, као и сарадње са ужим социјалним и међународним окружењем; професионалне етике; оспособљеност за пројектно-истраживачко учење и акциону компетентност; развој интраперсоналних вештина – самокомпетенције и интерперсоналних вештина – социјалне компетенције; развој компетенције за имплементацију и креативну примену истраживачких резултата у пракси; компетенције за критичко и етичко праћење научне и стручне литературе; способност да интегришу и примене знање у решавању проблема у новим или непознатим околностима; користи вештине и знања у оквиру посебних васпитно-образовних области како би унапређивао искуство учења код деце; влада вештином самотивације и преузима иницијативу за континуирани професионални развој.

Савладавањем студијског програма Струковни мастер васпитач студент стиче следеће предметно-специфичне способности: темељно познавање и разумевање струке; решавања конкретних проблема уз употребу научних метода и поступака; повезивања основних знања из различитих области и њихове примене; праћења и примене новина у струци; развоја вештина и спретности у употреби знања у подручју предшколског васпитања и образовања; употребе информационо-комуникационих технологија у овладавању знањима у подручју предшколског васпитања и образовања; овладавања новим дидактичким парадигмама за стварање квалитетнијих услова у предшколским установама за ефикасније подстицање дејих потенцијала, за ефикаснију примену методичких стратегија које су у функцији дејих потреба, развоја и учења, опште и посебне припреме деце за полазак у школу; креирања стратегија, метода и активности које подстичу даровитост код деце предшколског узраста и сл. Струковни мастер васпитачи као рефлексивни практичари стваралачки посматрају дејје понашање и испољавање својстава, подстичу дејју радозналост, уочавају проблемске ситуације. Оспособљени су за преиспитивања и модификовања савремених педагошких и дидактичких теорија; евалуирају и аргументују реализоване активности и предлажу изазовне стратегије ради обогаћивања праксе у раду са децом предшколског узраста. Имају развијен критички однос у погледу квалитета, поузданости и употребљивости информација, познају етичке и законске обавезе, као и личне одговорности у комуникацији и коришћењу дигиталних извора; оспособљени су за тимски рад и целоживотно образовање.

Курикулум студијског програма Струковни мастер васпитач обухвата предмете (обавезне и изборне) који су конципирани тако да подразумевају и теоријску наставу у школи и праксу у предшколским установама. Саставни део курикулума је стручна пракса у трајању од 180 часова чиме се потенцира њен значај у образовању струковних мастер васпитача. Вежбања у школи су такође практичног типа и подразумевају интерактивне, кооперативне облике рада, рад на пројектима, едукативне радионице, асоцијативно учење, партиципативно учење, и сл. Сваки предмет носи одређени број ЕСПБ бодова који представљају меру оптерећења студента, односно дефинишу потребан рад студента у савлађивању програма курса. ЕСПБ бодови представљају целокупан рад студента, а не само време проведено у настави. Уз поштовање ЕСПБ система бодова одређен је број бодова за сваки семестар (30), за једну годину студија (60), као и за студијски програм у целини за мастер струковне студије у двогодишњем трајању (120 ЕСПБ). Предмети у свом опису садрже назив, тип, садржај, годину и семестар студија, број ЕСПБ бодова, име професора и циљ курса са очекиваним исходима. У опису се налази и препоручена литература, методе извођења наставе, предуслови за похађање курса, начин провере знања, оцењивање и други релевантни подаци. Студијски програм задовољава стандарде за

поједине групе предмета. Они су распоређени у ЕСПБ бодовима на: академско-општеобразовне 3,38%; стручне 41,22% и стручно-апликативне 55,41%. Фонд часова активне наставе на годишњем нивоу је у складу са стандардима – у првој години 49 часова, у другој 31 час. Број бодова на изборним предметима износи 33,33% у односу на укупан број ЕСПБ, што је у складу са прописаним стандардима. Завршни рад на мастер струковним студијама је пројекат који се односи на теоријске и практичне проблеме предшколског васпитања које се реализује у предшколским институцијама с којима Висока школа у Вршцу има споразум/уговор о сарадњи. Курикулум студијског програма је у складу са препорученим Стандардима за акредитацију мастер струковних студијских програма.

Усклађеност и упоредивост са сличним програмима у оквиру европског образовног простора. – Студијски план мастер струковних студија Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу, као и програми које садржи, усклађен је са студијским плановима и програмима на сродним институцијама у низу земаља у западној Европи, као и у земљама у окружењу. С обзиром на то да је сваки систем образовања наставника, а самим тим и васпитача деце предшколског узраста, развијен за потребе школског система одређене земље, суочавамо се са великом разноврсношћу модела њиховог образовања у оквиру првог и другог циклуса студија у Европи. Ово се односи како на дужину студија, тако и на садржаје који се на студијама изучавају. Увидом у низове националних монографија које уређују *Eurydice*, *CEDEFOP* и *ETF*, еминентна европска тела која се баве образовним системима у Европи, установљава се да се васпитачи деце предшколског узраста у Европи образују углавном на двогодишњим или трогодишњим основним студијама на такозваним академијама, институтима, високим школама, високим струковним школама, колецима, факултетима... после којих им се нуди неки облик даљег школовања, било да се ради о специјалистичким или мастер студијама. Предложени план и програм подробније је поређен и структурно и формално усклађен са сличним плановима по којима се васпитачи деце предшколског узраста образују на нивоу мастер студија на следећим институцијама у оквиру европског образовног простора: Универзитет у Оулу, Финска (University of Oulu, Department of Educational Sciences and Teacher Education; назив програма: Early Childhood Education programme, в. <http://www.oulu.fi/studiesarchive2015/masters-programmes-and-other-masters-level-studies-2015-2016/early-childhood-education>), Педагошки факултет Универзитета у Марибору, Словенија (назив програма: študijski program 2. stopnje Predšolska vzgoja в. <http://www.pef.um.si/338/predsolska+vzgoja>) и Манчестер Метрополитан универзитет, Велика Британија (назив програма: Early Childhood. <https://www2.mmu.ac.uk/study/postgraduate/course/ma-early-childhood-studies/>).

На основу увида у документацију три приложена инострана програма закључује се да је план мастер струковних студија са њима усклађен и упоредив у погледу услова уписа, нивоа и трајања студија, структуре (једносеместрални) и природе (обавезни и изборни) предмета, вредновања, као и стицања дипломе. Значајно је напоменути и да су компетенције које студенти стичу током студија према предложеном наставном плану и програму у складу са компетенцијама које њихове колеге стичу студирајући према приложеним програмима у европском простору високог образовања. У исто време, поред тога што прате најновија научна и стручна сазнања, заступљени курсеви претпостављају савремене методе и технике поучавања, као и континуирано праћење појединачних студената, што такође одговара европским трендовима. Пракса студената у предложеном студијском програму представља значајан сегмент студија, постепено се интензивира и највише је заступљена у оном делу програма који обухвата методичке дисциплине, повезујући научно знање из предметних области, методичке вештине и методичку праксу. Такође, пред студенте Високе школе стављају се исти захтеви као и пред студенте у другим институцијама када је у питању обим, квалитет и дужина писања мастер рада.

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Вршцу ће у складу са друштвеним потребама и својим ресурсима уписивати кандидате на мастер струковне студије. *Услов за упис.* – На конкурс за програм Струковни мастер васпитач могу се пријавити кандидати који имају завршене најмање три године и који су остварили обим од најмање 180 ЕСП бодова на основним студијама (први степен студија) сродних профила. Услови потребни за упис на мастер струковне студије у складу су са карактером студијског програма Струковни мастер васпитач и прецизно су наведени у Конкурсу за упис студената. Број студената који се уписује на мастер струковне студије утврђује Савет Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” Вршац, на предлог Наставно-стручног већа, имајући у виду расположиве просторне и кадровске могућности Високе школе. Предвиђен је упис 25 студената на студијски програм Струковни мастер васпитач, али је због великог интересовања кандидата одобрено повећање, односно промена уписне квоте на 50, в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2019/06/UPERENJE-Promena-upisne-kvota-Master-studije.pdf>).

Успешним полагањем испита, похађањем и документовањем стручне праксе и изразом и одбраном завршног рада студент стиче 120 ЕСП бодова, у складу са студијским програмом Струковни мастер васпитач. Наставним планом је предвиђено да у току једне школске године студент оствари 60 ЕСПБ. Број ЕСП бодова утврђује се према оптерећењу студената, применом јединствене методологије.

Број ЕСПБ сваког појединачног предмета одређен је на основу укупног ангажовања студента, укупног броја часова активне наставе и укупног броја сати активног индивидуалног рада студента. Наставно-стручно веће Високе школе усваја број ЕСПБ за све обавезне и изборне предмете на студијском програму Струковни мастер васпитач, стручну праксу и завршни рад, водећи рачуна о радном оптерећењу студената у савлађивању истих.

Научне и стручне квалификације наставног особља задовољавају потребне критеријуме и у складу су са Законом о високом образовању, што ће омогућити испуњење циљева установе, као и студијског програма. Број наставника је довољан да „покрије” укупан број часова наставе на студијском програму Струковни мастер васпитач. Од укупног броја наставника, 91,04% је у сталном радном односу са пуним радним временом од укупног броја предмета на студијском програму. Наставници ангажовани на мастер струковним студијама су доктори наука за одговарајућу научну област. Такође, потребна звања наставника одговарају прописаним стандардима када је у питању ангажовање на струковним студијама. (Детаљније видети у одељку 6. *Ресурси којима институција располаже. 6.1. Наставници, сарадници и ваннаставно особље.*)

За извођење студијског програма Струковни мастер васпитач обезбеђени су одговарајући људски, просторни, техничко-технолошки, библиотечки и други ресурси, примерени карактеру студијског програма и броју студената: просторни услови су у складу са стандардом (брuto 4,5 м2 по студенту); библиотека са око 35000 јединица, преко хиљаду релевантних за студијски програм (на српском, румунском и ромском језику); читаоница са рачунарима, штампачем, интернетом. Опредељен је простор за рад Студентског парламента са одговарајућом опремом (рачунар, штампач...). Катедре и кабинети пружају савремене услове наставницима и сарадницима за рад. Обезбеђен је простор за потребе референта за студентска питања¹⁰, секретара и рачуноводства. Све просторије и опрема у школи у складу су са хигијенско-здравственим и сигурносним стандардима и свакодневно доступни студентима (в. 6.3. *Просторни услови, библиотека, уџбеници и информациона подршка*).

Контрола студијског програма како на основним тако и на мастер студијама остварује се кроз праћење и проверу циљева, структуре, садржаја, радног оптерећења студената и прикупљање повратних информација о квалитету програма од релевантних организација у окружењу. Такође се редовно и систематично прати процедура и политика уписа студената, методе поучавања, начини провере знања и исходи и компетенције које добијају студенти када заврше студијске програме, као и њихове могућности запошљавања. На основу тога, Висока школа стално развија, унапређује и преиспитује квалитет студијског програма сваке друге године.

Установа има разрађене формалне поступке за праћење и контролу квалитета студијског програма од стране стручних тела. Посебна пажња посвећује се улози студената у праћењу и контроли квалитета (в. 8. *Студенти*). У том смислу, а са циљем праћења и унапређивања квалитета, Савет Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу, на седници одржаној 19. 11. 2007. донео је Стратегију обезбеђења квалитета (в. <https://www.uskolavrsac.in.rs/wp-content/uploads/2012/09/Strategija-obezbedjenja-kvaliteta.pdf>). Мере и субјекти обезбеђења квалитета јасно су операционализовани и инкорпорирани у Акциони план за спровођење стратегије. Акциони план се за сваку школску годину разматра и на предлог Комисије за квалитет допуњује како би се континуирано унапређивао процес обезбеђења квалитета. Годишњи и трогодишњи извештаји Комисије разматрају се и усвајају на седницама стручних већа, Наставног-стручног већа и Савета школе. Сви ови извештаји, као и предлози превентивних и корективних мера јавно су публиковани на сајту Високе школе (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/dokumenta/>). (Детаљније в. 7. *Обезбеђивање квалитета студија*.)

¹⁰ В. фн 8.

5.7. Студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар – основне струковне студије (акредитовано)

Уводни импулси

Назив студијског програма:	Струковна медицинска сестра/техничар
Образовно – научно/образовно – уметничко поље:	Медицинске науке
Научна, стручна или уметничка област:	Медицинске науке
Врста студија:	Основне струковне
Обим студија изражен ЕСПБ бодовима:	180
Назив дипломе:	Струковна медицинска сестра
Дужина студија:	6 семестара
Година када ће започети реализација студијског програма (ако је програм нов):	Школска 2022/2023.
Планирани број студената који ће се уписати на овај студијски програм:	28
Језик на коме се изводи студијски програм:	српски
Година када је програм акредитован:	2022.
Веб-адреса на којој се налазе подаци о студијском програму:	http://uskolavrsac.edu.rs/Medicina/Standardi_SP.htm

1. Структура студијског програма (http://uskolavrsac.edu.rs/Medicina/Standardi_SP.htm)

Студијски програм основних струковних студија – Струковна медицинска сестра/техничар, обухвата студије у трајању од три године (шест семестара) на којима се стиче стручно звање *струковна медицинска сестра* (према *Правилнику о Листи стручних, академских и научних назива*: 53/2017-100, 114/2017-38, 52/2018-123, 21/2019-302, 34/2019-185, 6/2020-122, 24/2020-4, 152/2020-65). Циљ студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар је образовање кадрова који ће пружати услуге здравој и болесној популацији у области здравства. Основне струковне студије на горенаведеном програму могу да упишу свршени ученици свих смерова средње медицинске школе, уз положени пријемни испит из биологије. Програм кандидатима укупно доноси 180 ЕСПБ бодова, а свака од година студија по 60 ЕСПБ.

Овај студијски програм обухвата изучавање академско-општеобразовних предмета, стручних предмета и стручно-апликативних предмета. Садржај студијског програма је тако конципиран да постепено и систематски води студента ка савладавању неопходних вештина за будућу професионалну праксу. Поред обавезних предмета који се похађају, студент се опредељује и за одређене изборне предмете у складу са интересовањима. Наставни план нуди студентима укупно дванаест изборних предмета, по два различита изборна предмета у сваком семестру, од којих студенти бирају један, чиме је задовољен критеријум изборности за област медицинских наука прописан стандардима. Понуђени изборни предмети припадају свим типовима предмета (академско-општеобразовни, стручни и стручно-апликативни).

У извођењу наставе примењиваће се савремени начини рада: предавања, вежбе, семинарски радови, консултације, практичан рад, индивидуалне и групне посете, електронско учење са неопходном софтверском и организационом подршком, стручна пракса. Студент има обавезу похађања предавања и вежбе са циљем општег образовања, савладавања вештина и стручног оспособљавања, израђује семинарске радове, пројектне задатке, припрема колоквијуме и испите и обавља летњу и стручну праксу у одговарајућим здравственим и образовним установама. Теоријска настава и вежбе изводе се у амфитеатрима, слушаоницама и кабинетима у седишту Високе школе у Вршцу, а вежбе и практични рад се изводе у установама примарне, секундарне и терцијарне здравствене заштите, као и у средњим школама медицинског профила као наставним базама – партнерима Високе школе.

Студије на овом студијском програму су усаглашене са *Законом о високом образовању Републике Србије* („Сл. гласник РС” бр. 88/2017, 73/2018, 27/2018 – др, 67/2019 и 6/2020 – др.), Болоњском декларацијом, као и са сродним студијским програмима у земљама у окружењу и Европи. Студијски програм такође је усклађен са ЕУ директивама и *Правилником о листи стручних, академских и научних назива* („Сл. гласник РС” бр. 53/2017, 114/2017, 52/2018, 21/2019, 34/2019, 6/2020, 24/2020 и 152/2020).

У студијском програму, сваки предмет исказује се бројем ЕСПБ, а обим студија се изражава збиром ЕСПБ. Сваки предмет је добио одређену бодовну вредност у складу са *Европским системом преноса бодова* (ЕСПБ), такође летња пракса и стручна пракса.

2. Сврха студијског програма (http://uskolavrsac.edu.rs/Medicina/Standardi_SP.htm)

Основна сврха програма Струковна медицинска сестра/техничар јесте да се полазници образују за рад са болесном и здравом популацијом у духу савремених европских вредности и у складу са актуелним потребама у области медицинске неге. Студирајући по овом програму, будуће *струковне медицинске сестре* (према *Правилнику о Листи стручних, академских и научних назива*: 53/2017-100, 114/2017-38, 52/2018-123, 21/2019-302, 34/2019-185, 6/2020-122, 24/2020-4, 152/2020-65) стичу знања, стручне вештине и компетенције и усвајају вредности грађанског друштва којима данас Европа тежи. Сврха програма је усклађена са савременим европским образовним концептима који истичу компетенцију као општу способност, неопходну за артикулисање другачијег односа појединаца – друштво, као и са потребом да студенти стекну што шире образовање, али и да овладају компетенцијама у складу са филозофијом Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу, а ово подразумева: хуманистички приступ особи у контексту друштвене неге, као и њихову способност за развој критичког мишљења, решавање комплексних проблема, доношење одлука и стварање судова о релевантним друштвеним, научним, законодавним и етичким питањима, као и унапређење медицинске струке.

Студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар образује стручни кадар за којим постоји потреба на тржишту рада, а који је у складу са националним оквиром квалификација, и који обухвата широк делокруг рада у здравственим, образовним и установама социјалне заштите, у државном или приватном сектору. То подразумева могућност запошљавања на одговарајућим стручним пословима у домовима здравља, општим и специјалним болницама, клиничко-болничким центрима, клиничким центрима, институтима, заводима за јавно здравље, образовним установама, установама дечје заштите, установама социјалне заштите (домови за старе, установе за особе са посебним потребама), као и у ординацијама и поликлиникама. Струковне медицинске сестре/техничари раде самостално и/или као чланови здравственог тима под вођством других профила, најчешће лекара, у вршењу превентивних, терапијских, дијагностичких и рехабилитационих поступака, доприносећи развоју здравственог система Републике Србије. У складу са савременим изазовима професије, сврха студијског програма за образовање *струковних медицинских сестара* односи се на подизање нивоа њихових образовних, стручних, организационих и управљачких компетенција, а у складу са потребама друштва и система здравствене и социјалне заштите и неге, као и међународних стандарда за образовање овог профила.

3. Циљеви студијског програма (http://uskolavrsac.edu.rs/Medicina/Standardi_SP.htm)

Циљ студијског програма основних струковних студија Струковна медицинска сестра/техничар јесте образовање високо стручних кадрова кроз усвајање знања, овладавање и развој компетенција и неопходних вештина за успешно обављање професије. Програм се реализује са циљем обезбеђивања стручних кадрова за пружање здравствене неге деце и омладине, одраслих и старих људи, као и за промоцију здравља и благовремену превенцију болести код здраве популације. Програм је усклађен са потребама тржишта рада и националним оквиром квалификација и образује струковне медицинске сестре за самосталан рад у државном и приватном сектору, као и за организацију рада и планирање и унапређење квалитета рада, контролу рада и примену модерних и савремених принципа здравствене неге у третманима здравих и болесних особа, као и особа са посебним потребама.

Студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар има јасно дефинисане циљеве – усклађене са основним задацима и циљевима високошколске установе на којој се програм изводи – да кроз теоријску и практичну наставу и непосредну праксу:

- обезбеди квалитетно студирање и образовање струковним медицинским сестрама/техничарима, односно кадровима здравствене струке, који ће моћи да успешно одговоре изазовима праксе у савременом контексту, и у болничким и у кућним условима;
- оспособи струковне медицинске сестре/техничаре за самостално, ефикасно и одговорно обављање опште здравствене неге засноване на етичким принципима и холистичком приступу кориснику у различитим подручјима;

- струковним медицинским сестрама/техничарима пружи могућност оптималног савладавања и реалног увежбавања и усавршавања вештина, односно процедура, метода и техника, неопходних за процес неге болесника у различитим областима медицине;
- оспособи струковне медицинске сестре/техничаре да примене стечена знања и вештине у свим видовима опште неге болесника, а која укључује мере унапређења здравља, спречавања болести, збрињавања и неге;
- профилише струковне медицинске сестре/техничаре у савремене сараднике који поседују адекватно знање из медицине и додирних подручја, неопходно за ефикасан рад у здравственој пракси;
- развија специјализована знања и вештина код струковних медицинских сестара/техничара из области: промоције здравља; менталне хигијене; вештине комуникације, подучавања и учења; тимског рада (руковођење тимом за здравствену негу; међупрофесионална сарадња у процесу дијагностике, лечења и неге оболелих и повређених); решавања организационих проблема (организација дневних задатака); евалуације процеса здравствене неге; употребе информационе технологије и вођења сестринске и медицинске документације; методологије истраживања, те писања текстова у академско-научне сврхе;
- негује код струковних медицинских сестара/техничара дух хуманости, посвећености и афирмацију професионалне етичности и узорне комуникације поштујући принцип диверзитета и мултикултурализма;
- савременом едукацијом и менторским радом, омогући преношење знања, метода и научних техника које се примењују у развијеним европским образовним центрима, као и преузимање добрих тековина система високог образовања у земљи;
- програм треба да подстакне струковне медицинске сестре/техничаре на даље усавршавање, као и праћење стручне литературу у складу са основним начелима целоживотног учења, као и да стечена знања и искуства преносе на друге, да их афирмишу и подстичу на напредовање.

Остварење циљева студијског програма **Струковна медицинска сестра/техничар**, односно образовање високостручних кадрова из области здравствене струке омогућује виши ниво здравствене заштите, као и развој струке у области медицине.

4. Компетенције дипломираних студената

(http://uskolavrsac.edu.rs/Medicina/Standardi_SP.htm)

Савладавањем студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар студент стиче следеће:

4.1. опште способности:

- критичког размишљања, правилне анализе датог стања, синтезе података и предвиђања последица, решавања сложених и непредвидивих проблема, користећи сву медицинску опрему и апарате;
- планирања и спровођења истраживања у области сестринства, прикупљања и обрађивања података уз помоћ информационих технологија и објављивања налаза истраживања широј стручној јавности;
- примене напредних теоријских и стручних знања, стандарда здравствене неге, дијагностичке и терапијске процедуре у различитим гранама медицине, самостално и у тиму;
- успешне комуникације са пацијентима, породицама пацијената, члановима медицинског тима, негујући домаћу и инострану међупрофесионалну сарадњу;
- примене моралних начела, хуманости и чувања професионалне тајне, афирмишући професионалну етичност.

4.2. предметно-специфичне способности:

- темељног познавања и разумевања научених теоријских принципа и практичних вештина у свим видовима опште неге болесника, мера унапређења здравља и спречавања болести;
- решавања проблема (у области превенције, раног откривања и лечења стања и обољења; саветовања око хигијене и исхране; извођењу дијагностичких процедура ...);
- повезивања и примене знања из медицине, информатике, етике, психологије и других додирних подручја са циљем развијања система успешнијег лечења, иновација, као и на реализацији научноистраживачких пројеката;
- праћења и примене новина у сестринској пракси;
- развоја вештина и спретности у примени знања из наука на којима је засновано сестринство и интеграције тих вештина у динамичним процесима на релацији струковна медицинска сестра/техничар – корисник;
- примене информационо-комуникационих технологија у овладавању медицинским знањима у домену превентиве, дијагнозе и терапије.

Исходи учења. – Струковна/и медицинска/и сестра/техничар након дипломирања поседује напредна стручна знања која се односе на различите дијагностичке и терапијске процедуре и технике у оквиру здравствене неге, укључујући вредновање, критичко разумевање и примену истих у здравственој пракси. Оспособљен(а) је за самосталан рад у оквиру здравствене неге у специјалистичким дисциплинама, као и да: решава сложене проблеме у области здравствене неге у стандардним условима; руководи тимом за здравствену негу и координира рад са осталим тимовима, сарађује са стручњацима у процесу дијагностиковања и лечења пацијената, негујући успешну комуникацију и етичке принципе, рукује свим апаратима неопходним за дијагностичке и терапијске процедуре, одговорно и самостално води пројекте у области сестринства; организује дневне задатке и води медицинску администрацију, контролише и обучава друге чланове у сестринском тиму за рад у делокругу неге и терапијске поделе лекова; анализира и вреднује различите концепте, моделе и принципе теорије и праксе у превенцији, лечењу и рехабилитацији. Од дипломираних студената очекује се и да повећају стручну и стваралачку ефикасност, користе стручну литературу и наставе усавршавање на вишим степенима образовања, негујући позитиван однос према целоживотном учењу у личном и професионалном развоју.

5. Курикулум (http://uskolavrsac.edu.rs/Medicina/Standardi_SP.htm)

Студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар припада струковним студијама првог нивоа. Студије трају три године, односно шест семестара. Наставни план садржи обавезне и изборне предмете, чија је бодовна вредност исказана у складу са ЕСПБ и за сваку годину износи 60 ЕСПБ бодова. Студијски програм се састоји од 25 обавезних предмета и 12 изборних предмета, по два понуђена у сваком семестру, од којих студент бира један, стручне праксе и летње стручне праксе. Изборни предмети усаглашени су по броју ЕСПБ бодова (сваки доноси 4). Проценат изборности на програму јесте 13,33 % што је у складу са прописаним стандардима који предвиђају минимално 10%. Листа изборних предмета садржи двоструко већи број предмета у односу на број предмета који се бира, што је у складу са стандардима. У сваком од семестара студент похађа четири обавезна предмета и један изборни предмет, сем у првом семестру где студент похађа пет обавезних предмета и један изборни предмет. Сваки од семестара доноси 30 ЕСПБ бодова, што је у складу са стандардима. Студијски програм – Струковна медицинска сестра/техничар се разликује се од другог студијског програма са више од 35% што је у складу са стандардима.

У структури студијског програма академско-општеобразовни предмети заступљени су са 15,56%, стручни предмети са 38,33% а стручно-апликативни са 46,11 % у односу на број ЕСПБ бодова што је у складу са стандардима. У укупан број предмета укључене су и: Стручна пракса 1, Стручна пракса 2, Стручна пракса 3, Стручна пракса 4, Стручна пракса 5, Стручна пракса 6, као и Летња стручна пракса 1, Летња стручна пракса 2 и Летња стручна пракса 3. Сви они имају предвиђене и исказане одговарајуће ЕСПБ бодове.

На свим годинама студија на студијском програму оптерећење студената је 20 часова недељно (предавања и вежбе), што је у складу са стандардима. На овај број додају се часови практичне наставе. Такође, у сваком семестру часови предавања износе између 50-60%, што је у складу са стандардима. Укупан број часова активне наставе за све три године износи 1815 часова /сати и тај број задовољава 1/3 од препоручених 4600 часова неопходних за теоријско оспособљавање медицинских сестара/техничара (у складу са *Директивом 93/16 Европског савета*). Активна настава по години студија заступљена је са 600 часова што је у складу са стандардима. Укупно оптерећење студента активном наставом, стручном праксом и летњом стручном праксом износи 4600 часова.

6. *Квалитет, савременост и међународна усаглашеност студијског програма* (http://uskolavrsac.edu.rs/Medicina/Standardi_SP.htm)

Студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар усклађен је са савременим међународним токовима у медицинској струци, у одговарајућем образовно-научном, односно уметничко-образовном пољу и упоредив је са сличним програмима на иностраним високошколским установама, а посебно у оквиру европског образовног простора, тј. у државама Европске уније.

Студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар нуди студентима најсавременија стручна и научна сазнања из медицинских, друштвено-хуманистичких и сродних наука, а посебно из области неге, сестринства, педагогије, комунологије, информатике и рада са децом у болничким условима, што је неопходно за образовање и будући рад струковних медицинских сестара/техничара. У функцији што квалитетније наставе на Високој школи, студентима је на располагању стављен и доступан неопходни наставно-дидактички материјал за вежбе, богата библиотечка грађа, као и савремена електронска и информатичка опрема (рачунари, штампачи, паметне табле, пројектори, аудио и видео опрема, опрема за симулирање практичних ситуација у настави, итд.).

Студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар је целовит, свеобухватан а карактерише га прожимање и са другим студијским програмом основних струковних студија високошколске установе (*Васпитач деце предшколског узраста*) кроз интерференцију предмета са другог програма и могућност специфичног обучавања у области комунологије и страног језика, рада са децом у болничким условима, психолошким вештинама, андрагогијом и негом старих лица, педагогијом, социологијом, итд.

Студијски програм поседује потребну компатибилност са другим сродним студијским програмима у земљама окружења – државама Европске уније, као и са предметно-специфичним стандардима за акредитацију за поље медицинских наука. Када је реч о упису, трајању студија, условима за прелазак у наредну годину, стицању дипломе и начинима студирања, студијски програм је усклађен са другим програмима које имају сродне институције у региону, као и са европским и светским системом образовања, (директивама ЕУ за образовање сестара – *Директива 2005/36/ЕЗ* и *Директива 2013/55/ЕУ*). У вези са тим – као студијске програме страних високошколских институција са којима је у односу на област обухваћених предмета, усмерење на оспособљавање кандидата за здравствену негу и компетенције које стичу свршени студенти усклађен програм **Струковна медицинска сестра/техничар**, између осталог, наводимо: Високу медицинску школу у Цељу (Словенија), Универзитет за медицину и фармацију „Виктор Бабеш” у Темишвару (Румунија) – студијски програм за медицинску негу, као део образовног система који не препознаје струковно, већ само академско образовање и Велеучилиште у Бјеловару (Хрватска) – студијски програм: Сестринство.

7. Упис студената (http://uskolavrsac.edu.rs/Medicina/Standardi_SP.htm)

Упис студената на студијски програм основних струковних студија Струковна медицинска сестра/техничар врши се у складу са актима Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” Вршац (у наставку Висока школа) и Одлуком Националног акредитационог тела. На студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар предвиђен је упис 28 студената. Број планираних студената у складу је са кадровским, просторним и материјалним ресурсима Високе школе.

У прву годину основних струковних студија може се уписати лице рангирано у оквиру акредитованог броја студената, које има средње медицинско образовање у четворогодишњем трајању (сви смерови медицинске, односно, медицинско-хемијске школе) и положен пријемни испит из предмета Биологија. Поступак за упис кандидата у прву годину студија спроводи Комисија за пријем студената. Упис кандидата на студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар врши се на основу јавног Конкурса који расписује Висока школа у складу са препоруком Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, а који се благовремено објављује у средствима јавног информисања, на сајту и на огласним таблама Високе школе. Конкурс садржи следеће релевантне информације: број студената за студијски програм који се организује; услове за пријаву и упис кандидата; услове и начин полагања пријемног испита; мерила за утврђивање редоследа кандидата; начин и рокове за подношење жалбе на утврђени редослед; висину школарине коју плаћају студенти. Пре Конкурса, Висока школа издаје Информатор, који је доступан јавности и у коме се налазе све информације потребне будућем студенту студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар: услове уписа, план и програм студија, организација наставе, структура предмета, организација вежби и стручне праксе, наставне базе и друге обавезе које студент има у току трајања студија.

Пријављени кандидати приступају пријемном испиту у истакнутом термину, односно, полажу тест из предмета – биологија. Начин провере знања потребне за упис на основне струковне студије у складу је са карактером студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар. Редослед кандидата за упис на прву годину студија утврђује се на основу оствареног успеха у средњој школи и успеха постигнутог на пријемном испиту (или, на основу резултата постигнутих у оквиру Државне матуре за кандидате који су је полагали, када овакав начин полагања почне да се примењује у образовном систему Р Србије).

Право уписа стиче кандидат који је на ранг-листи рангиран у оквиру броја студената утврђених конкурсом, сагласно дозволи за рад. Ранг-листе су јавни документи и доступни су на сајту и на огласној табли Високе школе одмах након њиховог формирања. Кандидати имају право жалбе након истицања ранг-листе. *Статут Високе школе, Правилник о упису на студијске програме и Правилник о полагању пријемног испита* прецизно дефинишу процедуру пријема и уписа кандидата на студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар.

8. Оцењивање и напредовање студената (http://uskolavrsac.edu.rs/Medicina/Standardi_SP.htm)

Успешним полагањем испита, похађањем и документовањем стручне и летње праксе, студент стиче 180 ЕСП бодова на програму основних студија Струковна медицинска сестра/техничар на Високој школи струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов” Вршац. Наставним

планом је предвиђено да у току једне школске године студент оствари 60 ЕСПБ. Број ЕСП бодова за сваки предмет, стручну и летњу праксу утврђује се применом јединствене методологије, односно, на основу укупног ангажовања студента (укупног броја часова активне наставе и сати активног индивидуалног рада студента). Наставно-стручно веће Високе школе усваја број ЕСПБ за све обавезне и изборне предмете на студијском програму и стручну праксу, водећи рачуна о радном оптерећењу студената у савлађивању истих.

Успешност студента у савлађивању одређеног предмета континуирано се прати током наставе и изражава се поенима. Сваки предмет из студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар има јасан и објављен начин стицања поена. Испуњавањем предиспитних обавеза и полагањем испита, студент остварује највише 100 поена. Предиспитне обавезе су: присуство и активност на предавањима и вежбама, приступање колоквијумима, израда семинарских радова, учешће у пројектима и др. Предиспитне обавезе се унапред заказују и студенти су благовремено информисани о њима. Минималан број поена које студент може да стекне испуњавањем предиспитних обавеза у оквиру једног предмета је 30, а максималан 70 поена. Начин стицања поена представљен је у спецификацији предмета који чине *Књигу предмета* и истакнут је на сајту Високе школе.

Студент у јасно и унапред дефинисаним испитним роковима полаже испит након одслушаних 15 наставних недеља и консултација, ако је испунио све предиспитне обавезе прописане за дати предмет. Испит се полаже писмено и усмено, само писмено или усмено. Оцена студента је заснована на укупном броју поена које студент стиче извршавањем предиспитних обавеза и полагањем испита, према квалитету стечених знања и вештина. Успех студената на испиту изражава се оценом од 5 (није положио/ла) до 10 (десет). Оцена се утврђује на следећи начин: мање од 51 поена – оцена 5 (није положио/ла), од 51 до 60 поена – оцена 6 (шест), од 61 до 70 поена – оцена 7 (седам), од 71 до 80 поена – оцена 8 (осам), од 81 до 90 поена – оцена 9 (девет) и од 91 до 100 поена – оцена 10 (десет).

Студента на испиту из обавезних и изборних предмета оцењује предметни наставник или испитна комисија. Посебно се води рачуна, у складу са специфичностима и могућностима сваког предмета, да методе оцењивања буду што разноврсније. Положен испит је доказ да је студент савладао предвиђени програм предмета и да је способан да усвојена знања користи у пракси.

Стручна и летња пракса се оцењују описно као: *успешно остварена*; *веома успешно остварена*; *није остварена*. Описна оцена се даје на основу редовног присуства на пракси и нивоа овладаних вештина, залагања и учествовања у процесима саветовања, неге и збрињавања болесника, а на основу мишљења сарадника/ментора. Студент је у обавези да води *Дневник стручне и летње праксе*.

Детаљне одредбе о испитним роковима и другим организационим елементима за полагање испита, те организацију стручне и летње праксе утврђене су *Статутом Високе школе*, *Правилником о полагању испита*, *Правилима студија* и др. Сва наведена документа јавно су објављена на сајту Високе школе.

9. *Наставно особље* (http://uskolavrsac.edu.rs/Medicina/Standardi_SP.htm, в. и одељак 6.1. Наставници, сарадници и ваннаставно особље)

За реализацију студијског програма основних струковних студија Струковна медицинска сестра/техничар обезбеђено је у потпуности наставно особље са потребним научним и стручним квалификацијама (у складу са бројем предмета и бројем часова наставе на тим предметима; максималан број студената у групи за практичну наставу на претклиничким предметима је 15, а на клиничким 7; максималан број студената у групи за теоријску наставу је 80).

Број наставника у целини одговара потребама студијског програма и покрива све предмете и часове на тим предметима. Од 15 наставника ангажованих на студијском програму, 14 (93,33%) су у радном односу са пуним радним временом на Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу, док је један наставник са непуним радним временом. Број наставника довољан је да покрије укупан број часова активне наставе на студијском програму, тако да наставници остварују просечно максимално до 180 часова активне наставе годишње, односно до 6 часова недељно са толеранцијом од 20% на свим програмима које Висока школа реализује. Појединачна оптерећења наставника ангажованих на студијском програму крећу се од 4,29 до 10,88 часова недељно на свим студијским програмима.

Испуњен је услов да од укупног броја часова активне наставе предавања на студијском програму најмање 70% изводе наставници у радном односу са пуним радним временом (49,75 од 68 односно 73,17%).

Сви наставници студијског програма изабрани су у наставничка звања (11 професора струковних студија, 1 редовни професор и 3 предавача) и њихове компетенције одговарају врсти и нивоу њихових задужења у настави. Испуњен је услов да најмање 80% укупног броја наставника у радном односу са пуним радним временом мора имати наставна звања у одговарајућим категоријама (предавача, професора струковних студија и редовних професора): 15 од 15 (односно 100%).

Број сарадника довољан је да покрије укупан број часова активне наставе на студијском програму, тако да сарадници остварују просечно максимално до 300 часова активне наставе годишње, односно до 10 часова недељно са толеранцијом од 20% на свим програмима које Висока школа реализује. На студијском програму ангажовано је 9 сарадника, од којих су 3 у радном односу са пуним радним временом на Високој школи, а 6 сарадника је у допунском радном односу; њихова појединачна оптерећења крећу се од 1 до 16 часова недељно на свим програмима.

Научне и стручне квалификације наставног особља одговарају научном пољу, врсти и нивоу извођења наставе о чему сведоче референце из ужих научних и уметничких области из којих наставници и сарадници изводе наставу на студијском програму. Компетентност наставника и сарадника утврђена је на основу објављених научних радова у међународним часописима, домаћим часописима, радова објављених у зборницима са међународних научних скупова, монографијама и уџбеницима. Приказане репрезентативне референце наставника доступне су на веб-сајту Високе школе (www.uskolavrsac.edu.rs).

10. *Организациона и материјална средства*
(http://uskolavrsac.edu.rs/Medicina/Standardi_SP.htm) в. и одељак 6.3. Просторни услови, библиотека, уџбеници и информациона подршка)

За извођење студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар обезбеђени су одговарајући људски, просторни, техничко-технолошки, библиотечки и други ресурси, примерени карактеру студијског програма и броју студената: просторни услови су у складу са захтеваним стандардом; библиотека са 35.000 јединица и 100 релевантних за студијски програм; читаоница са рачунарима, штампачем, интернетом.

Катедре, лабораторије и кабинети пружају савремене услове наставницима и сарадницима за рад уз примену информационих технологија. Висока школа као наставна база за извођење практичне наставе на претклиничким предметима капацитетом и величином одговара броју студената који се уписују и специфичностима студија и наставних предмета.

Обезбеђен је простор за потребе стручних служби. Све просторије и опрема у школи у складу су са хигијенско-здравственим и сигурносним стандардима и свакодневно доступни студентима. Обезбеђен је простор за особе са отежаним кретањем, у складу са Правилником.

Предложени студијски програм одговара на потребе града и околине, тако што одговара на потребу за наставком школовања медицинских сестара/техничара на високом струковном нивоу. Поред тога што у Вршцу постоји средња Хемијско-медицинска школа са медицинским усмерењима, у овом граду послују и општа и специјална болница, као и геронтолошки центар, а партнерство са њима омогућава школовање квалитетног кадра. У складу са захтевом који подразумева повезаност институција високог образовања (у овом случају Високе школе струковних студија) са клиникама као партнерима у медицинском образовању, Висока школа има потписане уговоре о пословно техничкој сарадњи са релевантним институцијама за медицинску негу болесника.

Планиране наставне базе за програм **Струковна медицинска сестра/техничар**, а у којима ће се, поред осталих здравствених и др. установа, реализовати настава из клиничких предмета и пракса јесу следеће: Општа болница Вршац (<http://obvrsac.com/>); Специјална болница за психијатријске болести „Др Славољуб Бакаловић”, Вршац (<http://www.spbvrsac.org.rs/>); Poliklinika „Cukanić” у Вршцу (<http://www.poliklinikacukanic.rs/>). Дакле, Висока школа је склопила уговоре о сарадњи на 7 година којима се ближе дефинишу одговорности сваке стране са клиникама које користи као наставне базе.

Клиничке базе и клинички наставни капацитети (клинички асистенти који су ангажовани на програму у допунском радном односу, а који раде у Општој и Специјалној болници) покривају одговарајуће клиничке предмете студијског програма.

11. *Контрола квалитета* (http://uskolavrsac.edu.rs/Medicina/Standardi_SP.htm)

Контрола квалитета студијског програма спроводи се редовно и систематично путем самовредновања и спољашњом провером квалитета. У служби праћења и унапређивања квалитета, Савет Високе у Вршцу, на седници одржаној 19. 11. 2007. године донео је *Политику обезбеђења квалитета*, а документ је ревидиран и допуњен на седници 21. 2. 2020. године. Мере и субјекти обезбеђења квалитета јасно су операционализовани и инкорпорирани у *Акциони план Комисије за квалитет*. Акциони план се за сваку школску годину разматра и на предлог Комисије за квалитет допуњује како би се континуирано унапређивао процес обезбеђења квалитета. Годишњи и трогодишњи извештаји Комисије разматрају се и усвајају на седницама стручних већа, Наставно-стручног већа и Савета школе. Сви ови извештаји, као и предлози превентивних и корективних мера јавно су публиковани на сајту школе.

6. Ресурси којима институција располаже

6.1. Наставници, сарадници и ваннаставно особље

Када је реч о наставницима и сарадницима, водило се рачуна да број наставника одговара потребама сваког студијског програма и да број часова наставе одговара прописаним стандардима. Научне и стручне квалификације одговарају образовно-научном пољу и нивоу задужења. Квалификације су доказане и доказиваће се: дипломама, објављеним радовима, учешћем на стручним скуповима, учешћем у истраживачком раду и пројектима, као и евиденцијом о педагошким квалитетима и одговарајућем професионалном искуству. Укупан број запослених у сталном радном односу са пуним радним временом чини више од 85% од укупног броја предмета на студијском програму, а број доктора наука је виши од 75% од укупног броја запослених (према **Програму рада школе за школску 2021/2022. годину**, стр. 13), в. линк испод).

Листа наставника ангажованих на студијском програму Васпитач деце предшколског узраста (према Програму рада школе за школску 2021/2022. годину (стр. 13–15), в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2022/01/Program-rada-skole-2021-22.pdf>)

1. Доц. др Јелена Пртљага, изабрана 2012. године у звање доцента на Учитељском факултету у Београду, за предмете <i>Енглески језик и Страни језик струке – енглески</i> , а 2011. године у звање професора струковних студија на Високој школи за предмете: <i>Енглески језик 1 и 2</i> – 100% радног времена.
2. Др Наташа Стурза Милић, 2009. године изабрана у звање професора струковних студија, за предмете: <i>Методика физичког васпитања и Телесни развој и здравствено васпитање</i> – 100% радног времена.
3. Проф. др Александра Гојков Рајић, 2018. године изабрана у звање ванредног професора на Учитељском факултету у Београду за предмет: <i>Немачки језик и књижевност</i> и 2011. године изабрана у звање професора струковних студија за предмет <i>Немачки језик 1 и 2</i> – 10% радног времена.
4. Проф. др Александар Стојановић, 2019. године изабран у звање редовног професора на Учитељском факултету у Београду за предмет <i>Дидактика</i> и 2008. године изабран у звање професора струковних студија на Високој школи за образовање васпитача – Вршац, за предмете: <i>Предшколска педагогија</i> – 30% радног времена.
5. Др Предраг Пртљага, 2016. године изабран у звање професора струковних студија, за предмете <i>Информатички практикум, Примена информационо-комуникационих технологија у васпитно-образовном раду, Информационо-комуникационе технологије као дидактичко средство</i> – 100% радног времена.
6. Адријан Божин, 2020. године изабран у звање наставника за извођење практичне наставе (вежби) за предмете: <i>Психологија јасленог узраста (практикум), Примењена развојна психологија (практикум), Општа психологија, Педагошка психологија и Психологија деце игре</i> (све на румунском и на српском језику) – 100% радног времена.
7. Доц. др Еуђен Чинч, 2009. године изабран у звање професора струковних студија за предмете <i>Вокално-инструментални практикум и Хор и оркестар</i> (на румунском и на српском језику) – 100% радног времена; звање доцента за предмете <i>Теорија музике и Читање партитура</i> стекао на Западном универзитету у Темишвару (Universitatea de Vest din Timișoara) 2017. године;
8. Др Мирча Маран, 2009. године изабран у звање професора струковних студија за предмете <i>Историја цивилизације и Европски контекст националних култура</i> (на румунском и на српском језику) – 100% радног времена; 2018. изабран у звање научног сарадника Балканолошког института Београд.
9. Мр Биљана Вујасин, 2018. године изабрана у звање предавача за предмете: <i>Дидактичка средства у вртићу; Педагошка документација; Предшколска дидактика, Корективни педагошки рад, Изролике активности, Припрема деце за полазак у школу</i> – 100% радног времена.
10. Др Тања Недимовић, 2013. године изабрана у звање доцента на Техничком факултету Универзитета у Новом Саду, за уже научно поље <i>Психологија</i> , а 2011. године изабрана у звање професора струковних студија за предмете <i>Општа психологија, Ментално здравље, Развојна психологија, Педагошка психологија, Психологија стваралаштва</i> – 100% радног времена.
11. Проф. др Бриндуша Жујка, 2008. године изабрана у звање професора струковних студија за предмете <i>Румунски језик, Књижевност за децу и Култура говора</i> (на румунском језику) и 2018. године изабрана у звање ванредног професора на Учитељском факултету у Београду за предмете <i>Увод у тумачење књижевности на румунском језику и Књижевност за децу и младе</i> (на румунском језику) – 50% радног времена.
12. Др Снежана Пртљага, 2018. године изабрана у звање професора струковних студија за предмете <i>Методика упознавања околине 1. и 2., Предшколски курикулум и Модели професионалног развоја васпитача</i> – 100% радног времена.
13. Др Марија Александровић, 2016. године изабрана у звање професора струковних студија за предмете <i>Матерњи језик – Ромски језик, Књижевност за децу, Култура говора, Методика развоја говора, Методика развоја говора деце јасленог узраста</i> (све на ромском језику) – 100% радног времена.

14. Др Тамара Горелова, 2008. године изабрана у звање професора струковних студија за предмете <i>Руски језик, Филозофија културе и Дечја сункултура</i> – 100% радног времена.
15. Др Љиљана Келемен Милојевић, 2017. године изабрана у звање професора струковних студија за предмет <i>Методика развоја говора</i> – 100% радног времена.
16. Др Александра Мандић, 2014. године изабрана у звање професора струковних студија за предмете <i>Методика развоја почетних математичких појмова I и II и Дидактичке игре деце јасленог узраста</i> – 100% радног времена.
17. Проф. др Љубивоје Стојановић, 2011. године изабран у звање редовног професора на Универзитету у Источно Сарајеву за ужу научну област Катихетско-пастирско богословље, и 2010. године изабран у звање професора струковних студија за предмете <i>Култура религије и Религијски системи</i> – 100% радног времена.
18. Др Горан Вилотијевић, 2015. године изабран у звање професора струковних студија за предмете <i>Развој идеја о предшколском образовању, Педагошке теорије, Општа педагогија, Предиколска педагогија, Педагогија јасленог узраста, Припрема деце за полазак у школу</i> – 100% радног времена.
19. Др Ивана Ђорђевић, 2016. године изабрана у звање професора струковних студија за предмете <i>Култура говора – методички аспекти, Матерњи језик – Српски језик, Језичко стваралаштво, Методика развоја говора и припрема за почетак читања и писања, Матерњи језик са развојем на јасленом узрасту</i> – 100% радног времена.
20. Др Јасмина Столић Пивнички, 2016. године изабрана у звање асистента за предмете из Уметничког поља – Музичка уметност и Педагогије-методике – 100% радног времена (2022. године изабрана у звање професора струковних студија (ужа научно-стручна област: Педагошке науке) за предмете <i>Методика музичког васпитања 1 и 2, Методика музичког васпитања деце јасленог узраста, Хор 1 – 6; Даровитост на предшколском узрасту, Рана идентификација даровитости, Дидактичке игре</i> – 100% радног времена
21. Радмила Палинкашевић, мастер, 2016. године изабрана у звање асистента за предмет <i>Енглески језик</i> – 100% радног времена (2022. године изабрана у звање наставника језика за ужу научно-стручну област Филолошке науке, за предмете: <i>Енглески језик 1–6, Учење страног језика на раном узрасту, Интегративни приступ васпитно-образовним садржајима на страном језику и Књижевност за децу на страном језику</i>).
22. Др Славица Коматина, 2016. године изабрана у звање професора струковних студија за предмете <i>Социјална заштита деце у породици, Инклузија социјално депривираних деце, Сарадња установе и породице социјално депривираних деце и Тимски рад</i> – 100% радног времена.
23. Др Даница Веселинов, 2017. године изабрана у звање професора струковних студија за предмете <i>Методика упознавања околине и Предиколска дидактика</i> – 100% радног времена.
24. Мр Невена Чолаков, изабрана 2018. године у звање предавача у Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу за предмете: <i>Методика ликовног васпитања 1 и 2, Методика ликовног васпитања деце јасленог узраста и Методика ликовног васпитања</i> – 100% радног времена.
25. Суб. спец. др мед. Миливој Вишацки, 2019. изабран у звање предавача у ужој научно-стручној области: Медицинске науке за предмете: <i>Здравствена нега, Дечја физиологија са основама анатомије, Психопатологија развојног доба</i> – 100% радног времена;
26. Проф. др Маринел Негру, 2018. године изабран у звање ванредног професора на Учитељском факултету Универзитета у Београду, за предмет <i>Методика наставе румунског језика и књижевности</i> . Ангажован по уговору о радном ангажовању – 30% радног времена.
27. Елдена Станић, 2015. године изабрана у звање сарадника у настави за предмете <i>Матерњи језик – Ромски језик, Књижевност за децу, Култура говора, Методика развоја говора, Методика развоја говора деце јасленог узраста</i> (све на ромском језику) – 50% радног времена у настави и 50% у библиотеци.
28. Др Ивана Игњатов Поповић, 2010. године изабрана у звање професора струковних студија у Високој школи струковних студија за васпитаче Нови Сад, за предмете: <i>Култура говора, Сценска уметност, Драмска радионица, Креативно писање</i> (ангажованост по уговору о радном ангажовању – 30% радног времена; није више ангажована).

Научне и стручне квалификације наставног особља задовољавају потребне критеријуме и у складу су са Законом о високом образовању, што ће омогућити испуњење циљева установе. Предложени број наставника је довољан да „покрије” укупан број часова наставе на студијском програму Васпитач деце предшколског узраста. Притом, максимално ангажовање по наставнику не прелази прописано недељно оптерећење како за часове теорије тако и за практичну наставу. Студијски програм Васпитач деце предшколског узраста (са укупно 86 /обавезних и свих изборних/ предмета) испуњава и критеријум о броју доктора наука који држе наставу. Такође, потребна звања наставника одговарају прописаним стандардима када је реч о ангажовању на струковним студијама.

У наставку даје се осврт на *Књигу наставника* за студијски програм Струковни васпитач (реакредитација програма Васпитач деце предшколског узраста – у току)

Књига наставника – студијски програм *Струковни васпитач (у поступку)*

Презиме и име	Звање
Др Тања Недимовић	Професор струковних студија
Доц. др Јелена Пртљага	Професор струковних студија

Др Мирча Маран	Професор струковних студија
Др Наташа Стурза-Милић	Професор струковних студија
Доц. др Еуђен Чинч	Професор струковних студија
Др Љиљана Келемен Милојевић	Професор струковних студија
Др Славица Коматина	Професор струковних студија
Др Ивана Ђорђевић	Професор струковних студија
Др Предраг Пртљага	Професор струковних студија
Мр Невена Чолаков	Предавач
Проф. др Љубивоје Стојановић	Редовни професор
Др Горан Вилотијевић	Професор струковних студија
Адријан Божин	Асистент
Мр Радмила Палинкашевић	Наставник страног језика
Др Александра Мандић	Професор струковних студија
Др Марија Александровић	Професор струковних студија
Др Снежана Пртљага	Професор струковних студија
Др Даница Веселинов	Професор струковних студија
Др Горан Вилотијевић	Професор струковних студија
Др Јасмина Столић Пивнички	Професор струковних студија
Проф. др Александар Стојановић	Редовни професор
Проф. др Бриндуша Жујка	Ванредни професор
Проф. др Александра Гојков Рајић	Ванредни професор
Мр Биљана Вујасин	Предавач

И за реализацију студијског програма Струковни мастер васпитач такође је обезбеђено наставно особље са потребним научним, уметничким и стручним квалификацијама. Научне и стручне квалификације наставног особља задовољавају потребне критеријуме и ускладу су са Законом о високом образовању, што ће омогућити испуњење циљева установе, као и студијског програма. Број наставника је довољан да „покрије” укупан број часова наставе на студијском програму Струковни мастер васпитач. Притом, просечно оптерећење наставника на овом студијском програму је 1,40 часова недељно. Од укупног броја наставника, 91,04% је у сталном радном односу са пуним радним временом од укупног броја предмета на студијском програму. Наставници ангажовани на мастер струковним студијама су доктори наука за одговарајућу научну област. Од укупног броја предмета на студијском програму (10 обавезних и 8 /од 18 понуђених/ изборних), 92,86% предмета „покривају” доктори наука (9 обавезних и 17 изборних), тако да је овај критеријум, као и претходни, на Високој школи испуњен (два предмета има професор који је магистар ликовне уметности). Такође, потребна звања наставника одговарају прописаним стандардима када је у питању ангажовање на струковним студијама. Компетентност наставног особља утврђена је на основу научних радова објављених у међународним часописима, домаћим часописима, радовима објављеним у зборницима са међународних научних скупова, монографијама и уџбеницима, учешћима на националним и међународним пројектима. Научне, уметничке и стручне квалификације наставног особља одговарају пољу њиховог задужења.

*Листа наставника ангажованих на студијском програму Струковни мастер васпитач
(према Програму рада школе за школску 2021/2022. годину (стр. 17 – 22), в.*

<https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2022/01/Program-rada-skole-2021-22.pdf>

Редни број	Име и презиме наставника	Звање (академске/струковне студије)	Година избора	Област за коју је биран/а
1.	Др Јелена Пртљага	доцент, професор струковних студија	2012. 2011.	Филолошке науке
2.	Др Мирча Маран	професор струковних студија научни сарадник	2009. 2018.	Филозофске науке
3.	Др Тања Недимовић	професор струковних студија	2013. 2010.	Психологија
4.	Др Марија Александровић	професор струковних студија	2016.	Филолошке науке
5.	Др Ивана Ђорђевић	професор струковних студија	2016.	Филолошке науке
6.	Др Љубивоје Стојановић	редовни професор,	2011.	Филозофске науке

		професор струковних студија	2010.	
7.	Др Наташа Стурза Милић	професор струковних студија	2009.	Педагошке науке
8.	Мр Невена Чолаков	предавач	2018.	Педагошке науке
9.	Др Еуђен Чинч	доцент, професор струковних студија	2017. 2009.	Музика и извођачке уметности
10.	Др Александра Мандић	професор струковних студија	2011.	Педагошке науке
11.	Др Горан Вилотијевић	професор струковних студија	2015.	Педагошке науке
12.	Др Славица Коматина	професор струковних студија	2016.	Социолошке науке
13.	Др Даница Веселинов	професор струковних студија	2017.	Педагошке науке
14.	Др Александра Гојков Рајић	ванредни професор, професор струковних студија	2017. 2011.	Филолошке науке
15.	Др Александар Стојановић	редовни професор, професор струковних студија	2016. 2013.	Педагошке науке
16.	Др Бриндуша Жујка	ванредни професор, професор струковних студија	2018. 2008.	Филолошке науке
17.	Др Љиљана Келемен Милојевић	професор струковних студија	2017.	Педагошке науке

За реализацију студијског програма основних струковних студија Струковна медицинска сестра/техничар обезбеђено је у потпуности наставно особље са потребним научним и стручним квалификацијама (у складу са бројем предмета и бројем часова наставе на тим предметима; максималан број студената у групи за практичну наставу на претклиничким предметима је 15, а на клиничким 7; максималан број студената у групи за теоријску наставу је 80).

Број наставника у целини одговара потребама студијског програма и покрива све предмете и часове на тим предметима. Од 15 наставника ангажованих на студијском програму, 14 (93,33%) су у радном односу са пуним радним временом на Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу, док је један наставник са непуним радним временом. Број наставника довољан је да покрије укупан број часова активне наставе на студијском програму, тако да наставници остварују просечно максимално до 180 часова активне наставе годишње, односно до 6 часова недељно са толеранцијом од 20% на свим програмима које Висока школа реализује. Појединачна оптерећења наставника ангажованих на студијском програму крећу се од 4,29 до 10,88 часова недељно на свим студијским програмима.

Испуњен је услов да од укупног броја часова активне наставе предавања на студијском програму најмање 70% изводе наставници у радном односу са пуним радним временом (49,75 од 68 односно 73,17%).

Сви наставници студијског програма изабрани су у наставничка звања (11 професора струковних студија, 1 редовни професор и 3 предавача) и њихове компетенције одговарају врсти и нивоу њихових задужења у настави. Испуњен је услов да најмање 80% укупног броја наставника у радном односу са пуним радним временом мора имати наставна звања у одговарајућим категоријама (предавача, професора струковних студија и редовних професора): 15 од 15 (односно 100%).

Број сарадника довољан је да покрије укупан број часова активне наставе на студијском програму, тако да сарадници остварују просечно максимално до 300 часова активне наставе годишње, односно до 10 часова недељно са толеранцијом од 20% на свим програмима које Висока школа реализује. На студијском програму ангажовано је 9 сарадника, од којих су 3 у радном односу са пуним радним временом на Високој школи, а 6 сарадника је у допунском радном односу; њихова појединачна оптерећења крећу се од 1 до 16 часова недељно на свим програмима.

Научне и стручне квалификације наставног особља одговарају научном пољу, врсти и нивоу извођења наставе о чему сведоче референце из ужих научних и уметничких области из којих наставници и сарадници изводе наставу на студијском програму. Компетентност наставника и сарадника утврђена је на основу објављених научних радова у међународним часописима, домаћим часописима, радова објављених у зборницима са међународних научних скупова, монографијама и уџбеницима. Приказане репрезентативне референце наставника доступне су на веб-сајту Високе школе (www.uskolavrsac.edu.rs).

Листа наставника ангажованих на студијском програму Струковна медицинска сестра/техничар

Ред. број	Име и презиме наставника и сарадника	Звање (академске/струковне студије)
1.	Др Тања Недимовић	професор струковних студија
2.	Др Јелена Пртљага	доцент, професор струковних студија
3.	Др Мирча Маран	професор струковних студија, научни сарадник
4.	Др Наташа Стурза Милић	професор струковних студија
5.	Др Еуђен Чинч	доцент, професор струковних студија
6.	Др Љиљана Келемен Милојевић	професор струковних студија
7.	Др Славица Коматина	професор струковних студија
8.	Др Ивана Ђорђевић	професор струковних студија
9.	Др Предраг Пртљага	професор струковних студија
10.	Мр Невена Чолаков	предавач
11.	Др Љубивоје Стојановић	редовни професор, професор струковних студија
12.	Др Горан Вилотијевић	професор струковних студија
13.	Адријан Божин, докторанд	асистент
14.	Радмила Палинкашевић, мастер, докторанд	асистент
15.	Спец. др мед. Љубиша Грујић	предавач

16.	Суб. спец. др мед. Миливој Вишацки	предавач
17.	Спец. др мед. Драган Капелер	асистент
18.	Др сци. мед. спец. Нарциса Петровић Субић	професор струковних студија
19.	Проф. др Александра Стојановић	редовни професор, професор струковних студија
20.	Кристина Чејић, струковна медицинска сестра	клинички асистент
21.	Никола Паунов, струковни медицински техничар	клинички асистент
22.	Маја Миловановић, струковна медицинска сестра	клинички асистент
23.	Бојана Винчић, струковна медицинска сестра	клинички асистент
24.	Драгана Зимоња, струковна медицинска сестра	клинички асистент
25.	Тијана Шинжар, струковна медицинска сестра	клинички асистент
26.	Ана Родић	наставник вештина

Ваннаставно особље (2021/2022, према Програму рада, в. линк изнад, стр. 16)

Ненаставно особље обавља организацијске, административне, правне, финансијске, библиотекарске и друге послове у оквиру стандарда Високе школе струковних студија и Наставног одељења Учитељског факултета из Београда. Велики значај у овоме има њихова поливалентност и спремност за ангажовање.

Име и презиме	Делатност
Доц. др Јелена Пртљага, професор струковних студија	директорка Високе школе
Стеван Миљков, дипломирани правник	секретар
Зоран Марјанов	референт за студентска питања (виши стручно-технички сарадник за студије и студентска питања; в. фн 8), висока стручна спрема
Јасмина Мирковић, мастер учитељ	референт за студентска питања (виши стручно-технички сарадник за студије и студентска питања; в. фн 8) са 50% радног времена, висока стручна спрема, мастер и библиотекарка са 50% радног времена, висока стручна спрема
Биљана Деспотовски, дипломирани економиста	руководилац финансијско-рачуноводствених послова, висока стручна спрема
Елдена Станић, сарадник у настави	библиотекарка са 50% радног времена, висока стручна спрема

Помоћно особље (2021/2022, исто):

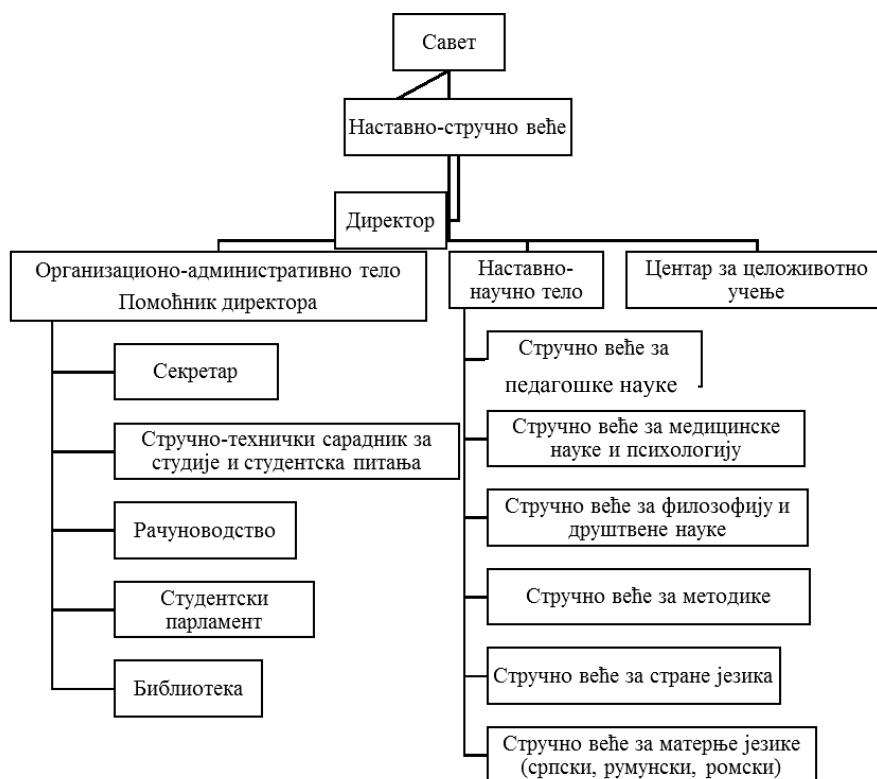
Помоћно особље стара се веома успешно о преко 4000 м² отвореног и затвореног простора Високе школе (уређење, одржавање, грејање, поправке...).

Олена Петровић	спремачица и кафе-куварица
Маја Миљевић	спремачица и кафе-куварица
Владо Хрњак	домар
Драган Деспотовски	систем администратор информационих система и технологија

6.2. Организациона шема

Организациона структура Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” састоји се из три степена (в. графички приказ). Њен први степен чине стручна већа као основне јединице основане за организацију и унапређивање наставног рада. У оквиру Високе школе организовано је рад следећих стручних већа: Стручно веће за педагошке науке; Стручно веће за медицинске науке и психологију, Стручно веће за филозофију и друштвене науке, Стручно веће за методике, Стручно веће за стране језике и Стручно веће за матерње језике (српски, румунски, ромски). Иновирање организационе шеме стручних већа уследило је након акредитације новог студијског програма из медицинског поља.

Други ниво у организационој структури Високе школе представља њено Наставно-стручно веће, највиши стручни орган Високе школе, у чијем раду учествују сви наставници који су у радном односу са овом институцијом. Највишу инстанцу у организацији и управљању Високе школе представља њен Савет. Поред поменутих органа у организацији и управљању Високим школом активно учешће узима и Студентски парламент, који своје представнике има и у поменутих органима школе (Наставно-стручно веће, Савет).

Организациона шема је регулисана Статутом Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2021/04/Statut.pdf>) и односи се на питања овлашћења одговорности, управљачких и стручних органа Високе школе. Такође, детаљно је регулисан рад Студентског парламента, као и рад органа управљања. Рад органа управљања је регулисан правилницима о раду (Статут Студентског парламента и остали правилници в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/dokumenta/>).

Наставно-стручно веће је на седници одржаној 26. 9. 2019. усвојило *Правилник о раду центра за целоживотно учење* (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2019/10/Pravilnik-centra-za-celozivotno-ucenje.pdf>), а у оквиру пројектних активности пројекта KEU (*Keep educating yourself*); о пројекту видети на адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/projekti/>). Центар за целоживотно учење (ЦЦУ) је стално тело, односно организациона јединица коју је основала Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу. Седиште ЦЦУ је на адреси Омладински трг 1. Центар за целоживотно учење (ЦЦУ) нема својство правног лица.

О Центру за целоживотно учење као организационој јединици Високе школе у Вршцу

Мисија Центра за целоживотно учење је промовисање учења, пружање знања и сета преносивих вештина који ће корисницима помоћи у личном и професионалном развоју током читавог живота.

Визија. – Центар за целоживотно учење је организација која доприноси личном и професионалном развоју кроз анализу развојних потреба, постављање циљева развоја, израде плана акције, реализацију програма учења и развоја и евалуацију целокупног процеса.

Циљеви рада ЦЦУ су:

Општи циљеви: 1. континуирани лични и професионални развој циљних група (васпитача, учитеља, наставника, медицинских сестара, стручних сарадника, радних терапеута, родитеља, чланова породица, медија, локалних самоуправа, заинтересованих чланова шире друштвене заједнице, удружења грађана) које су директно и/или индиректно укључене у рад за добробит и развој заједнице; 2. континуирано учење и развој вулнерабилних група (деца, млади, старије особе, незапослени, маргинализоване групе).

Специфични циљеви: 1. идентификација области у којима су чланови одређених циљних група компетентни; 2. идентификација области у којима је члановима одређених циљних група потребно да стекну или побољшају компетенције; 3. идентификација специфичних потреба потенцијалног развоја; 4. идентификација стилова учења, активности и ресурса који су потребни/пожељни за реализацију развојних активности; 5. вођење кроз процес напредовања и редифинисања планова личног и професионалног развоја; 6. осмишљавање и реализација програма целоживотног учења и развоја према потребама – деца и млади (квалитетно слободно време), старије особе (активно старење), особе са инвалидитетом, незапослени и друге маргинализоване и вулнерабилне групе (друштвена инклузија); 7. реализација формалних и неформалних облика учења (акредитовани програми, курсеви, тренинзи, радионице, предавања, *e-learning*, конференције, стицање квалификација и слично); 8. анализа и идентификација потреба тржишта рада, предузећа и послодаваца, са циљем повећања ефикасности тржишта рада; 9. мобилност у учењу и раду (локална, национална и интернационална); 10. оснаживање и усавршавање система струковног образовања кроз повезивање са установама и предузећима.

Циљеви рада ЦЦУ реализује давањем савета у вези са учењем и радом грађана, с обзиром на то да су то области које прате грађане кроз цео живот. Савети се дају лицима заинтересованим за различите видове учења током целог живота кроз различите облике ваннаставних активности. Савети се реализују кроз усмеравање процеса: 1. целоживотног учења на формалном нивоу кроз реализацију акредитованих семинара; 2. целоживотног учења студената на високој школи; 3. целоживотног учења у образовању одраслих; 4. целоживотног учења незапослених одраслих; 5. целоживотног учења деце, младих и старијих грађана; 6. целоживотног учења младих који припадају угроженим групама, 7. целоживотног учења осетљивих категорија становништва.

Целоживотно образовање и каријерно вођење помаже корисницима рада Центра и полазницима укљученим у различите облике целоживотног учења које се у Центру организује тако што им се кроз активности Центра отварају могућности учења током читавог живота у складу са њиховим интересовањима, потребама тржишта рада и најновијим достигнућима у области за коју су заинтересовани. Целоживотно учење односи се на: 1. децу и младе; 2. запослене и незапослене одрасле; 3. старије особе; 4. вулнерабилне и маргинализоване групе

Све горенаведене циљеве рада ЦЦУ реализује: 1. осмишљавањем и реализацијом акредитованих програма стручног усавршавања; 2. осмишљавањем и реализацијом других видова целоживотног учења: семинара, тренинга радионица, *on-line* обука, трибина, округлих столова, дискусија, панел дискусија, научних и стручних конференција...; 4. кроз појединачне личне, писане или електронске консултације са предавачима или тимом, а у вези са одређеним питањем; 5. издавањем публикација; 6. израдом и постављањем база података; 7. израђивањем предлога пројекта – националних и међународних; 8. реализацијом различитих пројеката усмерених ка развоју целоживотног учења; 9. реализацијом мобилности; 10. реализацијом кратких циклуса студија. Све горенаведене активности реализују компетентни чланови и сарадници Центра. (Правилник у целости доступан на адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2019/10/Pravilnik-centra-za-celozivotno-ucenje.pdf>.)

Актуелна понуда програма Центра (акредитованих програма од стране ЗУОВ-а, као и предлози програма стручног усавршавања) доступна је на адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/31/>. Избор из досадашњих активности Центра може се видети на адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/odrzan-meet-and-code-2020/>. У припреми је реализација неколико семинара Центра, акредитованих код ЗУОВ-а, а у оквиру међународног пројекта *Keep Educating Yourself* (KEY, <https://www.uskolavrsac.edu.rs/projekti/page/2/>) (време реализације: мај 2022).

6.3. Просторни услови, библиотека, учбеници и информациона подршка

Установа има обезбеђен простор и опрему неопходну за квалитетно извођење наставе (важи и за програм који је у поступку реакредитација – Струковни васпитач). Простор који је на располагању за потребе наставе и управе, испуњава све релевантне урбанистичке, техничко-технолошке и хигијенске услове, са одговарајућим грађевинским и употребним дозволама. Простор који Висока школа користи намењен је и потребама Одељења Учитељског факултета. Дакле, факултет и Висока школа од зграде коју деле (према договору) са Гимназијом „Борислав Петров Браца”, користе **2287.97** м² (брuto 4380м² према *Публикација установе 2019*, стр. 39). У овај су простор смештене следеће просторије: велики амфитеатар са 220 седишта, мали амфитеатар са 100 седишта, 5 слушаоница (по 50 седишта), 1 компјутерска лабораторија (25 места), 7 просторија за менторски рад (75 места) /по акредитацији новог студијског програма овај простор користиће се и за рад наставног кадра из медицинског поља/; 1 свечана сала са 60 места. Библиотечки простор (библиотека/легат) је снабдевен литературом која својим нивоом и ширином обезбеђује подршку студијским програмима. Висока школа има и простор за Студентски парламент, канцеларијски простор – (3) и просторију за студентску службу, фискултурну салу (410 м²) са 2 свлачионице, улазни део са огласним таблама. (Детаљније видети у табели испод.)

Листа просторија са површином у високошколској установи у којој се изводи настава

Р.Б.	Просторија	Број	Број места	Површина м ²
1.	Амфитеатар – велики и мали	2	220 + 100	368,38
2.	Слушаонице, учионице	5	250	277,37
3.	Компјутерске лабораторије	1	25	53,60
4.	Библиотеке	2	42	110,00
5.	Читаонице	1	42	90,00
6.	Свечана сала	1	60	70,10
7.	Фискултурна сала	1	30	410,60
8.	Наставнички кабинети	7	75	240,00
	Укупно:			1619,45
9.	Хол	2		280,00
10.	Ходници	2		250,00
11.	Студентска служба	1	2	20,00
12.	Секретаријат (секретар, финансије, директор)	3	5	77,42
13.	Студентски парламент	1	15	30,00
14.	Радионице	1		10,50
	Укупно:			667,92
Укупно:				2287.97

Слушаонице и кабинети опремљени су рачунарима, пројекторима, телевизорима, лаптоповима, интерактивним таблама (савремени и новонабављени у оквиру Темпус пројекта), као и пратећом опремом (штампач, скенер), те независном интернет линијом. Установа има рачунарску учионицу (компјутерску лабораторију) са 25 рачунара, адекватан број интернет прикључака, као и сву неопходну информатичку опрему за извођење наставног процеса (нпр. 40 лаптопова – Laptop DELL Inspiration15(5558) и др. (детаљније в. актуелни *Преглед стања основних средстава* Високе школе) са пратећом опремом и неограниченим приступом интернету). Установа обезбеђује неопходну обуку наставника, сарадника и студената са циљем ефективног коришћења библиотеке и осталих информационих ресурса и сервиса (Trello, Moodle, ATEIS и др.) У холу школе инсталиране су и електронске огласне табле са сталном интернет коненцијом. Висока школа располаже са пет концертних клавира, електричним клавиром, синтисајзерима (10) и одговарајућим аудио-визуелним средствима У комплексу Високе школе налази се спортски терен (недавно реновиран), а у непосредној близини градски стадион са спортским теренима, који се, уз школске терене, повремено користе за наставу физичког васпитања и рекреације.

У значајан сегмент рада Високе школе спада практичан рад студената, који се, када је непосредан рад са децом предшколског узраста у питању, одвија у дејим вртићима. Висока школа има

потписан уговор о сарадњи са Предшколском установом „Чаролија” у Вршцу, коју чине девет објеката на различитим локалитетима у граду (<http://www.pucarolija.com/>), као и са више предшколских установа из Републике Србије, као и са једном предшколском установом из Будимпеште (Мађарска).

Теоријска настава и вежбе, када је реч о програму Струковна медицинска сестра/техничар изводиће се, у амфитеатрима, слушаоницама/учионицама и кабинетима у седишту Високе школе у Вршцу, а вежбе и практични рад у установама примарне, секундарне и терцијарне здравствене заштите – партнерима Високе школе.

Наставне базе за програм Струковна медицинска сестра/техничар, а у којима ће се, поред осталих здравствених и др. установа, реализовати настава из клиничких предмета и пракса јесу следеће: Општа болница Вршац (<http://obvrsac.com/>); Специјална болница за психијатријске болести „Др Славољуб Бакаловић”, Вршац (<http://www.spbvrsac.org.rs/>); Poliklinika „Cukanić” у Вршцу (<http://www.poliklinikacukanic.rs/>). Висока школа је склопила уговоре о сарадњи на 7 година којима се ближе дефинишу одговорности сваке стране са клиникама које користи као наставне базе.

Висока школа већ годинама остварује, како је претходно истакнуто, и изузетно успешну сарадњу са Предшколском установом „Чаролија”, Вршац, која, поред основне делатности, пружа услуге и припремања оброка за децу (<http://www.pucarolija.com/>).

Висока школа има одговарајућу библиотеку снабдевену потребним уџбеницима и осталом литературом која својим нивоом и обимом обезбеђује подршку наставном процесу и научно-истраживачком и стручном раду, као и одговарајуће информационе ресурсе и сервисе. У библиотеци, у складу са Законом о библиотечко-информационој делатности, обављају се редовне активности: прикупљање, обрада, чување и коришћење књига, часописа и новина, као и прикупљање, обрада и пружање информација и података који се односе на библиотечки материјал, са циљем коришћења у васпитне, образовне, научне, културне и друге сврхе. Ради остваривања својих задатака и стварања трајних вредности у култури и образовању, библиотека у вршењу своје делатности остварује непосредну сарадњу са другим библиотекама, установама културе и образовања и других делатности, као и са факултетима и другим високим школама. Студентима је свакодневно на располагању читаоница са компјутерима, штампачем и интернетом (бежичним), те библиотечким јединицама, уџбеницима и др. релевантним за студијске програме. Библиотечки фонд (основни) – 28246 књига, од тога 7038 на румунском језику и 407 на ромском језику. Поред основног библиотечног фонда, Библиотека поседује и два легата. Легат „Милана Пражића” броји 1052 књиге, док легат „Михаила Палова” садржи 3500 књига; Библиотека је обogaћена и стручном библиотеком, поклон академика Грозданке Гојков – 2800 књига. Речју, студентима је на располагању око 35000 библиотечких јединица на српском, румунском и ромском језику (део стручне литературе је на енглеском, немачком и руском језику). Рачунарска опрема: 5 лаптопова и 1 рачунар за библиотечко особље. Информацијска улога Библиотеке: систематско информисање професора и студената о новим издањима књига и стручне периодике; у читаоници су свакодневно изложена нова издања Учитељског факултета из Београда, Института за педагошка истраживања из Београда, Филозофског факултета из Новог Сада и Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” из Вршца, зборници радова са међународних и домаћих научних и стручних конференција, часописи *Педагошка стварност*, *Педагогија*, *Синтезе*, *Revija za elementarno izobraževanje*, *Mesečnik kancelarije za inkluziju Roma – Dekada Roma* и *AP Vojvodini*, *Просветни преглед*, *Tibiscus*, *Tinereteai* (перманентно се планира проширивање ове листе, а у складу са наставним потребама студијских програма, интересовањима корисника и др.). Број коришћених библиотечких јединица (књига, часописа и др.) у читаоници током 2019/2020. године је износио 700 и ван читаонице: 140. (Подаци дати према *Извештају о раду Високе школе, школске 2019/20. године*, целовит извештај доступан је на адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2021/01/Izvestaj-o-radu-skole-2019-20.pdf>, в. стр. 64). Током школске 2021/2022. године број новоуписаних корисника: 66, број коришћених библиотечких јединица: (књига, часописа, скрипти и фотокопија) у читаоници преко 500 и ван читаонице: 436; нових наслова: 79; нових библиотечких јединица: 112 (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2022/01/Izvestaj-o-radu-skole-2020-21.pdf>).

На основу Закона о библиотечко-информационој делатности („Службени гласник РС” бр. 52/11) и Статута Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац, предвиђено је да се програм рада у библиотеци Високе школе одвија на основу утврђених основних питања организације рада и коришћења библиотечких фондова Високе школе. Осврнућемо се на *циљеве и задатке библиотеке* наведене у *Програму рада Високе школе за 2020/2021. годину* (в. стр. 74. и 75, <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2021/02/Program-rada-skole-2020-21.pdf>; програми из претходних година и за годину 2021/2022. доступни су на адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/dokumenta/>; пружање помоћи у образовном процесу на Високој школи свима који у њему учествују, што је од пресудног значаја за сваку дугорочну стратегију развоја образовања, снабдевања информацијама, економског, друштвеног и културног развоја; библиотечко-информациона делатност, која обухвата прикупљање, обраду, заштиту, чување, представљање и давање

на коришћење библиотечке грађе и извора, као и стварање, размену, позајмицу и дистрибуцију информација које поседују библиотека, друге установе, организације или удружења у земљи и иностранству, а са циљем ширења знања, слободног приступа информацијама и њихове промоције; планирана и континуирана набавка и обнова књижног фонда кроз сарадњу са другим високошколским установама, издавачким кућама; инвентарисање и каталожка обрада (ауторски и предметни каталог) нових књига, монографских студија, публикација и уџбеника на српском, румунском и ромском језику; систематско информисање читалаца о новим књигама, стручним часописима, часописима за децу и некњижевној грађи; чување и обрађивање докумената насталих у образовном и научно-истраживачком процесу у Високој школи; непосредан рад са студентима; систематско упознавање студената са књижном и некњижном грађом; развијање и неговање читалачких навика студената; сарадња са наставницима; учествовање у припреми и изради студентског билтена; организовање јавне и културне делатности Високе школе: књижевни сусрети, трибине, научни скупови; вршење међубиблиотечке позајмице; сарадња са Народном библиотеком Србије, Универзитетском библиотеком „Светозар Марковић”, Матицом српском, Градском библиотеком Вршац, библиотекама учитељских и педагошких факултета и високих школа за образовање васпитача (по добијању акредитације за нови програм подразумева се проширивање сарадње са образовним институцијама и у области медицинског поља.) Коначно, школски библиотекар доприноси унапређивању свих облика и подручја рада, тако што учествује у пословима планирања, програмирања, организовања, унапређивања и праћења рада Високе школе, односно целокупног образовног процеса. Као члана школских тимова, задаци библиотекара су: развијање и неговање навика читања и коришћења библиотеке код студената и наставника, развијање и промовисање правилне употребе свих облика извора информација, стварање услова за интердисциплинарни приступ настави и електронском учењу. Због пандемије вируса Covid-19, планирани електронски евиденциони списак библиотечких јединица одложен је за наредну школску годину, в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2022/01/Izvestaj-o-radu-skole-2020-21.pdf> (стр. 63, 63).

Правила библиотеке (упис, правила коришћења књига и рачунарске опреме). – Право уписа у библиотеку имају сви студенти (на буџету и самофинансирајући) Високе школе, уз давање на увид студентске књижице-индекса; при упису, у индекс се ставља печат „позајмљене књиге” на почетку сваког семестра, а на крају „враћене књиге”; упис у библиотеку је бесплатан. Чланови библиотеке имају право: да изнајмљују књиге, да се служе читаоницама, да траже информације и консултације од стручних радника у библиотеци, да буду информисани о новонабављеним књигама и другој грађи, да траже резервацију књиге, да користе рачунарску опрему, да користе интернет. Приручна збирка (часописи, библиографије, речници, лексикони, енциклопедије) и ретке, старе књиге могу се користити само у читаоницама, уз индекс (детаљније о правилима коришћења, позајмљивања грађе и рока позајмице, видети *Програм рада Високе школе за школску 2020/2021. годину*, стр. 75; <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2021/02/Program-rada-skole-2020-21.pdf>, као и *Програм рада Високе школе за школску 2020/2021. годину*, <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2022/01/Program-rada-skole-2021-22.pdf>, стр. 75. У оквиру рада библиотеке врши се едукација и обука студената, наставника и сарадника за ефективно коришћење библиотеке и осталих информационих ресурса. Радно време библиотеке и читаонице истакнуто је на улазу (в. стр. 63, *Извештај о раду Високе школе, школске 2019/20. године*, <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2021/01/Izvestaj-o-radu-skole-2019-20.pdf>), исто и *Извештај о раду Високе школе, школске 2020/21. године*: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2022/01/Izvestaj-o-radu-skole-2020-21.pdf>).

Коначно, све просторије и опрема у школи у складу су са хигијенско-здравственим и сигурносним стандардима и доступни студентима.

6.4. Научноистраживачки рад

Висока школа осмишљава, припрема и реализује научноистраживачке, стручне и друге врсте програма, као и националне и међународне пројекте и утврђује поступак и критеријуме за систематско праћење и оцењивање обима и квалитета научноистраживачког рада наставног особља.

Садржај и резултати научноистраживачког, уметничког и стручног рада установе усклађени су са циљевима високошколске установе и са националним и европским циљевима и стандардима високог образовања, а односе се на осмишљавање и реализацију научноистраживачких пројеката, а, између осталог, и на организацију тематских округлих столова посвећених даровитости и објављивање зборника радова изложених на округлим столовима.

Знања до којих високошколска установа долази спровођењем научноистраживачког и уметничког рада укључују се у наставни процес. У складу с тим, у току претходних школских година висока школа је подржавала више програма стручног усавршавања акредитованих од стране Завода за унапређивање васпитања и образовања, као на пример: *Оцењивање у функцији развоја аутономије ученика, Педагошке компетенције наставника из угла друштва знања, Когнитивни стил у функцији индивидуализације наставе, Едукација за идентификацију и рад са радовитом децом, Модели професионалног развоја наставника, Методе и технике развијања стваралаштва*, а у циклусу за 2016/18. годину актуелни су били следећи програми: *Физичком активношћу против вршњачког насиља, Унапређивање писменог изражавања ученика са ортографског аспекта и Таксономија у функцији оцењивања*.

У Каталогу програма сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника за школску 2018/2019, 2019/2020. и 2020/2021. годину налази се седам програма које реализује Висока школа. Комисије Завода за унапређивање образовања и васпитања и Педагошког завода Војводине одобриле су следеће програме: *Модели професионалног развоја у функцији оснаживања компетенција за доживотно учење; Таксономија у функцији оцењивања; Преносиве (трансверзалне) вештине у образовању – за корак испред; Унапређивање писменог изражавања ученика са ортографског аспекта; Интеркултурализам у вртићу: ромски језик, обичаји и култура; Партиципација у вртићу – од учествовања до (су)деловања* и програм који је одобрио Педагошки завод Војводине: *Обука за јачање компетенција учитеља ромског језика за изборни предмет: Ромски језик са елементима националне културе*. За нови конкурсни позив <https://zuov.gov.rs/konkurs-za-odobranje-programa-stalnog-strucnog-usavravanja-nastavnika-vaspitaca-i-strucnih-saradnika-za-skolsku-2022-2023-2023-2024-i-2024-2025-godinu/>, Висока школа аплицирала је са 12 различитих предлога програма стручних усавршавања.

Висока школа подстиче и обезбеђује услове наставном особљу да се активно бави научноистраживачким, уметничким и стручним радом и да што чешће објављује резултате тог рада и подстиче учење на научним и стручним скуповима у земљи и иностранству. Наставници Високе школе укључени су у реализацију пројеката које подржава Министарство просвете и науке. Висока школа обавља и подстиче издавачку делатност у складу са својим могућностима (континуирано од 1994. године). У наставку доносимо извод из научноистраживачких активности Високе школе у последњих пет година (обухваћене су активности школске 2016/17; 2017/18; 2018/19; 2019/20; 2020/21).

Научноистраживачке активности у току 2016/17. године

Детаљан преглед и опис научноистраживачких активности у току школске 2016/17. године доступан је у Извештају о раду Високе школе: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2017/12/Izvestaj-o-rad-u-skole-2016-17.pdf>). У наставку издвајамо ексерпт из Извештаја, који је једногласно и у целисти усвојен на седници Већа Високе школе:

Као и претходне две, 2016/17. година обележена је радом на амбициозном и изазовном пројекту. Број пројекта је 544141-TEMPUS-1-2013-1-RS-TEMPUSJPCR и одобрен је у оквиру шестог позива програма Темпус IV. Назив пројекта је *Усклађивање студијских програма за образовање васпитача у Србији / Harmonization of Preschool Teacher Education Curricula in Serbia*, а Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” је носилац пројекта. Пројекат је трајао три године, а спроведене активности водиле су ка хармонизацији и модернизацији курикулума и унапређењу квалитета рада на укљученим високим школама (в. претходни ексерпт).

У току 2016. године је на основу установљеног окрива хармонизације иновирани наставни план и програм на Високој школи који је акредитован и за који је добијена и дозвола за рад. Након добијања дозволе за рад, студенти су уписани на новоакредитовани хармонизован и модернизован програм основних студија *Васпитач деце предшколског узраста*, који им отвара могућност да се уже профилишу и стекну компетенције које су у складу са потребама тржишта рада. Поред промена у наставним садржајима, реализацији праксе, уведене су и новине у раду са студентима, у смислу интерактивних наставних метода, а настава је почела да се реализује у учионицама опремљеним најсавременијом компутерском опремом и дидактичким средствима, набављеним кроз Темпус пројекат.

Детаљније информације о реализацији пројекта могу се наћи на следећој адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/category/teach/>. Значај пројекта препознао је и Покрајински секретаријат за науку и технолошки развој тако што је, након што је Висока школа у Вршцу као координатор аплицирала, одобрио средства за суфинансирање активности међународне сарадње кроз наведени Темпус пројекат.

По окончању реализације пројекта који је успешно испунио све своје опште и специфичне циљеве, Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу је, као координатор, у сарадњи са пројектним партнерима припремила наративни и финансијски извештај и благовремено их послала у на верификацију. Оба извештаја су изузетно оцењена и евалуацију је могуће погледати на следећој адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/odobren-pozitivno-ocenjen-finalni-izvestaj-teach-projekta/>.

С обзиром на изузетну сарадњу коју су високошколске институције развиле током трајања Темпус пројекта, у току 2016/17. осмишљен је још један предлог пројекта у окриву Еразмус+ програма, као наставак сарадње оформљеног конзорцијума. Назив пројекта је *Strengthening Key Competences and Lifelong Learning Services (SKILLS)*, чији координатор би била Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду. Иако је добио солидне оцене на евалуацији, предлог пројекта није прошао селекцију.

Када говоримо о међународним пројектима, треба напоменути да је у току 2016/17. године кроз радионице, израду и перманентно ажурирање базе послова, предавања и објављивање билтена настављена и реализација Жан Моне пројекта у сарадњи са Универзитетом „Јоан Слатић” из Темишвара, који је носилац пројекта. Оригинални назив пројекта је: *EUcompliant methods for youth inclusion into labor market: know-how transfer to Non-EU states*, а одобрен је у оквиру Еразмус+ програма Жан Моне. У оквиру овог пројекта је у новембру 2016. на Високој школи у Вршцу је организовано предавање и радионица под називом *Иновативни поступци за побољшање услова укључивања младих на тржиште рада* – фокус на случај Србије, на којима су учествовали студенти и професори више универзитета из Темишвара, као и студенти и професори Високе школе.

Током претходне године Висока школа је наставила ангажовање на јачању услова за још један облик укључивања у Еразмус+ програм – Кључну акцију 1 (*Key Action 1*). Наиме, потписивањем Интеринституционалног споразума са Универзитетом у Араду (Румунија), Универзитетом у Марибору (Словенија), Универзитетом у Јашију (Румунија), Универзитетом у Алба Јулији (Румунија), Висока школа је проширила учешће у Еразмус+ програму размене наставника и студената, у облику краћег студијског боравак професора и једносеместралног студентског боравак, похађања наставе и полагања испита у овим високошколским институцијама.

Тако су три студента и два професора Високе школе била у току 2016/17. године на размени на Факултету за образовне науке и социјалну заштиту Универзитета „Аурел Влајку” у Араду (Румунија), док су три професора и један студент из Арада били на Високој школи у Вршцу. На универзитету у Универзитету у Јашију „Александар Јоан Куза” (рум. *Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”*) боравила су три наша студента, као и два професора. Почела је и реализација мобилности са Универзитетом у Марибору кроз мобилност професора – два професора са Високе школе боравила су и држала предавања на Педагошком факултету у Марибору (Словенија), а исто тако су два професора са Педагошког факултета у Марибору кроз Еразмус+ програм имала предавања на Високој школи у Вршцу. У овом тренутку одобрена је стипендија за мобилност једне наше студенткиње на Педагошки факултет у Марибору. У току 2016/17. године потписан је протокол и почела је реализација мобилности са Високом школом за васпитаче и

одгојитеље у Трондхајму (Норвешка), тако да се тренутно тамо налази наш студент Алекса Урошев, а очекујемо да се ускоро створе услови за отпочињање мобилности професора.

Такође, потписани су интеринституционални споразуми са Универзитетом у Вилниусу (Литванија), а тренутно се комуницира са Универзитетом у Сибиу (Румунија) и Универзитетом у Патрасу (Грчка) ради отпочињања реализације већ потписаних протокола или потписивања нових.

У складу са чињеницом да је Висока школа у Вршцу јединствена високошколска установа у региону у којој се настава одвија и на ромском језику, тим Високе школе био је у току 2014/15. године укључен у осмишљавање и разраду још једног предлога међународног пројекта, који је у току 2015/16. године и одобрен, те је у току 2016/17. трајала његова реализација. Ради се о пројекту чији је назив *Предшколско и основношколско образовање Рома – Јачање прилика за већу укљученост и смањење раног напуштања школовања – РЕЦИ* / *Pre – and Elementary Schooling of Roma: Fostering opportunities for greater attainment and early school leaving reduction*, на којем је Висока школа један од партнера, поред , поред *AgroInvest Foundation Serbia/Presence of World Vision in Serbia*, носиоца пројекта и удружења *WEBIN (Western Balkans Institute)* из Београда и Пралипе из Пирота. Пројекат је одобрен у оквиру ИПА програма у оквиру линије *EuropeAid/135-483/DD/ACT/RS-2 Support to the social inclusion of the most vulnerable groups, including Roma, through more diversified community-based social services*. Партнерска улога Високе школе огледала се у анализи постојећег стања у области предшколског васпитања и образовања и планова и програма који се реализују у предшколским установама у општинама које пројекат обухвата, чији резултати су објављени у виду извештаја, изрази и објављивању двојезичног приручника за васпитаче, менторство студената који на Високој школи студирају на ромском језику, организацији обуке за васпитаче у општинама Прокупље, Бела Паланка и Књажевац, као и за студенте Високе школе, организацији боравка ромских студената у предшколским установама у општинама обухваћеним пројектом, током којег је реализована њихова стручна пракса и сарадња са тамошњим ромским заједницама.

У току 2016/17. године завршена је реализација још једног пројекта у оквиру програма *IPA CrossBorder Cooperation Programme: Smart Children Network (MIS-ETC code 1286)*, а Висока школа је била један од партнера. Носилац пројекта је Предшколска установа из Панчева, а партнер из Румуније је Предшколска установа из Решице. Експертска улога Високе школе огледала се у реализацији истраживања које је верификовало методе рада са децом предшколског узраста које подстичу креативну продукцију (НТЦ програм), а које је спроводено са обе стране границе у два вртића. На основу креираних инструмената и након инструктаже васпитача, вршено је иницијално и финално тестирање предшколске деце, на основу ког је израђена детаљна студија презентована на Завршној конференцији пројекта. Поред тога, студенти високе школе, као будући васпитачи, били су укључени у обуке за рад према НТЦ програму. Реализација пројекта почела је у марту 2016. године, а пројекат је трајао до краја 2016. Након редовног извештавања о реализацији пројекта, по завршетку пројекта израђен је и финални извештај који је позитивно оцењен.

У току школске 2016/17. године тимови Високе школе осмислили су више предлога пројеката за конкурсе које је расписивао Покрајински секретаријат за науку и технолошки развој од којих су два изабрана за финансирање/суфинансирање: *Међународна научно-стручна конференција студената – Савремени изазови у дидактици и образовању*, по Конкурсу за суфинансирање образовних програма/пројеката установа високог образовања чији је оснивач АП Војводина и *Стратегије подстицања креативности на раном узрасту*, по основу Јавног конкурса за финансирање развојноистраживачких пројеката високих струковних школа у АП Војводини у 2017. години. У току је реализација оба горенаведена пројекта.

У складу са сада већ устаљеном праксом Високе школе, настављено је и ангажовања професора и студената на трагању за иновативним методама и дидактичким моделима учења који подстичу еманципаторни и креативни однос према учењу. Ово је питање посебно значајно јер се последњих година запажа опадање образовне основе новоуписаних студената што изискује доста времена и труда да се студенти уведу у студије, читање литературе, израду писаних радова, припрему за испите и др. Иновативни потенцијали метода на високошколској настави били су и у претходним годинама једна од упоришних тачака којима се настојао подстаћи потенцијал студената и постићи критички и конструктиван однос према усвајању знања, те се пажња професора и студената и даље усмерава у том правцу. Тако се настоје примењивати нови дидактички приступи усвајању садржаја и формирању нових компетенција, како би се јачао еманципаторни потенцијал и аутономија студената, учењем кроз интеракцију, критички однос и креативне приступе садржајима учења. У складу са интенцијама које су у основи поменутих настојања је и јачање креативних, мотивационих и когнитивних аспеката, као и намере да се у високошколској настави подстакне саморефлексивно, самовођено учење студената и подржи слобода деловања личности по узору на савремене филозофске дискусије које воде ка стварању компетенција очекиваних у радном и друштвеном контексту данас, те је на Високој школи у току 2016/17. године реализован и истраживачко-развојни пројекат: *Креативни приступи учењу*.

Остварење захтева за подизањем квалитета наставе, тј. усвајање квалитетнијих знања, умења и вештина од стране студената подразумева високе научне и стручне компетенције наставног кадра, те је и ово био један од аспеката који је доприносио поменутој синергији напора на подизању квалитета студија, односно већем нивоу компетенција. Уложен је велики труд наставика на праћењу актуелних збивања на пољима за које су они појединачно, а и Висока школа као институција акредитовани, а налази истраживања и рефлексија саопштавани су, проверавани и вредновани учешћем наставника на научним скуповима у земљи и иностранству, учешћем у пројектима који се организују од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Покрајинског секретаријата за високо образовање и научноистраживачку делатност, Покрајинског секретаријата за образовање, управу, прописе и националне

мањине – националне заједнице, у оквиру Високе школе, или других институција. У складу са устаљеном праксом, наставници Високе школе налазе својих истраживања преносе на област праксе, те је у току 2016/17. године реализовано више програма и семинара за стручно усавршавање наставника које је Висока школа акредитовала код Завода за унапређење васпитања и образовања (о акредитованим програмима стручног усавршавања Високе школе видети на: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/akreditacija-zuov/>).

Као један од значајних аспекта подизања квалитета рада убраја се издавачка делатност, у оквиру које је у току 2016/17. године објављен значајан број наслова. Поред тога, саставни део издавачке делатности односи се на уређивање часописа *Истраживања у педагозији*, који се пет година објављивао двојезично, на српском и енглеском, а од 2017. године излази само на енглеском језику: *Research in pedagogy*. Значајни напори који се перманентно улажу у уређивање и објављивање часописа водили су његовом препознавању у академској заједници у земљи (по Категоризацији домаћих научних часописа налази се у категорији M52) и у региону и резултирали су увођењем часописа у неколико постојећих међународних база научних часописа: *EBSCO*, *COBISS (Srbija)*, *SCIndex (Srbija)*, *CrossRef*, *ERIC (Education Resources Information Center, SAD)*, *CEEOL (Central and Eastern European Online Library, EU)*, *Informit (Australia)*, *Academic Resource Index (ResearchBib)*, *SciLit – Comprehensive database of MDPI (Multidisciplinary Digital Publishing Institute)*, *Academic keys i u bibliotечkim katalozima Google Scholar*, *OCLC WorldCat*, *KoBSON (EBSCO Discovery Service)*, *Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (Berlin) Electronic Journals Library* и др. Часопис је архивиран и у Матици српској и у Националној библиотеци. У том смислу је значајно напоменути да је наведени часопис и даље на мониторингу код више база научних часописа (*Thomson Reuters*, *Scopus ProQuest*, *DOAJ Directory of Open Access Journals*), чији резултати се очекују у наредном периоду.

У току 2016/17. године велика пажња посвећена је и стручној пракси студената, с обзиром на то да је пракса студената област која заслужује нове приступе на високој струковној школи. У том смислу се кроз више горепомнутих пројеката чија реализација је завршена или је у току приступило истраживању и увођењу ефикаснијих модела стручне праксе, а кроз новоакредитовани курикулум трајање праксе је продужено. Очекује се да се и обим и квалитет стручне праксе још више подигне кроз активности на доградње основа предвиђених акредитацијом.

И у току претходне године значајна пажња посвећена је подршци рада студентског парламента, тешњој и интензивнијој сарадњи са студентима, што је водило њиховом укључивању у ваннаставне активности и пројекте. Активности кроз које је интензивирана сарадња са студентима односе се, пре свега, на укључивање студената у рад различитих пројектних тимова, јачање сарадње студената и локалних удружења и вртића, позиве на учешће у конкурсима за најбољи есеј и стручни рад, најбољи дипломски и специјалистички рад, писање извештаја о раду на пројектима, уређивање студентских билтена, веб странице Студентског парламента и Алумни клуба, као и блага Високе школе. У том смислу, поред већ наведеног учешћа студената у реализацију Темпус пројекта, студенти су учествовали и у свим другим горенаведеним пројектима.

Овде је значајно напоменути и да је хор Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” и одељења Учитељског факултета у Вршцу, диригент: проф. Јасмина Столић, након што је прошле године освојио златну медаљу на Међународном такмичењу „Мајске музичке свечаности”, одржаном 2016. године у Бијелини, имао још два значајна и запажена наступа у 2017 години: на Међународном фестивалу хорске музике „Музиком до снова” у Србобрану, као и на међународном фестивалу духовне хорске музике под називом „Te Deum Laudamus” у Вршцу.

У току школске 2016/17. године године набављена је опрема за озвучење малог амфитеатра, која се користи и за јавне наступе и друге догађаје који се на Високој школи организују. При томе, настављена је и замена прозора у приземљу зграде (по плану по ком ће се замена свих прозора у школи извршити у етапама). Средства за озвучење и прозоре обезбедио је Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност, а на основу конкурса на које се Висока школа пријављивала.

На крају, треба поменути и организацију научног скупа, који је ове године био двадесет и трећи по реду, Округлог стола са темом *Даровитост и креативни приступи учењу*. На скупу је учествовало и о резултатима својих истраживања извештавало више од 70 аутора из 10 европских (Русија, Румунија, Португалија, Норвешка, Словенија, Хрватска, Македонија, Босна и Херцеговина, Мађарска, Црна Гора, Србија) са циљем да се сагледају дometи и ограничења теоријских и практичних аспеката креативних приступа учењу и поучавању даровитих. Округли сто је и ове године подржао је Покрајински секретаријат за високо образовање и научно- истраживачку делатност (<http://www.nauka.uskolavrsac.in.rs/23-okrugli-sto/>).

Поред организације сада већ традиционалног Округлог стола, Висока школа се укључила у суорганизацију још једног међународног научног скупа: *CLIE-2017, Conference on Linguistic and Intercultural Education*, који је одржан у Алба Јулији (Румунија), од 16. до 18. јуна 2017, а главни организатор био је Универзитет „1. децембар 1918.” / 1 Decembrie 1918/ из Алба Јулије.

Научноистраживачке активности у току 2017/18. године

Детаљан преглед научноистраживачких активности у 2017/18. години доступан је и чини део Извештаја о раду школе <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2018/12/Izvestaj-o-radu-skole-2017-18.pdf>. У наставку доносимо ексерпт из Извештаја, који је једногласно и у целисти усвојен на седници Већа Високе школе:

Програмску оријентацију у 2017/18. години одређивало је више линија и активности. Наравно, највећа пажња била је усмерена ка настави, као најсистематичнијој активности, али се истовремено инсистирало и на томе да студенти увиде да се њихова интелектуална аутономија, а самим тим и целокупан аутономни развој не може остваривати само путем наставе, те су и други видови ангажовања (израда стручних радова, укључивање у пројекте Високе школе, организација обележавања важних догађаја, ангажовање на конкурсима које је расписивала Висока школа, учествовање у студентским конференцијама са излагањем и објављивањем студентских радова уз менторску подршку професора, сарадња са различитим удружењима и другим образовним институцијама и сл.) имали исту сврху, како би се што више студената усмерило ка кооперативном односу у учењу, те са професорима прихватало трагање за иновативним методама, односно одговарајућим стратегијама учења и поучавања.

Специфичност Високе школе у Вршцу је да својим студентима, наставном и ненаставном особљу омогућава мобилност у високошколске институције у земљама Европске уније. Током претходне године Висока школа је наставила ангажовање на јачању услова укључивање у Еразмус+ програм – Кључну акцију 1 (Key Action 1). Наиме, потписивањем интеринституционалних споразума са Универзитетом у Араду (Румунија), Универзитетом у Марибору (Словенија), Универзитетом у Јашину (Румунија), Универзитетом у Алба Јулији (Румунија), Универзитетом у Сибиу (Румунија) Висока школа је проширила учешће у Еразмус+ програму размене наставника и студената, у облику краћег студијског боравка професора и једносеместралног студентског боравка, похађања наставе и полагања испита у овим високошколским институцијама.

У току 2017/18. године завршена је реализација два међународна пројекта. Први је Висока школа реализовала у сарадњи са Универзитетом „Јоан Славих“ из Темишвара, који био носилац пројекта. Назив пројекта је *EU-compliant methods for youth inclusion into labor market: know-how transfer to Non-EU states (ERASMUS+ programa Jean Monnet)*. Други пројекат је носио назив *Предшколско и основношколско образовање Рома – Јачање прилика за већу укљученост и смањење раног напуштања школовања – РЕЦИ / Pre – and Elementary Schooling of Roma: Fostering opportunities for greater attainment and early school leaving reduction*, на којем је Висока школа била један од партнера. Пројекат је био одобрен у оквиру ИПА програма у оквиру линије: *EuropeAid/135-483/DD/ACT/RS-2 Support to the social inclusion of the most vulnerable groups, including Roma, through more diversified community-based social services*. Након успешног завршетка реализације оба пројекта, уследио је период извештавања и позитивна оцена оба пројекта.

Када се ради о међународним пројектима у високом образовању, треба напоменути да је 2017/18. осмишљен још један предлог пројекта у окриву Еразмус+ програма грађења капацитета високошколских институција, као наставак сарадње конзорцијума оформљеног кроз Темпус *TEACH* пројекат, чији координатор је била Висока школа у Вршцу. Назив пројекта је *Keep Educating Yourself (KEY)*, чији координатор је Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду. Као високошколска институција из Србије са најбогатијим искуством у креирању и реализацији међународних пројеката, Висока школа у Вршцу је активно учествовала у конципирању пројекта, разради пројектних активности и изради пројектне документације. Пројекат је регионални и укључује велики број партнера, а његов циљ је развој целоживотног образовања васпитача, кроз осмишљавање, акредитацију и реализацију већег броја програма стручног усавршавања и установљавање центара за стручно усавршавање, по угледу на оне које постоје у партнерским ЕУ земљама. Пројекат је добио веома добре оцене на евалуацији, прошао је селекцију и изабран је за финансирање. Очекује се потписивање уговора и почетак реализације.

Поред горенаведеног, осмишљена су и два предлога пројекта прекограничне сарадње са два универзитета из Румуније, чија евалуација је у току. Први пројекат осмишљен је у сарадњи са Западним универзитетом из Темишвара (*Universitatea de Vest din Timisoara*) из Темишвара, који је носилац пројекта и носи назив *Innovative Products for Banat Young Travelers. Cultural heritage tools for tourism development in cross border area*, а други се зове *Cultural Connections in Romanian – Serbian Style* и Висока школа је учествовала у његовом креирању у сарадњи са Универзитетом „Јоан Славих“ из Темишвара, који је носилац пројекта. Након што су прошли први ниво селекције, оба пројекта су ушла у процес наредног корака евалуације, и ускоро се очекују резултати за овај позив.

Захваљујући чињеници да је јединствена високошколска установа у региону у којој се настава одвија и на ромском језику, Висока школа у Вршцу обележила је и Међународни дан људски права, уз посету високих међународних и домаћих званичника. Уз пригодан програм који су припремили професори и студенти Високе школе, 8. децембра 2017. године гости Високе школе били су: господин Мишел Сен Ло, директор УНИЦЕФ-а у Србији, проф. др Зорана Михајловић, потпредседница Владе и председница Координационог тела за праћење реализације Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња, Тефик Рамадановић, председник Националног савета ромске националне мањине, Душко Јовановић, шеф тима НСРНМС за подршку имплементације Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња и Јелена Јовановић, посланица у Скупштини АП Војводине (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/obezezen-medunarodni>).

[dan-ljudskih-prava/](https://www.uskolavrsac.edu.rs/svecano-obeleden-svetski-dan-roma/)). Поред тога, у школи се већ традиционално приређује свечаност и обележава и Светски дан Рома (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/svecano-obeleden-svetski-dan-roma/>). У току школске 2017/18. године тимови Високе школе реализовали су два пројекта уз подршку Покрајинског секретаријата за високо образовање и научноистраживачку делатност: *Међународна научно-стручна конференција студената – Савремени изазови у дидактици и образовању*, по Конкурсу за суфинансирање образовних програма/пројеката установа високог образовања чији је оснивач АП Војводина и *Стратегије подстицања креативности на раном узрасту*, по основу Јавног конкурса за финансирање развојно-истраживачких пројеката високих струковних школа у АП Војводини у 2017/18. години. Реализација пројеката је била изузетно успешна, о чему је оснивач добио детаљан извештај.

У складу са сада већ устаљеном праксом Високе школе, настављено је и ангажовања професора и студената на трагању за иновативним методама и дидактичким моделима учења који подстичу еманципаторни и креативни однос према учењу. У том смислу студенти су, уз менторско вођење својих професора, реализовали акциона истраживања и написали већи број стручних радова које су, са својим колегама са других високошколских институција из земље и иностранства презентовали на горенаведеној студентској конференцији на Високој школи у Вршцу (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/odrzana-medjunarodna-konferencija-studenata/>). Поред тога, студенти Високе школе имали су прилике да учествују и на студентској конференцији у Решици (<http://www.uskolavrsac.edu.rs/odlican-uspeh-studenata-u-resici-rumunija/>).

У току школске 2017/18. године тимови Високе школе осмислили су више предлога пројеката за конкурсе које је расписивао Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност су три изабрана за финансирање/суфинансирање: *Друга међународна научно-стручна конференција студената – Савремени изазови у дидактици и образовању* и *Од вршињачке едукације до успешне комуникације: унапређивање комуникације у мултинационалној студентској заједници*, по Конкурсу за суфинансирање образовних програма/пројеката установа високог образовања чији је оснивач АП Војводина и *Интегративни приступ на раном узрасту – улога васпитача*, по основу Јавног конкурса за финансирање развојно-истраживачких пројеката високих струковних школа у АП Војводини у 2017. години. У току је реализација сва три горенаведена пројекта.

Остварење захтева за подизањем квалитета наставе, тј. усвајање квалитетнијих знања, умења и вештина од стране студената подразумева високе научне и стручне компетенције наставног кадра, те је и ово био један од аспеката који је доприносио поменутој синергији напора на подизању квалитета студија, односно вишем нивоу компетенција наставника, а самим тим и студената. Тако је уложен велики труд наставника на праћењу актуелних збивања на пољима за које су они појединачно, а и Висока школа као институција акредитовани, а налази истраживања и рефлексија саопштавани су, проверавани и вредновани учешћем наставника на научним скуповима у земљи и иностранству, као и учешћем у различитим пројектима.

У складу са устаљеном праксом, наставници Високе школе налазе својих истраживања преносе на област праксе, те је у току 2017/18. године реализовано више програма и семинара за стручно усавршавање наставника које је Висока школа акредитовала код Завода за унапређење васпитања и образовања. У току исте године Висока школа је осмислила и већи број програма стручног усавршавања за наредни трогодишњи циклус, од којих је акредитовано чак седам (о новоакредитованим програмима стручног усавршавања Високе школе видети на: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/sedam-akreditovanih-programa-stalnog-strucnog-usavsavanja/>).

Као један од значајних аспекта подизања квалитета рада убраја се издавачка делатност Високе школе, у оквиру које је у току 2017/18. године објављен значајан број наслова. Поред тога, саставни део издавачке делатности односи се на уређивање часописа *Истраживања у педагогији*, који се пет година објављивао двојезично, на српском и енглеском, а од 2017. године излази само на енглеском језику (*Research in pedagogy*) и у електронском облику. Значајни напори који се перманентно улажу у уређивање и објављивање часописа водили су његовом препознавању у академској заједници у земљи (по Категоризацији домаћих научних часописа налази се у категорији M52) и у региону и резултирали су увођењем часописа у више постојећих међународних база научних часописа (<http://research.rs/>).

Велика пажња посвећена је и стручној пракси студената. У том смислу се кроз више горепомнутих пројеката чија реализација је завршена или је у току приступило истраживању и увођењу ефикаснијих модела стручне праксе, а кроз новоакредитовани курикулум трајање праксе је продужено. Очекује се да се и обим и квалитет стручне праксе још више подигне кроз активности надоградње основа предвиђених акредитацијом.

И у току претходне године значајна пажња посвећена је подршци рада студентског парламента, тешњој и интензивнијој сарадњи са студентима, што је водило њиховом укључивању у ваннаставне активности и пројекте који се у Високој школи реализују. Активности кроз које је интензивирана сарадња са студентима односе се, пре свега, на укључивање студената у рад различитих пројектних тимова, јачање сарадње студената и локалних удружења и вртића, позиве на учешће у конкурсима за најбољи есеј и стручни рад, најбољи дипломски и специјалистички рад, писање извештаја о раду на пројектима, уређивање студентских билтена, веб-странице Студентског парламента и Алумни клуба, као и блога Високе школе. У том смислу, поред већ наведеног учешћа студената у реализацији студентских конференција, студенти су учествовали и у бројним другим активностима, од којих посебно истичемо самоорганизована дружења студената уз пројекције научно-популарних и других филмова едукативног карактера, пређених дискусијама. Студенти су у оквиру Језичког клуба осмислили и изводили представе за децу у вртићима (ПУ „Чаролија“) и децу и младе из Удружења „Отворено срце света“, као и организацију више различитих радионица за децу из истог удружења. Студенти су имали прилике и да се укључе у реализацију пројекта

Заменом улога до промене ставова учествовањем у представи „Усуди се, промени се” (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/predstava-usudi-se-promeni-se/>).

Овде је значајно напоменути и да је хор Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” и одељења Учитељског факултета у Вршцу, на 17. Међународном такмичењу хорова „Мајске музичке свечаности” у Бијељини освојио прво место и златну медаљу са 98 бодова у категорији женских и мушких професионалних хорова, под диригентским вођством проф. Јасмине Столић. На такмичењу је учествовало преко 1000 хорских певача из Босне и Херцеговине, Србије, Словачке, Словеније, Хрватске, чак и Турске и других земаља. Чланови жирија били су познати диригенти из региона (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/zlatna-medalja-horu-visoke-skole-na-medjunarodnom-horskom-takmicenju/>).

Уз велику подршку својих професора, студенти Високе школе који наставу слушају на румунском језику учествовали су и на 46. смотри „Позоришни дани Румуна у Војводини”. Позоришна трупа креативни атеље „Академика” студентата Високе школе, Учитељског факултета Универзитета у Београду – наставног одељења у Вршцу и удружења грађана „Банатик-арт” из Вршца освојила је прво место за представу „Ревизор”, адаптација према тексту Н. В. Гогоља, у режији Каталина Урсуа, професионалног глумца Народног позоришта у Темишвару и професора глуме Гимназије „Јан Виду” у Темишвару (<http://www.uskolavrsac.edu.rs/prvo-mesto-za-kreativni-atelje-akademika>).

На крају, Висока школа у Вршцу била је укључена у организацију и суорганизацију више научних конференција 24. округли сто, међународна научна конференција са темом *Достигнућа и перспективе у образовању даровитих*. Уводничар на конференцији био је проф. др Тејсир Супхи Јамин (ориг. Taisir Subhi Yamin), директор Међународног центра за иновације у образовању, Улм, Немачка. На скупу је учествовало и о резултатима својих истраживања извештавало више од 70 аутора из више од 10 европских земаља (Русија, Румунија, Немачка, Швајцарска, Хрватска, Словенија, Хрватска, Македонија, Босна и Херцеговина, Мађарска, Црна Гора, Србија), који су својом дискусијом наговорили интересантан дискурс о достигнућима о образовању даровитих и указали на чињеницу да се јављају нове перспективе у више аспеката проучавања даровитости и настојања на подизању ефикасности њеног подстицања. Округли сто је и ове године подржао Покрајински секретаријат за високо образовање и научно-истраживачку делатност (<http://www.nauka.uskolavrsac.in.rs/24-okrugli-sto/>).

Поред организације сада већ традиционалног Округлог стола, Висока школа је уприличила и научни скуп о Раши Попову под називом „Панорама света детињства: енциклопедијски и ренесансни дух Раше Попова” (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/rasa-popov-vrsac/>; <https://www.uskolavrsac.edu.rs/odrzan-medjunarodni-naucni-skup-o-rasi-popovu/>).

Осим ове две конференције, Висока школа се укључила у суорганизацију још три међународна научна скупа: Међународна научна конференција под називом „Образовање на раскрсници – услови, изазови, решења и перспективе” у Битоли (Македонија) 10. и 11. новембра 2017; *CLIE-2018, The 8th Conference on Linguistic and Intercultural Education*, који је одржан у Алба Јулији, од 5. до 7. јула 2018, а главни организатор био је Универзитет „1. децембар 1918.” / 1 Decembrie 1918/ из Алба Јулије и Међународна научна конференција под називом „Супервизија у психотерапији” (*The International Conference „Supervision in psychotherapy”*), 22. јуна 2018, главни организатор био је Универзитет Тибискус из Темишвара /Universitatea Tibiscus din Timisoara/.

Научноистраживачке активности у току 2018/19. године

Детаљан преглед научноистраживачких активности у школској 2018/19. години доступан је на адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/dokumenta/> и чини део Извештаја о раду Високе школе У наставку доносимо ексерпт из овога Извештаја:

Школска 2018/2019. година обележена је, поред реализације редовних наставних активности, бројним пројектним и ваннаставним активностима које су обухватале ангажовање великог броја наставника и студената Високе школе, водећи ка оснаживању и подизању квалитета рада Високе школе у целини, са посебним акцентом на подизању квалитета компетенција које студенти стичу, као и професионалном развој наставног и ненаставног особља.

У току претходне године реализован је један програм основних студија: Струковни васпитач деце предшколског узраста (акредитован кроз Темпус пројекат 2016. године), који у себи, поред општег смера, садржи три модула. У школској 2018/19. дипломирала је прва генерација студената по хармонизованом и модернизованом наставном плану и програму и студенти су стекли једно од могућих стручних звања: *струковни васпитач – општи модул; струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом јасленог узраста; струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са социјално депривираним децом или струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом на енглеском језику.*

С обзиром на то да је 2018/19. година била трећа и завршна година реализована по модернизованом и хармонизованом студијском програму основних студија, посебна пажња посвећена је евалуацији различитих аспеката овог програма, која је показала изузетно високе резултате.

Као и претходних година, настава на основним струковним студијама се одвијала на српском, румунском и ромском наставном језику.

Реализован је и један програм специјалистичких студија: Струковни васпитач – специјалиста припремног предшколског програма, са проширеним бројем од 50 студената (акредитован 2014. године), којем истиче акредитација, али у међувремену је акредитован програм мастер студија – Струковни мастер васпитач.

Програмска оријентација у 2018/19. години била је детерминисана различитим смеровима развојних активности. Наравно, највећа пажња била је усмерена ка настави, као најсистематичнијој активности, али се истовремено инсистирало и на томе да студенти увиде да се њихова интелектуална аутономија, а самим тим и целокупан аутономни развој не може остваривати само путем наставе, те су и други видови ангажовања (израда стручних радова, укључивање у пројекте Високе школе, организација обележавања важних догађаја, ангажовање на конкурсима које је расписивала Висока школа, учествовање у студентским конференцијама са излагањем и објављивањем студентских радова уз менторску подршку професора, сарадња са различитим удружењима и другим образовним институцијама и сл.) били реализовани са истом сврхом, како би се што више студената усмерило ка кооперативном односу у учењу, те са професорима прихватало трагање за иновативним методама, односно одговарајућим стратегијама учења и поучавања.

Једна од специфичности Високе школе у Вршцу је да својим студентима, наставном и ненаставном особљу омогућава мобилност у високошколске институције у земљама Европске уније. Током претходне године Висока школа је наставила ангажовање на јачању услова укључивање у Еразмус+ програм – Кључну акцију 1 (*Key Action 1*). Наиме, потписивањем интеринституционалних споразума са Универзитетом у Араду (Румунија), Универзитетом у Марибору (Словенија), Универзитетом у Јашију (Румунија), Универзитетом у Алба Јулији (Румунија), Универзитетом у Сибиу (Румунија) Висока школа је проширила учешће у Еразмус+ програму размене наставника и студената, у облику краћег студијског боравка професора и једносеместралног студентског боравка, похађања наставе и полагања испита у овим високошколским институцијама. С обзиром на промену статуса Србије која је након дугогодишњег статуса партнерске постала програмска земља ЕУ, наставак ових активности Висока школа је, испунивши захтеве и успешно прошавши процес строге евалуације, обезбедила добијањем Еразмус+ повеље (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/visokoj-skoli-dodeljena-erazmus-povelja/>), која јој омогућава учешће у програмима Европске уније раме уз раме са другим земљама ЕУ. Планира се нови круг потписивања интеринституционалних споразума.

Почетком 2018/19. године почела је реализација трогодишњег пројекта KEY, као наставак сарадње конзорцијума оформљеног кроз Темпус TEACH пројекат, чији координатор је била Висока школа у Вршцу. Оригинални назив пројекта је *Keep Educating Yourself* (KEY), чији координатор је Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду. Као високошколска институција из Србије са најбогатијим искуством у креирању и реализацији међународних пројеката, Висока школа у Вршцу је активно учествовала у конципирању пројекта, разради пројектних активности и изради пројектне документације. Пројекат је регионални и укључује 17 партнера (високе школе из Новог Сада, Вршца, Сремске Митровице, Крушевца и Пирота, Високу школу Етвеш Јожеф из Баје, Мађарска, Педагошки факултет Универзитета у Марибору, Словенија, Универзитет у Бирмингему, Велика Британија, Западни универзитет из Темишвара (Universitatea de Vest din Timișoara), Румунија, Универзитет у Подгорици, Црна Гора, Удружења васпитача Србије и Војводине, Завод за унапређивање васпитања и образовања у Србији и Црној Гори), а његов циљ је развој целоживотног образовања васпитача, кроз осмишљавање, акредитацију и реализацију већег броја програма стручног усавршавања и установљивање центара за стручно усавршавање, по угледу на оне који постоје у партнерским ЕУ земљама.

У оквиру сада већ традиционалне сарадње између Високе школе и Педагошког факултета Универзитета у Марибору, Словенија реализован је пројекат *Мобилност високошколских учитељев Универзе в Марибору (УМ) 2018–2021*, у оквиру ког је гостујући предавач доц. др Томаж Братина, професор на Катедри за основне педагошке предмете са наведеног факултета одржао предавања на тему „Пример игрификације (гамификацион) у раном образовању” (8. 4. 2019. године) и „ИКТ и деца. Улога васпитача” (15. 4. 2019. године).

Међународна сарадња која се успешно одвија на Високој школи ове године је обogaћена још једним међународним пројектом: *DAAD projekat Conflicting Truths* (партнерство са универзитетима у Немачкој, Албанији, Македонији, Србији и Хрватској (координатор пројекта: Technische Universität Chemnitz, Faculty of Humanities, English Department). Висока школа била је домаћин радионицама овога пројекта које су се у периоду од 15. до 19. маја 2019. године одржавале у Вршцу (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/radionice-u-okviru-daad-projekta/>), а у оквиру истог пројекта професори и студенти Високе школе учествовали су у току августа 2019. на летњој школи на Охриду, Македонија (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/letnja-skola-na-temu-konfliktne-istine-u-akademskom-i-novinarskom-pisanju/>).

Захваљујући чињеници да је јединствена високошколска установа у региону у којој се настава одвија и на ромском језику, Високу школу у Вршцу посетила су два веома висока званичника Европске уније. У октобру 2018. године школу је посетио Христос Макридис, заменик шефа деска за Србију Генералног директората за суседство и преговоре о проширењу (DG NEAR) Европске комисије (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/visoku-skolu-posetio-gospodin-hristos-makridis-zamenik-sefa-deska-za-srbiju/>), а 29. 1. 2019. године уследила је посета господина Сема Фабриција, шефа Делегације ЕУ у Србији. Господин Фабрици је током радне посете Граду Вршцу са представницима градске власти обишао и Високу школу и, упознавши се са приликама у њој, изјавио да је Висока школа, с обзиром на позитивну интеркултурну атмосферу коју је затекао, број реализованих и актуелних европских пројеката и чињеницу да је добила Еразмус+ повељу, изузетно далеко одмакла на свом европском путу (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/visoku-skolu-posetio-gospodin-sem-fabrici/>). Поред тога, у школи се већ традиционално приређује свечаност и обележава и Дан Рома. Ове године славили смо и јубилеј 10 година наставе на ромском језику (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/obelezen-medjunarodni-dan-roma/>). Несумњив је значај образовања за инклузију Рома и њихову социјалну мобилност, а васпитачи су први са којима се деца у систему образовања сусрећу и њихов је утицај, поред утицаја родитеља, пресудан за даљи успех у школи и смањење стопе одустајања од школовања.

У току школске 2018/19. године тимови Високе школе реализовали су три пројекта уз подршку Покрајинског секретаријата за високо образовање и научноистраживачку делатност: *Друга међународна научно-стручна конференција студената – Савремени изазови у дидактици и образовању и Од вршњачке едукације до успешне комуникације: унапређивање комуникације у мултинационалној студентској заједници*, по Конкурсу за суфинансирање образовних програма/пројеката установа високог образовања чији је оснивач АП Војводина, као и пројекат *Интегративни приступ на раном узрасту – улога васпитача*, по основу Јавног конкурса за финансирање развојно-истраживачких пројеката високих струковних школа у АП Војводини у 2018/19. години. Тим истраживача Високе школе бавио се теоријским разматрањима интегративног приступа на раном узрасту и кроз спроведено истраживање су испитане могућности увођења интегративног приступа, као и улога коју васпитач у овом процесу игра. Реализација сва три наведена пројеката је била изузетно успешна, о чему је оснивач добио детаљан извештај.

У складу са сада већ устаљеном праксом Високе школе, настављено је и ангажовања професора и студената на трагању за иновативним методама и дидактичким моделима учења који подстичу еманципаторни и креативни однос према учењу. У том смислу студенти су, уз менторско вођење својих професора, реализовали акциона истраживања и написали већи број стручних радова које су, са својим колегама са других високошколских институција из земље и иностранства презентовали на горенаведеној студентској конференцији на Високој школи у Вршцу (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/ii-medjunarodna-studentska-konferencija/>). Поред тога, студенти Високе школе имали су прилике да 16. маја 2019. учествују и на студентској конференцији у Решици (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/konferencija-u-resici-rumunija-2/>).

Остварење захтева за подизањем квалитета наставе, тј. усвајање квалитетнијих знања, умења и вештина од стране студената подразумева високе научне и стручне компетенције наставног кадра, те је и ово био један од аспеката који је доприносио поменутој синергији напора на подизању квалитета студија, односно вишем нивоу компетенција наставника, а самим тим и студената. Тако је уложен велики труд наставника на праћењу актуелних збивања на пољима за које су они појединачно, а и Висока школа као институција акредитовани, а налази истраживања и рефлексии саопштавани су, проверавани и вредновани учешћем наставника на научним скуповима у земљи и иностранству, као и учешћем у различитим пројектима.

Иако је у току претходне године Висока школа осмислила већи број програма стручног усавршавања за наредни трогодишњи циклус, од којих је акредитовано чак седам (о новоакредитованим програмима стручног усавршавања Високе школе видети на: www.uskolavrsac.edu.rs/sedam-akreditovanih-programa-stalnog-strucnog-usavsavanja/), није уследила њихова реализација.

Као један од значајних аспеката подизања квалитета рада убраја се издавачка делатност Високе школе, у оквиру које је у току 2017/18. године објављен значајан број наслова. Поред тога, саставни део издавачке делатности односи се на уређивање часописа *Истраживања у педагогији*, који се пет година објављивао двојезично, на српском и енглеском, а од 2017. године излази само на енглеском језику (*Research in pedagogy*) и у електронском облику. Значајни напори који се перманентно улажу у уређивање и објављивање часописа водили су његовом препознавању у академској заједници у земљи (по

Категоризацији домаћих научних часописа налази се у категорији M52) и у региону и резултирали су увођењем часописа у више постојећих међународних база научних часописа (<http://research.rs>).

У току 2018/19. године велика пажња посвећена је и педагошкој пракси студената, с обзиром на то да је стручна, односно педагошка пракса студената област која заслужује нове приступе на високој струковној школи. У том смислу се кроз више горепоменутих пројеката, чија реализација је завршена или је у току, приступило истраживању и увођењу ефикаснијих модела педагошке праксе, а кроз новоакредитовани курикулум трајање праксе је продужено. Очекује се да се и обим и квалитет стручне праксе још више подигне кроз активности напредне основа предвиђених акредитацијом.

И у току претходне године значајна пажња посвећена је подршци рада Студентског парламента, тешњој и интензивнијој сарадњи са студентима, што је водило њиховом укључивању у ваннаставне активности и пројекте који се у Високој школи реализују. Активности кроз које је интензивирана сарадња са студентима односе се, пре свега, на укључивање студената у рад различитих пројектних тимова, јачање сарадње студената и локалних удружења и предшколске установе, позиве на учешће у конкурсима за најбољи есеј и стручни рад, најбољи дипломски и специјалистички рад, писање извештаја о раду на пројектима, уређивање студентских билтена, веб-странице Студентског парламента и Алумни клуба, као и блога Високе школе. У том смислу, поред већ наведеног учешћа студената у реализацији студентских конференција, студенти су учествовали и у бројним другим активностима, од којих посебно истичемо самоорганизована дружења студената уз пројекције научно-популарних и других филмова едукативног карактера, праћених дискусијама. Студенти су у оквиру Језичког клуба осмислили и изводили представе за децу у вртићима (ПУ „Чаролија”) и децу и младе из Удружења „Отворено срце света”, као и организацију више различитих радионица за децу из истог удружења. Студенти су имали прилике да се укључе у реализацију још једног пројекта релевантног за употребу ИКТ у њиховој будућој професији, односно скупове под заједничким именом Meet & Code (*I understand HTML*). (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/odrzan-meet-and-code/>).

Уз велику подршку својих професора, студенти Високе школе који наставу слушају на румунском језику учествовали су и на 47. смотри „Позоришни дани Румуна у Војводини”. Позоришна трупa креативни атеље „Академика” студената Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац, Учитељског факултета Универзитета у Београду – наставног одељења у Вршцу и удружења грађана „Банатик-арт” из Вршца освојила је друго место за представу „И лептири су слободни”, у режији Каталина Урсуа, професионалног глумца Народног позоришта у Темишвару и професора глуме Гимназије „Јан Виду” у Темишвару (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/poziv-na-premijeru-pozorisne-predstave-2/>; <https://www.uskolavrsac.edu.rs/predstava-i-leptiri-su-slobodni/>).

Висока школа у Вршцу је ове године организовала и јубиларни 25. округли сто о даровитости, међународну научну конференцију са темом *Комплексност феномена даровитости и креативности*. Уводничари су били проф. др Роланд С. Персон (Roland S. Persson) професор на Универзитету у Јенчепингу (Jönköping University), Шведска и др Зора Крњаић, виши научни сарадник у Институту за психологију Филозофског факултета у Београду. Суорганизатори скупа били су и Универзитет „Аурел Влајку”, Арад, Румунија, Педагошки факултет, Марибор, Словенија, Међународни центар за иновације у образовању, Улм, Немачка и Универзитет „Св. Климент Охридски”, Педагошки факултет, Битола, Македонија. На скупу је учествовало и о резултатима својих истраживања извештавало више од 70 аутора из више од 10 европских земаља (Русија, Румунија, Немачка, Шведска, Хрватска, Словенија, Хрватска, Македонија, Босна и Херцеговина, Мађарска, Црна Гора, Србија), који су својом дискусијом наговорили интересантан дискурс о комплексности феномена даровитости и креативности, и указали на чињеницу да се јављају нове перспективе у више аспеката проучавања даровитости и настојања на подизању ефикасности њеног подстицања. Округли сто је и ове године подржао Покрајински секретаријат за високо образовање и научно-истраживачку делатност (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/odrzan-25-okrugli-sto/>).

На крају, школску 2018/19. годину свакако је у позитивном светлу обележила чињеница да је за 2019. годину Високој школи као посебно признање за њен досадашњи рад додељена Повеља града Вршца за изузетан допринос у области просвете и образовања (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/visokoj-skoli-dodeljena-povelja-grada-vrsca>).

Научноистраживачке активности у току 2019/20. године

Детаљан преглед научноистраживачких активности у школској 2019/20. години доступан је на адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/dokumenta/> и чини део *Извештаја о раду Високе школе* (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2021/01/Izvestaj-o-radu-skole-2019-20.pdf>). У наставку доносимо ексерпт из овога Извештаја:

Зимски семестар школске 2019/2020. године обележен је, поред реализације редовних наставних активности, бројним пројектним и ваннаставним активностима које су обухватале ангажовање великог броја наставника и студената Високе школе, водећи ка оснаживању и подизању квалитета рада Високе школе у целини, са посебним акцентом на подизању квалитета компетенција које студенти стичу, као и професионалном развој наставног и ненаставног особља. У летњем семестру суочили смо се са изазовом пандемије вируса Covid-19 и увођењем ванредног стања 16. марта 2020, када смо били принуђени да наставу реализијемо на даљину. У току претходне године реализован је један програм основних студија: *Струковни васпитач деце предшколског узраста са 4 модула (струковни васпитач – општи модул; струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом јасленог узраста; струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са социјално депривираним децом или струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом на енглеском језику)* и један програм мастер студија – *Струковни мастер васпитач*. До увођења ванредног стања, све активности на Високој школи одвијале су се несметано. Међутим, у току мартовског испитног рока прекинут је рад у просторијама школе и настављен искључиво онлајн, до 18. маја, када је настављена реализација мартовског испитног рока, а наставне активности су се до краја семестра одвијале на даљину. На основу појединачних недељних извештаја свих наставника и њихових сарадника ангажованих на Високој школи може се закључити да се настава на даљину одвијала из свих предмета који су се реализовали у летњем семестру на оба нивоа студија. У складу са природом предмета сваки наставник је уредио облик и начин реализације наставе. Поред традиционалних облика наставних материјала који обухватају предвиђено градиво, а које студенти поседују (уџбеници, приручници, радне свеске, практикуми...), додатни наставни материјали су на недељном нивоу постављани за студенте на различите платформе (сајт Високе школе, Мудл, Трело, Гугл драјв, блог...). У складу са могућностима, поред самосталног рада студената, непосредна предавања и вежбе реализовани су према редовном недељном распореду онлајн (Скајп, Гугл Мит и сл), или су се презентације, онлајн ресурси, снимљена предавања и наставне јединице „делиле” путем расположивих мрежа (групе студената формиране на нивоу појединачних предмета). Редовна комуникација са студентима одвијала се међлом у групи или појединачно. Већина студената је редовно испуњавала своје предиспитне обавезе, које су наставници уредно прегледали и евидентирали, те о њиховом квалитету студентима слали повратне информације. Поред наставних активности, одвијао се и менторски рад на изради семинарских и завршних радова (дипломских, специјалистичких и мастер). Исто тако, одвијао се и онлајн консултативни рад са студентима који треба да полажу испите, а одслушали су предавања и испунили предиспитне обавезе. Кроз сараднички рад наставника дошло се до оптималног облика реализације симулиране праксе која је реализована крајем семестра, ван просторија предшколских установа.

Програмска оријентација у 2019/20. години била је детерминисана различитим смеровима развојних активности. Наравно, највећа пажња била је усмерена ка настави, као најсистематичнијој активности, али се истовремено инсистирало и на томе да студенти увиде да се њихова интелектуална аутономија, а самим тим и целокупан аутономни развој не може остваривати само путем наставе, те су и други видови ангажовања (израда стручних радова, укључивање у пројекте Високе школе, организација обележавања важних догађаја, ангажовање на конкурсима које је расписивала Висока школа, учествовање у студентским конференцијама са излагањем и објављивањем студентских радова уз менторску подршку професора, сарадња са различитим удружењима и другим образовним институцијама и сл.) били реализовани са истом сврхом, како би се што више студената усмерило ка кооперативном односу у учењу, те са професорима прихватало трагање за иновативним методама, односно одговарајућим стратегијама учења и поучавања. Новина је да се у једном периоду током ове академске године рад са студентима одвијао у виртуелном окружењу, које може пружати могућности за оснаживање дигиталних вештина и аутономни развој студената. Једна од специфичности Високе школе у Вршцу је да својим студентима, наставном и ненаставном особљу омогућава мобилност у високошколске институције у земљама Европске уније. Током претходне академске године Висока школа је наставила ангажовање на јачању услова укључивање у Еразмус+ програм – Кључну акцију 1 (*Key Action 1*). Наиме, потписивањем интеринституционалних споразума са Универзитетом у Араду (Румунија), Универзитетом у Марибору (Словенија), Универзитетом у Јашију (Румунија), Универзитетом у Алба Јулији (Румунија), Универзитетом у Сибиу (Румунија) Висока школа је проширила учешће у Еразмус+ програму размене наставника и студената, у облику краћег студијског боравка професора и једносеместралног студентског боравка, похађања наставе и полагања испита у овим високошколским институцијама. С обзиром на промену статуса Србије која је након дугогодишњег статуса партнерске постала програмска земља ЕУ, наставак ових активности Висока школа је, испунивши захтеве и успешно прошавши процес строге евалуације, обезбедила добијањем Еразмус+ повеље, која јој омогућава учешће у програмима Европске уније раме уз раме са другим земљама ЕУ. Нажалост, добијањем статуса програмске земље, високошколске институције у Србији, међу којима је и Висока школа, које су у претходном периоду биле на овом пољу активне и имале велики број партнера, а

самим тим и мобилности, сада нису више у прилици да користе предности партнерских земаља, и број мобилности је драстично смањен. Пред тога, избијање пандемије довело је у другом семестру до прекида боравка једне студенткиње у Румунији, и она је наставила да прати наставу и испуњава друге обавезе онлајн.

Школска 2019/20. година била је друга година реализације трогодишњег пројекта *Keep Educating Yourself* (KEY), чији координатор је Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду. Пројекат је регионални и укључује 17 партнера (високе школе из Новог Сада, Вршца, Сремске Митровице, Крушевца и Пирота, Високу школу „Иштван Јожеф” из Баје, Мађарска, Педагошки факултет Универзитета у Марибору, Словенија, Универзитет у Бирмингему, Велика Британија, Универзитет „Де Вест” из Темишвара, Румунија, Универзитет у Подгорици, Црна Гора, Удружења васпитача Србије и Војводине, Завод за унапређивање васпитања и образовања у Србији и Црној Гори), а његов циљ је развој целоживотног образовања васпитача, кроз осмишљавање, акредитацију и реализацију већег броја програма стручног усавршавања и установљивање центара за стручно усавршавање, по угледу на оне који постоје у партнерским ЕУ земљама. У досадашњем периоду, истражени су облици стручног усавршавања који постоје у Србији, Црној Гори, и ЕУ земљама, Мађарској, Румунији, Словенији и Великој Британији, о чему је објављена и студија (<http://projectkey.net/wpcontent/uploads/2014/05/Prelom-PUBLIKACIJA-KEY-en-200108.pdf>). Кроз размену искустава установљени су принципи на основу којих су оформљени центри за целоживотно учење у свим високошколским институцијама у Србији и Црној Гори, кроз дијалог са васпитачима у те две земље спроведено је истраживање и дефинисане су потребе васпитача за облицима и садржајима стручног усавршавања васпитача и израђени су предлози програма стручног усавршавања. У истом периоду, спроведена је јавна набавка опреме којом ће се центри опремити најмодернијим средствима неопходним за савремене потребе стручног усавршавања у области образовања, чији почетак рада се очекује у наредном периоду. Појава пандемије Covid-19 је свакако учинила сложенијом и успорила сарадњу учесника на пројекту, али се „у ходу” изналазе начини на које се рад на пројекту наставља на одговарајући начин. Чињеница да ЗУОВ, као један од партнера на пројекту, тренутно ради на изради нових стандарда за акредитацију програма стручног усавршавања такође је успорила акредитацију програма у Србији, али се планира тражење продужења трајања пројекта из објективних разлога (пандемија и немогућност осмишљавања и акредитације програма због тренутног непостојања критеријума и стандарда). Иако је Висока школа осмислила већи број програма стручног усавршавања за актуелни трогодишњи циклус, од којих је акредитовано чак 7 (о акредитованим програмима стручног усавршавања Високе школе видети на: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/sedam-akreditovanih-programa-stalnog-strucnog-usavršavanja/>), до сада није уследила њихова реализација, али се планира њихова популаризација управо кроз KEY пројекат. Међународна сарадња која се успешно одвија на Високој школи обогаћена наставком још једног међународног пројекта: *DAAD* пројекат *From Uncertainty to Confidence and Trust (UnConTrust)* (партнерство са универзитетима у Немачкој, Албанији, Македонији, Србији, Косову, Босни и Херцеговини и Хрватској; координатор пројекта: *Technische Universität Chemnitz, Faculty of Humanities, English Department*). Због избијања пандемије Covid-19, у оквиру пројекта је реализована само онлајн конференција *From Uncertainty to Confidence and Trust (UnConTrust)*, (22. и 24. јуна 2020, на којој су учествовале чланице Стручног већа за стране језике, а снимљене презентације су доступне на следећој адреси: <https://www.tu-chemnitz.de/phil/english/sections/ling/NEWS4SEE/News4SEE2020.php#WS>). Због немогућности организације летње школе за студенте, која је била планирана за август 2020. на Палићу, планира се рад са студентима непосредно или онлајн на појединим укљученим високошколским институцијама, а њихова сарадња и размена њених резултата искључиво онлајн. У складу са чињеницом да се на Високој школи посвећује изузетна пажња међународној сарадњи, њени представници били су присутни на више значајних догађаја који промовишу различите облике сарадње високошколских институција у Европи: 1. семинару експертске групе у оквиру пројекта *Сет стандарда за писање на ромском језику*, који реализује државни Институт за језике и фолклор у Стокхолму у Шведској, одржан од 22. до 24. септембра 2019. године (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/predavanje-dr-marijealeksandrovic-u-stokholmu-svedska>); 2. Еразмус+ контакт семинару са земљама Западног Балкана (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/erazmus-kontakt-seminar-sa-zemljama-zapadnog-balkana/>), који је одржан 24. и 25. октобра 2019. у Тирани, Албанија; 3. националном колоквијуму са међународним учешћем „Egalitatea de gen” (родна равноправност), који је 6. марта 2020. организовао Универзитет „Аурел Влајку” из Арада, заједно са Националном комисијом Румуније за Унеско (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/nacionalni-kolokvijum-gender-equality/>).

У току школске 2019/20. године тимови Високе школе реализовали су три пројекта уз подршку Покрајинског секретаријата за високо образовање и научноистраживачку делатност: Трећа међународна научно-стручна конференција студената – „Савремени изазови у дидактици и образовању” и „Подршка спровођењу и унапређивању европског програма студентске мобилности Еразмус+” по Конкурсу за суфинансирање образовних програма/пројеката установа високог образовања чији је оснивач АП Војводина, као и пројекат *Дигиталне компетенције васпитача – стање и перспективе*, који подржава Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност. Тим истраживача Високе школе бавио се теоријским разматрањима употребе информационих технологија на раном узрасту и кроз истраживање испитао дигиталне компетенције васпитача, те осмислио различите облике употребе ИКТ у васпитно-образовном раду који су одговарајући за најмлађе. Реализација сва три наведена пројекта је била изузетно успешна, о чему је оснивач добио детаљан извештај. У складу са сада већ устаљеном праксом Високе школе, настављено је и ангажовања професора и студената на трагању за иновативним методама и дидактичким моделима учења који подстичу еманципаторни и креативни однос према учењу, али од пролећа 2020. године у онлајн окружењу. У том смислу студенти су, уз менторско вођење својих

професора, јачали своје дигиталне компетенције, трагали за поузданим изворима на интернету, осмишљавали онлајн садржаје, истраживали и написали већи број стручних радова које су, са својим колегама са других високошколских институција из земље и иностранства презентовали на горенаведеној студентској конференцији „Савремени изазови у дидактици и образовању”. С обзиром на тренутну ситуацију у земљи, конференција је организована онлајн, 11. јула 2020. године. Упркос поменутој ситуацији, учешће је са својим радовима узело 60 студената свих нивоа студија из Србије, Румуније, Мађарске и Северне Македоније, са више од 30 квалитетних научно-стручних радова, који су рецензирани и након припреме, обједињен је и објављен заједнички онлајн зборник. Заједнички зборник радова као и сертификати о учешћу на конференцији, доступни су на линку: : <https://www.uskolavrsac.edu.rs/odrzanaaiii-medjunarodna-konferencija-pod-nazivom-savremeni-izazovi-u-didaktici-i-obrazovanju>. Остварење захтева за подизањем квалитета наставе, тј. усвајање квалитетнијих знања, умења и вештина од стране студената подразумева високе научне и стручне компетенције наставног кадра, те је и ово био један од аспеката који је допринио поменутој синергији напора на подизању квалитета студија, односно вишем нивоу компетенција наставника, а самим тим и студената. Тако је уложен велики труд наставника на праћењу актуелних збивања на пољима за које су они појединачно, а и Висока школа као институција акредитовани, а налази истраживања и рефлексија саопштавани су, проверавани и вредновани учешћем наставника на научним скуповима у земљи и иностранству, као и учешћем у различитим пројектима. Примећује се и све интензивније учешће наставника у онлајн конференцијама, вебинарима и различитим онлајн семинарима и обукама (нпр. *Education Week: What to Teach Today to Prepare Students for Tomorrow's Workplace*, на пример). Није редак случај да објављивање књига професора Високе школе буде подржан од стране Покрајинског секретаријата за високо образовање и научноистраживачку делатност АП Војводине. Тако је ове године објављена монографска студија др Еуђена Чинча под насловом *Фолклорни садржаји у функцији развијања музичких способности код деце*. Књига је објављена на румунском језику, у сарадњу Истраживачко-едукативног центра Вршац и Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу и намењена је васпитачима, учитељима, наставницима, родитељима. Као један од значајних аспеката подизања квалитета рада убраја се издавачка делатност Високе школе, у оквиру које је у току 2019/20. године објављен значајан број наслова. Поред тога, саставни део издавачке делатности односи се на уређивање часописа *Истраживања у педагогији*, данас: *Research in pedagogy*, у коме се сада објављују радови на српском и енглеском језику у електронском облику. Значајни напори који се перманентно улажу у уређивање и објављивање часописа водили су његовом препознавању у академској заједници у земљи (по Категоризацији домаћих научних часописа налази се у категорији М52) и у региону и резултирали су увођењем часописа у више постојећих међународних база научних часописа (<http://research.rs>).

У току 2019/20. године велика пажња посвећена је и педагошкој пракси студената, с обзиром на то да је стручна, односно педагошка пракса студената област која заслужује нове приступе на високој струковној школи. У том смислу се кроз више горепомнутих пројеката чија реализација је завршена или је у току приступило истраживању и увођењу ефикаснијих модела педагошке праксе кроз њено прилагођавање захтевима нових основа *Године узлета*. Због Covid-19 пандемије пракса у летњем семестру организована је на специфичан начин, кроз посматрање, креирање и анализу виртуелних садржаја. И у току претходне године значајна пажња посвећена је подршци рада студентског парламента, тешкој и интензивнијој сарадњи са студентима, што је водило њиховом укључивању у ваннаставне активности и пројекте који се у школи реализују. Активности кроз које је интензивнирана сарадња са студентима односе се, пре свега, на укључивање студената у рад различитих пројектних тимова, јачање сарадње студената и локалних удружења и вртића, позиве на учешће у конкурсима за најбољи есеј и стручни рад, најбољи дипломски и специјалистички рад, писање извештаја о раду на пројектима, уређивање студентских билтена, веб-страница, сајта, као и блога Високе школе. У том смислу, поред већ наведеног учешћа студената у реализацији студентских конференција, студенти су учествовали и у бројним другим активностима, од којих посебно истичемо самоорганизована дружења студената уз пројекције научно-популарних и других филмова едукативног карактера, праћених дискусијама. У духу јачања интеркултурних вештина и подизања свести о значају рециклирања, једна група студената имала је прилику да сарађује са студентима заштите животне средине и професорима универзитета из Холандије (Wageningen) на спровођењу анкета грађана града Вршца о могућностима унапређења сакупљања и третирања отпада (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/studenti-visoke-skole-kao-prevodioci-pomazu-svojim-kolegama-iz-holandije/>). У складу са чињеницом да се на Високој школи промовише заштита животне средине и активизам младих, студенти Високе школе учествовали су у акцији пошумљавања под слоганом „Засади своје дрво и негујемо га заједно” (в. сајт Високе школе). У оквиру Језичког клуба студенти су, са својим професорима, осмислили и изводили представе за децу у вртићима (ПУ „Чаролија”) и децу и младе из удружења „Отворено срце света”, као и организацију више различитих радионица за децу из истог удружења (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/odrzana-inkluzivna-radionica-3/>). Студенти су имали прилике да се укључе у реализацију још једног пројекта релевантног за употребу ИКТ-а у њиховој будућој професији, односно скупове под заједничким именом Meet&Code (под интерним називом *Буди на ти са ВИ* (ВИ – вештачка интелигенција, <https://meet-and-code.org/rs/sr/event-show/3479>), који је окупио више од 70 учесника/учесница у Високој школи (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/odrzana-meet-and-code-2019/>).

Као и сваке године, Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност је подржао студенте Високе школе који један део наставног програма слушају на ромском језику кроз обезбеђивање стипендија (в. сајт школе), а ове године и кроз подршку студентске посете Новом Саду (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/dvodnevna-kulturno-turisticka-ekskurzija-studenata/>). Иако су благовремено

урађене све припреме и објављен позив за учешће на 26. округлом столу (<http://www.nauka.uskolavrsac.in.rs/26-okrugli-sto/>), за који се пријавио велики број заинтересованих учесника, међународна конференција није одржана, односно одложена је за следећу годину, због епидемиолошке ситуације која ни до краја академске 2019/20. године није постала довољно повољна да је могуће безбедно окупљање већег броја учесника у затвореном простору, нити је био могућ долазак учесника из других земаља. Значајно је напоменути да је у међувремену објављен обиман Зборник радова са 25. округлог стола *Комплексност феномена даровитости и креативности – изазови: појединац и друштво* (<http://www.uskolavrsac.edu.rs/Novi%20sajt%202010/Dokumenta/Izdanja/25%20Okrugli%20sto/default.htm>).

Научноистраживачке активности у току 2020/21. године

Детаљан преглед научноистраживачких активности у школској 2019/20. години доступан је на адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/dokumenta/> и чини део *Извештаја о раду Високе школе* (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2022/01/Izvestaj-o-radu-skole-2020-21.pdf>). У наставку доносимо ексерпт из овога *Извештаја*:

Академска 2020/2021. године на коју се овај Извештај односи обележена је тежим условима рада и сложеним начином реализације редовних наставних активности, пројектних и ваннаставних активности које су се углавном реализовале на даљину, због пандемије вируса Covid-19. У просторијама школе реализоване су само поједине предиспитне и све испитне активности.

У току претходне године реализован је један програм основних студија: Струковни васпитач дече предшколског узраста са 4 модула (струковни васпитач – општи модул; струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом јасленог узраста; струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са социјално депривираним децом или струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом на енглеском језику) и један програм мастер студија – Струковни мастер васпитач.

Настава се, поред српског, одвијала и на румунском и ромском језику. Посвећен рад на неговању језика националних мањина представља једну од специфичности Високе школе, а ове године је и формално препознат додељивањем плакете за допринос и унапређење положаја Рома и Ромкиња на територији АП Војводине. Канцеларија за инклузију Рома уручила је ову плакету, посебно истичући да је на овај начин исказано признање за дугогодишњу успешну сарадњу између две институције и напоре Високе школе да Роми студирају на матерњем језику и на тај начин негују матерњи језик и културу (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/visokoj-skoli-dodeljena-plaketa/>).

Иако се са реализацијом наставе 1. октобра почело на традиционалан, директан начин у просторијама школе, ова пракса је прекинута већ у новембру, због значајног погоршања епидемиолошке ситуације и броја заражених студената и запослених на Високој школи. Рад је настављен искључиво онлајн до краја академске године. Испити су реализовани у просторијама Школе, а наставне активности су се до краја академске године одвијале на даљину. На основу појединачних недељних извештаја свих наставника и њихових сарадника ангажованих на Високој школи може се закључити да се настава на даљину одвијала из свих предмета који су се реализовали на оба нивоа студија. У складу са природом предмета сваки наставник је уредио облик и начин реализације наставе. Поред традиционалних облика наставних материјала који обухватају предвиђено градиво, а које студенти поседују (уџбеници, приручници, радне свеске, практикуми...), додатни наставни материјали су на недељном нивоу постављани за студенте на различите платформе (сајт Високе школе, Мудл, Трело ...). У складу са могућностима, поред самосталног рада студената, непосредна предавања и вежбе реализовани су према редовном недељном распореду онлајн (Скајп и сл.), или су се презентације, онлајн ресурси, наснимљена предавања и наставне јединице „делиле” путем расположивих мрежа (групе студената формиране на нивоу појединачних предмета). Редовна комуникација са студентима одвијала се међлом у групи или појединачно. Одређени број студената је редовно испуњавао своје предиспитне обавезе, које су наставници уредно прегледали и евидентирали, те о њиховом квалитету студентима слали повратне информације. Поред наставних активности, одвијао се и менторски рад на изради семинарских и завршних радова (дипломских, специјалистичких и мастер). Исто тако, одвијао се и онлајн консултативни рад са студентима који треба да полажу испите, а одслушали су предавања и испунили предиспитне обавезе. Кроз сараднички рад наставника дошло се до оптималног облика реализације праксе која је реализована на алтернативне начине, често кроз симулације, ван просторија предшколских установа. Упркос великим напорима наставног особља Високе школе да одржи ниво мотивације студената за студирање, приметан је замор студената за студирање на даљину и генерално осипање студената (значајан број студената није испунио предиспитне обавезе и није излазио на испите у редовним роковима).

Програмска оријентација у 2020/21. години била је детерминисана различитим смеровима развојних активности, али се рад Високе школе углавном сводио на рад на даљину. Наравно, највећа пажња била је усмерена ка настави, као најсистематичнијој активности, али се истовремено инсистирало и на томе да студенти увиде да се њихова интелектуална аутономија, а самим тим и целокупан аутономни развој не може остваривати само путем наставе, те су и други видови ангажовања (израда стручних радова, укључивање у пројекте Школе, организација обележавања важних догађаја, ангажовање на конкурсима које је расписивала Школа, учествовање у студентским конференцијама са излагањем и објављивањем

студентских радова уз менторску подршку професора, сарадња са различитим удружењима и другим образовним институцијама и сл.) били реализовани са истом сврхом, како би се што више студената усмерило ка кооперативном односу у учењу, те са професорима прихватало трагање за иновативним методама, односно одговарајућим стратегијама учења и поучавања. Новина је да се током ове академске године рад са студентима одвијао махом у виртуелном окружењу, које може пружати могућности за оснаживање дигиталних вештина и аутономни развој студената. Оно што је приметно је значајан пад мотивације и интересовања појединих студената за онлајн наставу и њихово све ређе укључивање на достављене линкове али и све ређе активно учествовање у вежбањима.

Једна од специфичности Високе школе у Вршцу је да својим студентима, наставном и ненаставном особљу омогућава мобилност у високошколске институције у земљама Европске уније, која је током ове академске године, због пандемије, била сведена на минимум. Упркос томе што има солидне услове за укључивање у Еразмус+ програм – Кључну акцију 1 (*Key Action 1*), дошло је до само једне наставничке мобилности. Услови за укључивање у наведени програм стечени су пре више година када је, потписивањем Интеринституционалних споразума са Универзитетом у Араду (Румунија), Универзитетом у Марибору (Словенија), Универзитетом у Јашију (Румунија), Универзитетом у Алба Јулији (Румунија), Универзитетом у Сибиуу (Румунија), Висока школа проширила учешће у Еразмус+ програму размене наставника и студената, у облику краћег студијског боравка професора и једносеместралног студентског боравка, похађања наставе и полагања испита у овим високошколским институцијама. С обзиром на промену статуса Србије која је након дугогодишњег статуса партнерске постала програмска земља ЕУ, наставак ових активности Висока школа је, испунивши захтеве и још једном успешно прошавши процес строге евалуације, обезбедила добијањем Еразмус+ повеље (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/visokoj-skoli-dodeljena-erazmuspovelja-2021/>), која јој омогућава учешће у програмима Европске уније раме уз раме са другим земљама ЕУ. На жалост, добијањем статуса програмске земље, високошколске институције у Србији међу којима је и Висока школа, које су у претходном периоду биле на овом пољу активне и имале велики број партнера, а самим тим и мобилности, сада нису више у прилици да користе предности партнерских земаља, и број мобилности је драстично смањен. Како је већ раније наведено, избијање пандемије готово је довело до обустављања ове значајне активност.

Академска 2020/21. година је трећа година реализације трогодишњег пројекта *Keep Educating Yourself* (акроним KEY), чији координатор је Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду. Због избијања и ширења заразе Covid-19, пројекат је добио званично продужење од још једне године и трајаће до новембра 2022. Пројекат је регионални и укључује 17 партнера (високе школе из Новог Сада, Вршца, Сремске Митровице, Крушевца и Пирота, Високу школу „Иштван Јожеф” из Баје, Мађарска, Педагошки факултет Универзитета у Марибору, Словенија, Универзитет у Бирмингему, Велика Британија, Универзитет „Де Вест” из Темишвара, Румунија, Универзитет у Подгорици, Црна Гора, Удружења васпитача Србије и Војводине, Завод за унапређивање васпитања и образовања у Србији и Црној Гори), а његов циљ је развој целоживотног образовања васпитача, кроз осмишљавање, акредитацију и реализацију већег броја програма стручног усавршавања и установљивање центара за стручно усавршавање, по угледу на оне који постоје у партнерским ЕУ земљама. У досадашњем периоду, истражени су облици стручног усавршавања који постоје у Србији, Црној Гори, и ЕУ земљама, Мађарској, Румунији, Словенији и Великој Британији, о чему је објављена и студија (<http://projectkey.net/wpcontent/uploads/2014/05/Prelom-PUBLIKACIJA-KEY-en-200108.pdf>) Кроз размену искустава установљени су принципи на основу којих су оформљени центри за целоживотно учење у свим високошколским институцијама у Србији и Црној Гори, кроз дијалог са васпитачима у те две земље спроведено је истраживање и дефинисане су потребе васпитача за облицима и садржајима стручног усавршавања васпитача и израђени су предлози програма стручног усавршавања. У току овог периода набављена је и опрема којом су центри опремљени најмодернијим средствима неопходним за савремене потребе стручног усавршавања у области образовања, са чијим радом се почело али углавном на нивоу обука које су се одвијале на даљину, тако да центри још увек нису испунили своју сврху у потпуности. Појава пандемије Covid-19 је свакако усложнила и успорила сарадњу учесника на пројекту, али се „у ходу” изналазе начини на које се рад на пројекту наставља на одговарајући начин. Чињеница да ЗУОВ, као један од партнера на пројекту, и даље ради на изради нових стандарда за акредитацију програма стручног усавршавања такође је успорила акредитацију програма у Србији. Иако је Висока школа осмислила већи број програма стручног усавршавања за актуелни трогодишњи циклус, од којих је акредитовано чак 7 (о акредитованим програмима стручног усавршавања Високе школе видети на: www.uskolavrsac.edu.rs/sedam-akreditovanih-programastalnog-strucnog-usavsavanja), до сада није уследила њихова реализација, али се планира њихова популаризација управо кроз KEY пројекат. У претходном периоду одржано је више онлајн радионица и обука за васпитаче.

Међународна сарадња која се успешно одвија на Високој школи обogaћена је наставком још једног међународног пројекта: DAAD пројекат, који је прошле године носио назив *From Uncertainty to Confidence and Trust (UnConTrust)*, а ове, 2021. године носи назив *Constructing Confidence and Trust Online (CoConTrust)* (партнерство са универзитетима у Немачкој, Албанији, Македонији, Србији, Косову, Босни и Херцеговини и Хрватској). Координатор пројекта је *Technische Universität Chemnitz, Faculty of Humanities, English Department*). Као и претходне године, активности у оквиру пројекта одвијале су се искључиво онлајн, због избијања пандемије Covid-19. Реализована је онлајн радионица, конференција професора и истраживача, као и летња школа за студенте (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/letnja-skola-u-okviru-daad-projekta/>).

Након 3 пројекта прекограничне сарадње Србија–Румунија, које је Висока школа успешно реализовала у претходном периоду дужем од десет година, у марту 2021. године ушли смо у још једно

партнерство у оквиру пројекта чији је акроним ФУНЕД – Прекогранични пројекат Србија – Румунија *For Unique New Education Design*; број пројекта: RORS 434 (2021–23), који је финансиран средствима ЕУ у оквиру програма Interreg – IPA CBC Romania – Serbia (<https://funed.rs/o-projektu/>). Координатор пројекта је Предшколска установа у Зрењанину, а поред Високе школе из Вршца, партнери на пројекту су удружења *A Smile of a Child* и *Creative Research*, из Румуније. У сарадњи са 2 невладине организације из Румуније (из Темишвара и Решице) и васпитачима из Зрењанина, професори Високе школе као ментори почели су процес осмишљавања нових и иновативних метода рада са децом предшколског узраста. Улога Високе школе односи се на сарадњу са практичарима (ПУ Зрењанин) и валидирање њихових предлога (у сарадњи са партнерима из Румуније). У претходном периоду основан је Методички центар у Вршцу, који је и делимично опремљен и на ком ће се пројектне активности организовати. Уз менторску подршку професора Високе школе, практичари су почели да креирају иновативне методе рада кроз стручно усавршавање које су осмислили и реализовали наставници Високе школе. У том смислу, пројекат је комплементаран са горенаведеним Еразмус+ пројектом грађења капацитета на високом образовању који се већ две и по године реализује на Високој школи – *Keep Educating Yourself*. У претходном периоду набављена је значајна количина ИКТ и видео-опреме која ће се користити у сврху стручног усавршавања полазника из Зрењанина, које ће се осим кроз непосредни рад, одвијати на даљину, на основу онлајн предавања и вежбања, унапред израђених аудио-видео материјала и публикација. У току школске 2020/21. године тимови Високе школе реализовали су 2 пројекта уз подршку Покрајинског секретаријата за високо образовање и научноистраживачку делатност: Четврта међународна научно-стручна конференција студената – „Савремени изазови у дидактици и образовању” (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/siudi4/>) по Конкурсу за суфинансирање образовних програма/пројеката установа високог образовања чији је оснивач АП Војводина, као и развојноистраживачки пројекат *Значај биља код Рома* по конкурс за финансирање пројеката националних мањина Покрајинско секретаријата за високо образовање и научноистраживачку делатност. Тим истраживача Високе школе бавио се теоријским разматрањима лексичке грађе на ромском језику и кроз истраживање испитао значај биља у ромском свакодневном језику и култури. Реализација оба наведена пројекта је била изузетно успешна, о чему је оснивач добио детаљан извештај, а у међувремену је почео са реализацијом пројекат *Модели холистичког приступа развоју способности и вештина деце у АП Војводини*, који ће трајати до краја године.

У складу са сада већ устаљеном праксом Високе школе, настављено је и ангажовања професора и студената на трагању за иновативним методама и дидактичким моделима учења који подстичу еманципаторни и креативни однос према учењу. Ове активности одвијале су се у онлајн окружењу. У том смислу студенти су, уз менторско вођење својих професора, јачали своје дигиталне компетенције, трагали за поузданим изворима на интернету, осмишљавали онлајн садржаје, истраживали и написали већи број стручних радова које су, са својим колегама са других високошколских институција из земље и иностранства презентовали на горенаведеној студентској конференцији „Савремени изазови у дидактици и образовању”. С обзиром на тренутну ситуацију у земљи, конференција је организована онлајн, 19. јуна 2021. године. Упркос поменутој ситуацији, учешће је са својим радовима узео је значајан број студената свих нивоа студија из Србије и Румуније, са више квалитетних научно-стручних радова, који су рецензирани и након припреме, обједињен је и објављен заједнички онлајн зборник. Заједнички зборник радова као и сертификати о учешћу на конференцији, доступни су на линку: https://www.uskolavrsac.edu.rs/wpcontent/uploads/2021/07/ZBORNNIK_SIUDI4.pdf.

Остварење захтева за подизањем квалитета наставе, тј. усвајање квалитетнијих знања, умења и вештина од стране студената подразумева високе научне и стручне компетенције наставног кадра, те је и ово био један од аспеката који је доприносио поменутој синергији напора на подизању квалитета студија, односно вишем нивоу компетенција наставника, а самим тим и студената. Тако је, како се у извештају даље види, уложен велики труд наставника на праћењу актуелних збивања на пољима за које су они појединачно, а и Школа као институција акредитовани, а налази истраживања и рефлексии саопштавани су, проверавани и вредновани учешћем наставника на научним скуповима у земљи и иностранству, као и учешћем у различитим пројектима. У складу са актуелном ситуацијом, све је интензивније учешће наставника у онлајн конференцијама, вебинарима и различитим онлајн семинарима и обукама. Као један од значајних аспеката подизања квалитета рада убраја се издавачка делатност Школе, у оквиру које је у току 2020/21. године објављен значајан број наслова који су наведени у овом Извештају. Поред тога, саставни део издавачке делатности односи се на уређивање часописа *Истраживања у педагогији*, у коме се сада објављују радови на српском и енглеском језику у електронском облику. Значајни напори који се перманентно улажу у уређивање и објављивање часописа водили су његовом препознавању у академској заједници у земљи и у региону и резултирали су увођењем часописа у више постојећих међународних база научних часописа (<http://research.rs>).

У току 2020/21. године велика пажња посвећена је и педагошкој пракси студената, с обзиром на то да је стручна, односно педагошка пракса студената област која заслужује нове приступе на високој струковној школи. У том смислу се кроз више горепомнутих пројеката чија реализација је завршена или је у току приступило истраживању и увођењу ефикаснијих модела педагошке праксе кроз њено прилагођавање захтевима нових основа *Године узлета*. Због Covid-19 пандемије пракса је организована на специфичан начин, кроз посматрање, креирање и анализу виртуелних садржаја. И у току претходне године значајна пажња посвећена је подршци рада студентског парламента, тешњој и интензивнијој сарадњи са студентима, што је водило њиховом укључивању у ваннаставне активности и пројекте који се у Школи реализују. Активности кроз које је интензивнирана сарадња са студентима односе се, пре свега, на укључивање студената у рад различитих пројектних тимова, јачање сарадње студената и локалних

удружења и вртића, позиве на учешће у конкурсима за најбољи есеј и стручни рад, најбољи дипломски и специјалистички рад, писање извештаја о раду на пројектима, уређивање студентских билтена, веб-страница сајта, као и блога Високе школе. У том смислу, поред већ наведеног учешћа студената у реализацији студентских конференција, студенти су учествовали и у бројним другим активностима, које су ове године махом биле реализоване „на даљину”. У духу јачања интеркултурних вредности и подизања свести о значају матерњег језика, у оквиру Језичког клуба студенти су, са својим професорима, осмислили и направили прилоге користећи преимућства информационих технологија и они се налазе на сајту Високе школе (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/medjunarodni-dan-maternjeg-jezika-2>).

Студенти су имали прилике да се укључе у реализацију још једног пројекта релевантног за употребу ИКТ у њиховој будућој професији, односно скупове под заједничким именом *Meet&Code*, у оквиру ког је у октобру 2020. реализована онлајн обука под називом „Трансверзалне дигиталне компетенције”, који је пратило више од 100 учесница/учесника у виртуелном простору (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/odrzan-meet-and-code-2020/>). Као и сваке године, Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност је подржао студенте Високе школе који један део наставног програма слушају на ромском језику кроз обезбеђивање стипендија, а ове године и кроз подршку реализације семинара *Развој компетенција и препознавање потреба деце и будућих васпитача у условима онлајн наставе*, који је реализован на Златибору (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/studenti-visoke-skole-posetili-zlatibor-iokolinu/>). Поред тога, приликом посете Високој школи у Вршцу, 22. фебруара 2021. године покрајински секретар проф. др Зоран Милошевић уручио је представницима Студентског парламента 5 лаптоп рачунара за најбоље студенте који наставу похађају на ромском језику (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/studentima-uruceni-laptop-racunari/>).

Благовремено су урађене све припреме и објављен позив за учешће на 27. округлом столу *Саморегулација и развој потенцијала даровитих* (<http://www.nauka.uskolavrsac.in.rs/27-okruglisto/>), за који се пријавио велики број заинтересованих учесника. Међународна конференција је одржана 25. јуна 2021. у хибридној форми, тако што је један број учесника директно учествовао у дискусији, док су се остали укључивали онлајн. Тема скупа привукла је пажњу истраживача и практичара из више земаља региона и Европе (Русија, Португалија, Македонија, Румунија, Словенија, Немачка, Босна и Херцеговина, Србија) и у живој расправи окупила се академска и стручна јавност, придружена организаторима скупа, уз фокус на саморегулацију развоја потенцијала даровитих у смислу сагледавања актуелних приступа и модела проучавања и подстицања развоја даровитих, њихових домета и ограничења (<http://www.nauka.uskolavrsac.in.rs/wpcontent/uploads/2021/06/Zbornik-rezimea-27-OS.pdf>). Значајно је напоменути да је у међувремену објављен обиман Зборник радова са 26. округлог стола *Даровити: лична и социјална перспектива*, који има отворен приступ и налази се на: <http://www.uskolavrsac.edu.rs/Novi%20sajt%2020210/Dokumenta/Izdanja/26%20Okrugli%20sto/default.htm>.

Потребно је напоменути и податак да је Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу била суорганизатор 2. Међународне научне конференције *Изазови садашњости и визије будућности*, у сарадњи са Удружењем *Заједно у Европу* из Бањалуке и Центрима изврности вараждинске жупаније – Хрватска. Ова онлајн конференција одржана је 30. јануара 2021, уз учешће великог броја истраживача из више европских земаља. У тржишној утакмици која влада у области високошколског образовања Висока школа се посвећивала привлачењу и мотивисању већег броја потенцијалних студената да упише основне струковне студије, међутим, са становишта неких ранијих година без довољно успеха. Веће интересовање кандидата значило би веће шансе за опстанак институције. У том смислу је осмишљен програм у пољу медицинских наука, што је процењено као потребно са становишта тржишта рада. [...]

7. Обезбеђивање квалитета студија

7.1. Увођење, праћење и унапређивање стандарда квалитета

На Високој школи сви релевантни фактори континуирано ће бити ангажовани у обезбеђивању квалитета студија, у складу са Акционим планом. Краткорочно и дугорочно планирање стручних, образовних и научноистраживачких активности на Високој школи вршиће се на основу анализе значајних чинилаца и на основу континуираног прикупљања битних података. Контрола квалитета наилазиће се на конкретне и проверљиве елементе рада високошколске установе. Области обезбеђења квалитета који се прате издвојени су у следећим тезама.

- *Студијски програми* – вршиће се самовредновање студијских програма, њихове усклађености са мисијом Високе школе и претпостављеним исходима, као и самовредновање њихових садржаја, реализације, савремености и прилагођености потребама тржишта рада;
- *Настава* – континуирано ће се пратити реализација и квалитет извођења наставе, савременост њених метода, оптерећеност студената, ефикасност студија (односно уписаних студената и дипломираних), као и пролазност на појединачним предметима. Трудимо се да добијемо повратне информације од бивших студената и њихових послодаваца (о томе колико су стечена знања и вештине током студирања примењива и корисна), о савремености програма и усклађености са европским стандардима у одговарајућој области и др. Висока школа ће посебно пратити: квалитет извођења наставе, спровођење испита, успешност студирања у целини и у оквиру појединачних предмета, квалитет појединачних уџбеника, број наставника и сарадника и студената по групама, просторне капацитете и опремљеност, како изгледају процедуре, да ли су ефикасне и правичне. Учешће студената у поступцима осигурања квалитета биће неизоставно, будући да су они најзаинтересованији да добију квалитетно образовање са којим ће моћи квалитетно да обављају послове за које се школују;
- *Научни, стручни и уметнички рад наставника* – њихов обим и квалитет ће се проценивати на основу књига и радова објављених у научној и стручној периодици, учешћу на домаћим и међународним научним и стручним скуповима, као и на основу јавних извођења дела, изложби и других јавних стручних и уметничких наступа. Посебно значајан сегмент ће бити остваривање међународне сарадње кроз реализацију заједничких истраживања, пројеката, размену наставника, сарадника и студената;
- *Вредновање студената* – студенти ће приликом уписа на прву годину студија бити бирани на основу успеха у средњој школи и резултата на квалификационом и пријемном испиту. У току студирања, посебно ће се пратити и анализирати (на седницама стручних већа, Наставно-стручног већа, Савета школе и Студентском парламенту) пролазност студената, просечна оцена по предметима, примереност оцењивања предвиђеном оптерећењу студената. Комисија за обезбеђење квалитета анализираће резултате и након тога, подносити извештаје о резултатима студентског вредновања Наставно-стручном већу. Такође, Комисија за обезбеђење квалитета анализираће резултате и поднети извештај о резултатима студентског вредновања представницима Студентског парламента, стручним већима, Наставно-стручном већу. Сви подаци добијени у процесу провере квалитета биће јавни и доступни свим заинтересованима са Високе школе (видљиво су истакнути на огласним таблама и на сајту Високе школе). Резултати процене користиће се у оквиру мера за повећање квалитета. У складу са документом *Стратегија обезбеђења квалитета* (в. <https://www.uskolavrsac.in.rs/wp-content/uploads/2012/09/Strategija-obezbedjenja-kvaliteta.pdf>), односно документом *Политика обезбеђивања квалитета* (https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2021/02/Politika_obezbedjenja_kvaliteta.pdf).
- редовно ће се разматрати процедуре и мере у случају сувише ниске пролазности по предметима, програмима, годинама, као и у случају неправилности у оцењивању, слабог рада стручних служби и сл.;
- *Уџбеници и литература* – квалитет уџбеника биће регулисан *Правилником о наставним публикацијама* (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/Novi%20sajt%202010/Dokumenta/Vazna%20dokumenta/StatutPravilnici/Pravilnik%20o%20nastavnim%20publikacijama.pdf>). Тежиће се ка постизању високих критеријума за издавачку делатност (монографија, уџбеника, приручника) наставника и сарадника, који су усклађени са националним и међународним стандардима. Посебно нагласак ће бити на значају сталне набавке уџбеника за библиотеку Високе школе;
- *Технички и материјални ресурси* – тежиће се ка сталном инвестирању у простор, аудио-визуелну и другу опрему ради достизања оптималних стандарда у тој области остварења Мисије и наставних програма школе. Такође, квалитет простора и техничке опреме континуирано ће се контролисати у складу са законима који регулишу ову област (усвојеним правилницима);

– *Ненаставна подршка* – континуирано ће се пратити и оцењивати ненаставна подршка у остварењу плана и програма и Мисије Високе школе.

Комисија за обезбеђење квалитета редовно ће се састајати и разматрати примену стандарда за унапређење квалитета студијских програма. Активно учешће у Комисији имаће и студенти. У остваривање квалитета студијског програма укључиваће се сви запослени на Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу.

Висока школа је успоставила структуру за обезбеђење квалитета коју ће перманентно изграђивати и унапређивати. Статутом Високе школе (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/dokumenta/>) утврђују се послови и задаци наставника, сарадника, студената, стручних органа и стручних већа. На Високој школи је оформљена Комисија за обезбеђење квалитета у доношењу и спровођењу стратегије, стандарда и поступака за обезбеђење квалитета. Комисија је формирана из редова наставника, сарадника, ненаставног особља и студената. Имајући на уму да се ради о изузетно сложеној појави која се састоји из великог броја релевантних чинилаца, праћење и унапређивање квалитета рада Високе школе биће схваћено као процес који се, свакако, не може ограничити само на рад Комисије за обезбеђење квалитета, иако се њен значај, као регулаторног, евалуацијског и саветодавног тела, не доводи у питање. Овде се, пре свега, мисли на свеукупне напоре Високе школе, који су претходних година уложени у обезбеђивање што квалитетнијег наставног кадра, подршку њиховом научном и стручном усавршавању, као и њиховом укључивању у пројекте које подржава Министарство за науку и Покрајински секретаријат за науку и технолошки развој, на напоре за унапређивање материјалних услова у школи, осавремењивање библиотечког фонда итд. На уму треба имати и чињеницу да Висока школа као институција реализује више програма стручног усавршавања радника у образовању акредитованих од стране Завода за унапређивање образовања и васпитања и Педагошког завода Војводине (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/akreditacija-zuov/>), те да је Висока школа била координатор и носилац више међународних и домаћих пројеката, посебно Еразмус + пројекте. О пројектим активностима 2020/2021, као и 2021/2022. године видети <https://www.uskolavrsac.edu.rs/projekti/>.

О нивоу квалитета рада Високе школе несумњиво сведочи и чињеница да је Висока школа препозната као институција у којој се настава реализује на српском, румунском и ромском језику. Појава образовања васпитача на ромском језику на високошколском нивоу је јединствена и за прилике Европске уније.

На Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” посебно ће се пратити квалитет извођења наставе, спровођење испита, успешност студирања у целини и у оквиру појединачних предмета, квалитет појединачних уџбеника, квалитет наставног кадра, број наставника и сарадника и студената по групама, просторни капацитети и опремљеност, како изгледају процедуре, да ли су ефикасне и правичне, ефикасност студија (однос уписаних студената и дипломираних), као и пролазност на појединачним предметима. Комисија за контролу квалитета ће прикупљати повратне информације од садашњих и дипломираних студената, као и њихових послодаваца (о томе колико су стечена знања и вештине током студирања примењиве и корисне), провераваће савременост програма и усклађеност са европским стандардима у одговарајућој области.

Учешће студената у поступцима осигурања квалитета ће бити неизоставно јер су они најзаинтересованији да добију квалитетно образовање са којим ће моћи квалитетно да обављају послове за које се школују. Њихова улога је двострука – поред тога што ће њихова мишљења бити обухваћена анкетама које се на Високој школи спроводе и представљају основу за увођење мера које се оцене као неопходне, студенти ће учествовати у доношењу одлука о мерама које се предузимају за унапређење квалитета. Резултати студентског вредновања користиће се за редовно праћење и контролу квалитета наставног процеса и биће инкорпорирани у креирање опште политике у области обезбеђења и унапређења квалитета.

Студентско вредновање спроводиће се путем анонимних писмених упитника, у складу са Акционим планом (https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2020/02/Akcioni_plan_KZUK.pdf). Анкетирање ће се спроводити на укупном или пригодном узорку студената Високе школе. Упитници ће се односити на педагошки рад сваког наставника за сваки предмет који предаје, квалитет наставног процеса и друге чиниоце релевантне за обезбеђивање квалитета и спроводиће се са студентима прве, друге и треће године, као и са дипломираним студентима. Поред тога, спроводиће се и самоевалуација од стране наставног особља.

7.2. Планирање и контрола квалитета

Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” усвојила је *Стратегију обезбеђивања квалитета* која је на сајту доступна јавности: <https://www.uskolavrsac.in.rs/wp-content/uploads/2012/09/Strategija-obezbedjenja-kvaliteta.pdf>, односно документ *Политика обезбеђивања квалитета* (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2021/02/Politika-obezbedjenja-kvaliteta.pdf>). Статутом школе је у оквиру послова и задатака свих субјеката који су задужени за осигурање квалитета одређено и доношење и спровођење стратегије, стандарда и поступака за обезбеђивање квалитета. Субјекти обезбеђења квалитета су сви запослени у Високој школи и студенти. Они раде на обезбеђењу квалитета кроз одговарајућа тела. Субјекти обезбеђења квалитета су:

1. Комисија за обезбеђивање квалитета;
2. Наставно-стручно веће;
3. Стручна већа;
4. Ненаставно особље;
5. Студентски парламент итд.

Комисију за обезбеђење квалитета чине запослени из редова наставног и ненаставног кадра. Такође, чланови Комисије су и два представника студената, који се мењају према актуелном мандату (мандат чланова Студентског парламента траје годину дана; (в. Табелу испод).

Листа чланова Комисије за квалитет (2020/2021, усклађено са Табелом 11.1., акредитациона документација)

Р.Б.	Име средње слово презиме	звање
1.	Јелена Т. Пртљага	доц.др
2.	Александар М. Стојановић	проф.др
3.	Тања П. Недимовић	професор струковних студија
4.	Наташа Б. Стурза Милић	професор струковних студија
5.	Еуђен Н. Чинч	професор струковних студија
6.	Биљана Љ.Вујасин	предавач
7.	Адријан А. Божин	асистент
8.	Зоран Н. Марјанов	референт за студентска питања ¹¹
9.	Маја Д. Стојановић	студент
10.	Мила В. Пејовић	студент
11.	Марта Д. Фазловски	студент

Комисија за квалитет донела је основне смернице за Стандарде и поступке и учинила их јавно доступним наставницима и студентима Високе школе. Планирана стратегија и поступци односе се на будући трогодишњи период, при чему смо свесни да ће се неке активности циклично понављати у свакој новој школској години која је пред нама. Такође, неке од планираних активности ће бити склоне модификацији и прилагођаваће се условима и могућностима Високе школе.

Овим акционим планом се предвиђају поступци и мере за све области обезбеђења квалитета, затим, субјекти који учествују у спровођењу поступака и оквирни термини за њихово спровођење.

¹¹ В. фн 8.

Акциони план

Стандард	Активност	Рок	Субјекти
1.	Периодично преиспитивање и унапређивање стратегије обезбеђивања квалитета	једном у току године	Комисија за квалитет (доц. др Еуђен Чинч), Наставно-стручно веће
	Периодично преиспитивање и унапређивање акционог плана за спровођење стратегије	једном у току године	Комисија за квалитет (доц. др Еуђен Чинч), Наставно-стручно веће, директор, стручна већа
2.	Периодично преиспитивање усвојеног плана рада и процедура за праћење и унапређење квалитета високошколске установе у оквиру стандарда квалитета	1. децембар	Комисија за квалитет (доц. др Тања Недимовић), Наставно-стручно веће, директор, стручна већа
	Сачињавање и усвајање годишњег извештаја о раду Комисије за обезбеђивање квалитета	1. децембар	Комисија за квалитет (доц. др Тања Недимовић), директор, Наставно-стручно веће, стручна већа
3.	Усвајање документа о анализи резултата анкета са пратећим превентивним и корективним мерама	1. децембар	Комисија за квалитет (доц. др Тања Недимовић), Наставно-стручно веће, стручна већа
4.	Спровођење анкете студената о процени услова и организације студијског програма, анализа и усвајање превентивних и корективних мера	за студенте прве и друге године – фебруар и октобар; за студенте треће године – фебруар и јун	Комисија за квалитет (доц. др Тања Недимовић), директор, Наставно-стручно веће, студенти
	Спровођење упитника за самопроцену компетенција дипломираних студената, анализа резултата, усвајање превентивних и корективних мера	континуирано током године	Комисија за квалитет, (доц. др Тања Недимовић) директор, Наставно-стручно веће, студенти
	Спровођење анкете о квалитету дипломираних студената код послодаваца, анализа резултата, усвајање превентивних и корективних мера	континуирано током године	комисија за квалитет (доц. др Тања Недимовић), директор, Наставно-стручно веће, студенти, васпитачи, директори вртића
	Анализа успешности студената	једном у току године	Комисија за квалитет (др Наташа Стурза Милић), директор, Наставно-стручно веће, Студентски парламент
5.	Утврђивање школског календара рада	15. септембар	директор школе (организује израду), Наставно-стручно веће (разматра и усваја календар рада)
	Утврђивање распореда наставе и вежби	пре почетка школске године – 15. септембар, на почетку пролећног семестра – 1. фебруар	наставник задужен за распоред (проф. др Александар Стојановић), директор, Наставно-стручно веће (разматра распоред), Комисија за квалитет, Студентски парламент

Стандард	Активност	Рок	Субјекти
5.	Спровођење упитника за самоевалуацију радног оптерећења студената, анализа резултата, усвајање превентивних и корективних мера	за студенте прве и друге године – фебруар и октобар; за студенте треће године – фебруар и јун	Комисија за квалитет (проф. др Александар Стојановић), директор, Наставно-стручно веће, студенти
	Спровођење упитника за наставничку евалуацију наставе, анализа резултата, усвајање превентивних и корективних мера	једном у току године	Комисија за квалитет (проф. др Александар Стојановић), директор, Наставно-стручно веће, студенти
	Анализа плана наставе и планова рада на појединачним предметима, поштовања календара и распореда наставе и усвајање превентивних и корективних мера	јануар	стручна већа, Наставно-стручно веће, директор, студенти
6.	Анализа квалитета научно-истраживачког уметничког и стручног рада и усвајање превентивних и корективних мера	15. октобар	наставници, стручна већа, Комисија за квалитет, директор, Наставно-стручно веће
	Планирање нових наслова издавачке делатности	на почетку школске године	Комисија за издавачку делатност, директор школе, Наставно-стручно веће, комисија за квалитет
7.	Анализирање квалитета као и потреба за наставним кадром школе	на почетку школске године	Комисија за квалитет (проф. др Александар Стојановић), директор, стручна већа, студенти
	Спровођење упитника за вредновање педагошког рада наставника и рада ненаставног особља, анализа резултата, усвајање превентивних и корективних мера	фебруар за 1,3,5 семестар јун – 6. семестар октобар – 2,4 семестар	Комисија за квалитет (проф. др Александар Стојановић), директор, Наставно-стручно веће, студенти
8.	Анализа уписа студената	септембар	Комисија за упис, директор, Комисија за квалитет (др Наташа Стурза Милић), Наставно-стручно веће, студенти
	Анализа квалитета студентске стручне праксе – хоспитовања и самосталне праксе	децембар и јун	наставници и сарадници, организатор стручне праксе, Комисија за квалитет (др Наташа Стурза Милић), директор, предшколске установе, васпитачи, студенти
	Анализа пролазности студената према испитним роковима са предлогом превентивних и корективних мера	сваке године у октобру, након завршетка испитних рокова	Комисија за квалитет (др Наташа Стурза Милић), референт за студентска питања (в. фн 8) Наставно-стручно веће, студенти
	Спровођење анкете студената о процени објективности оцењивања	за студенте прве и друге године – фебруар и октобар; за студенте треће године – фебруар и јун	студенти, Комисија за квалитет (др Наташа Стурза Милић), наставници, директор

Стандард	Активност	Рок	Субјекти
9.	Обезбеђивање уџбеника и обавезне литературе у библиотеци.	континуирано током целе године	Наставно-стручно веће, стручна већа, библиотекар, Комисија издавачке делатности, Комисија за квалитет (мр Биљана Вујасин), студенти
	Анализа доступности уџбеника и литературе и усвајање превентивних и корективних мера	јануар или мај	Наставно-стручно веће, стручна већа, библиотекар, комисија издавачке делатности, Комисија за квалитет (мр Биљана Вујасин), студенти
	Осавремењивање информатичке лабораторије, кабинета, учионица, фискултурне сале, вежбаоница	континуирано	директор, Наставно-стручно веће, Комисија за квалитет (мр Биљана Вујасин), студенти
10.	Спровођење упитника за студентску евалуацију квалитета органа управљања, анализа резултата, усвајање превентивних и корективних мера	фебруар за 1,3,5 семестар јун – 6 семестар октобар – 2,4 семестар	Комисија за квалитет (доц. др Јелена Пртљага), Наставно-стручно веће, студенти
11.	Анализирање квалитета опреме, усвајање превентивних и корективних мера	јануар или мај	Комисија за квалитет (доц. др Јелена Пртљага), Наставно-стручно веће, студенти
12.	Израда и усвајање годишњег финансијског плана	фебруар	директор, стручна служба, Наставно-стручно веће
	Израда и усвајање годишњег финансијског извештаја	фебруар	директор, стручна служба, Наставно-стручно веће
13.	Оцена укључености студената у процес самовредновања	јануар или мај	комисија за квалитет (Адријан Божин), Наставно-стручно веће, студенти
14.	Анализа доступности информација о контроли квалитета, усвајање превентивних и корективних мера	континуирано	Комисија за квалитет, Наставно-стручно веће

В. Акциони план Комисије за квалитет, од 21. 2. 2020. године:

https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2020/02/Akcioni_plan_KZUK.pdf

У служби праћења и унапређивања квалитета, Савет Високе у Вршцу, на седници одржаној 19. 11. 2007. године донео је *Стратегију обезбеђења квалитета* (како је већ више пута наглашено), а документ је ревидиран и допуњен на седници 21. 2. 2020. године (в. *Политика обезбеђивања квалитета*, https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2021/02/Politika_obebedjenja_kvaliteta.pdf). Мере и субјекти обезбеђења квалитета јасно су операционализовани и инкорпорирани у *Акциони план за спровођење стратегије*. Акциони план се за сваку школску годину разматра и на предлог Комисије за квалитет допуњује како би се континуирано унапређивао процес обезбеђења квалитета. Годишњи и трогодишњи извештаји Комисије разматрају се и усвајају на седницама стручних већа, Наставно-стручног већа и Савета школе. Сви ови извештаји, као и предлози превентивних и корективних мера јавно су публиковани на сајту школе (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/dokumenta/>).

Све претходно наведено важи и за контролу квалитета у програму који је у поступку акредитовања.

8. Студенти

8.1. Упис студената на основне и мастер струковне студије

Упис кандидата на програме основних струковних студија и мастер струковних студија врши се на основу јавног Конкурса који расписује Висока школа, а који се благовремено објављује у средствима јавног информисања, на сајту и на огласним таблама Високе школе. Конкурс садржи све релевантне информације у вези са критеријумима пријављивања на конкурс и полагања пријемног испита.

Упис на основне студије, студијски програм – Васпитач деце предшколског узраста

Број студената који се уписује на студијски програм на основним струковним студијама – Васпитач деце предшколског узраста утврђује Савет Високе школе, на предлог Наставно-стручног већа, имајући у виду одобрене квоте, расположиве просторне и кадровске могућности Високе школе. Статут Високе школе, Правилник о упису на студијске програме и Правилник о полагању пријемног испита прецизно дефинишу процедуру пријема и уписа кандидата на програм основних и мастер струковних студија.

Трајање конкурсних рокова за упис студената и термине полагања пријемног испита утврђује Наставно-стручно веће Високе школе, и они се благовремено објављују у средствима јавног информисања, на сајту и огласној табли Високе школе. Упис кандидата спроводи Комисија за пријем студената, коју именује директор Високе школе, на предлог Наставно-стручног већа.

Да би кандидат конкурисао за упис на прву годину основних струковних студија треба да има завршено средњошколско образовање у четворогодишњем трајању. Кандидат долази на пријемни испит у истакнутом термину и са собом доноси идентификациони документ. Пријављени кандидати приступају пријемном испиту који се састоји из: провера способности (физичких, говорних и музичких) које су елиминаторног карактера и 1) полагања теста из матерњег језика и књижевности (српског, румунског и ромског) и 2) теста опште информисаности који обухвата и проверу познавања бонтона.

Редослед кандидата за упис на прву годину студија утврђује се на основу успеха у средњој школи и успеха постигнутог на пријемном испиту из српског, румунског или ромског језика и теста опште информисаности (или, на основу резултата опште матуре за кандидате који су је полагали, када овакав начин полагања почне да се примењује у нашем образовном систему).

На пријемном испиту чланови Комисије за пријем студената проверавају знања, склоности и способности кандидата, а врста знања, склоности и способности које се проверавају при упису, одговарају природи студијског програма Васпитач деце предшколског узраста. Начин провере врсте способности и знања потребне за упис на основне струковне студије у складу је са карактером студијског програма Васпитач деце предшколског узраста и обавља се онако како је наведено у Конкурсу за упис студената. На основу критеријума из конкурса, сачињава се ранг-листа пријављених кандидата. Право уписа на основне струковне студије стиче кандидат који је задовољио проверу физичких, говорних и музичких способности и који је на ранг-листи рангиран у оквиру броја студената предвиђених за упис.

Одмах по окончању уписа, Висока школа јавно објављује ранг-листу кандидата. Кандидати имају право жалбе у року од три дана од дана истицања ранг-листе на сајту и на огласној табли Високе школе.

Упис на основне студије, студијски програм – *Струковни васпитач* (реакредитација програма Васпитач деце предшколског узраста – у поступку)

Имајући у виду расположиве просторне и кадровске могућности Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” (у даљем тексту Висока школа), на предлог Наставно-стручног већа, Савет школе утврђује број студената који се уписује на студијски програм *Струковни васпитач*. На студијски програм *Струковни васпитач* предвиђен је упис 90 студената (од тог броја, 10 студената на румунском и 10 студената на ромском наставном језику). *Статут Високе школе* [Statut.pdf \(uskolavrsac.edu.rs\)](#), *Правилник о полагању пријемног испита* [Microsoft Word - Pravilnik o polaganju prijemnog ispita za upis u prvu godinu studija.doc \(uskolavrsac.edu.rs\)](#) и *Правилник о упису студената на студијске програме* [Pravilnik o upisu na studijske programe.pdf \(uskolavrsac.edu.rs\)](#) прецизно дефинишу процедуру пријема и уписа кандидата на студијски програм *Струковни васпитач*. Упис кандидата на студијски програм *Струковни васпитач* врши се на основу јавног конкурса који расписује директор Високе школе и на основу одлуке оснивача који се благовремено објављује у средствима јавног информисања, на сајту и огласној табли Високе школе. Конкурс садржи: број студената, услове уписа, мерила за утврђивање редоследа кандидата, поступак спровођења и трајања конкурса, релевантне

информације и термине за полагање пријемног испита, начин и рокове за подношење жалбе на утврђени редослед кандидата, висину школарине. Трајање конкурсних рокова за упис студената и термине полагања пријемног испита утврђује Наставно-стручно веће Високе школе. Наведени подаци се благовремено објављују у средствима јавног информисања, на сајту и огласној табли Високе школе. Упис кандидата спроводи Комисија за пријем студената, коју именује директор Високе школе, на предлог Наставно-стручног већа. Да би кандидат конкурисао за упис на прву годину студијског програма *Струковни васпитач* треба да има завршено средње образовање у четворогодишњем трајању. Кандидат долази на пријемни испит у истакнутом термину и доноси идентификациони документ. Пријављени кандидати приступају пријемном испиту који се састоји из: провера склоности и способности (физичких, говорних и музичких), као и провере бонтона, теста опште информисаности и теста знања из матерњег језика и књижевности (српског, румунског и ромског). На пријемном испиту чланови Комисије за пријем студената проверавају знања, склоности и способности кандидата, при чему, врста знања, склоности и способности које се проверавају одговарају природи студијског програма *Струковни васпитач*. Начин провере способности и знања потребне за упис на основне струковне студије у складу је са карактером студијског програма *Струковни васпитач* и обавља се на начин како је наведено у *Конкурсу за упис студената* и *Информатору за упис студената*, <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2022/05/Upisni-informator-2022.pdf>. На основу критеријума из конкурса, сачињава се ранг-листа пријављених кандидата. Редослед кандидата за упис утврђује се на основу општег успеха постигнутог у средњем образовању и успеха постигнутог на пријемном испиту (тест опште информисаности и тест знања из матерњег језика и књижевности (српског, румунског и ромског)). *Напомена:* када у нашем образовном систему почне примена полагања Државне матуре, Висока школа ће за упис на студијски програм *Струковни васпитач* кандидате вредновати на основу: 1) општег успеха постигнутог у средњем образовању; 2) признавања резултата са полагања матуре за предмет Српски/матерњи језик и књижевност (обавезан) и резултата са полагања матуре за један општеобразовни предмет (према избору кандидата). Право уписа на студијски програм *Струковни васпитач* стиче кандидат који је на ранг-листи рангиран у оквиру броја студената предвиђених за упис. Одмах по окончању уписа, Висока школа јавно објављује ранг-листу кандидата (на сајту и огласној табли Високе школе). Незадовољни кандидати имају право приговора и жалбе након истицања ранг-листе.

Упис на основне струковне студије, студијски програм – Струковна медицинска сестра/техничар

Упис студената на студијски програм основних струковних студија Струковна медицинска сестра/техничар врши се у складу са актима Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” Вршац (у наставку Висока школа) и Одлуком Националног акредитационог тела. На студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар предвиђен је упис 28 студената. Број планираних студената у складу је са кадровским, просторним и материјалним ресурсима Високе школе.

У прву годину основних струковних студија може се уписати лице рангирано у оквиру акредитованог броја студената, које има средње медицинско образовање у четворогодишњем трајању (сви смерови медицинске, односно, медицинско-хемијске школе) и положен пријемни испит из предмета Биологија. Поступак за упис кандидата у прву годину студија спроводи Комисија за пријем студената. Упис кандидата на студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар врши се на основу јавног Конкурса који расписује Висока школа у складу са препоруком Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, а који се благовремено објављује у средствима јавног информисања, на сајту и на огласним таблама Високе школе. Конкурс садржи следеће релевантне информације: број студената за студијски програм који се организује; услове за пријаву и упис кандидата; услове и начин полагања пријемног испита; мерила за утврђивање редоследа кандидата; начин и рокове за подношење жалбе на утврђени редослед; висину школарине коју плаћају студенти. Пре Конкурса, Висока школа издаје *Информатор*, који је доступан јавности и у коме се налазе све информације потребне будућем студенту студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар: услове уписа, план и програм студија, организација наставе, структура предмета, организација вежби и стручне праксе, наставне базе и друге обавезе које студент има у току трајања студија.

Пријављени кандидати приступају пријемном испиту у истакнутом термину, односно, полажу тест из предмета – *Биологија*. Начин провере знања потребне за упис на основне струковне студије у складу је са карактером студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар. Редослед кандидата за упис на прву годину студија утврђује се на основу оствареног успеха у средњој школи и успеха постигнутог на пријемном испиту (или, на основу резултата постигнутих у оквиру Државне матуре за кандидате који су је полагали, када овакав начин полагања почне да се примењује у образовном систему Р Србије).

Право уписа стиче кандидат који је на ранг-листи рангиран у оквиру броја студената утврђених конкурсом, сагласно дозволи за рад. Ранг-листе су јавни документи и доступни су на сајту и на огласној

табли Високе школе одмах након њиховог формирања. Кандидати имају право жалбе након истицања ранг-листе.

Статут Високе школе, Правилник о упису на студијске програме и Правилник о полагању пријемног испита прецизно дефинишу процедуру пријема и уписа кандидата на студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/dokumenta/>).

Упис на мастер струковне студије

Право пријаве на Конкурс имају сви кандидати који су претходно стекли звање струковни васпитач. Утврђивање редоследа кандидата (ранг-листа) формира се на основу просечне оцене свих положених испита на основним студијама. Кандидат је дужан да приликом пријаве на Конкурс достави следећа документа: оверену фотокопију Дипломе о завршеној Високој школи струковних студија за васпитаче или оверену фотокопију Уверења о дипломирању уколико диплому још није примио; оригинал извод из Матичне књиге рођених или венчаних (не старији од шест месеци, уколико се ради о изводу који је трајан прилаже се оверена фотокопија); оверену фотокопију додатка дипломи са Високе школе или уверење о положеним испитима; личну карту или пасош на увид.

Одмах по окончању уписа, Висока школа јавно објављује ранг-листу кандидата. Кандидати имају право жалбе у року од три дана од дана истицања ранг-листе на сајту и на огласној табли Високе школе. В. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2019/05/KONKURS-MASTER-2019-20.pdf>.

На сајту Високе школе доступан је и *Информатор за упис студената*, са свим неопходним актуелним информацијама, као и тестовима са претходних пријемних испита, в. <http://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2012/09/Informator-upisni.pdf>.

8.2. Оцењивање и напредовање студената

Васпитач деце предшколског узраста – програм основних струковних студија

Успешним полагањем испита, похађањем и документовањем стручне праксе и израдом и одбраном завршног рада студент стиче најмање 180 ЕСП бодова, у складу са студијским програмом Васпитач деце предшколског узраста (стручни назив: струковни васпитач). Наставним планом је предвиђено да у току једне школске године студент оствари 60 ЕСПБ.

Број ЕСП бодова утврђује се према оптерећењу студената, применом јединствене методологије. Број ЕСПБ сваког појединачног предмета одређен је на основу укупног ангажовања студента, укупног број часова активне наставе и укупног броја сати активног индивидуалног рада студента. Наставно-стручно веће Високе школе на седници на којој су присутни и представници студената, усваја број ЕСПБ за све обавезне и изборне предмете на студијском програму, праксу и завршни рад, водећи рачуна о радном оптерећењу студената у савлађивању истих.

Успешност студента у савлађивању одређеног предмета континуирано се прати током наставе и изражава се поенима. Сваки предмет из наведеног студијског програма има јасан и објављен начин стицања поена. Испуњавањем предиспитних обавеза и полагањем испита студент може остварити највише 100 поена.

Предиспитне обавезе су присуство и активност на предавањима и вежбама, колоквијуми, семинарски радови, припреме, практичан рад, вежбе у предшколској установи и други облици наставе. Предиспитне обавезе се унапред заказују и студенти су благовремено информисани о томе. Минималан број поена које студент може да стекне испуњавањем предиспитних обавеза током наставе је 30, а максималан 70. Начин стицања поена представљен је у спецификацији предмета који чине Књигу предмета, а истакнут је и на сајту Високе школе (<https://uskolavrsac.edu.rs/info/knjiga-predmeta-silabusi/>). Посебно се води рачуна, наравно, у складу са специфичностима и могућностима сваког предмета, да методе оцењивања буду што разноврсније.

Студент полаже испит након одслушаних 15 наставних недеља и консултација са наставницима, ако је испунио све предиспитне обавезе прописане за дати предмет. Испит се полаже писмено и усмено, само писмено или само усмено. Оцена студента је заснована на укупном броју поена које студент стиче извршавањем предиспитних обавеза и полагањем испита, према квалитету стечених знања и вештина. Успех студената на испиту изражава се оценом, в. табелу испод.

до 50 поена – оцена 5 (није положио)
од 51 до 60 поена – оцена 6 (довољан)
од 61 до 70 поена – оцена 7 (добар)
од 71 до 80 поена – оцена 8 (врло добар)
од 81 до 90 поена – оцена 9 (одличан)
од 91 до 100 поена – оцена 10 (одличан-изузетан)

(Извод из Правилника доступан је на адреси: <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2018/04/Pravilnik-o-polaganju-i-ocenjivanju-na-ispitu-i-zavrshnim-radovima.pdf>).

Студента на испиту оцењује предметни наставник или испитна комисија. Положен испит је доказ да је студент савладао предвиђени програм предмета и да је способан да усвојена знања користи у пракси. (Детаљне одредбе о испитним роковима и другим организационим елементима за полагање испита утврђене су Статутом Високе школе и другим правним актима, и истакнуте су на огласној табли, информатору и сајту Високе школе, <https://www.uskolavrsac.edu.rs/>).

Струковни васпитач – програм основних струковних студија (реакредитација програма Васпитач деце предшколског узраста – у поступку)

Успешним полагањем испита, похађањем и документовањем стручних пракси, израдом и одбраном завршног рада и предмета завршног рада, у оквиру три године студија на програму Струковни васпитач, оптерећење студената износи 180 ЕСП бодова (у свакој години 60 ЕСП бодова). Бодовна вредност сваког предмета исказана је у складу са европским системом преноса бодова (ЕСПБ) и утврђује се према оптерећењу студената, применом јединствене методологије. Број ЕСПБ сваког појединачног предмета одређен је на основу укупног ангажовања студента, односно, укупног број часова активне наставе и броја сати активног индивидуалног рада студента. Наставно-стручно веће Високе школе усваја

број ЕСПБ за све обавезне и изборне предмете на студијском програму Струковни васпитач, стручну праксу, завршни рад и предмет завршног рада, водећи рачуна о радном оптерећењу студената у савлађивању истих. Успешност студента у савлађивању одређеног предмета континуирано се прати кроз рад у настави и испуњавањем предиспитних обавеза и полагањем испита и изражава се поенима. Сваки обавезни и изборни предмет из студијског програма Струковни васпитач имају јасан и објављен начин стицања поена. Испуњавањем наставних и предиспитних обавеза, те полагањем испита студент може остварити највише 100 поена. Рад у настави и испуњавање предиспитних обавеза подразумевају: присуство и активност на предавањима и вежбама, колоквијуме, семинарске радове, портфолије, планиране ситуације учења, практичан рад, вежбе у вртићу, пројектне активности и друге облике. Предиспитне обавезе се унапред заказују и студенти су благовремено информисани о њима. Минималан број поена које студент може да стекне испуњавањем предиспитних обавеза током наставе је 30, а максималан 70 поена. Начин стицања поена представљен је у спецификацији предмета који чине Књигу предмета (прилог у документацији и јавно истакнут на сајту Високе школе). Студент полаже испит непосредно по окончању наставе из тог предмета у роковима утврђеним Законом, ако је присуствовао настави и испунио предиспитне обавезе прописане за дати предмет. Испит се полаже писмено и усмено, само писмено или само усмено. Оцена студента је заснована на укупном броју поена које студент стиче похађањем наставе, извршавањем предиспитних обавеза и полагањем испита, према квалитету стечених знања и умења. Успех студената на испиту изражава се оценом од 5 (није положио) до 10 (одличан): оцена 5 (до 50 поена); оцена 6 (51–60 поена); оцена 7 (61–70 поена); оцена 8 (71–80 поена); оцена 9 (81–90) и оцена 10 (91–100 поена). Студента на испиту оцењује предметни наставник, односно, испитна комисија у одређеним ситуацијама. Висока школа је дужна да обезбеди јавност полагања испита и завршног рада. Посебно се води рачуна, наравно, у складу са специфичностима и могућностима сваког предмета, да методе оцењивања буду што разноврсније. Положен испит је доказ да је студент савладао предвиђени програм предмета и да је способан да усвојена знања, умења и вредности користи у пракси. Студент има право приговора на оцену добијену на испиту ако сматра да није адекватна или испит није обављен у складу са Законом, Статутом високе школе и Правилником о полагању и оцењивању на испиту и завршним радовима. Детаљне одредбе о полагању испита, завршног рада, испитним роковима и другим организационим елементима утврђене су јавним документима на сајту Високе школе: *Статутом Високе школе, Правилником о студијама, Правилником о полагању и оцењивању на испиту и завршним радовима* (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/>)

Струковни мастер васпитач – програм мастер струковних студија

Успешним полагањем испита, похађањем и документовањем стручне праксе и изработом и одбраном завршног рада студент стиче 120 ЕСП бодова, у складу са студијским програмом Струковни мастер васпитач. Наставним планом је предвиђено да у току једне школске године студент оствари 60 ЕСПБ. Број ЕСП бодова утврђује се према оптерећењу студената, применом јединствене методологије. Број ЕСПБ сваког појединачног предмета одређен је на основу укупног ангажовања студента, укупног броја часова активне наставе и укупног броја сати активног индивидуалног рада студента. Наставно веће Високе школе усваја број ЕСПБ за све обавезне и изборне предмете на студијском програму Струковни мастер васпитач, стручну праксу и завршни рад, водећи рачуна о радном оптерећењу студената у савлађивању истих. Успешност студента у савлађивању одређеног предмета континуирано се прати током наставе и изражава се поенима. Сваки предмет из студијског програма Струковни мастер васпитач узраста има јасан и објављен начин стицања поена. Испуњавањем предиспитних обавеза и полагањем испита студент може остварити највише 100 поена. Предиспитне обавезе су: присуство и активност на предавањима и вежбама, колоквијуми, семинарски радови, истраживачки радови, студијске припреме, практичан рад, вежбе у вртићу, израда портфолиа и други облици наставе. Предиспитне обавезе се унапред заказују и студенти су благовремено информисани о њима. Минималан број поена које студент може да стекне испуњавањем предиспитних обавеза током наставе је 30, а максималан 70. Начин стицања поена представљен је у спецификацији предмета који чине Књигу предмета, а истакнут је и на сајту Високе школе.

Студент полаже испит након одслушаних 15 наставних недеља и консултација са наставницима, ако је испунио све предиспитне обавезе прописане за дати предмет. Испит се полаже писмено и усмено, само писмено или само усмено. Оцена студента је заснована на укупном броју поена које студент стиче извршавањем предиспитних обавеза и полагањем испита, према квалитету стечених знања и вештина. Успех студената на испиту изражава се оценом од 5 (није положио) до 10 (одличан): оцена 5 (до 54 поена); оцена 6 (55–64 поена); оцена 7 (65–74 поена); оцена 8 (75–84 поена); оцена 9 (85–94) и оцена 10 (95–100 поена). Студента на испиту оцењује предметни наставник или испитна комисија. За потребе полагања завршног рада формира се комисија у којој је, поред наставника, један члан за одбрану представник институције у којој је кандидат реализовао завршни рад, а

са којом Висока школа има потписан уговор/протокол о сарадњи. Посебно се води рачуна, наравно, у складу са специфичностима и могућностима сваког предмета, да методе оцењивања буду што разноврсније. Положен испит је доказ да је студент савладао предвиђени програм предмета и да је способан да усвојена знања користи у пракси.

Детаљне одредбе о испитним роковима и другим организационим елементима за полагање испита утврђене су *Статутом Високе школе, Правилником о полагању испита, дипломског испита и оцењивању, Правилником о студијама*. Сви наведени документи истакнути су на огласној табли, информатору и сајту Високе школе (<https://www.uskolavrsac.edu.rs/dokumenta/>).

Струковна медицинска сестра/техничар – програм основних струковних студија

Успешним полагањем испита, похађањем и документовањем стручне и летње праксе, студент стиче 180 ЕСП бодова на програму основних студија Струковна медицинска сестра/техничар на Високој школи струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов” Вршац. Наставним планом је предвиђено да у току једне школске године студент оствари 60 ЕСПБ. Број ЕСП бодова за сваки предмет, стручну и летњу праксу утврђује се применом јединствене методологије, односно, на основу укупног ангажовања студента (укупног броја часова активне наставе и сати активног индивидуалног рада студента). Наставно-стручно веће Високе школе усваја број ЕСПБ за све обавезне и изборне предмете на студијском програму и стручну праксу, водећи рачуна о радном оптерећењу студената у савлађивању истих.

Успешност студента у савлађивању одређеног предмета континуирано се прати током наставе и изражава се поенима. Сваки предмет из студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар има јасан и објављен начин стицања поена. Испуњавањем предиспитних обавеза и полагањем испита, студент остварује највише 100 поена. Предиспитне обавезе су: присуство и активност на предавањима и вежбама, приступање колоквијумима, израда семинарских радова, учешће у пројектима и др. Предиспитне обавезе се унапред заказују и студенти су благовремено информисани о њима. Минималан број поена које студент може да стекне испуњавањем предиспитних обавеза у оквиру једног предмета је 30, а максималан 70 поена. Начин стицања поена представљен је у спецификацији предмета који чине *Књигу предмета* и истакнут је на сајту Високе школе.

Студент у јасно и унапред дефинисаним испитним роковима полаже испит након одслушаних 15 наставних недеља и консултација, ако је испунио све предиспитне обавезе прописане за дати предмет. Испит се полаже писмено и усмено, само писмено или усмено. Оцена студента је заснована на укупном броју поена које студент стиче извршавањем предиспитних обавеза и полагањем испита, према квалитету стечених знања и вештина. Успех студената на испиту изражава се оценом од 5 (није положио/ла) до 10 (десет). Оцена се утврђује на следећи начин: мање од 51 поена – оцена 5 (није положио/ла), од 51 до 60 поена – оцена 6 (шест), од 61 до 70 поена – оцена 7 (седам), од 71 до 80 поена – оцена 8 (осам), од 81 до 90 поена – оцена 9 (девет) и од 91 до 100 поена – оцена 10 (десет).

Студента на испиту из обавезних и изборних предмета оцењује предметни наставник или испитна комисија. Посебно се води рачуна, у складу са специфичностима и могућностима сваког предмета, да методе оцењивања буду што разноврсније. Положен испит је доказ да је студент савладао предвиђени програм предмета и да је способан да усвојена знања користи у пракси.

Стручна и летња пракса се оцењују описно као: *Успешно остварена; Веома успешно остварена; Није остварена*. Описна оцена се даје на основу редовног присуства на пракси и нивоа овладаних вештина, залагања и учествовања у процесима саветовања, неге и збрињавања болесника, а на основу мишљења сарадника/ментора. Студент је у обавези да води *Дневник стручне и летње праксе*.

Детаљне одредбе о испитним роковима и другим организационим елементима за полагање испита, те организацију стручне и летње праксе утврђене су *Статутом Високе школе, Правилником о полагању испита, Правилима студија* и др. Сва наведена документа јавно су објављена на сајту Високе школе (в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/dokumenta/>).

Анотације о завршном раду

Васпитач деце предшколског узраста – програм основних струковних студија

Према актуелном *Наставном плану* за студијски програм Васпитач деце предшколског узраста планиран је завршни рад (дипломски рад), в. <https://uskolavrsac.edu.rs/info/vaspitac-dece-predskolskog-uzrasta/>. Детаљније информације (о форми, изради, процедури пријаве, полагања... в. у *Књизи предмета*: <https://uskolavrsac.edu.rs/info/wp-content/uploads/2014/11/Knjiga-predmeta-VDPU-za-20-21.pdf>, као и у документима доступним на страници: <https://uskolavrsac.edu.rs/info/diplomski-rad/>).

Струковни васпитач – програм основних струковних студија (реакредитација програма Васпитач деце предшколског узраста – у поступку)

(Напомена: Циљ, исход и садржај предмета под називом Предмет завршног рада пројектован је у Књизи предмета за наведени студијски програм и у документацији за акредитацију је. Овде се, ради једнообразности података у документу, даје осврт на Завршни рад.)

Циљ израде завршног рада је оспособљавање студента да: развије способност за проналажење, вредновање, истраживање и интерпретацију савремених знања и вештина у области васпитно-образовног рада са децом раног узраста; покаже креативан и самосталан приступ у примени стечених теоријских и практичних знања и вештина у области васпитно-образовног рада; користи информационе системе и базе података релевантне за израду рада и на јасан и недвосмислен начин пренесе знање и начин закључивања стручној јавности; повезује теорију и праксу; предлаже мере за унапређење и унапређује област васпитно-образовног рада. Израдом и одбраном завршног рада студент стиче следеће компетенције: за организацију и учешће у истраживачком раду у области васпитно-образовног рада (самостално и у тиму); за критичко и етичко праћење научне и стручне литературе, као и за сарадњу са окружењем; за интегрисање и примену знања и вештина у решавању проблема у васпитно-образовном раду; за разумевање и адекватно коришћење академске литературе; за предлагање мера за унапређење васпитно-образовног рада, као и за афирмацију позива и струке.

Струковни мастер васпитач – програм мастер струковних студија

Према актуелном *Наставном плану* за студијски програ Струковни мастер васпитач <https://uskolavrsac.edu.rs/info/strukovni-master-vaspitac/> планиран је завршни, мастер рад. В. детаљније на адреси: <https://uskolavrsac.edu.rs/info/diplomski-rad/>.

Струковна медицинска сестра/техничар – програм основних струковних студија

Циљ израде **завршног рада** (програм: Струковна медицинска сестра/техничар) је оспособљавање студента да: – развије способност за проналажење, вредновање, истраживање и интерпретацију савремених знања и вештина у области здравствене неге у сестринству; – покаже креативан и самосталан приступ у примени стечених теоријских и практичних знања и вештина у области здравствене неге у сестринству; – користи информационе системе и базе података релевантне за израду рада и на јасан и недвосмислен начин пренесе знање и начин закључивања стручној јавности; – повезује теорију и праксу; – предлаже мере за унапређење и унапређује области здравствене неге у сестринству. *Исход.* – Израдом и одбраном завршног рада студент стиче следеће компетенције: – за организацију и учешће у истраживачком раду у области здравствене неге у сестринству (самостално и у тиму); – за критичко и етичко праћење научне и стручне литературе, као и за сарадњу са окружењем; – за интегрисање и примену знања и вештина у решавању проблема у области здравствене неге у сестринству; – за разумевање и адекватно коришћење академске литературе; – за предлагање мера за унапређење здравствене неге у сестринству, као и за афирмацију позива и струке. *Садржај.* – Завршни рад представља истраживачки рад студента на стручним и стручно-апликативним предметима у коме се користи адекватном методологијом истраживања у области здравствене неге у сестринству. Завршни рад се односи на истраживања у области здравствене неге на свим нивоима здравствене заштите (примарни, секундарни и терцијарни) и на свим нивоима имплементације здравствене неге (у области превентиве, лечења, рехабилитација болесника). Истраживања се спроводе у свим областима рада и компетенција струковних медицинских сестара. У завршном раду студент треба да: – користи савремене садржаје из научне и стручне литературе у области сестринства; – буде фокусиран и осетљив на проблеме у области здравствене неге у сестринству; – да изради инструменте и спроведе истраживање; – да уради обраду добијених података (квантитативну и/или квалитативну); – да адекватно цитира домаћу и страну научну и стручну литературу; – да се придржава стручних, научних и етичких стандарда у свим фазама израде завршног рада.

(Напомена: Циљ, исход и садржај предмета под називом **Предмет завршног рада** је доступан у *Књизи предмета* за наведени студијски програм.)

8.3. Студентски парламент „Јувентас”

На Високој школи у складу са Законом о високом образовању, као главни вид студентског организовања формиран је Студентски парламент „Јувентас”. Студентски парламент је демократско организована заједница која заступа интересе и права студената и залаже се за њихово остваривање. Студентски парламент је орган Високе школе са правима и обавезама које одређују Закон о високом образовању, Статут Високе школе у Вршцу и Статут студентског парламента, в. <http://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2012/09/Statut-Studentskog-parlamenta.pdf>.

Студентски парламент Високе школе је аутономан у свом деловању. Студенти Високе школе равноправни су без обзира на друштвени статус, старост, националност, језик, расу, држављанство, пол, вероисповест, политичка уверења и било коју другу околност. У сваком сазиву Студентског парламента Високе школе, најмање по један члан мора бити румунске и ромске националне припадности. Деловање Студентског парламента школе је јавно. Седнице представничког тела и органа Студентског парламента су јавне. На седнице представничког тела и органа могу бити посебно позвани директор, референт за студентска питања¹², секретар и наставници Високе школе, као и представници медија. Изузетке одређује Студентски парламент Високе школе својим актима.

Студентски парламент Високе школе удружује студентске представнике са статусом активних студената, представнике интересних група, са циљем да заступа и остварује интересе студената, уређује питања од заједничког значаја и солидарног задовољавања заједничких потреба у складу са законима и да побољшају студијске и социјалне односе, као и да развијају друге интересне активности студената. Студентски парламент делује у интересу развоја и напретка студија на Високој школи у Вршцу, а пре свега у корист студената. Сваки студент Високе школе у Вршцу има право да бира представнике Студентског парламента. Право да буде биран у Студентски парламент има сваки студент који није дисциплински кажњаван на Високој школи, односно који није кривично или прекршајно правоснажно осуђиван.

Студентски парламент Високе школе у Вршцу залаже се да са осталим студентским организацијама, чланицама Студентске конференције академија струковних студија Србије, омогући што боље услове за рад и сарадњу. Такође, залаже се за сарадњу и са другим локалним, регионалним и међународним формама удруживања студената. Студентски парламент Високе школе обавезује се да ће поштовати све обавезе према Студентској конференцији академија струковних студија Србије.

Студентски парламент Високе школе је организација која обавља пре свега активности које се односе на: 1) залагање за заштиту права студената; 2) залагање за побољшање услова студентског живота и рада; 3) залагање за заштиту студентских интереса и унапређење квалитета наставе; 4) залагање за унапређење самог факултета; 5) залагање за унапређење културних вредности; 6) организовање ваннаставних активности студената, екскурзија, апсолвентских вечери; 7) организовање тимова који ће представљати Високу школу на Вишијади; 8) сарадњу са Студентском конференцијом академија струковних студија Србије; 9) организовање хуманитарних и едукативних акција; 10) такође, разматра питања и спроводи активности у вези са обезбеђењем и оценом квалитета наставе, реформом студијских програма, анализом ефикасности студирања, утврђивањем броја ЕСПБ бодова, унапређењем мобилности студената, подстицањем научноистраживачког рада студената и унапређењем студентског стандарда.

Скупштину Студентског парламента чине сви студенти Високе школе у Вршцу. Рад Студентског парламента је јаван. Члановима Студентског парламента гарантована је слобода мишљења и изражавања. Студентски парламент заступа интересе свих студената и доноси одлуке о питањима која су од значаја за све студенте Високе школе. Годишњи план и програм рада Студентског саставни је део Програма рада Високе школе (за 2020/2021. в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2021/02/Program-rada-skole-2020-21.pdf>, стр. 84–86; за 2021/2022. годину в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2022/01/Program-rada-skole-2021-22.pdf>, стр. 85). Исто важи и за Извештај (саставни део Извештаја о раду Високе школе, за 2019/20. в. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2021/01/Izvestaj-o-rad-u-skole-2019-20.pdf>, стр. 137; за школску 2021/2022. годину <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2022/01/Izvestaj-o-rad-u-skole-2020-21.pdf>, стр. 128).

Студентски парламент Високе школе бирају непосредно, тајним гласањем, студенти уписани у школској години у којој се врши избор на студијске програме који се остварују у школи. Парламент броји девет чланова: три студента из прве, три из друге и три из треће године. Студентски парламент у свом саставу мора да има најмање по једног члана румунске и ромске националности. Мандат чланова Студентског парламента траје годину дана.

¹² В. фн 8.

9. Наставни план и програми

9.1. Образложење наставног плана и ishodiшта студијских програма Васпитач деце предшколског узраста (реакредитација у току, применован у: Струковни васпитач) и Струковни мастер васпитач

Суштинске одреднице којима смо се водили у изради наставних планова за студије васпитача на основним (Васпитач деце предшколског узраста) и мастер струковним студијама (Струковни мастер васпитач) су следеће: стварање флексибилног оквира за креирање сопственог програма студија (могућност избора предмета); у складу са савременим, конструктивистичким схватањима у високошколској дидактици, настојали смо да број часова које ће студенти проводити на вежбама буде већи од броја часова предавања у односу на досадашње планове, како би студенти били што активнији и тиме значајније утицали на своје стручно самоизграђивање и припремање за будући позив; због праћења трендова у савременом образовању (у складу са Болоњском декларацијом), наставни предмети у студијском плану су једносеместрални, након чега ће следити испити – тиме се тежи повећању ангажовања студената током студија, а такође омогућује студентима да чешће добијају повратне информације о свом раду, напредовању и успеху; због настојања да студенти буду једнако оптерећени у сваком семестру, а број часова активне наставе је оптималан и у складу са стандардима студирања; студентима су на располагању изборни предмети којима сами формирају наставни план, односно бирају модуле (у школи ће се организовати годишње презентације професора, садржаја и литературе предвиђене предметом, као и облика и стратегија учења и поучавања и на основу ових презентација студенти ће се опредељивати за поједине изборне предмете); однос општих и стручних предмета, као и обавезних и изборних, у складу је са наведеном наставном филозофијом и истакнутим циљевима струковних студија за васпитаче. Наведене одреднице произилазе из чињенице да постоје бројни разлози због којих је потребно квалитетније образовање будућих васпитача и „ширење” спектра њихових компетенција.

Речју, општом структуром студијских програма, поред осталог, тежи се подстицању професионалне аутономије и рефлексивне праксе будућих васпитача. Они треба да стекну знања, изграде ставове и практичне способности који ће им омогућити да се стално стручно усавршавају и самоусавршавају, прилагођавајући се различитим условима и променама, уз коришћење разних извора знања, метода и средстава.

Циљеви савремене високошколске наставе данас се изражавају захтевима за партиципативним образовањем које подразумева активно укључивање студената и измењеним улогама њихових наставника у наставном процесу, чиме се утиче на потпунији развој њихових стручних компетенција. То захтева значајније промене начина рада на нашим високошколским установама у правцу интензивније интеракције, истраживачког рада, менторског вођења, тимског рада, сарадње међу студентима, рада на пројектима, мултидисциплинарне и интердисциплинарне размене и сл. Тиме би се омогућио развој базичних компетенција код студената – способности учења, комуникације, знања и вештина потребних за решавање проблема. Потпору за грађење општег и професионалног образовања васпитача, по мишљењу савремених педагога, представљају следеће основне способности: *знати, деловати, вредновати, комуницирати и међусобно се разумети*. То значи да обука оних који ће васпитавати друге мора код њих развијати вишедимензионалне компетенције – способности самоорганизације, делотворности, кооперације, споразумевања, решавања проблема, целовитог приступа. Тиме се доприноси компетентности појединца као индивидуалном, интерперсоналном и социјалном својству. Оваквим приступом се превазилазе једнодимензионалне образовне компетенције које се заснивају само на знањима.

Прихватање и имплементација Болоњске декларације подразумева осавремењавање организације високошколског образовања, промене програмских садржаја, као и промене начина рада. Наглашава се потреба стварања стимулативних и флексибилних образовних ситуација, креативног и истраживачког рада, проблемских ситуација, интеракције и сарадње међу студентима, менторског вођења.

Будући васпитачи морају стицати знања о феноменима који до сада нису били заступљени у њиховој обуци: вођење ефикасне педагошке комуникације, у интерактивном учењу, у инструкисању ученика за учење учења (у оквиру кога је и издвајање битног од небитног), иновацијама у васпитно-образовном раду итд. То значи да се, приликом разматрања питања потребних компетенција оних који ће васпитавати друге, мора водити рачуна да су полазне основе нових педагошких приступа конструктивистичка метатеорија и развојно-хуманистичка оријентација која почива на узајамном, интерактивном односу појединаца–заједница. Конструктивистичка дидактика наглашава значај социјалне

интеракције, комуникације, савремених медија и самосталног конструисања знања. Зато је битно да начини комуникација у високошколској настави омогућују modele социјалне интеракције и оптималне нивое функционисања студената у групи. Најважнија импликација комуникативног приступа у настави била би да се студентима (будућим васпитачима) омогући да досегну своје метакогнитивне способности које ће користити у ефикаснијим стратегијама стицања знања – метакогнитивно знање и свест о себи, познавање својих способности, мотива, интереса, стратегија учења, процедурално знање о когницији.

Образовање будућих васпитача у великој мери зависи од специфичности педагошког позива, његове комплексности, друштвене вредности, лепоте, племенитости. Не сме се превидети чињеница да се васпитање за педагошки позив не исцрпљује усвајањем знања појединих педагошких дисциплина, већ да васпитачи стечена знања треба критички да проверавају и потврђују у сопственој стручној пракси.

На Високој школи у Вршцу, васпитачи ће стицати вишедимензионалне компетенције, пре свега педагошке. Оне, у ширем смислу, подразумевају познавање целокупног васпитно-образовног процеса (познавање природе педагошко-психолошких процеса у предшколској установи, планирање и програмирање васпитно-образовног рада, дефинисање васпитно-образовних циљева и задатака, дидактичке основе рада у васпитно-образовном процесу, познавање и бирање адекватне методичке апаратуре за остваривање васпитно-образовних циљева /облика, метода, средстава/, избор васпитно-образовних активности и ситуација, примена образовне и информатичке технологије, увођење иновација, познавање развоја и праћење напредовања деце, вредновање васпитно-образовног рада /формативна и сумативна евалуација/, познавање односа родитељи – предшколска установа – школа итд.).

Осим тога, неопходно је да стекну педагошке компетенције у ужем смислу које се односе на васпитни стил. Ове компетенције су уско повезане са компетенцијама у подручју међуљудских односа, јер савремена педагогија посматра васпитни процес као комуникативно делање, а савремена комуникацијска парадигма анализира човека и васпитање у пољу интеракције.

Данас се васпитни стил објашњава начинима интелектуалне и емоционалне комуникације, или као интеракција дидактичких и васпитних компетенција којима се креира социо-емоционална клима. Савремени васпитно-образовни рад подразумева двосмерну и вишесмерну комуникацију, интензивнију интеракцију, сарадњу, разговор као методу васпитања, стваралачки приступ учењу итд. Креативнији облици учења омогућују да се реализује и развојна функција предшколске установе и учења као суштинског фактора развоја личности детета.

Васпитачи морају бити добро оспособљени за улоге педагошких водитеља, чији се извори моћи пре свега налазе у њиховим педагошким компетенцијама. Креативне особине вође, које треба да науче током свог образовања, представљају основу за развијање дечјег стваралачког изражавања.

Савремена педагогија пропагира демократски начин руковођења јер се сматра најповољнијим за подстицање целокупног развоја деце. На развијање педагошких компетенција будућих васпитача, током припремања за свој позив, утиче указивање на предности демократског, недирективног стила понашања и васпитања који се испољава кроз позитиван емотивни однос према деци, кроз комуникацију која се заснива на похвалама и охрабрењима од стране одраслих, кроз већи степен флексибилности и уважавања индивидуалности код деце итд. Васпитачи морају бити свесни важности својих улога у креирању подстицајне атмосфере, као и значаја остваривања добрих интерперсоналних односа и позитивних интеракција (вршњачких и оних у којима и они учествују). Припремање васпитача за будући позив подразумева развијање свести код њих да је потребан баланс између вербалне, невербалне и посредне комуникације.

Настојања да се развију компетенције потребне за живот у 21. веку намећу потребу да, образовањем на Високој школи, васпитачи развијају бројне педагошке компетенције, односно да се оспособљавају за нове улоге: дизајнера програма и средине у којој деца бораве, организатора педагошке климе у којој се развој деце ненасилно подстиче одговарајућим когнитивним, афективним и психомоторичким изазовима, креатора педагошко-стваралачких ситуација, стручних водитеља и посредника целовитог развоја деце, програмера индивидуалног напредовања сваког детета, организатора проблемског и стваралачког учења, инспиратора радозналости и креативности, посматрача и усмеривача дечјег развоја, партнера који подстичу отворену, равноправну комуникацију и интеракцију, истраживача, аналитичара свог и дечјег рада, педагошког водитеља комуникацијског процеса, покретача креативних истраживачких активности деце, инспиратора стицања нових знања и умења, менаџера информација, креатора тимске климе, планера целоживотног учења деце, модела и инспиратора квалитета које треба изградити код деце (критичко и креативно мишљење, решавање проблема, дугорочно учење, уважавање разлика итд.), иницијатора сарадње са родитељима, иноватора сопствених знања, навика и умења, иницијатора промена, евалуатора васпитних ефеката и др. Тежи се развијању што флексибилнијих педагошких компетенција, јер време у коме живимо захтева од васпитача да буду припремљени за различите неизвесне ситуације и за прилагођавање променама. Педагошки компетентан васпитач у свакој ситуацији треба да зна шта, како и зашто треба да ради – шта организовати, усмеравати, предлагати,

мотивисати, координирати, нудити; како радити: поступно, одмерено, стрпљиво итд.; зашто – да би се дошло до нових сазнања и остварили зацртани циљеви.

Залажемо се, дакле, за нове студијске програме у образовању будућих васпитача на Високој школи струковних студија за васпитаче који ће ићи у сусрет педагошким компетенцијама у складу са савременим научним сазнањима и трендовима. Њихова основа је хуманистички приступ васпитно-образовном процесу, као и конструктивистичко-интеракцијска концепција учења. Потребно је код свих који ће васпитавати децу у предшколским установама развијати одговорност за професионални рад – притом, њих треба навикавати да непрестано трагају за најделотворнијим начинима рада. Да би били оспособљени за то, они морају добро знати и разумети различите филозофске, социолошке, психолошке, педагошке теорије, општу и посебне методике васпитно-образовног рада, методологију истраживања итд. Из ове „теоријске лепезе”, они ће, под условом да се активно и критички односе према знању и информацијама, стварати своју теоријску подлогу и „претакати” научна сазнања у практичне поступке. На тај начин ће се оспособљавати за примену модерних интерактивних, кооперативних, радионичких и других метода, организационих облика и начина рада, уз уважавање деčјих потреба, могућности, права и интересовања. Тиме се тежи формирању рефлексивних практичара којима ће евалуација бити саставни део свакодневне праксе. Они ће схватати предности индиректног вођења и усмеравања, које допушта детету да само гради своју личност (у складу са својим могућностима), налази сопствени ритам, само одлучује, решава конфликти путем комуникације, постаје независно. Њихов стил васпитања зависиће од формиране васпитне филозофије и контекста у коме се васпитни процес одвија. Такође, васпитаче треба оспособити за рад (технике комуницирања) у малим групама које размењују информације из сличних подручја интереса; формирати код њих сараднички дух, узајамно поштовање и сл. Дакле, желимо код њих развити способности и вештине које у новије време добијају на значају: вештине комуницирања, управљања знањима и искуствима деце стваралачким педагошким вођењем, сарадња у раду у групи, умешност у тимском раду, уз неопходне компјутерске и техничке вештине и оспособљеност за коришћење средстава масовних комуникација. Очигледно је да је развој педагошких компетенција васпитача уско повезан са развојем њихових когнитивних, социјалних, емоционалних и радно-акционих компетенција, као и њихових естетских и моралних димензија.

У програмима за оспособљавање васпитача на Високој школи, поред општеобразовних предмета, који су повезани са струком, доминантно место припада педагошко-психолошким и методичким предметима (стицање знања о психофизичким карактеристикама деце, когнитивним и афективним процесима, јачању васпитног рада, методама и техникама ефикасног учења, теоријама курикулума, истраживачким методама у васпитању, стваралачком учењу, комуникацији, припремању деце за доживотно образовање итд.), као и стручној пракси (изузетно важан део оспособљавања васпитача је њихово учење на основу посматрања искуснијих колега током хоспитовања, као и активно учешће на самосталној пракси). Обука васпитача на Високој школи тако је конципирана да ће утицати на њихово квалитетно образовање и васпитање, на интелектуални и морални развој, као и на развој њиховог личног и социјалног идентитета. У складу са савременим педагошким тенденцијама и описаном наставном филозофијом, на Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” предвиђени су савремени дидактички модели и методе учења и поучавања (критичко комуникативна дидактика, курикуларни приступ, интерактивно учење, саморефлексивно учење, менторско вођење и слично).

Конечно, у изради наставних планова на студијским програмима основних и мастер студија тежило се постизању следећег: усаглашеност наставних предмета и оптерећења студената (теоријска и практична настава); број часова које ће студенти проводити на практичној настави је већи од броја часова теоријске наставе у односу на досадашње планове; због праћења трендова у савременом образовању (у складу са Болоњском декларацијом), наставни предмети у студијском плану су једносеместрални, током којих се студенти перманентно евалуирају у оквиру предиспитних обавеза, након чега следе испити – тиме се тежи повећању ангажовања студената током студија; због настојања да студенти буду једнако оптерећени у сваком семестару, а број часова недељно је оптималан и у складу са прописаним стандардима студирања. Курикулуми обухватају обавезне предмете, изборне предмете, стручну праксу и завршни (дипломски или мастер) рад. Однос општих и стручних предмета, као и обавезних и изборних, у складу је са наведеном наставном филозофијом и истакнутим циљевима студија за васпитаче.

У образлагању наставног плана и исходишта студијских програма на Високој школи у Вршцу осврнућемо се на програм Струковни васпитач, који је у поступку акредитације (реакредитација претходно образлаганог програма Васпитач деце предшколског узраста).

Основна сврха студијског програма *Струковни васпитач* на српском, румунском и ромском језику на Високој школи у Вршцу јесте да се у зависности од потреба друштва обезбеди одговарајућа припрема студената за сложену и одговорну професију васпитача у предшколским установама, и односи се на њихово оспособљавање за рад у предшколским установама, као и омогућавање стицања

професионалних знања, стручних вештина и умења неопходних за квалитетно, ваљано и професионално обављање професије, сходно активностима које предвиђа каталог радног места за васпитача у предшколским установама. Сврха програма је усклађена са савременим образовним концептима Европе који истичу компетенцију као општу способност, неопходну за артикулисање другачијег односа појединаца–друштво, као и са потребом да студенти стекну што шире образовање, али и да овладају неопходним компетенцијама, а ово подразумева њихову способност за плуралистички приступ теорији васпитања, за развој диверсификованих програма у чијем је центру дете и његова добробит, као и за разумевање и примену савремених педагошких приступа.

Компетенције развојности појединца су у суштини концепта компетенција које кандидати треба да усвоје како би на прихватљив начин пришли подстицању развоја потенцијала деце. У сету компетенција које будући васпитачи треба да усвоје је и саморефлексивност која подразумева добру методолошку опремљеност за самовредновање и прилагођавање праксе контексту и променама у њему и има за циљ мењање праксе у складу са променама у области педагошких концепата и актуелних друштвених прилика. Програм је тако конципиран да омогућава да образовање васпитача буде интердисциплинарно и обезбеди им стицање стручних компетенција у погледу обављања васпитања, образовања, неге, здравствене и социјалне заштите сваког детета.

Кроз предметне садржаје и педагошку праксу код студената (будућих васпитача) програм који се предлаже има сврху да развије компетенције за холистички, хуманистички и демократски приступ детету, уз поштовање специфичности, права детета, да допринесе оптималном развоју детета у складу са његовим могућностима, кроз односе, игру, планиране ситуације учења и животно-практичне ситуације. Сврха студијског програма је формирање компетентног васпитача који је припремљен за сагледавање сложености контекста у коме расту и развијају се данашња деца и комплексну професионалну улогу којом учествује у задовољавању потреба свих интересних група са којима је у комуникацији (дете, родитељ, колега, унутрашњи и спољашњи сарадници, локална заједница), поштујући научна достигнућа и законске норме уз развијен сензибилитет за индивидуалне карактеристике и проблеме деце, способност за брзо и исправно реаговање на све проблеме са којима се суочава у пракси, сагледавање квалитета сопствене педагошке праксе кроз самовредновање и вредновање рада, континуирано усавршавање, учешће у пројектима и истраживањима од значаја за предшколску праксу. У складу с тим, сврха програма се огледа и у обезбеђивању конкурентности на тржишту рада и адекватном професионалном позиционирању.

У исто време предложени студијски програм Струковни васпитач, који је у поступку акредитације, студентима нуди могућност да у одређеној мери, бирајући изборне предмете, самостално креирају своје студије, са могућношћу да им пружи прилику за мобилност током студија, рад и свакодневни живот у мултикултурној и мултилингвалној Европи. Модуларни приступ конципирању студијског програма (модули: *Струковни васпитач* (општи смер), *Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом јасленог узраста*, *Струковни васпитач са појачаним компетенцијама за рад са децом на енглеском језику*) пружа могућности студентима за самостално креирање студија, што програму даје предзнак савременог приступа изради курикулума, а за студенте ово значи могућност креирања сопствених стручних профила и подразумевању мотивисаност за досезање виших нивоа компетентности.

Овде ваља нагласити да су компетенције студената студијског програма Струковни васпитач (реакредитација програма Васпитач деце предшколског узраста – у поступку) детерминисане актуелним *Основама програма предшколског васпитања и образовања* (2018), *Правилником о стандардима компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја* (2018) и *Националним оквиром квалификација Републике Србије* (2019). Овим иновираним студијским програмом студенти пројектовано је да студенти стичу опште способности за: анализу, синтезу, предвиђање решења, критичко промишљање и рефлексивни приступ примени усвојених знања и решавања проблема у васпитно-образовној пракси, уз позитивну комуникацију и сарадњу са свим актерима у друштвеној средини; стварање сигурног и подстицајног окружења за учење и развој деце у предшколској установи; развијање социјалног и културног идентитета и осећања припадности деце у вршњачкој заједници кроз њихову партиципацију у активностима; примену истраживачких метода и техника; праћење, вредновање и документовање активности деце у предшколској установи; анализу и вредновање савремених предшколских програма и примера добре праксе, са циљем унапређивања сопствених активности у предшколској установи; успешну комуникацију и сарадњу са децом, родитељима, стручним и другим лицима, и развијање заједнице учења у предшколској установи и ван ње; промовисање предшколског васпитања и професије васпитача на стручним скуповима и публикавање стручних радова; примену етичких стандарда у својој професији. У складу с тим, планирано је да будући струковни васпитачи стичу и предметно-специфичне способности, које су у функцији квалитетног обављања професионалне делатности, ослоњене на савремена научна и уметничка сазнања: делатност васпитања и образовања деце предшколског узраста као делатност од непосредног друштвеног значаја. Студијским програмом

студенти стичу следеће предметно-специфичне способности за: примену савремених стратегија и технологија у креирању и развијању реалног програма са децом у предшколској установи; развијање интегрисаног приступа кроз тематско и пројектно планирање; интегрисање методичких знања у планирање и развијање реалног програма; осмишљавање подстицајног простора и откривање места учења у реалном контексту; подржавање дејих потенцијала, добробити, заједничког учешћа, аутентичних искустава, непосредних доживљаја и различитих начина изражавања; начине учешћа и подржавања дејје игре као приступа стварности; моделовање истраживачког и стваралачког односа; развијање партнерског односа са родитељима и њихово смислено укључивање; предузимљивост у решавању проблема у подручју непосредног рада са децом и развијања реалног програма; уважавање различитости и инклузивни приступ у раду са децом којој је потребна додатна подршка; професионалну интеракцију и критичке рефлексије; праћење савремене стручне литературе и трендова развоја предшколског васпитања и образовања.

Програмом Струковни васпитач предвиђени су следећи исходи учења: усвојена знања о холистичкој природи развоја детета: узајамној зависности и условљености свих аспеката дејег развоја; знања о различитим стратегијама учења деце раних узраста; знања из области различитих наука, уметности и културе као извора садржаја у развијању предшколског програма помоћу којих се стварају услови за упознавање деце са цивилизацијским достигнућима у сврху функционалног учешћа у свакодневном животу и стварања погодне базе за учење кроз игру; умења за креирање инспиративне средине за учење и истраживање; целовито сагледавање повезаности делатности предшколске установе (васпитања, образовања, неге, здравствене и социјалне заштите сваког детета); креативна примена стручних знања, умења и вредности у раду са децом, у складу са њиховим узрасним и развојним особеностима; оријентација на интегрисани приступ развоју и учењу деце раних узраста; демократски и критичко-рефлексивни приступ пракси предшколског васпитања и образовања, уз интегрисање знања из различитих области и њихову примену; критички став и истраживачки однос усмерен на иновирање праксе уз подстицање партиципације детета предшколског узраста у активностима; иницијативност, сарадња и стваралаштво у реализацији предшколског програма; отвореност у односу вртића, породице и локалне заједнице и разумевање за породични и друштвени контекст из кога дете долази; спремност за ангажовање у локалној заједници на промовисању права детета и породице, као и предшколског васпитања и образовања; оспособљеност васпитача да делују као рефлексивни практичари корелирајући, интегришући и расуђујући према доступним информацијама о детету у складу са специфичним ситуацијама и циљевима васпитања и образовања; позитиван однос према значају целоживотног учења у личном и професионалном развоју, као и у подручју професионалног јавног деловања; знања о законској регулативи и документовању дејег развоја, свога рада и оних које ће им послужити за даље целоживотно учење; спремност за примену ИКТ, образовних софтвера и платформи у реализацији и развијању предшколског програма.

Конечно, као допуна претходно реченом, експлицирамо и следеће:

У савременом друштву (а посебно на тржишту рада) није довољно поседовати само стручна знања и вештине у одређеној (стручној) области. Од запослених, без обзира на професију, све више се очекују и додатне – преносиве вештине. Преносиве вештине могу бити интерперсоналне (тимски рад, вештине подучавања/тренинга, комуникацијске вештине...), аналитичке (истраживачке вештине, вештине прикупљања, анализе и интерпретације података...), техничке вештине (рад са одређеним машинама, програмима; дигиталне вештине...), организационе вештине (одређивање приоритета, управљање временом, управљање задацима и ресурсима, координација), те интраперсоналне – личне вештине (поузданост, тачност, одговорност, марљивост, интегритет...). Ове вештине могу се пренети и применити у различитим (приватним, пословним, породичним...) контекстима (отуда и назив преносиве); стичу се кроз формално и друге видове образовања и не само кроз образовне процесе – усвајају се и развијају и у свакодневном животу као резултат друштвених, професионалних и личних активности појединца (детаљније в. <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/c9f3e5b8-a996-403c-bec1-bba09c42f3a7/Training%20Guidelines%20ver%203.0.pdf>). Приликом иновирања студијског програма Васпитач деце предшколског узраста (у верзији за реакредитацију преименован у Струковни васпитач) водило се рачуна да се у наставу укључи и оснаживање преносивих (пре свега, комуникацијских, личних и дигиталних) вештина које могу олакшати и убрзати процес уласка дипломираних васпитача на тржиште рада и припремити их за целоживотно учење и професионални развој (наведено је експлицитно и изражено у око трећини свих силабуса). Паралелно, Висока школа у Вршцу континуирано ради на унапређивању преносивих вештина самих наставника (према *Стратегији развоја вештина*, в. <http://www.uskolavrsac.in.rs/wp-content/uploads/2012/09/Strategija-razvoja-vestina-Skills-improvement-strategy.pdf>), а сам процес развоја кадра у функцији је подизања квалитета рада ове образовне институције, која настоји да обезбеди квалитетне високошколске наставнике који континуирано развијају своја знања, вештине, вредности, чиме својим студентима – будућим васпитачима и од школске 2022/2023. медицинским сестрама/техничарима (в. 9.2.) – указују на важност целоживотног учења.

9.2. Образложење наставног плана и исходишта студијског програма Струкована медицинска сестра/техничар

Суштинске одреднице којима смо се водили у изради наставних планова за студије из области медицинског поља јесу да студенти – будуће струковне медицинске сестре/техничари стекну високо образовање за рад са болесном и здравом популацијом у духу савремених европских вредности и у складу са актуелним потребама у области медицинске неге. План и програм конципиран је тако да студенти стичу знања, стручне вештине и компетенције и усвајају вредности грађанског друштва којима данас Европа тежи. Осмишљено је усклађено са савременим европским образовним концептима који истичу компетенцију као општу способност, неопходну за артикулисање другачијег односа појединаца – друштво, као и са потребом да студенти стекну што шире образовање, али и да овладају компетенцијама у складу са филозофијом Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу, а ово подразумева: хуманистички приступ особи у контексту друштвене неге, као и њихову способност за развој критичког мишљења, решавање комплексних проблема, доношење одлука и стварање судова о релевантним друштвеним, научним, законодавним и етичким питањима, као и унапређење медицинске струке. Претходно реченом треба придодати да се циљеви савремене високошколске наставе данас изражавају и захтевима за партиципативним образовањем које подразумева: активно укључивање студената и измењену улогу њихових наставника у наставном процесу, чиме се утиче на потпунији развој стручних компетенција студената. То захтева значајније промене и начина рада на високошколским установама у правцу интензивније интеракције, истраживачког рада, менторског вођења, тимског рада, сарадње међу студентима, рада на пројектима, мултидисциплинарне и интердисциплинарне размене и сл. Тиме се омогућава развој базичних компетенција код студената – способности учења, комуникације, знања и вештина потребних за решавање проблема. Укратко, потпору за грађење општег и професионалног образовања медицинских сестара/техничара, коју смо уткали у понуђени програм, представљају следеће основне способности: *знати, деловати, вредновати, комуницирати и међусобно се разумети*. Тежња ка развоју ових истих базичних компетенција уочава се и на свим осталим студијским програмима Високе школе. Стога ни не чуди што студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар, иако целовит, свеобухватан и из другог научног поља, карактерише и снажно прожимање са другим студијским програмом основних струковних студија високошколске установе (*Васпитач деце предшколског узраста*), а кроз интерференцију предмета са другог програма и могућност специфичног обучавања будућих медицинских сестара/техничара у области комунологије и страног језика, рада са децом у болничким условима, психолошким вештинама, андрагогијом и негом старих лица, педагогијом, социологијом, итд. Пошло се о од тога да обука оних који ће бринути о другима мора развијати вишедимензионалне компетенције – способности самоорганизације, делотворности, кооперације, споразумевања, решавања проблема, целовитог приступа. Тиме се доприноси компетентности појединца као индивидуалном, интерперсоналном и социјалном својству. Оваквим приступом се превазилазе једнодимензионалне образовне компетенције које се заснивају само на знањима. Прихватање и имплементација Болоњске декларације подразумева осавремењавање организације високошколског образовања, промене програмских садржаја, као и промене начина рада. Наглашена је потреба за стварањем стимулативних и флексибилних образовних ситуација, креативног и истраживачког рада, проблемских ситуација, интеракције и сарадње међу студентима, менторског вођења, а што је, исто као и претходно, у основи програма који се предлаже.

Образложење за покретање програма за образовање стручног кадра из медицинског поља лежи најпе у томе да за овим кадром, и то високообразованим, постоји изражена потреба на тржишту рада. Прегледом документа Републичког завода за статистику Р Србије, али и других, са регионалном и глобалним погледом на професију медицинске сестре/техничара, као сигурни показатељи потребе за овим образовним профилом и потребе да се повећају могућности за њихово високо образовање – могу се издвојити следећи подаци:

- Иако медицинске сестре/техничари чине готово половину од укупног броја свих запослених у глобалном систему здравствене заштите и, према подацима Светске здравствене организације, пружају 70 одсто услуга (https://www.eurashe.eu/library/modernising-phe/EURASHE_sem_PHE_Belgrade_090315_pres_PETROVIC_srb.pdf), на светском нивоу постоји недостатак свих профила здравствених радника, а више од 50% тренутног недостатка здравствених радника чине медицинске сестре и бабице (Институт за јавно здравље Војводине <http://www.izjzv.org.rs/?lng=&cir=&link=3-18-1755>).
- Према подацима Европског завода за статистику (ЕУРОСТАТ) за 2019. годину у Европској унији, рачунајући медицинске сестре и техничаре, болничаре и бабице, било је запослено око 4,45 милиона људи. Овај број је, поредећи податке за 2021. годину, увећан за пола милиона, са приметним растом током година (<https://www.danas.rs/svet/u-porastu-broj-medicinskih-sestara-tehnicara-i-babica-u-eu/>); и

пored забележеног раста, медицинске сестре, техничари и бабице у укупној радној снази ЕУ чине свега 2,2 одсто (<https://www.danas.rs/svet/u-porastu-broj-medicinskih-sestara-tehnicara-i-babica-u-eu/>).

- Према подацима Коморе медицинских сестара и здравствених техничара Србије (КМЦЗТС) из регистра чланова за 2020. годину регистровано је 85347 медицинских сестара/техничара који раде у здравственом и социјалном, државном и приватном сектору Р Србије (од тога у Војводини – 21298, (<https://www.danas.rs/zivot/medicinske-sestre-cine-skoro-50-odsto-zdravstvenih-radnika/>), а према подацима из регистра чланова Коморе медицинских сестара и здравствених техничара Србије (2015), 46657 запослених има средњу стручну спрему, док вишу и високу стручну спрему има тек њих 3758, односно – у нашем здравственом систему једва једна од десет сестара има вишу или високу стручну спрему, док је законски минимум у Европској унији 30 одсто (Арсин Комљеновић – Петровић, 2015: https://www.eurashe.eu/library/modernising-phe/EURASHE_sem_PHE_Belgrade_090315_pres_PETROVIC_srb.pdf).
- С друге стране, у школској 2020/21. средње стручно образовање похађало је скоро 72,9% ученика Р Србије, а међу најпопуларнији образовним профилима нашао се и образовни профили из подручја „здравство и социјална заштита” (9,6%) (<https://publikacije.stat.gov.rs/G2021/Pdf/G20211067.pdf>).
- Здравство и социјалну заштиту 2019. године уписало је 11,2% свих студената Р Србије, а оно што се уочава јесте тенденција пораста заинтересованости будућих студената за медицинско поље (2010. тај проценат је износио 8,8%; в. *Високо образовање у Србији 2010–2019*; <https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/Pdf/G202027001.pdf>).
- Године 2019. године у Региону Војводине мање је уписаних студената него пре десет година (23,8% у 2010. години, 21,9% у 2019. године).

Речју, постоји изражена потреба за кадром овог образовног профила. Уз то, уочава се да је у нашој земљи мали проценат медицинских сестара/техничара које/и имају више или високо образовање. Када се, насупрот томе, размотре профили које бирају ученици приликом уписа у средње школе, интересовање за исти постоји, али би наставак школовања у истом смеру, на високом струковном/академском нивоу, могао бити знатно бољи. Верујемо да би, између осталог, повећање понуде у интересној сфери могло подстаћи (посебно војвођанске ученике где се уочава пад уписа броја студената) на даље образовање. Коначно, када говоримо о образовању медицинских сестара/техничара у Србији не може се превидети чињеница да оно мора да прати развој и потребе здравственог система. У прилог томе јесте и следеће запажање:

Да би све земље достигле трећи миленијумски циљ одрживог развоја о здрављу и благостању, Светска здравствена организација (СЗО) процењује да ће свету до 2030. године бити потребно додатних девет милиона медицинских сестара и бабица. Медицинске сестре имају кључну улогу у промоцији здравља, превенцији болести и пружању примарне здравствене неге и здравствене неге у заједници. [...] Део су локалне заједнице делећи њену културу, снаге и рањивости и на тај начин могу да обликују и пруже ефикасне интервенције за испуњавање потреба пацијената, породица и заједница. (Институт за јавно здравље Војводине, <http://www.izjzv.org.rs/?lng=&cir=&link=3-18-1755>; <https://www.danas.rs/zivot/medicinske-sestre-cine-skoro-50-odsto-zdravstvenih-radnika/>).

Будући да програм који доносимо подразумева образовање за широк делокруг рада у здравственим, образовним и установама социјалне заштите, у државном или приватном сектору, самом својом концепцијом нуди и широку могућност запошљавања свршених студената на одговарајућим стручним пословима (у домовима здравља, општим и специјалним болницама, клиничко-болничким центрима, клиничким центрима, институтима, заводима за јавно здравље, образовним установама, установама деље заштите, установама социјалне заштите – домови за старе, установе за особе са посебним потребама, као и у ординацијама и поликлиникама). Даље, струковне медицинске сестре/техничари, као високо образовни кадар, моћи ће да раде самостално и/или као чланови здравственог тима под вођством других профила, најчешће лекара, у вршењу превентивних, терапијских, дијагностичких и рехабилитационих поступака, што ће несумњиво допринети развоју здравственог система Републике Србије у целини. Речју, у складу са савременим изазовима професије, понуђеним програмом унапредиће се ниво образовних, стручних, организационих и управљачких компетенција медицинских сестара/техничара. А квалитетно образовање и васпитање у свим научним пољима кључ је напретка свакога учећег друштва, а више и високо образовање медицинских сестара јесте један од савремених приоритета модерних држава (Арсин Комљеновић – Петровић, 2015: 4), поготово оних који се сусрећу са недовољном образовањем и немогућности напредовања у струци (исто, 5). Остварење циљева студијског програма Струковна медицинска сестра/техничар, односно образовање високостручних кадрова из области здравствене струке, омогућује, речју, виши ниво здравствене заштите, као и развој струке у области медицине, што је у складу и са тим да ова стручна делатност захтева континуирани развој, праћење и стално прилагођавање, засновано на научном посматрању (исто, 2). Не треба ни умањити важност неговања наслеђених вредности а када је реч о богатој здравственој култури простора коме Висока школа припада, на коме гради своја материјална и духовна здања (в. одељак. *Осврт на историјат здравствене културе Вршица и околине као уводни импулс за студијски програм Струковна медицинска сестра/техничар*). Коначно, у обзир се узима и претходни период слабијег уписа

студената на постојеће смерове основних студија (наспрот томе, за мастер струковне студије тражи се место више), што поред осталог говори о изменама потреба на тржишту рада (које неретко одлучују и избор будућег занимања свршених средњошколаца), коме се ваља у савременом свету прилагођавати али тако да се са традицијом не прекида него да се са њом комуницира. Обавеза сваке образовне установе и јесте да стално проширује понуду образовних могућности, да изналази путеве којима ће подстаћи младе да уче и високо се образују.

Исходишта програма Струковна медицинска сестра/техничар у складу су са очекивања која се постављају за овакав племенити и надасве одговорни позив. Најпре, профилисаће се кадар који поседује напредна стручна знања која се односе на различите дијагностичке и терапијске процедуре и технике у оквиру здравствене неге, укључујући вредновање, критичко разумевање и примену истих у здравственој пракси. Даље, овај високообразовни кадар биће оспособљен(а) за самосталан рад у оквиру здравствене неге у специјалистичким дисциплинама, као и да решава сложене проблеме у области здравствене неге у стандардним условима; руководи тимом за здравствену негу и координира рад са осталим тимовима, сарађује са стручњацима у процесу дијагностиковања и лечења пацијената, негујући успешну комуникацију и етичке принципе, рукује свим апаратима неопходним за дијагностичке и терапијске процедуре, одговорно и самостално води пројекте у области сестринства; организује дневне задатке и води медицинску администрацију, контролише и обучава друге чланове у сестринском тиму за рад у делокругу неге и терапијске поделе лекова; анализира и вреднује различите концепте, моделе и принципе теорије и праксе у превенцији, лечењу и рехабилитацији. Од дипломираних студената очекује се и да повећају стручну и стваралачку ефикасност, користе стручну литературу и наставе усавршавање на вишим степенима образовања, негујући позитиван однос према целоживотном учењу у личном и професионалном развоју. Речју, наставни план и програм конципиран је тако да омогући студентима да овладају компетенцијама у складу са филозофијом Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу, да негују и унапређују компетенције потребне за живот у 21. веку, који, ако се осврнемо на актуелну ситуацију изазвану ширењем вируса Covid-19, неретко и директно зависи од квалитета и образованости здравственог кадра, степена развијености здравствене културе, али и хуманистичког приступа свакој особи.

9.2. Стручна пракса

Стручна пракса представља саставни део акредитованог наставног програма Васпитач деце предшколског узраста (ВДПУ) на основним студијама на Високој школи струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” у Вршцу. Предвиђа се организација I, II, III, IV и V стручне праксе – хоспитовања и VI самосталне стручне праксе:

<i>Прва година</i>
I пракса: 30 часова, 5 радних дана, 1 ЕСПБ
II пракса: 30 часова, 5 радних дана, 1 ЕСПБ
<i>Друга година</i>
III пракса: 60 часова, 10 радних дана, 2 ЕСПБ
IV пракса: 60 часова, 10 радних дана, 2 ЕСПБ
<i>Трећа година</i>
V пракса: 60 часова, 10 радних дана, 5 ЕСПБ
VI пракса – самостална: 60 часова, 10 радних дана, 5 ЕСПБ
Временски период обављања стручне праксе у току школске године утврђен је календаром рада Високе школе.

*Обавезе студената у оквиру стручне праксе
(основне струковне студије – програм: Васпитач деце предшколског узраста)*

Стручна пракса се организује у предшколским установама у Вршцу и другим местима из којих гравитирају студенти Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” Вршац. Студенти бирају да ли ће праксу радити у Вршцу или у свом месту (I семестар – прва пракса, II семестар – друга пракса, III семестар – трећа пракса, IV семестар – четврта пракса, V семестар – пета пракса, VI семестар – шеста пракса). Пре почетка сваке праксе (најчешће у недељи која претходи пракси), студенти су обавезни да присуствују састанку у вези са организацијом стручне праксе. Студенти тада од професора – руководиоца праксе др Наташе Стурза Милић добијају важна упутства и потребна документа (Упут за праксу и Мишљење васпитача) без којих не могу отићи на праксу. Време одржавања састанка благовремено се објављује на огласној табли и школском сајту. Студенти који одлуче да праксу обављају у свом месту благовремено (најмање 15 дана пре почетка праксе) треба да провере да ли предшколска установа у којој ће радити од њих захтева потврду о лекарском прегледу – санитарни преглед (најчешће, брис грла). Уколико је лекарски преглед неопходан, студенти сами сnose трошак истог.

У случају да студент не обави праксу у предвиђеном временском периоду, обраћа се објашњењем (у писменој форми) Наставно-стручном већу Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, које анализира разлоге необављања праксе и доноси одлуку о даљим поступцима.

У току хоспитовања и непосредног рада студент је обавезан да води дневник запажања (Дневник стручне праксе), који ће након праксе предати одређеном професору ради прегледа (према броју индекса, одређен је професор који прегледа дневнике). Рок за предају и преглед дневника је благовремено утврђен и јавно објављен на огласној табли и школском сајту.

У случају да студент не преда дневник у одређеном року, обраћа се објашњењем (у писменој форми) Наставно-стручном већу Високе школе струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, које анализира разлоге због којих дневник није предат и доноси одлуку о даљим поступцима.

Свака пракса се евидентира у индекс, у рубрици предвиђеној за студентску праксу. Практику евидентира професор или сарадник који је прегледао дневник. Да би пракса била евидентирана, студенти морају имати: доказ (потврду) о обављеној стручној пракси, коју им издаје предшколска установа у којој је обављена пракса (осим у случају када се пракса обавља у вршачким вртићима); позитивно мишљење васпитача (попуњава васпитач васпитно-образовне групе у којој је студент обављао праксу). Студенти који праксу обављају у предшколским објектима у Вршцу не добијају потврду, будући да их професори Високе школе свакодневно обилазе и воде рачуна о њиховој редовности. У случају да студенти не долазе редовно, касне или показују друге облике неприкладног и неодговорног понашања, Наставно-стручно веће доноси одлуку о даљим поступцима.

Задаци стручне праксе и њена организација за студенте у оквиру програма Васпитач деце предшколског узраста прецизно су формулисани у документима Високе школе и Дневнику стручне праксе.

Задаци и обавезе студената

Стручна пракса у I, II, III, IV и V – хоспитовање

<i>Општи задаци:</i>
Идентификовање Основа предшколског програма који се реализује у васпитној групи;
Информисање о броју васпитних група и дужини боравка деце у вртићу;
Упознавање просторне организације (ентеријер и екстеријер);
Описивање кутића, центара интересовања и просторних целина у екстеријеру и процена њихове функционалности;
Упознавање структуре и нивоа васпитне групе на основу Књиге рада васпитача.
<i>Посебни задаци</i> (односе се на садржаје наставних области који се изучавају током одговарајућег семестра).
<i>Запажања на крају стручне праксе:</i>
– активности у којима је учествовао студент;
– импресије о протеклој стручној пракси.

Сви студенти су обавезни да воде Дневник стручне праксе. У току свих радних дана студенти прате рад само једне васпитне групе; непосредно помажу васпитачу у организовању целокупног рада са васпитном групом; консултују васпитача о свим битним питањима васпитно-образовног рада у васпитној групи. На крају праксе васпитач у писменој форми даје мишљење о студенту у форми обрасца – Мишљење васпитача.

Самостална стручна пракса у VI семестру

Сваки студент је обавезан да, на основу програма децјег вртића, самостално организује и реализује целокупан васпитно-образовни рад са једном васпитном групом деце предшколског узраста. Услов за излазак студента на самосталну стручну праксу у шестом семестру су положене све методике (Методика ликовног васпитања, Методика почетних математичких појмова 1 и 2, Методика развоја говора 1 и 2, Методика физичког васпитања 1 и 2, Методика упознавања околине 1 и 2 и Методика музичког васпитања 1 и 2). Одлуком Стручног већа за методике само у мају месецу студенти треће године (не апсолвенти) могу изаћи на самосталну стручну праксу уколико су положили све методике 1 (Методику ликовног васпитања 1, Методику почетних математичких појмова 1, Методику развоја говора 1, Методику физичког васпитања 1, Методику упознавања околине 1 и Методику музичког васпитања 1) и урадили предиспитне обавезе из свих методика 2. Када студент испуни све наведене услове који су евидентирани у индекс, јавља се организатору праксе ради даље координације самосталне стручне праксе (распоређивања у предшколску установу, добијања неопходних формулара и др.). Студенти који су самоиницијативно обавили самосталну стручну праксу без претходних консултација са организатором праксе, морају поновити исту.

Временски период када ће студент моћи да обави самосталну стручну праксу одређује се након договора са руководиоцем праксе, а условљено је расположивим могућностима у предшколској установи, односно, одобрењем од стране предшколске установе.

Након добијања упута од руководиоца праксе, студенти одлазе у предшколску установу у коју су распоређени. Обраћају се главном васпитачу који одређује у којој васпитној групи ће обављати праксу. Од васпитача васпитне групе у којој су распоређени добијају теме за активности које ће, најпре, припремити, а затим, реализовати у оквиру васпитно-образовног рада. Пре почетка праксе, студенти професорима из свих методика доносе на преглед одговарајући број припрема за активности које ће обављати. Када припреме буду прихваћене, студент може започети самосталну праксу. О начину, броју и структури припрема студенти се консултују са професорима свих методика.

Након завршетка самосталне стручне праксе студенти су обавезни да напишу Дневник стручне праксе који предају професорима према утврђеном распореду на преглед. Дневник стручне праксе се набавља у библиотеци Високе школе.

О интегрисаној стручној пракси (Струковни васпитач – реакредитација програма Васпитач деце предшколског узраста – у току)

Саставни део курикулума Струковни васпитач у сваком семестру је интегрисана стручна пракса у трајању од најмање 180 часова, односно између 1–4 часа недељно, у зависности од семестра, која се реализује у предшколским установама – вртићима. На студијском програму Струковни васпитач предвиђена је пракса, која по обиму и структури у потпуности задовољава прописане стандарде. У првој години студија интегрисана стручна пракса је заступљена са 60 часова и 2 ЕСПБ, у другој години са 120 часова и 4 ЕСПБ, док је у трећој години заступљена са 120 часова и 10 ЕСПБ, што у потпуности одговара прописаним стандардима. Интегрисана стручна пракса остварује се и у оквиру методичких и појединих других апликативних предмета, у вежбаоницама предшколских установа са којима Висока школа остварује дугогодишњу сарадњу. На овај начин је остварена заступљеност интегрисане стручне праксе у студијском програму Струковни васпитач преко 20%.

Интегрисана стручна пракса 1

Циљ. – Стварање услова за развијање знања, умења и вредности студената у следећим подручјима компетенција: 1) за непосредни рад са децом; 2) развијање сарадње и заједнице учења; 3) професионалне праксе. Стварање услова за разумевање холистичке природе развоја детета и узајамне зависности и условљености социјалног, моторног, емоционалног и когнитивног развоја; упознавање студента са: просторном (ентеријер и екстеријер) и временском организацијом васпитно-образовног рада у предшколској установи, Годишњим програмом рада установе и осталом документацијом (Дневник рада васпитача, летопис, педагошка документација – дејчи портфолио и тематски/пројектни портфолио). Сагледавање улоге васпитача у организацији васпитно-образовног процеса као повезаног процеса бриге, неге, васпитања и образовања.

Исход. – По успешном завршетку Интегрисане стручне праксе 1 студенти ће бити способни да: целовито сагледавају повезаност делатности предшколске установе (васпитања, образовања, неге, здравствене и социјалне заштите сваког детета); опишу просторну и временску организацију васпитно-образовног рада у предшколској установи; анализирају материјалну опремљеност предшколске установе, нарочито, полуструктурираним и неструктурираним материјалима; прате отворену комуникацију и размену са породицом (праксу добродошлице, непосредне контакте, документацију, писане информације и др.); сагледају значај организације сигурног окружења у коме је дете психофизички заштићено; наведу начела васпитно-образовног рада и васпитно-образовне циљеве предшколске установе; преиспитују властита начела и уверења о детету, учењу и својој улози у предшколској установи; препознају различите начине изражавања деце; утврде активности деце у току режима дана и улоге васпитача у њиховој организацији; изведу закључак о развијености речника васпитне групе у којој хоспитују; дају процену способности деце за самостално одржавање личне хигијене; прате организацију obroка у вртићу као пријатног социјалног доживљаја; посматрају дејче понашање ради уочавања и разумевања развојних потреба, интересовања и могућности детета; ступају у топлу и брижну интеракцију са децом; показују поштовање и осетљивост према различитостима (културно порекло, народности итд.), те развијају осетљивост на дискриминацију и неправду и начине њиховог превазилажења; критички промишљају и развијају рефлексивни приступ примени усвојених знања и решавања проблема у васпитно-образовној пракси, уз позитивну комуникацију и сарадњу са свим актерима.

Садржај. – Интегрисана стручна пракса 1 остварује се у следећим облицима: хоспитовање у васпитно-образовним групама у предшколској установи. На почетку праксе студент треба да се упозна са кратким историјатом предшколске установе, организацијом рада у предшколској установи, бројем васпитно-образовних група и бројем деце, васпитача и осталих запослених; материјалним средствима (путем педагошке документације која се води у установи и/или уз помоћ стручног сарадника, васпитача и др.). У оквиру праксе студенти ће посебно бити усмерени на: сагледавање просторне и временске организације васпитно-образовног рада у предшколској установи; анализу материјалне опремљености, нарочито, полуструктурираним и неструктурираним материјалима; праћење отворене комуникације и размену са породицом (пракса добродошлице; непосредни контакти; документација; писане информације и др.); сагледавање организације сигурног окружења у коме је дете психофизички заштићено; начела васпитно-образовног рада и васпитно-образовне циљеве предшколске установе; препознавање различитих начина изражавања деце; праћење активности деце у току режима дана и улоге васпитача у њиховој организацији; праћење и анализу развијености речника васпитне групе у којој хоспитују; процену способности деце за самостално одржавање личне хигијене; праћење организације obroка у вртићу као пријатног социјалног доживљаја; праћење и учешће у животно-практичним ситуацијама; посматрање дејчег понашања ради уочавања и разумевања развојних потреба, интересовања и могућности детета. Студенти су обавезни да присуствују свим облицима и активностима васпитно-

образовног рада у васпитно-образовним групама. Студент о свему води свој Дневник рада интегрисане стручне праксе 1 (са конципираним задацима и простором за сопствена запажања).

Интегрисана стручна пракса 2

Услов. – Обављена и евидентирана Интегрисана стручна пракса 1.

Циљ. – Стварање услова код студената за развијање знања, умења и вредности студената у следећим подручјима компетенција: 1) за непосредни рад са децом; 2) развијање сарадње и заједнице учења; 3) професионалне праксе. Разумевање холистичке природе развоја детета и узајамне зависности и условљености социјалног, моторног, емоционалног и когнитивног развоја, те развоја говора; вредновање подстицајног простора и откривање места учења у реалном контексту. Анализа опремљености дидактичким средствима и материјалима према различитим критеријумима: педагошким, психолошким, здравственим. Препознавање законитости дејег развоја и методичких поступака подстицања развоја. Развијање осетљивости код студената да препознају потребу за додатном подршком деци у васпитању и образовању. Подстицање сарадње ради размене искустава, заједничког учења и истраживања. Процена коришћења информационе технологије у вртићу.

Исход. – По успешном завршетку Интегрисане стручне праксе 2 студенти ће бити оспособљени да: целовито сагледавају повезаност делатности предшколске установе (васпитања, образовања, неге, здравствене и социјалне заштите сваког детета); познају организацију простора и активности у предшколској установи; разумеју улогу и одговорност васпитача за организацију безбедне и подстицајне средине за развој и учење; уочавају контекстуалне разлике у схватању циља и сврхе предшколске установе за различите учеснике – васпитаче, децу, родитеље, друштвену заједницу; процене социјалне контакте, развијеност моралних норми и црте дејег темперамента; открију посебна интересовања и склоности деце у васпитној групи у којој хоспитују; охрабрују начине на које деца предшколског узраста уче и развијају се кроз игру; прате и документују развој и развојне тешкоће појединог детета и групе деце, самостално и у тиму; препознају сличности и разлике између деце и њихових породица и препознају различите васпитне стилове; препознају потребу за додатном подршком деци у васпитању и образовању; процене могућности коришћења информационе технологије у вртићу; критички промишљају и развијају рефлексивни приступ примени усвојених знања и решавања проблема у васпитно-образовној пракси, уз позитивну комуникацију и сарадњу са свим актерима.

Садржај. – Интегрисана стручна пракса 2 остварује се у следећим облицима: а) хоспитовање, б) асистирање – у моделовању истраживачког и стваралачког односа (пре конкретних облика активности, као и после); анализирање подстицајног простора и откривање места учења у реалном контексту; анализа истраживачких метода и техника у непосредном раду са децом; сарадња са другим студентима ради размене искустава, заједничког учења и истраживања; препознавање етичких стандарда у професији васпитача; анализа коришћења информационе технологије у вртићу. У оквиру Интегрисане стручне праксе 2 студенти ће посебно бити усмерени на: анализу појма конзервације код деце помоћу Пијажеовог експеримента; процену социјалних контаката; процену развијености моралних норми – да ли деца праве разлику између добрих и лоших поступака, да ли имају саосећања, да ли су спремна да помогну и сл.; процену црта дејег темперамента на основу манифестног понашања – повучено, уздржано, стидљиво, уплашено, весело, наметљиво...; откривање посебних интересовања и склоности код деце – уметничке склоности, склоности ка моторичким активностима, ка истраживању и др. Студенти су обавезни да присуствују свим облицима и активностима васпитно-образовног рада у васпитно-образовним групама. Студент о свему води свој Дневник рада интегрисане стручне праксе 2 (са конципираним задацима и простором за сопствена запажања).

Интегрисана стручна пракса 3

Услов. – Обављене и евидентирани Интегрисане стручне праксе 1 и 2.

Циљ. – Стварање услова за развијање знања, умења и вредности код студената у следећим подручјима компетенција: 1) за непосредни рад са децом; 2) развијање сарадње и заједнице учења; 3) професионалне праксе. Изграђивање вредности и уверења о детету и учењу; формирање знања о циљевима и принципима предшколског васпитања и образовања и функцијама предшколске установе и програма; разумевање и идентификација специфичних метода предшколског васпитања, облика и садржаја сарадње породице и предшколске установе, поступака васпитача за развијање дејег стваралаштва и социо-емоционалне компетенције; изградња педагошких знања студената кроз документовање и заједничко вредновање праксе.

Исход. – По успешном завршетку Интегрисане стручне праксе 3 студенти ће бити оспособљени да: опишу садржаје и облике сарадње предшколске установе и породице; продубљено познају, разумеју и активно примењују знања о организацији простора и активности у предшколској установи; рукују ИКТ и

препознају њене предности и ограничења у предшколској пракси; наведу специфичне методе предшколског васпитања и образовања и опишу активности у којима је комбинована примена специфичних метода; идентификују примере инструменталног учења и учења по моделу деце; објасне приступ васпитача дисциплиновању деце (бихевиористички или хуманистички); препознају продукте деце стваралаштва и методе и поступке у музичком васпитању деце предшколског узраста; сарађују и/или помажу васпитачу у реализацији одређених активности; изаберу садржај значајан за децу портфолио (илустрације, децу радови, анегдотске белешке и др.); критички промишљају и развијају рефлексивни приступ примени усвојених знања и решавања проблема у васпитно-образовној пракси, уз позитивну комуникацију и сарадњу са свим актерима.

Садржај. – Интегрисана стручна пракса 3 остварује се у следећим облицима: а) хоспитовање, б) асистирање – помоћ у васпитно-образовном раду (пре конкретних облика активности, као и после) и в) извођењем појединих фаза васпитно-образовног процеса уз помоћ ментора-васпитача у предшколској установи. Праћење и анализа активности за укључивања породице у васпитно-образовни рад предшколске установе (дебате, радионице, активности у вртићу, боравак, заједничке акције и др.); препознавање специфичних метода предшколског васпитања и образовања; описивање активности у којима је комбинована примена специфичних метода; идентификација примера инструменталног учења и учења по моделу деце; анализа приступа васпитача дисциплиновању деце (бихевиористички или хуманистички); руковање ИКТ и препознавање предности и ограничења; препознавање продуката деце стваралаштва, метода и поступака у музичком васпитању деце предшколског узраста; сарадња и помоћ васпитачу у реализацији одређених активности; избор садржаја значајних за децу портфолио (илустрације, децу радови, анегдотске белешке и др.); примена стечених знања о култури дијалога и формирању деце портфолија. Студенти посматрају, прате, помажу и сарађују у свим активностима у предшколској установи. Студент о свему води свој Дневник интегрисане стручне праксе 3 (са конципираним задацима и простором за сопствена запажања).

Интегрисана стручна пракса 4

Услов. – Обављене и евидентирани Интегрисане стручне праксе 1, 2 и 3.

Циљ. – Похађањем Интегрисане стручне праксе 4 у предшколској установи стварају се услови за развијање знања, умења и вредности код студената у следећим подручјима компетенција: 1) за непосредни рад са децом; 2) развијање сарадње и заједнице учења; 3) професионалне праксе. Циљ стручне праксе 4 је и да студенти: разумеју и идентификују развојне карактеристике деце у свим аспектима развоја и поштују различитости међу децом; развијају знања о различитим стратегијама учења деце раних узраста и сходно томе, развијају умења у креирању инспиративне средине за учење и истраживање; развијају знања о стратегијама васпитача у развијању реалног програма: моделовање, консултовање, охрабривање и подржавање иницијатива деце, подупирање, проширивање; препознају и дају свој лични допринос у подржавању децих потенцијала, добробити и њених димензија, заједничког учења, аутентичних искустава, непосредних доживљаја и различитих начина изражавања; уче да подстичу и подржавају вршњачку комуникацију и пријатељства, као и да ступају у топлу, брижну и респонсивну интеракцију са децом; науче да стварају физичко окружење које је усмерено на дете, као и да препознају допринос физичке активности за развој и здравље деце; схвате значај професионалне интердисциплинарне сарадње и улога; редовно, уредно и самостално воде педагошку документацију.

Исход. – По успешном завршетку Интегрисане стручне праксе 4 студенти ће бити оспособљени да: разумеју и идентификују повезаност и међусобну условљеност, али и различитости деце предшколског узраста у свим аспектима развоја (емотивне, интелектуалне, социјалне, физичке, моторичке); имају развијена знања о различитим стратегијама учења деце раних узраста и сходно томе, умења за креирање инспиративне средине за учење и истраживање. Подрже деце потенцијале, добробит, заједничко учење, аутентична искуства деце у непосредном раду. Ступају у топлу, брижну и респонсивну интеракцију са децом. Подстичу и подржавају развијање вршњачке заједнице и децих пријатељстава. Стварају инспиративно окружење и разумеју значај његовог креирања заједничким учењем деце и одраслих. Познају различите начине сарадње предшколске установе са породицом. Препознају значај професионалне интердисциплинарне сарадње. Опишу присутност и употребу нових електронских и информатичких технологија. Редовно и самостално воде документацију (дневник стручне праксе). Критички промишљају и развијају рефлексивни приступ примени усвојених знања и решавања проблема у васпитно-образовној пракси, уз позитивну комуникацију и сарадњу са свим актерима.

Садржај. – Интегрисана стручна пракса 4 остварује се у следећим облицима: а) хоспитовање, б) асистирање – помоћ у васпитно-образовном раду (пре конкретних облика активности, као и после) и в) извођењем појединих фаза васпитно-образовног процеса уз помоћ ментора-васпитача у предшколској установи. Студенти ће пратити и бити укључени у активности на стручној пракси у којима ће моћи да

препознају и дају свој допринос у подржавању дејих потенцијала у различитим аспектима развоја, добробити, заједничког учешћа, аутентичних искустава, непосредних доживљаја и различитих начина изражавања деце.

Посебни задаци: осмишљавање уређења простора: креирање просторне целине; студенти треба да изврше анализу једног књижевног текста; одреде карактер и израз дејих радова у складу са искуством модерне ликовне уметности; опишу присутност и употребу нових информационих технологија; издвоје и прикажу продукте дејег стваралаштва који су значајни за збирни портфолио. Студенти посматрају, прате, помажу и сарађују у свим активностима у предшколској установи. Студент о свему води свој Дневник интегрисане стручне праксе 4 (са конципираним задацима и простором за сопствена запажања).

Интегрисана стручна пракса 5

Услов. – Обављене и евидентиране Интегрисане стручне праксе 1, 2, 3 и 4.

Циљ. – Похађањем Интегрисане стручне праксе 5 у предшколској установи стварају се услови за развијање знања, умења и вредности код студената у следећим подручјима компетенција: за непосредни рад са децом, развијање сарадње и заједнице учења, професионалне праксе. Стварање услова за разумевање холистичке природе развоја детета и узајамне зависности и условљености различитих аспеката развоја; да студенти препознају и вреднују јединствене карактеристике предшколских установа, изграђују критички став према уређењу, опремљености и коришћењу простора и опреме у дејем вртићу; да развијају знања и умења усмерена ка стимулсању васпитно-образовног програма који побољшавају деји когнитивни, емотивни, социјални, моторички и физички развој и учење; да прате, анализирају и документују развој појединог детета и групе деце, самостално и у тиму; да препознају потребу за додатном подршком деци у васпитању и образовању у различитим областима; да артикулишу и охрабрују начине на које деца уче и развијају се кроз игру; да у континуитету примењују различите начине планирања, праћења и документовања васпитно-образовних активности и развијају критички став.

Исход. – По успешном завршетку Интегрисане стручне праксе 5 студенти ће бити оспособљени да: поседују знања и умења усмерене ка стимулсању васпитно-образовног програма који побољшавају деји когнитивни, емотивни, социјални, моторички и физички развој и учење; артикулишу и охрабрују начине на које деца предшколског узраста уче и развијају се кроз игру; препознају и вреднују јединствене карактеристике предшколских установа; процењују квалитет уређености простора водећи рачуна о техничким и естетским решењима; прате и документују развој појединог детета и групе деце из различитих области, самостално и у тимовима; препознају допринос кретања холистичком развоју и здрављу деце и начине интеграције физичке активности у васпитно-образовном раду; препознају могуће проблеме у дејем понашању и развоју; препознају и примењују етички кодекс везан за професију васпитача; примењују различите начине планирања, праћења и документовања васпитно-образовних активности и имају критички став. Критички промишљају и развијају рефлексивни приступ примени усвојених знања и решавања проблема у васпитно-образовној пракси, уз позитивну комуникацију и сарадњу са свим актерима.

Садржај. – Интегрисана стручна пракса 5 остварује се у облицима: хоспитовање; асистирање – помоћ у васпитно-образовном раду (пре конкретних облика активности, у току и после) и извођењем појединих фаза васпитно-образовног процеса уз помоћ ментора-васпитача. Основни дидактичко-методички елементи за снимање активности: васпитно-образовна група; интегративни приступ; тип активности; циљ, задаци, садржај и артикулација активности; методички поступци и облици рада, објекти и средства; повратна информација; рад деце, рад васпитача, мишљење о активностима. Посебни задаци: описати стратегије развоја говора у вртићу; забележити поремећаје у говору деце; навести пример говорног стваралаштва деце; извршити анализу интеграције садржаја физичког и ликовног васпитања, упознавања околине у оквиру режима дана; препознати како се физичка активност интегрише у режиму дана; проценити ниво развоја моторичких кретања код деце; идентификовати дете са развојним поремећајима и дати опис. Праћење пројеката у предшколској установи: заједничко учешће васпитача и деце; начин на који васпитач слуша, уважава и проширује планове деце и охрабрује децу да образлажу своје планове; како васпитач обезбеђује материјале и тиме подстиче децу да планирају различите начине употребе материјала, да дају конкретне идеје, да предвиде препреке; документовање планова деце; договарање у вези са пројектом са другим учесницима, нарочито, како студенти на пракси могу дати свој допринос реализацији пројеката.

Услов. – Обављене и евидентирани Интегрисане стручне праксе 1, 2, 3, 4 и 5.

Циљ. – Похађањем Интегрисане стручне праксе 6 у предшколској установи стварају се услови за развијање знања, умења и вредности код студената у следећим подручјима компетенција: за непосредни рад са децом, развијање сарадње и заједнице учења, и професионалне праксе. Припремање за учешће у организацији и реализацији васпитно-образовног рада са једном васпитно-образовном групом деце у предшколској установи у току похађања интегрисане стручне праксе 6. Продубљено упознавање студената са унутрашњом организацијом васпитно-образовног рада са децом предшколског узраста и способност анализирања конкретних педагошко-психолошких ситуација. Изграђивање критичког става и самокритичног приступа у различитим васпитно-образовним моментима, решавање конкретних проблема, интеграција знања, умења и способности у различитим областима и разумевање истих у контексту холистичког децејег развоја.

Исход. – По успешном завршетку Интегрисане стручне праксе 6 студенти ће бити оспособљени да: продубљено познају, разумеју и активно примењују знања о организацији простора и активности у предшколској установи; интегришу знања, умења и способности у посебним васпитно-образовним областима и разумеју их у контексту холистичког развоја деце; развијају програм и активности које стимулишу: развој говора, почетну писменост, основне математичке појмове, моторичко понашање, знања и способности, стваралаштво, упознавање и разумевања света који га окружује; формулишу јасна правила са циљем стварања и одржавања прихватљивог понашања у групи; конструишу инструменте и примењују различите технике истраживања; самостално организују и руководе групним активностима; способни су да у организацију активности у предшколској установи укључе чланове дејчјих породица и ширу друштвену заједницу; разумеју важност континуираног професионалног развоја и умеју да планирају професионални развој; користе ИКТ и дигиталне медије као извор информација за планирање програма; разумеју значај педагошке документације у развијању програма и користе различите технике документовања; критички промишљају и развијају рефлексивни приступ примени усвојених знања и решавања проблема у васпитно-образовној пракси, уз позитивну комуникацију и сарадњу са свим актерима.

Садржај. – Интегрисана стручна пракса 6 остварује се у следећим облицима: а) хоспитовање, б) асистирање – помоћ у васпитно-образовном раду (пре конкретних облика активности, као и после) и в) извођењем појединих фаза васпитно-образовног процеса уз помоћ ментора-васпитача у предшколској установи. Студент који је стекао услов за праксу треба да уради следеће: благовремено се пријави координатору праксе и предшколској установи; након добијања тема од васпитача-ментора за пројектне и друге облике активности напише материјал и припреме за активности и достави их на преглед професорима. Након прихватања материјала и припрема, студент припрема неопходан дидактички материјал и започиње праксу; у току праксе студент је обавезан да уз ментора-васпитача реализује рад у једној васпитно-образовној групи деце и о томе води посебну документацију: 1) Оквирно интегративно планирање пројекта – избор садржаја и образовних задатака који могу послужити као инспирација студентима. 2) Нацрт/скицу пројекта (може да буде креиран на основу текућег или реализованог пројекта у вртићу или, може да представља маштовити израз потенцијалног пројекта који препознају као инспиративан и смислен за децу и друге учеснике).

Истраживачка стручна пракса на програму Струковни мастер васпитач

Курикулум студијског програма Струковни мастер васпитач обухвата предмете (обавезне и изборне) који су конципирани тако да подразумевају и теоријску наставу у школи (Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац) и праксу у предшколским установама. Саставни део курикулума је стручна пракса у трајању од 180 часова чиме се потенцира њен значај у образовању струковних мастер васпитача. Вежбања у школи су такође практичног типа и подразумевају интерактивне, кооперативне облике рада, рад на пројектима, едукативне радионице, асоцијативно учење, партиципативно учење, и сл.

Спецификација стручне праксе – Истраживачка стручна пракса 1

Наставник или наставници задужени за организацију стручне праксе на мастер струковним студијама: доц. др Еуђен Чинч, др Александра Мандић, др Наташа Стурза Милић, др Предраг Пртљага, др Еуфрозина Греоњанц. Број ЕСПБ: 2 Услов: Одслушани обавезни и изборни предмети из прве године мастер студија.

Циљ. – Темелјно усавршавање праксе и примена знања стечених на основним и мастер студијама. Оспособљавање за самостално планирање и организацију васпитно-образовног рада и

интензивнију примену савремених облика и система. Оспособљавање за примену стечених знања и способности у решавању сложенијих проблема у васпитно-образовном раду у предшколској установи. Оспособљавање за истраживање и критичко промишљање предшколске праксе са циљем њеног даљег усавршавања и унапређивања. Овладавање техникама и методама праћења и вредновања резултата рада и дејјих постигнућа применом иновативних метода и поступака.

Очекивани исходи. – Оспособљеност за самосталну реализацију васпитно-образовних и осталих активности у предшколској установи и критичко промишљање сопствене праксе. Оспособљеност за унапређивање сопственог рада и истраживања на основу резултата савремених научних истраживања. Оспособљеност за комуницирање са свим актерима који учествују и значајни су у предшколском васпитању на стручном и ширем плану.

Садржај стручне праксе. – Пракса се темељи на самосталном и истраживачком раду студената уз стручно вођење ментора – наставника. Стручна пракса се обавља у институцијама са којима Висока школа има потписан уговор (протокол о сарадњи). Студент треба да покаже да поседује темељно знање и дидактичко-методичке вештине и компетенције за самосталан рад са децом предшколског узраста кроз различите видове активности. Студент треба да применом стечених знања организује васпитно-образовни рад на вишем нивоу који је резултат добре осмишљености, примене иновативних поступака, максималног активирања деце и уважавање свих дидактичко-методичких принципа, специфичности деце и предшколске установе. Такође, треба да примењује интегративног приступа планирању васпитно-образовног рада, критички приступ у анализи и примени савремених научних истраживања у стручној пракси, те води Дневник праксе / Портфолио практичног педагошког усавршавања – мастера. Мастер студенти на своју иницијативу могу приступати информалној пракси која се одвија изван формалних образовних институција, унутар контекста васпитно-образовног рада са децом предшколског узраста, са циљем развоја пожељних компетенција рефлексивних практичара. О свом раду води се Дневник праксе / Портфолио, а вредновање реализованих садржаја стручне праксе врше предметни наставници кроз приписивање предвиђеног броја ЕСП бодова.

Спецификација стручне праксе – Истраживачка стручна пракса 2

Наставник или наставници задужени за организацију стручне праксе: др Даница Веселинов, др Марија Александровић, др Ивана Ђорђевић, др Славица Коматина, др Љиљана Келемен Милојевић. Број ЕСПБ: 8 Услов: Одслушани обавезни и изборни предмети из друге године мастер студија, реализована *Истраживачка стручна пракса 1*.

Циљ. – Темељно усавршавање праксе и примена знања стечених на основним и мастер струковним студијама. Оспособљавање за самостално планирање и организацију васпитно-образовног рада и интензивнију примену савремених облика и система. Оспособљавање за примену стечених знања и способности у решавању сложенијих проблема у васпитно-образовном раду у предшколској установи и ван ње. Оспособљавање за истраживање и критичко промишљање предшколске праксе са циљем њеног даљег усавршавања и унапређивања. Овладавање техникама и методама праћења и вредновања резултата рада и дејјих постигнућа применом иновативних метода и поступака. Вредновање и презентовање резултата сопствене праксе, као и резултата интегрисано-методичких пројеката. Развијање рефлексивне праксе кроз информално учење.

Очекивани исходи: Оспособљеност за самосталну реализацију васпитно-образовних и осталих активности у предшколској установи и критичко промишљање праксе. Оспособљеност за унапређивање рада на основу резултата савремених научних истраживања и личног истраживања. Оспособљеност за комуницирање са свим актерима који учествују и значајни су у предшколском васпитању на стручном и ширем плану. Способност интегрисања знања и вештина из различитих васпитно-образовних области и разумевања у контексту холистичког развоја деце. Развијена рефлексивна пракса кроз информално учење.

Садржај стручне праксе. – Пракса се темељи на самосталном и истраживачком раду студената уз стручно вођење ментора – наставника. Стручна пракса се обавља у институцијама са којима Висока школа има потписан уговор (протокол о сарадњи). Студент треба да покаже да поседује темељно знање и дидактичко-методичке вештине и компетенције за самосталан рад са децом предшколског узраста кроз све видове активности. Студент треба да применом стечених знања организује васпитно-образовни рад на вишем нивоу који је резултат добре осмишљености, примене иновативних поступака, максималног активирања деце и уважавање свих дидактичко-методичких принципа и специфичности деце и предшколске установе. Такође, акценује се и примена интегративног приступа планирању васпитно-образовног рада, критички приступ у анализи и примени савремених научних истраживања у стручној пракси, као и вођење Дневника праксе / Портфолија практичног педагошког усавршавања – мастера. Мастер студент ће уводити савремене дидактичке системе из различитих области, пратити њихове

ефекте и резултате и сазнања користити у свом даљем раду. Кроз задатке које ће реализовати у току праксе, посебне поступке васпитно-образовног рада користиће у раду са даровитом децом и децом са сметњама и тешкоћама у развоју, као и са децом из социјално-депривираних средина и маргиналних социјалних група. Мастер студенти на своју иницијативу могу приступати информалној пракси која се одвија изван формалних образовних институција, унутар контекста васпитно-образовног рада са децом предшколског узраста, са циљем развоја пожељних компетенција рефлексивних практичара. Пракса представља погодно поље самосталног рада које студентима значајно може помоћи у изради завршног рада. Полазећи од принципа формирања рефлексивних практичара, мастер студенти се опредељују за подручје васпитно-образовног рада које ће афирмисати, као и за облике представљања истих.

О свом раду води се Дневник праксе/Портфолио, а вредновање реализованих садржаја праксе врше предметни наставници кроз приписивање предвиђеног броја ЕСП бодова.

Стручна пракса и летња стручна пракса

Стручна пракса 1, 2, 3, 4, 5 и 6

Начин реализације. – Стручне праксе су саставни и обавезан део наставног плана на студијском програму Струковна медицинска сестра/техничар. У укупан број предмета укључене су и: *Стручна пракса 1, Стручна пракса 2, Стручна пракса 3, Стручна пракса 4, Стручна пракса 5, Стручна пракса 6, као и Летња стручна пракса 1, Летња стручна пракса 2 и Летња стручна пракса 3.* Сви они имају предвиђене и исказане одговарајуће ЕСПБ бодове. Студенти похађају праксе у здравственим и другим установама, пре подне или после подне током једног или два дана у недељи, континуирано током наставе у свим семестрима (у трајању од 15 недеља по семестру). Стручна пракса је подељена на стручну праксу којој студенти приступају у току семестара и летњу стручну праксу којој студенти приступају током летњих месеци. Стручна пракса у току семестра за три године студија укупно носи 885 часова. Часови праксе чине $\frac{1}{2}$ часова теоријске и клиничке обуке студената на студијском програму Струковна медицинска сестра/техничар.

Наставници задужени за организацију и евалуацију стручне праксе јесу наставници стручних и стручно-апликативних предмета у текућем семестру у којем се стручна пракса реализује. *Методе извођења праксе:* проблемска метода, дискусија, демонстрација. Увежбавање вештина кроз практичан рад у непосредном контакту с болесником под надзором, кроз рад у групи, рад у пару и самостални рад.

Оцена знања. – Студент је у обавези да води Дневник стручне праксе, који потписује и оверава сарадник/ментор и наставник Високе школе. Стручна пракса се оцењује описно као: *Успешно остварена; Веома успешно остварена; Није остварена.* Описна оцена се даје на основу редовног присуства на стручној пракси и нивоа овладаних вештина, залагања и учествовања у процесима саветовања, неге и збрињавања болесника, здравствено-васпитног рада, ангажовања и активности током праксе, овладавања вођења медицинске документације, а на основу мишљења сарадника/ментора.

Литература. – Коришћење препоручене литературе из предмета програма основних струковних студија – Струковна медицинска сестра/техничар.

Стручна пракса 1

- Број ЕСПБ: 2
- Број часова: 150 у току семестра

Циљ. – Усвајање и самостално извођење сестринских вештина, усвајање етичких и радних вредности здравствене неге и сестринства. Струковна медицинска сестра/техничар ће у оквиру стручне праксе овладати вештинама јединствене сестринске праксе, примене процеса здравствене неге, вођења сестринске документације. Учествоваће у раду здравственог тима на различитим нивоима здравствене заштите. Едукација студената која их оспособљава да практично примене и усаврше стручна и научна знања која стичу током теоријско-практичне наставе у првом семестру, развију професионалну етичност и комуникационе способности. Едукација студената за разумевање места и улоге здравствене неге у свеобухватној здравственој заштити. Упознавање студената у непосредном раду са грађом и структуром људског тела. Стицање знања о главним и нежељеним дејствима лекова и оспособљавање за примену лекова у терапији појединих обољења.

Садржај Стручне праксе 1. – Стручна пракса 1 се може изводити пре подне или после подне (осам часова дневно) током једног или два дана у недељи, континуирано током целог првог семестра (у трајању од 15 недеља).

Студент самостално и/или у тимском раду обавља здравствену негу у превенцији, дијагностици, лечењу и рехабилитацији болесника; обавља професионални рад – здравствену негу у здравственим установама (Дом здравља, болница – одељење интерне медицине и хирургије са ортопедијом, диспанзери за здравствену заштиту радника, жена и деце, развојна саветовалишта, патронажна служба и др.), као и у другим установама (дечји вртићи, школе, геронтолошки центри, спортски центри и др.); студент треба да прати и опише пријем, смештај и отпуст пацијента; измери виталне знаке и уочи одступања од нормалних вредности; примени ентералну и парентералну терапију; примени опште поступке спречавања инфекција (дезинфекција, стерилизација); спроводи узимање узорак телесних излучевина за дијагностичке анализе; примени поступке спречавања компликација инактивитета; изради и примени моделе промоције здравља намењеној општој популацији.

Студенти ће примењивати савремена психолошка знања из области здравствене психологије у повећању ефикасности превентивних, дијагностичких, терапијских и рехабилитационих поступака у

непосредном раду. У сфери комуникације у здравству, студент треба да користи ефикасну комуникацију у примарној, секундарној и терцијарној здравственој заштити, те да примењује стратегије за конструктивну комуникацију како са пацијентима, тако и са члановима тима чији је део. Студент треба да пружи социјалну подршку пацијенту и породици са циљем заштите и унапређења здравља и лечењу болести.

Похађањем стручне праксе током првог семестра – Стручна пракса 1 – студенти ће у Апотекарској установи у Дому здравља или болници и на одељењу хирургије и интерне медицине анализирати утицај патолошких стања и болести на дејство лекова, специфичностима фармакотерапије у педијатријској, геријатријској популацији и за време трудноће. Студенти стичу знања о значају величине примењене дозе и правилног режима дозирања, као и допринос рационалној фармакотерапији.

Очекивани исходи: Струковна медицинска сестра/техничар ће након обављене стручне праксе имати усвојена знања и вештине да ради по начелима јединствене сестринске праксе, да примењује процес здравствене неге и води сестринску документацију. Развијене способности и спремност за решавање конкретних проблема уз употребу научних метода и поступака. Темељно разумевање улоге у здравственом тиму на различитим нивоима здравствене заштите. Развијена професионална етичност и комуникационе способности. Студенти ће знати применити знање и вештине у општим поступцима у здравственој нези, дијагностици и лечењу. Студенти су упознати са основама нормалне грађе и облика људског тела, топографским регионима и њиховим клиничким значајем. Студенти ће бити у стању да анализирају утицај патолошких стања и болести на дејство лекова, специфичностима фармакотерапије у педијатријској, геријатријској популацији и за време трудноће, знањем о значају величине примењене дозе и правилног режима дозирања.

Стручна пракса 2

- Број ЕСПБ: 2
- Број часова: 150 у току семестра

Циљ. – Усвајање и самостално извођење сестринских вештина. Струковна медицинска сестра/техничар ће у оквиру стручне праксе овладати вештинама јединствене сестринске праксе, радити на пословима примене терапије у хируршким и интернистичким дисциплинама, примене процеса здравствене неге, вођењу сестринске документације. Учествоваће у раду здравственог тима на разним нивоима здравствене заштите. Едукација студената која их оспособљава да практично примене и усаврше стручна и научна знања која стичу током теоријско-практичне наставе у другом семестру, развију професионалну етичност и комуникационе способности: препознавање акутних хируршких обољења и компликација основних хируршких болести; збрињавање мање повреде и опекотине у амбулантним условима по свим хируршким принципима.

Садржај Стручне праксе 2. – Стручна пракса 2 се може изводити пре подне или после подне (осам часова дневно) током једног или два дана у недељи, континуирано током другог семестра (у трајању од 15 недеља). Студент обавља стручну праксу у следећим здравственим или другим установама:

Служба интерне медицине, одсек нефрологије са хемодијализом, одсек кардиологије са коронарном јединицом, одељење ендокринологије, пулмологије. Током Стручне праксе 2 студент ће моћи да процени стање болесника (витални знаци, опште стање болесника, телесне излучевине, способност задовољавања основних људских потреба) и утврди потребе за здравственом негом; формулише сестринске дијагнозе и колаборативне проблеме; примени стечена темељна теоријска и практична знања и вештине у свим видовима опште неге болесника које укључују мере унапређења здравља, спречавања болести и збрињавања; обавља евалуацију здравствене неге; документује сестринске активности, да разумеју начин одвијања физиолошких процеса у организму. Знаће анализирати и повезивати функције више различитих система и разумеће механизме настајања различитих патолошких процеса.

Служба опште хирургије и ортопедије са трауматологијом. – Знање стечено у току наставе из хирургије током стручне праксе студенту ће омогућити да препозна акутна хируршка обољења; препозна компликације основних хируршких болести; збрине мање повреде и опекотине у амбулантним условима по свим хируршким принципима поштовања асепсе и антисепсе и антитетанусне заштите; да на време препозна евентуалне компликације у постоперативном току пацијената који су отпуштени на кућно лечење. *Служба за педијатрију са неонатологијом* – за рад са децом у болничким условима.

Обављање стручне праксе студената из предмета Терапијске примене уметничких активности могуће је у вртићима (рад са децом предшколског узраста), у центрима за ментално здравље при здравственим установама општег и специјалног типа (рад са адолесцентима), у геронтолошким центрима (рад са старима), у специјалним здравственим установама за лечење и превенцију менталног здравља уз стручну подршку супервизора и арт терапеута (праћење и учествовање студената у терапеутском процесу). Предвиђено је коришћење слике као средства у арт терапији (визуелна, музичка, драмска, кинестетичка, метафоричка слика). Праћење мултифункционалне технике примене слике у пракси у раду

са пацијентима свих категорија: користи се у дијагностичке, прогностичке и евалуацијске, комуникацијске сврхе и као психотерапијско средство.

Очекивани исходи:

Струковна медицинска сестра/техничар ће након обављене Стручне праксе 2 имати усвојена знања и вештине да ради по начелима јединствене сестринске праксе, да примењује процес здравствене неге и води сестринску документацију. Развијене способности и спремност за решавање конкретних проблема уз употребу научних метода и поступака. Темељно разумевање улоге у здравственом тиму на разним нивоима здравствене заштите. Развијена темељна теоријска и практична знања и вештине у свим видовима опште неге болесника које укључују мере унапређења здравља, спречавања болести и збрињавања. Струковна медицинска сестра/техничар биће способна/ан да у пракси анализира и разуме повезаност функција више различитих система, као и механизме настајања различитих патолошких процеса. Разумевање коришћења слике као средства у арт терапији

Стручна пракса 3

- Број ЕСПБ: 2
- Број часова: 135 у току семестра

Циљ. – Циљ Стручне праксе 3 је оспособљавање студената за развијање ширих погледа на здравље и стицање специфичних знања из области превентивне здравствене заштите; препознавање ризико фактора, симптома и знакова болести. Овладавање методама промоције и унапређење здравља и превенције болести појединаца и специфичних група. Оспособљавање студената за примену стеченог знања и практичних вештина у различитим клиничким областима из домена ургентних и критичних стања у медицини. Оспособљавање студената за стицање знања и практичних вештина у извођењу савремених радиолошких процедура. Студенти кроз интерактиван практичан рад треба да се упознају са принципима и основама технологија које се користе у савременој лабораторијској дијагностици.

Садржај Стручне праксе 3. – Стручна пракса 3 се може изводити пре подне или после подне (осам часова дневно) током једног или два дана у недељи (4+4 часова), континуирано током другог семестра (у трајању од 15 недеља). Студент обавља стручну праксу у Општој болници: *Дом здравља*. – Студенти ће се информисати о раду превентивног саветовалишта, едукацијом и подизањем свести грађана о значају и препознавању здравих стилова живота, као и потреби очувања и редовне контроле здравља; обављањем превентивних прегледа у складу са националним стандардима (нпр. скрининг за кардиоваскуларне болести, цереброваскуларне болести, дијабетес мелитус тип 2, карциноме и друге болести); информисањем грађанства о организованим превентивним активностима. Такође ће бити упознати са аспектима рада мобилне јединице: информисањем становништва на терену о важности превентивних прегледа и промоцијом здравих стилова живота; непосредном организацијом превентивне и здравствене акције и кампање; дистрибуцијом здравственопромотивних материјала; давањем индивидуалних савета на терену; организацијом здравственопромотивне кампање у сарадњи са медијима у складу са календаром здравља; директним позивима на индивидуалне прегледе за одређене популационе групе; сарадњом са различитим владиним/невладиним организацијама. Биће упознати са радом поливалентне патронаже у кућној посети и обиласком трудница, породиља и новорођене деце, одојчади, предшколске и школске деце, студената; жена генеративног доба, хроничних болесника, старих особа; обављаће здравствено-васпитни рад и вршиће промоцију здравља у предшколским и школским установама поштујући програм рада који је усклађен са одговарајућим узрастом; обављаће здравствено васпитни рад и вршити промоцију здравља одраслог становништва у месним заједницама и удружењима пензионера, активима жена, клубовима, радним организацијама, где уједно раде контролу крвног притиска и шећера у крви по потреби; активно ће учествовати у раду мобилне јединице; сарадњом са свим структурама у локалној заједници (центар за социјални рад, Црвени крст, невладине организације); организовањем и радом школе за труднице).

Служба за интерну медицину. – Пријем, први контакт и комуникација са интернистичким болесником на хоспиталном лечењу. Специфичности у спровођењу здравствене неге у областима интерне медицине (кардиологија, пулмологија, ендокринологија, гастроентерологија и хепатологија, хематологија, онкологија, нефрологија, алергологија и имунологија). Специфичности у извођењу дијагностичких и терапијских процедура у свим наведеним областима интерне медицине. Интрамускуларна и интравенска апликација лекова и течности. Увођење назогастричне сонде, катетера, клизме. Мерење пулса, притиска, процена стања болесника, аускултација здравог и болесног срца. Самостално извођење ЕКГ-а и читавање најзначајнијих промена. Праћење виталних знакова болесника, мониторинг пацијента. Упознавање са улогом сестре у ендоскопским процедурама. Сестринске интервенције које се односе на успостављање комуникације са интернистичким болесником. Документација процеса здравствене неге.

Одељење за пријем и збрињавање ургентних стања опште болнице. – Праћење организације рада одељења за пријем ургентних стања, протокола и медицинске документације. Процена стања пацијента према степену хитности. Кардиопулмонална реанимација. Ургентно збрињавање стања која угрожавају живот. Предозирање лековима, дрогама и алкохолом. Тровања, прва помоћ и нега. Заустављање крварења и збрињавање мањих хируршких рана. Посебности у збрињавању краниocereбралне трауме. Примена течности и успостављање венских линија. Концепција плана здравствене неге код пацијента у стању шока. Значај трауме са кратким освртом на посебне облике повреда. Организовање транспорта и припрема пацијента за транспорт у више медицинске установе. Пријем, обрада и нега пацијента са акутним коронарним синдромом. Организација, обрада и пријем деце са акутним обољењима. Испирање желуца. Стављање ервеја. Контрола оксигенотерапије. Контрола гасних анализа, профила гликемије, апликација интравенских лекова у инфузоматима. Контрола дисајних путева, аспирација секрета. Терапија бола. Сарадња са другим службама – МУП, Центар за социјални рад.

Служба хитне медицинске помоћи Дома здравља. – Упознавање са организованом стручном медицинском помоћи на месту повређивања и транспортом до дефинитивног збрињавања у стационарној здравственој установи. Укључивање у рад медицинских екипа које указују хитну медицинску помоћ на месту инцидента, као и у амбуланти службе. Упознавање са организацијом службе и лекарских екипа на терену (прва, друга и трећа лекарска екипа). Разврставање повреда и обољења према степену хитности и тријажа болесника. Санитетски транспорт болесника на територији града, као и у друге, више медицинске установе у земљи и иностранству. Санитетско обезбеђење на спортским, културним и другим масовним манифестацијама, где се очекује концентрација великог броја људи. Упознавање са посебним планом за рад у случају ванредних ситуација, масовних несрећа и епидемија тешких заразних болести већих размера. Сарадња са другим релевантним стручним службама као што су МУП, Ватрогасна служба и Црвени крст.

Служба за радиолошку дијагностику. – Рад у мрачној комори, припрема хемикалија, чишћење машине за аутоматску обраду. Коришћење система за компјутеризовану и дигиталну радиографију, дигитална обрада слике. Постављање ознака и сигнирање. Одређивање зрачне дозе (kV, mAs), утицај дебљине, грађе тела и технике снимања. Одређивање растојања, фокус-филм, телерадиографија. Ставови и положаји пацијента, утицај на пројекцију. Процена квалитета рендгенске слике (дензитет, оштрина, контраст, шум). Вештачки контраст и контрастна средства. Уочавање грешке на филму, откривање разлога који су довели до ње. Тврдозрачно и мекозрачно снимање (мамографија). Васкуларна и невакуларна интервентна радиологија. Ултразвук абдомена, меких ткива, штитне жлезде, дојки, ЦНС-а код одојчади. Компјутеризована томографија и магнетна резонанца главе, коштаног система, плућа, абдомена. Посебан осврт на МР дојке.

Очекивани исходи: Студенти ће након обављене Стручне праксе 3 бити оспособљени да самостално спроведу потребне дијагностичке и терапијске процедуре које могу бити предмет хитне медицинске интервенције. По успешном завршетку стручне праксе студент ће бити оспособљен да влада основним знањима и вештинама из радиолошке физике, неопходним за квалитетну примену зрачења у медицини, разумеће основе методологије рада у радиологији као и принципе рада уређаја и техника у радиологији. Студенти ће стећи вештине и биће упознати са принципима здравствене неге пацијента у радиологији и разумеће начине радиолошке заштите. Поред тога, студенти ће бити оспособљени да самостално припреме пацијента и безбедно прате радиолошку процедуру. По успешном завршетку курса студенти ће овладати знањима и стећи вештине и одговорност за самостални рад и рад у тиму у превентивним активностима установа ПЗЗ, посебно у домовима здравља. Студенти ће бити оспособљени за самосталан рад у патронажи, породичној медицини, кућној нези и заједници.

Стручна пракса 4

- Број ЕСПБ: 2
- Број часова: 150 током целог семестра

Циљ. – Струковна медицинска сестра/техничар ће у оквиру стручне праксе овладати вештинама јединствене сестринске праксе, радити на пословима примене терапије у хируршким и интернистичким дисциплинама, примене процеса здравствене неге, вођењу сестринске документације. Учествоваће у раду здравственог тима на разним нивоима здравствене заштите. Едукација студената која их оспособљава да практично примене и усаврше стечена стручна и научна знања која стичу током теоријско-практичне наставе и развију професионалну етичност и комуникационе способности. Усвајање знања и савлађивање практичних процедура здравствене неге ортопедских болесника: исхрана, узорковање материјала за лабораторијске анализе и ПХ анализе, хируршка обрада ране, као и специфичности здравствене неге у различитим областима ортопедске хирургије. Усвајање знања и савлађивање практичних поступака у ортопедској дијагностици, преоперативној припреми и послеоперативној здравственој нези. Стицање знања о начину постављања дијагнозе, стицање увида у дијагностичке процедуре. Стицање знања и

разумевање диференцијалне дијагностике и терапијских поступака код инфективних болести. Да се студентима омогући усвајање теоријских и практичних знања и вештина у подручјима истраживања и промоције физичке активности, употреба метода за процену и мерење физичке активности.

Садржај Стручне праксе 4. – Стручна пракса 4 се може изводити пре подне или после подне (осам часова дневно) током једног или два дана у недељи, континуирано током другог семестра (у трајању од 15 недеља). Студент обавља стручну праксу у следећим здравственим установама:

Одељење за инфективне болести. – Тријажа и пријем инфективних болесника. Медицинске интервенције на одељењу инфективних болести. Изолација болесника и организација рада у карантину. Спречавање настанка и ширења интрахоспиталних инфекција. Правилна тријажа, одлагање и транспорт инфективног отпада, правилно прање руку и коришћење дезинфекционих средстава. Поступак и имунизација пацијента повређених потенцијално бесном животињом. Правилно коришћење заштите здравствених радника приликом узимања крви за лабораторијске анализе од болесника оболелих од АИДС-а и оболелих од хепатитиса, менингитиса и респираторних инфекција. Техника узимања материјала и поштовање стандарда асепсе за бактериолошке анализе. Припрема болесника и извођење лумбалне пункције и биопсије јетре.

Служба за продужено лечење и негу, физикалну медицину и рехабилитацију. – Превенција инвалидности. Активности, поступци и упознавање са опремом и средствима која се користе у процесу рехабилитације. Инактивитет и његове последице. Превенција компликација удружених са инактивитетом. Рехабилитација болесника после повреде (обољења) локомоторног апарата, неуролошких болесника, болесника са кардиоваскуларним и респираторним обољењима и рехабилитација деце. Медицинска рехабилитација пацијената после трауме, политрауме и ампутације, пацијената са лезијом периферних нерава, са лумбалним и цервикалним синдромом, са синдромом хемиплегије, параплегије и квадриплегије – практични рад.

Служба опште хирургије и ортопедије са трауматологијом. – Припрема, премедикација, и транспорт болесника у операциони блок. Припрема за анестезију и њена примена. Овладавање обрадом хируршких рана и скидање конаца. Рад и организација рада у интензивној нези хируршких пацијената. Мониторинг пацијента у интензивној хируршкој нези. Значај здравствене неге у ургентној хирургији. Уклањање дренажа, постављање и скидање гипса, постављање завоја. Праћење виталних параметара и поступак у хитним стањима код хируршких пацијената. Категоризација рана. Узимање брисева и токсиколошког материјала. Третман инфициране ране. Контрола и клемовање торакалних дренажа. Примена мера стерилизације, антисепсе, нега болесника на механичкој вентилацији и оксигеној терапији, контролисање гасне анализе, примена сестринске интервенције код трансфузије крви, плазме. Исхрана болесника преко назогастричне сонде, гастростомом, парентералним путем, превенција декубитуса. Привремена хемостаза, нега код болесника са трахеостомом, колостомом, гастростомом, илеостомом, назогастричном сукцијом, код болесника са опекотинама, промрзлимама, послови организовања и руковођења радним целинама. Препознавање промена у параметрима виталних функција. Самостално припремање болесника, материјала и асистенција приликом обављања инвазивних и неинвазивних дијагностичких и терапијских процедура. Збрињавање болесника по завршеној процедури. Самостална припрема болесника за отпуст са стационарног лечења уз документацију процеса здравствене неге.

Предшколска установа, геронтолошки центар, центар за спортску медицину при Општој болници, спортска удружења или друга установа. – Израчунавање препоручене вредности физичке активности, тип, учесталост, интензитет, трајање, ограничење (препоруке за општу популацију, додатне препоруке за специфичне социо-демографске групе: деца и старије становништво). Осмишљавање модела промоције физичке активности у функцији очувања здравља. Физичке активности различитог интензитета према вредностима пулса. Учесће у организацији моторичких програма у природи у функцији очувања здравља.

Очекивани исходи: Струковна медицинска сестра/техничар ће након обављене Стручне праксе 4 имати усвојена знања и вештине да ради по начелима јединствене сестринске праксе, да примењује процес здравствене неге и води сестринску документацију. Развијене способности и спремност за решавање конкретних проблема уз употребу научних метода и поступака. Темељно разумевање улоге у здравственом тиму на разним нивоима здравствене заштите. Развијена професионална етичност и комуникационе способности. Савладани практични поступци у ортопедској дијагностици, преоперативној припреми и послеоперативној здравственој нези, поступци здравствене неге са пацијентима са ортопедским здравственим проблемима. По успешном завршетку праксе студенти ће бити оспособљени да препознају клиничке знаке инфективних болести, да учествују у постављању дијагнозе и спровођењу терапије. Студенти ће стећи вештине да прате ток лечења и учествују у спречавању ширења контагиозних инфективних болести. Студенти ће моћи да анализирају и израде (индивидуално и тимски) програме за промоцију физичке активности у функцији унапређења и очувања здравља особа различитог узраста, пола и нивоа телесне активности.

Стручна пракса 5

- Број ЕСПБ: 2
- Број часова: 150 током семестра

Циљ. – Усвајање и самостално извођење сестринских вештина. Струковна медицинска сестра/техничар ће у оквиру стручне праксе овладати вештинама јединствене сестринске праксе, радити на пословима примене терапије у различитим медицинским дисциплинама, примене процеса здравствене неге, вођењу сестринске документације. Учествоваће у раду здравственог тима на разним нивоима здравствене заштите. / Едукација студената која их оспособљава да практично примене и усаврше стручна и научна знања која стичу током теоријско-практичне наставе и развију професионалну етичност и комуникационе способности. Оспособљавање студената за разумевање поремећаја функционисања људског организма, анализа узрока и начина настанка болести и механизма одговора на поремећену биолошку регулацију. Кроз практичан рад, усвајање знања и вештина за праћење здравственог стања у области репродуктивног здравља, оспособљавање студената за учествовање у дијагностичким и терапијским поступцима, те планирању и спровођењу здравствене неге у области репродуктивног здравља. Стварање услова за дијагностику морфолошког статуса деце и старих особа.

Садржај Стручне праксе 5. – Стручна пракса 5 се може изводити пре подне или после подне (осам часова дневно) током једног или два дана у недељи, континуирано током другог семестра (у трајању од 15 недеља). Студент обавља стручну праксу у следећим здравственим установама:

Служба за интерну медицину Општа болница. – Пријем интернистичког болесника на хоспитално лечење. Први контакт и комуникација са интернистичким болесником. Специфичности у спровођењу здравствене неге у областима интерне медицине (кардиологија, пулмологија, ендокринологија, гастроентерологија и хепатологија, хематологија, онкологија, нефрологија, алергологија и имунологија). Специфичности у извођењу дијагностичких и терапијских процедура у свим наведеним областима интерне медицине. Интрамускуларна и интравенска апликација лекова и течности. Катетеризација. Увођење назогастричне сонде, катетера, клизме. Мерење пулса, притиска, процена стања болесника, аускултација здравог и болесног срца. Самостално извођење ЕКГ-а и читавање најзначајнијих промена. Праћење виталних знакова болесника, мониторинг пацијента. Упознавање са улогом сестре у ендоскопским процедурама. Сестринске интервенције које се односе на успостављање комуникације са интернистичким болесником. Документација процеса здравствене неге.

Функцијско испитивање запаљења, метаболизма, ендокриног система, кардиоваскуларног система, периферне циркулације и респирацијског система. Функцијско испитивање крви и хемостазног система. Лабораторијска дијагностика малигне неоплазије. Функцијско испитивање дигестивног тракта, јетре и жучних путева, уропоеетског система и нервног система.

Служба за гинекологију и акушерство. – Праћење трудноће, превенција компликација и трудноћа високог ризика. Пренатална дијагностика. Пријем породиље у породилиште. Контрола породиље. Неговање новорођенчета у порођајној сали. Специфичности организације рада сестринске службе у здравственој заштити жена. Превенција инфламаторних обољења гениталних органа жене. Организација рада у саветовалишту за превенцију малигних обољења репродуктивних органа жене. Здравствена нега породиље са акушерским операцијама. Здравствена нега породиље са акушерским операцијама. Нега бабињаре и промоција дојења. Рад и организација у *baby-friendly* одсеку. Упознавање са радом у одсеку за инфертилитет. Превенција спонтаних и намерних побачаја. Преоперативна припрема жене.

Геронтолошки центар. – Упознавање са организацијом рада геронтолошког центра. Упознавање са специфичностима комуникације са старијим особама Овладавање специфичностима здравствене неге и исхране старих. Упознавање са здравственом негом старих на палијативном збрињавању. Сарадња са примарном здравственом заштитом. Сарадња са центром за социјални рад и упознавање са социјалном заштитом старих. Процена услова за негу у кући. Демонстрирање поступака неге у кући. Едукација породице за негу. Припрема и смештај старе особе у дом. Специфичности пријема. Примена поступака здравствене неге у решавању општих и специфичних проблема. Обука посете и породице старих – припрема за повратак кући.

Предшколска установа. – Мерење и праћење телесне тежине, висине, кожних набора и обима код деце предшколског узраста, израда и анализа графика промене индекса телесне масе (ИТМ), процена правилног држања тела и деформитета, примери корективних вежби. Вођење документације (здравственог картона) присуством на систематским прегледима у предшколској установи, основним школама, здравственим установама. Сарадња са здравственом службом – диспанзерима и другим институцијама и удружењима.

Очекивани исходи:

Струковна медицинска сестра/техничар, након обављене Стручне праксе 5 имаће усвојена знања и вештине да ради по начелима јединствене сестринске праксе, да примењује процес здравствене неге и

води сестринску документацију. Развијене способности и спремност за решавање конкретних проблема уз употребу научних метода и поступака. Темељно разумевање улоге у здравственом тиму на разним нивоима здравствене заштите. Развијена професионална етичност и комуникационе способности. По успешном завршетку стручне праксе студенти ће усвојити знања и разумети зашто се у различитим стањима и поремећајима јављају знаци и симптоми који могу да укажу на постојећи развој болести или већ постојећу болест. Студенти ће бити у стању да препознају патологије ране и касне трудноће, да пруже здравствену негу код превремено рођеног детета, примене процедуру премештаја превремено рођеног детета, учествују у дијагностичким и терапијским интервенцијама. Студенти ће бити у стању да учествују у превенцији гинеколошких обољења, дијагностици, постоперативној нези, лечењу и рехабилитацији, раду у саветовалиштима за репродуктивно здравље. Студенти владају основним принципима социјалне геронтологије и разумеју старост као специфично животно доба које карактерише иреверзибилан процес опадања физичких и психичких функција организама. Након учешћа у стручној пракси студенти ће моћи да разумеју друштвени положај најстаријег становништва у друштву, уважавају индивидуалне потребе старијих особа и имају развијен осећај емпатије према старима и њиховим специфичним потребама. Овладаност основним методама дијагностике моторичког и морфолошког статуса деце и старих особа.

Стручна пракса 6

- Број ЕСПБ: 2
- Број часова: 150 током семестра

Циљ. – Усвајање и самостално извођење сестринских вештина. Струковна медицинска сестра/техничар ће у оквиру стручне праксе овладати вештинама јединствене сестринске праксе, радити на пословима примене терапије у хируршким и интернистичким дисциплинама, примене процеса здравствене неге, вођења сестринске документације. Учествоваће у раду здравственог тима на разним нивоима здравствене заштите. / Едукација студената која их оспособљава да практично примене и усаврше стечена стручна и научна знања која стичу током теоријско-практичне наставе и развију професионалну етичност и комуникационе способности. Оспособљавање студената за стицање знања и разумевање основних појмова о хранљивим материјама, микроелементима и потребама људи за њима, посебно, за организацију исхране у здравственим и другим установама (вртићи, школе, геронтолошки центри). У оквиру стручне праксе, упознавање студената са стандардном дијетом за исхрану болесника, дистрибуцијом, сервирањем, контролом достављања и конзумирања хране. Упознавање са организацијом, хигијеном и практичним радом у кухињама које припремају оброке за децу и старе особе.

Садржај Стручне праксе 6. – Стручна пракса 6 се може изводити пре подне или после подне (осам часова дневно) током једног или два дана у недељи, континуирано током другог семестра (у трајању од 15 недеља). Студент обавља стручну праксу у следећим здравственим или другим установама:

Сектор за хируршке гране медицине Опште болнице. – Припрема, премедикација, и транспорт болесника у операциони блок. Припрема за анестезију и њена примена. Овладавање обрадом хируршких рана и скидање конаца. Рад и организација рада у интензивној нези хируршких пацијената. Мониторинг пацијента у интензивној хируршкој нези. Значај здравствене неге у ургентној хирургији. Уклањање дренажа, постављање и скидање гипса, постављање завоја. Праћење виталних параметара и поступак у хитним стањима код хируршких пацијената. Категоризација рана. Узимање брисева и токсиколошког материјала. Третман инфициране ране. Контрола и клемовање торакалних дренажа. Примена мера стерилизације, антисепсе, нега болесника на механичкој вентилацији и кисеоничкој терапији, контролisanje гасне анализе, примена сестринске интервенције код трансфузије крви, плазме. Исхрана болесника преко назогастричне сонде, гастростомом, парентералним путем, превенција декубитуса. Привремена хемостаза, нега код болесника са трахеостомом, колостомом, гастростомом, илеостомом, назогастричном сукцијом, код болесника са опекотинама, промрзлинама, послови организовања и руковођења радним целинама. Препознавање промена у параметрима виталних функција. Самостално припремање болесника, материјала и асистенција приликом обављања инвазивних и неинвазивних дијагностичких и терапијских процедура. Збрињавање болесника по завршеној процедури. Самостална припрема болесника за отпуст са стационарног лечења уз документацију процеса здравствене неге.

Служба за психијатрију. – Специфичности неге, препознавања и рада болесника са менталним поремећајима. Препознавање суицидалних тенденција и нежељених ефеката медикаментозне терапије. Обављање хигијене болесника са менталним поремећајима. Комуникација и приступ овим пацијентима. Рад и организација рада у дневној болници. Здравствена нега психијатријских болесника: психозе, неурозе, поремећај личности. Хитна стања у психијатрији. Препознавање симулације, дисимулације и агравације. Процена ризика и спровођење мера за спречавање самоповређивања и повређивања. Рад са

пацијентима са болестима зависности. Учешће у активностима пацијената, радној терапији. Припрема пацијената за изласке, отпуст и викенд.

Предшколска установа и основна школа (које самостално припремају оброке). – Студенти ће се упознати са принципима и организацијом исхране, као и системом квалитета у предшколским и школским установама. Планирање, организација, технологија рада и контрола у објектима за колективну исхрану. Планирање obroka за децу предшколског узраста и школску децу. Упознавање са организацијом, хигијеном и практичним радом у кухињама које припремају оброке за децу. Дистрибуција хране. Узимање узорак намирница за микробиолошку и токсиколошку анализу. Утврђивање контролних критичних тачака у процесу припреме хране.

Геронтолошки центар и здравствене установе (служба за интерну медицину са ендокринологијом Опште болнице). – Организација исхране у геронтолошком центру и здравственим установама. Стандардне дијете за исхрану болесника: празна течна дијета, пуна течна дијета, општа дијета. Дијете за болесне, недовољне и преобилне исхране: нормокалоријске, хипокалориске, хиперкалоријске, нормопротеинске, хипопротеинске, хиперпротеинске. Дистрибуција, сервирање, контрола достављања и конзумирања хране.

Очекивани исходи: Струковна медицинска сестра/техничар ће након обављене Стручне праксе 6 имати усвојена знања и вештине да ради по начелима јединствене сестринске праксе, да примењује процес здравствене неге и води сестринску документацију. Имаће развијене способности и спремност за решавање конкретних проблема уз употребу научних метода и поступака. Темељно ће разумети своју улогу у здравственом тиму на разним нивоима здравствене заштите. Имаће развијену професионалну етичност и комуникационе способности. Оспособљени студенти за учешће у организацији исхране у здравственим и другим установама (вртићи, школе, геронтолошки центри), као и за примену стандардне дијете за исхрану болесника, дистрибуцију, сервирање, контролу достављања и конзумирања хране.

Летња стручна пракса 1, 2 и 3

Начин реализације. – Летње стручне праксе су саставни и обавезан део наставног плана студијског програма *Струковна медицинска сестра/техничар*. Студенти похађају летње стручне праксе током летњих месеци (јун, јул, август) у одговарајућим здравственим или другим установама. Стручна пракса је подељена на стручну праксу у току семестара и летњу стручну праксу. Летња стручна пракса укупно носи 1900 часова/сати (635 по години у летњим месецима). Часови праксе чине $\frac{1}{2}$ часова теоријске и клиничке обуке студената на студијском програму *Струковна медицинска сестра/техничар*.

Наставници задужени за организацију и евалуацију летње стручне праксе јесу наставници стручних и стручно-апликативних предмета у текућој школској години у којој се летња стручна пракса реализује. *Методе извођења праксе:* проблемска метода, дискусија, демонстрација. Увежбавање вештина кроз практичан рад у непосредном контакту с болесником под надзором, кроз рад у групи, рад у пару и самосталан рад.

Оцена знања. – Студент добија у школи упут за обављање Летње стручне праксе, са којим се јавља у одговарајућу здравствену или другу установу где ће је обавити. По завршетку летње стручне праксе студент предаје наставнику задуженом за реализацију стручне праксе Дневник летње стручне праксе са описом активности које је обављао током трајања летње стручне праксе, односно потврду да је пракса обављена. Летња стручна пракса се оцењује описно као: *успешно остварена; веома успешно остварена; није остварена*. Наставник својим потписом у индексу верификује да је студент успешно обавио Летњу стручну праксу уз стицање одговарајућег броја ЕСПБ, што омогућује студенту да уз остале потписе овери семестар.

Литература. – Коришћење препоручене литературе из предмета програма основних струковних студија – *Струковна медицинска сестра/техничар*.

Летња стручна пракса 1

- Број ЕСПБ: 2
- Број часова: 42 (недељно) током летњих месеци

Циљ. – Практична едукација за струковне медицинске сестре/техничаре које/и треба да усвоје вештине и знања која се примењују у оквиру појединачног и тимског рада и додатно увежбају процедуре из делокруга рада стручних и стручно-апликативних предмета из прве године студија. Циљ је да струковна медицинска сестра/техничар у оквиру Летње стручне праксе 1 овлада вештинама јединствене сестринске праксе, ради на пословима примене терапије у хируршким и интернистичким дисциплинама, примењује процес здравствене неге, води сестринску документацију, као и да учествује у раду здравственог тима на разним нивоима здравствене заштите. Стицање знања о главним и нежељеним дејствима лекова и оспособљавање за примену лекова у терапији појединих обољења. Оспособљавање

студената за примену савремених психолошких знања у повећању ефикасности превентивних, дијагностичких, терапијских и рехабилитационих поступака.

Садржај Летње стручне праксе I и место реализације:

Општа болница – Служба опште хирургије и ортопедије са трауматологијом. – Припрема, премедикација и транспорт болесника у операциони блок. Припрема за анестезију и њена примена. Овладавање обрадом хируршких рана и скидање конаца. Рад и организација рада у интензивној нези хируршких пацијената. Мониторинг пацијента у интензивној хируршкој нези. Значај здравствене неге у ургентној хирургији. Уклањање дренажа, постављање и скидање гипса, постављање завоја. Праћење виталних параметара и поступак у хитним стањима код хируршких пацијената. Категоризација рана. Узимање брисева и токсиколошког материјала. Третман инфициране ране. Контрола и клемовање торакалних дренажа. Примена мера стерилизације, антисепсе, нега болесника на механичкој вентилацији и кисеоничкој терапији, контролисање гасне анализе, примена сестринске интервенције код трансфузије крви, плазме. Исхрана болесника преко назогастричне сонде, гастростомом, парентералним путем, превенција декубитуса. Привремена хемостаза, нега код болесника са трахеостомом, колостомом, гастростомом, илеостомом, назогастричном сукцијом, код болесника са опекотинама, промрзлинама, послови организовања и руковођења радним целинама. Препознавање промена у параметрима виталних функција. Самостално припремање болесника, материјала и асистенција приликом обављања инвазивних и неинвазивних дијагностичких и терапијских процедура. Збрињавање болесника по завршеној процедури. Самостална припрема болесника за отпуст са стационарног лечења уз документацију процеса здравствене неге.

Служба за интерну медицину. – Пријем интернистичког болесника на хоспитално лечење. Први контакт и комуникација са интернистичким болесником. Специфичности у спровођењу здравствене неге у областима интерне медицине (кардиологија, пулмологија, ендокринологија, гастроентерологија и хепатологија, хематологија, онкологија, нефрологија, алергологија и имунологија). Специфичности у извођењу дијагностичких и терапијских процедура у свим наведеним областима интерне медицине. Интрамускуларна и интравенска апликација лекова и течности. Увођење назогастричне сонде, катетера, клизме. Мерење пулса, притиска, процена стања болесника, аускултација здравог и болесног срца. Самостално извођење ЕКГ-а и читавање најзначајнијих промена. Праћење виталних знакова болесника, мониторинг пацијента. Упознавање са улогом сестре у ендоскопским процедурама. Сестринске интервенције које се односе на успостављање комуникације са интернистичким болесником. Документација процеса здравствене неге.

Служба за физикалну медицину и рехабилитацију. – Превенција инвалидности. Активности, поступци и упознавање са опремом и средствима која се користе у процесу рехабилитације. Инактивитет и његове последице. Превенција компликација удружених са инактивитетом. Рехабилитација болесника после повреде (обољења) локомоторног апарата, неуролошких болесника, болесника са кардиоваскуларним и респираторним обољењима и рехабилитација деце. Медицинска рехабилитација пацијената после трауме, политрауме и ампутације, пацијената са лезијом периферних нерава, са лумбалним и цервикалним синдромом, са синдромом хемиплегије, параплегије и квадриплегије – практични рад.

Општа болница. – Студенти ће примењивати савремена психолошка знања у повећању ефикасности превентивних, дијагностичких, терапијских и рехабилитационих поступака. Студенти ће учествовати у делу психолошке припреме за медицинске захвате, у комуникацији са пацијентима оболелим од неизлечивих болести; такође, пружаће подршку породици пацијената који су оболели од неизлечивих болести, као и у делу реакција породице на смрт блиске особе.

Апотекарска установа у Дому здравља или болници. – Похађањем Летње стручне праксе студенти ће у Апотекарској установи у Дому здравља или болници и на одељењу хирургије и интерне медицине анализирати утицај патолошких стања и болести на дејство лекова, специфичностима фармакотерапије у педијатријској, геријатријској популацији и за време трудноће. Студенти стичу знања о значају величине примењене дозе и правилног режима дозирања, као и допринос рационалној фармакотерапији. Студенти прате рецепт и начине прописивања, имена лекова, фармакопеју, схему рецепта, препоруке о начину примене лекова, стављање лекова у промет, магистралне и генеричке формуле, процедуру припреме и издавања готових лекова, чврстих, получврстих и течних облика лекова, инхалација и завојних материјала. Начин прописивања лекова према фармакотерапијским групама, однос дозе и ефекта код различитих врсти лекова (пуни и парцијални агонисти; антагонисти, холинергички и антихолинергички лекови, адренергички и антиадренергички лекови).

Здравствена заштита деце. – Студенти ће се упознати са здравственом заштитом у примарном контакту здраве и болесне деце; обавезним систематским и контролним прегледима; вакцинацијом деце по правилнику о обавезној имунизацији (календар вакцинације); промоцијом вакцинације и здравствено-превентивним радом са циљем подизања свести о потреби обавезне вакцинације; систематским прегледима за упис деце у установе за колективни боравак; систематским прегледима за упис у

забавиште (предшколско), основну, средњу школу и факултете, као и екскурзије. Такође ће бити упознати са радом и значајем развојног саветовалишта у откривању поремећаја у развоју; проценом интелектуалног и менталног развоја и најчешћим поремећајима развоја (касно проходавање, кашњење у говорно-језичком развоју), проценама развоја и третманом ради превенција школског неуспеха – графомоторним вежбама, припремама за почетно описмењавање, третманом код деце са поремећајем у понашању, и другим развојним потешкоћа, као што су ноћно умокравање, тикови, третманом деце са оштећењем слуха или вида. Анализа утицаја патолошких стања и болести на дејство лекова у педијатријској популацији.

Очекивани исходи:

Струковна медицинска сестра/техничар ће након обављене Летње стручне праксе 1 имати усвојена знања и вештине да ради по начелима јединствене сестринске праксе, да примењује процес здравствене неге и води сестринску документацију. Развијене способности и спремност за решавање конкретних проблема уз употребу научних метода и поступака. Темељно разумевање улоге у здравственом тиму на различитим нивоима здравствене заштите. Овладаност методама и процесима који омогућују праћење здравственог стања болесника и животно угрожених особа. Развијена професионална етичност и комуникационе способности. Студенти ће бити у стању да анализирају утицај патолошких стања и болести на дејство лекова, специфичностима фармакотерапије у педијатријској, геријатријској популацији и за време трудноће, знањем о значају величине примењене дозе и правилног режима дозирања. Развијена савремена психолошка знања код студената за повећање ефикасности превентивних, дијагностичких, терапијских и рехабилитационих поступака.

Летња стручна пракса 2

- Број ЕСПБ: 2
- Број часова: 42 (недељно)

Циљ. – Практична едукација за струковне медицинске сестре/техничаре које/и треба да усвоје вештине и знања која се примењују у оквиру појединачног и тимског рада и додатно увежбају процедуре из делокруга рада стручних и стручно-апликативних предмета из друге године. Оспособљавање студената за развијање ширих погледа на здравље и стицање специфичних знања из области превентивне здравствене заштите; препознавање ризико фактора, симптома и знакова болести. Овладавање методама промоције и унапређење здравља и превенције болести појединаца и специфичних група. Оспособљавање студената за примену стеченог знања и практичних вештина у различитим клиничким областима из домена ургентних и критичних стања у медицини и савремених радиолошких процедура. Усвајање знања и савладавање практичних поступака у ортопедској дијагностици, преоперативној и послеоперативној здравственој нези. Разумевање диференцијалне дијагностике и терапијских поступака код инфективних болести.

Садржај Летње стручне праксе 2 и место реализације. – Студент обавља стручну праксу у Општој болници: *Дом здравља* – студенти ће се информисати о раду превентивног саветовалишта, едукацијом и подизањем свести грађана о значају и препознавању здравих стилова живота, као и потреби очувања и редовне контроле здравља; обављањем превентивних прегледа у складу са националним стандардима (нпр. скрининг за кардиоваскуларне болести, цереброваскуларне болести, дијабетес мелитус тип 2, карциноме и друге болести). Обављаће здравствено васпитни рад и вршити промоцију здравља деце и одраслог становништва. Биће упознати са радом поливалентне патронаже у кућној посети.

Служба за интерну медицину. – Пријем, први контакт и комуникација са интернистичким болесником на хоспиталном лечењу. Специфичности у спровођењу здравствене неге у областима интерне медицине (кардиологија, пулмологија, ендокринологија, гастроентерологија и хепатологија, хематологија, онкологија, нефрологија, алергологија и имунологија). Специфичности у извођењу дијагностичких и терапијских процедура. Интрамускуларна и интравенска апликација лекова и течности. Увођење назогастричне сонде, катетера, клизме. Мерење пулса, притиска, процена стања болесника, аускултација здравог и болесног срца. Самостално извођење ЕКГ-а. Праћење виталних знакова болесника, мониторинг пацијента. Упознавање са улогом сестре у ендоскопским процедурама. Успостављање комуникације са интернистичким болесником. Документација процеса здравствене неге.

Одељење за пријем и збрињавање ургентних стања опште болнице. – Праћење организације рада одељења за пријем ургентних стања, протокола и медицинске документације. Процена стања пацијента према степену хитности. Кардиопулмонална реанимација. Ургентно збрињавање стања која угрожавају живот. Предозирање лековима, дрогама и алкохолом. Тровања, прва помоћ и нега. Заустављање крварења и збрињавање мањих хируршких рана. Посебности у збрињавању краниocereбралне трауме. Примена течности и успостављање венских линија. Концепција плана здравствене неге код пацијента у стању шока. Поступци код трауми и посебних облика повреда.

Организовање транспорта и припрема пацијената за транспорт у више медицинске установе. Пријем, обрада и нега пацијената са акутним коронарним синдромом. Организација, обрада и пријем деце са акутним обољењима. Испирање желуца. Стављање ервеја. Контрола оксигенотерапије. Контрола гасних анализа, профила гликемије, апликација интравенских лекова у инфузоматима. Контрола дисајних путева, аспирација секрета. Терапија бола. Протоколи сарадње са другим службама – МУП, Центар за социјални рад и др.

Служба хитне медицинске помоћи Дома здравља. – Упознавање са организованом стручном медицинском помоћи на месту повређивања и транспортом до дефинитивног збрињавања у стационарној здравственој установи. Укључивање у рад медицинских екипа које указују хитну медицинску помоћ на месту инцидента, као и у амбуланти службе. Упознавање са организацијом службе и лекарских екипа на терену. Разврставање повреда и обољења према степену хитности и тријажа болесника. Санитетски транспорт болесника. Санитетско обезбеђење на масовним манифестацијама. Упознавање са посебним планом за рад у случају ванредних ситуација, масовних несрећа и епидемија тешких заразних болести већих размера.

Служба за радиолошку дијагностику. – Рад у мрачној комори, припрема хемикалија, чишћење машине за аутоматску обраду. Коришћење система за компјутеризовану и дигиталну радиографију, дигитална обрада слике. Постављање ознака и сигнирање. Одређивање зрачне дозе (kV, mAs), утицај дебљине, грађе тела и технике снимања. Одређивање растојања, фокус-филм, телерадиографија. Ставови и положаји пацијента, утицај на пројекцију. Процена квалитета рендгенске слике. Мамографија. Ултразвук. Компјутеризована томографија и магнетна резонанца главе, коштаног-зглобног система, плућа, абдомена, нарочито, МР дојке.

Одељење за инфективне болести. – Тријажа и пријем инфективних болесника. Медицинске интервенције на одељењу инфективних болести. Изолација болесника и организација рада у карантину. Спречавање настанка и ширења интрахоспиталних инфекција. Правилна тријажа, одлагање и транспорт инфективног отпада, правилно прање руку и коришћење дезинфекционих средстава. Поступак и имунизација пацијента повређених потенцијално бесном животињом. Правилно коришћење заштите здравствених радника приликом узимања крви за лабораторијске анализе од болесника оболелих од АИДС-а, корона вируса (Covid-19) и оболелих од хепатитиса, менингитиса и респираторних инфекција. Техника узимања материјала и поштовање стандарда асепсе за бактериолошке анализе. Припрема болесника и извођење лумбалне пункције и биопсије јетре.

Служба за продужено лечење и негу, физикалну медицину и рехабилитацију – рехабилитација болесника после повреде локомоторног апарата, неуролошких болесника, болесника са кардиоваскуларним и респираторним обољењима и рехабилитација деце. Медицинска рехабилитација пацијената после трауме, политрауме и ампутације, са лезијом периферних нерава и др. – практични рад.

Служба опште хирургије и ортопедије са трауматологијом. — Припрема, премедикација и транспорт болесника у операциони блок. Припрема за анестезију и њена примена. Овладавање обрадом хируршких рана и скидање конаца. Рад и организација рада у интензивној нези хируршких пацијената. Мониторинг пацијента у интензивној хируршкој нези. Уклањање дренажа, постављање и скидање гипса, постављање завоја. Праћење виталних параметара и поступак у хитним стањима код хируршких пацијената. Категоризација рана. Узимање брисева и токсиколошког материјала. Третман инфициране ране. Контрола и клемовање торакалних дренажа. Примена мера стерилизације, антисепсе, нега болесника на механичкој вентилацији и оксигеној терапији, контролисање гасне анализе, примена сестринске интервенције код трансфузије крви, плазме. Исхрана болесника преко назогастричне сонде, гастростомом, парентералним путем, превенција декубитуса. Привремена хемостаза, нега код болесника са трахеостомом, колостомом, гастростомом, илеостомом, назогастричном сукцијом, код болесника са опекотинама, промрзлимама, послови организовања и руковођења радним целинама. Препознавање промена у параметрима виталних функција. Самостално припремање болесника, материјала и асистенција приликом обављања инвазивних и неинвазивних дијагностичких и терапијских процедура. Збрињавање болесника по завршеној процедури. Самостална припрема болесника за отпуст са стационарног лечења уз документацију процеса здравствене неге.

Очекивани исходи:

Студенти ће након обављене Летње праксе 2 бити оспособљени да самостално и у тиму спроведу потребне дијагностичке и терапијске процедуре које могу бити предмет хитне медицинске интервенције. Студенти ће бити оспособљени за самосталан рад у патронажи, породичној медицини, кућној нези и заједници. Студенти ће савладати практичне поступке у ортопедској дијагностици, преоперативној припреми и послеоперативној здравственој нези. По успешном завршетку праксе студенти ће бити оспособљени да препознају клиничке знаке инфективних болести, те да учествују у постављању дијагнозе и спровођењу терапије, да прате ток лечења и учествују у спречавању ширења инфективних болести. Студенти ће самостално бити у стању да обаве пријем и отпуст болесника, вођење писане и електронске документације, требовање лекова и осталог санитетског материјала.

Летња стручна пракса 3

- Број ЕСПБ: 4
- Број часова: 42 (недељно)

Циљ. – Практична едукација за струковне медицинске сестре/техничаре које/и треба да усвоје вештине и знања која се примењују у оквиру појединачног и тимског рада и додатно увежбају процедуре из делокруга рада стручних и стручно-апликативних предмета из треће године и развију професионалну етичност и комуникационе способности. Оспособљавање студената за разумевање поремећаја функционисања људског организма, анализа узрока и начина настанка болести и механизма одговора на поремећену биолошку регулацију. Кроз практичан рад, усвајање знања и вештина за праћење здравственог стања у области репродуктивног здравља, оспособљавање студената за учествовање у дијагностичким и терапијским поступцима, планирању и спровођењу здравствене неге у области репродуктивног здравља. Оспособљавање студената за стицање знања и разумевање основних појмова о хранљивим материјама, микроелементима и потребама људи за њима, посебно, за организацију исхране у здравственим и другим установама (вртићи, школе, геронтолошки центри). Упознавање са организацијом, хигијеном и практичним радом у кухињама које припремају оброке за децу и старе особе.

Садржај Летње стручне праксе 3 и место реализације. – Студент обавља Летњу стручну праксу 3 у следећим здравственим и другим установама:

Служба за интерну медицину Општа болница. – Пријем интернистичког болесника на хоспитално лечење. Први контакт и комуникација са интернистичким болесником. Специфичности у спровођењу здравствене неге у областима интерне медицине (кардиологија, пулмологија, ендокринологија, гастроентерологија и хепатологија, хематологија, онкологија, нефрологија, алергологија и имунологија). Специфичности у извођењу дијагностичких и терапијских процедура у свим наведеним областима интерне медицине. Интрамускуларна и интравенска апликација лекова и течности. Катетеризација. Увођење назогастричне сонде, катетера, клизме. Мерење пулса, притиска, процена стања болесника, аускултација здравог и болесног срца. Самостално извођење ЕКГ-а и читавање најзначајнијих промена. Праћење виталних знакова болесника, мониторинг пацијента. Упознавање са улогом сестре у ендоскопским процедурама. Сестринске интервенције које се односе на успостављање комуникације са интернистичким болесником. Документација процеса здравствене неге. Функцијско испитивање запаљења, метаболизма, ендокриног система, кардиоваскуларног система, периферне циркулације и респирацијског система. Функцијско испитивање крви и хемостазног система. Лабораторијска дијагностика малигне неоплазије. Функцијско испитивање дигестивног тракта, јетре и жучних путева, уропоетског система и нервног система.

Сектор за хируршке гране медицине Опште болнице. – Припрема, премедикација, и транспорт болесника у операциони блок. Припрема за анестезију и њена примена. Овладавање обрадом хируршких рана и скидање конаца. Рад и организација рада у интензивној нези хируршких пацијената. Мониторинг пацијента у интензивној хируршкој нези. Значај здравствене неге у ургентној хирургији. Уклањање дренажа, постављање и скидање гипса, постављање завоја. Праћење виталних параметара и поступак у хитним стањима код хируршких пацијената. Категоризација рана. Узимање брисева и токсиколошког материјала. Третман инфициране ране. Контрола и клемовање торакалних дренажа. Примена мера стерилизације, антисепсе, нега болесника на механичкој вентилацији и кисеоничкој терапији, контролисање гасне анализе, примена сестринске интервенције код трансфузије крви, плазме. Исхрана болесника преко назогастричне сонде, гастростомом, парентералним путем, превенција декубитуса. Привремена хемостаза, нега код болесника са трахеостомом, колостомом, гастростомом, илеостомом, назогастричном сукцијом, код болесника са опекотинама, промрзлимама, послови организовања и руковођења радним целинама. Препознавање промена у параметрима виталних функција. Самостално припремање болесника, материјала и асистенција приликом обављања инвазивних и неинвазивних дијагностичких и терапијских процедура. Збрињавање болесника по завршеној процедури. Самостална припрема болесника за отпуст са стационарног лечења уз документацију процеса здравствене неге.

Служба за гинекологију и акушерство. – Праћење трудноће, превенција компликација и трудноћа високог ризика. Пренатална дијагностика. Пријем породиље у породилиште. Контрола породиље. Неговање новорођенчета у порођајној сали. Специфичности организације рада сестринске службе у здравственој заштити жена. Превенција инфламаторних обољења гениталних органа жене. Организација рада у саветовалишту за превенцију малигнутих обољења репродуктивних органа жене. Здравствена нега породиље са акушерским операцијама. Здравствена нега породиље са акушерским операцијама. Нега бабињаре и промоција дојења. Рад и организација у *baby-friendly* одсеку. Упознавање са радом у одсеку за инфертилитет. Превенција спонтаних и намерних побачаја. Преоперативна припрема жене.

Геронтолошки центар и здравствене установе (служба за интерну медицину са ендокринологијом Опште болнице). – Организација исхране у геронтолошком центру и здравственим установама. Стандардне дијете за исхрану болесника. Дијете за болесне, недовољне и преобилне исхране. Дистрибуција, сервирање, контрола достављања и конзумирања хране. *Геронтолошки центар*. – Упознавање са организацијом рада геронтолошког центра. Упознавање са специфичностима комуникације са старијим особама. Овладавање специфичностима здравствене неге и исхране старих. Упознавање са здравственом негом старих на палијативном збрињавању. Сарадња са примарном здравственом заштитом. Сарадња са центром за социјални рад и упознавање са социјалном заштитом старих. Процена услова за негу у кући. Демонстрирање поступака неге у кући. Едукација породице за негу. Припрема и смештај старе особе у дом. Специфичности пријема. Примена поступака здравствене неге у решавању општих и специфичних проблема. Обука посете и породице старих – припрема за повратак кући.

Очекивани исходи:

Студенти ће након обављене Летње праксе 3 бити оспособљени да самостално и у тиму препознају патологије ране и касне трудноће, да пружи здравствену негу код превремено рођеног детета, примене процедуру премештаја превремено рођеног детета, учествују у дијагностичким и терапијским интервенцијама. Студенти ће бити у стању да учествују у превенцији гинеколошких обољења, дијагностици, постоперативној нези, лечењу и рехабилитацији, раду у саветовалиштима за репродуктивно здравље. Оспособљени студенти за учешће у организацији исхране у здравственим и другим установама (вртићи, школе, геронтолошки центри), као и за примену стандардне дијетом за исхрану болесника, дистрибуцију, сервирање, контролу достављања и конзумирања хране. Студенти владају основним принципима социјалне геронтологије и разумеју старост као специфично животно доба које карактерише иреверзибилан процес опадања физичких и психичких функција. Након учешћа у стручној пракси студенти ће моћи да разумеју друштвени положај најстаријег становништва у друштву и имају развијен осећај емпатије према старима и њиховим специфичним потребама.

Наставне базе за програм Струковна медицинска сестра/техничар, а у којима ће се, поред осталих здравствених и др. установа, реализовати настава из клиничких предмета и пракса јесу следеће: Општа болница Вршац (<http://obvrsac.com/>); Специјална болница за психијатријске болести „Др Славољуб Бакаловић”, Вршац (<http://www.spbvrsac.org.rs/>); Poliklinika „Cukanić” у Вршцу (<http://www.poliklinikacukanic.rs/>). Дакле, Висока школа је склопила уговоре о сарадњи на 7 година којима се ближе дефинишу одговорности сваке стране са клиникама које користи као наставне базе. Висока школа већ годинама остварује и изузетно успешну сарадњу са Предшколском установом „Чаролија”, Вршац, која има девет објеката на различитим локалитетима у граду, и, поред основне делатности, пружа услуге припремања obroka за децу, в. <http://www.pucarolija.com/>.)

10. Актуелни наставни планови

Актуелни наставни планови Високе школе налазе се у *Информатору за студенте* на адреси:
<https://uskolavrsac.edu.rs/info/>.

Васпитач деце предшколског узраста – основне струковне студије

(стручни назив: СТРУКОВНИ ВАСПИТАЧ)

• општи модул (СТРУКОВНИ ВАСПИТАЧ)
• са појачаним компетенцијама за рад са децом јасленог узраста (СТРУКОВНИ ВАСПИТАЧ СА ПОЈАЧАНИМ КОМПЕТЕНЦИЈАМА ЗА РАД СА ДЕЦОМ ЈАСЛЕНОГ УЗРАСТА)
• са појачаним компетенцијама за рад са социјално депривираним децом (СТРУКОВНИ ВАСПИТАЧ СА ПОЈАЧАНИМ КОМПЕТЕНЦИЈАМА ЗА РАД СА СОЦИЈАЛНО ДЕПРИВИРАНОМ ДЕЦОМ)
• са појачаним компетенцијама за рад са децом на енглеском језику (СТРУКОВНИ ВАСПИТАЧ СА ПОЈАЧАНИМ КОМПЕТЕНЦИЈАМА ЗА РАД СА ДЕЦОМ НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ)

В. <https://uskolavrsac.edu.rs/info/vaspitac-dece-predskolskog-uzrasta/>.

Струковни мастер васпитач – мастер струковне студије

(стручни назив: СТРУКОВНИ МАСТЕР ВАСПИТАЧ)

В. <https://uskolavrsac.edu.rs/info/strukovni-master-vaspitac/>.

Струковна медицинска сестра/техничар – основне струковне студије

(стручни назив према према Правилнику о Листи стручних, академских и научних назива: 53/2017-100, 114/2017-38, 52/2018-123, 21/2019-302, 34/2019-185, 6/2020-122, 24/2020-4, 152/2020-65: СТРУКОВНА МЕДИЦИНСКА СЕСТРА)

В. <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2022/05/Upisni-informator-2022.pdf> (стр. 12 и стр. 13)

